

**YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN ÇOCUK
KİTAPLARININ 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM
PROGRAMINDAKİ TEMALAR
YÖNÜNDE İNCELENMESİ**

Fatma ERSÖZ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. M. Hilmi UÇAN

Eylül, 2019

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

YAVUZ BAHADIROĞLUNUN ÇOCUK KİTAPLARININ
2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ
TEMALAR YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Hazırlayan
Fatma ERSÖZ

Danışman
Prof. Dr. Mehmet Hilmi UÇAN

AFYONKARAHİSAR 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yavuz Bahadıroğlu’nun Çocuk Kitaplarının 2018 Türkçe Öğretim Programındaki Temalar Yönünden İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../ .../2019

Fatma ERSÖZ

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet Hilmi UÇAN
Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ
: Dr. Öğr. Üyesi Bayram ÇETİNKAYA

İmza

Türkçe Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Fatma ERSÖZ' ün "**Yavuz BAHADIROĞLU' nun Çocuk Kitaplarının 2018 Türkçe Öğretim Programındaki Temalar Yönünden İncelenmesi**" başlıklı tezi, 06/09/2019 tarihinde saat 14.00' de Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliği' nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek (X) oy birliği – ( ) oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR

ÖZET

YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN ÇOCUK KİTAPLARININ 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ TEMALAR AÇISINDAN İNCELENMESİ

Fatma ERSÖZ

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

Ekim 2019

Danışman: Prof. Dr. M. Hilmi UÇAN

Türkçe dersi, çocukların milli kültür ve değerlerinin oluşması için okullarda verilen eğitimde önemli yere sahiptir. Türkçe derslerinde; okuma becerisinin geliştirmesi ve okuma kültürünün oluşturulabilmesi için çocuk edebiyatı eserlerinden yararlanılabilir.

Çalışmada; Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk kitapları,2018 Türkçe öğretim programında yer alan temalara göre incelenmiştir. Çalışma betimsel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Bu bağlamda örnekleme yer alan on altı çocuk kitabı, doküman analizi yöntemiyle özetlenmiş. Kitaplarda yer alan hikayeler 2018 Türkçe öğretim programındaki zorunlu ve seçmeli temalar yönünden incelenmiştir. İncelenen bölümlerde yer alan konular farklı tema başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yavuz Bahadıroğlu, çocuk, çocuk edebiyatı, tema

ABSTRACT

INVESTION OF YAVUZ BAHADIROĞLU'S CHILDREN'S BOOKS IN TERMS OF THEMES IN 2018 TURKISH TEACHİNG PROGRAMMES

Fatma ERSÖZ

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF TURKISH EDUCATION**

October 2019

Advisor: Prof. Dr. M. Hilmi UÇAN

Turkish lessons has an important place in the education given in schools for the development of children's national culture and values. Works of children's literature should be used in order to develop reading skills and to create a reading culture in Turkish lessons. Yavuz Bahadıroğlu's child books were examined according to the themes in the 2018 Turkish teaching program. The study was conducted using the document analysis method, one of the descriptive research methods. In this context, the sixteen children's books in the sample were summarized by the document analysis method. The stories in the books were examined in terms of compulsory and elective themes in the 2018 Turkish teaching program. The subjects in the sections examined were evaluated under different theme headings

Keywords: Yavuz Bahadıroğlu, children's literature, children, program, curriculum, theme.

ÖNSÖZ

Eğitim programları eğitime yön veren, neler öğretilmeli, nasıl öğretilmeli sorularına yanıtlar bulan ve eğitim sistemini şekillendiren yapıya sahiptir. Cumhuriyetten günümüze kadar birçok öğretim programı değişikliği yaşanmıştır. Her yeni program kendinden bir önceki programdan daha kapsamlı ve gelişmiş hazırlanmaktadır. Öğretim programları daima yeniliğe açık, gelişen teknoloji ve öğrenme yöntemlerine uygun olarak sürekli kendini yenilmelidir.

Özellikle Türkçe öğretim programlarının değişmesi öğrenme alanlarına ve becerilerini geliştirmeye yönelik programlar hazırlanmaktadır. Türkçe öğretim programı doğrultusunda ders kitaplarında yer alan metinler belli bir tema etrafında oluşturulmaktadır. Seçmeli ve zorunlu temaların sayıları dönem dönem değişikliğe uğramaktadır.

Yavuz Bahadıroğlu'nun on altı çocuk kitabının yer aldığı eserler 2018 Türkçe Öğretim Programında yer alan temalara göre incelenen bu tez beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; Cumhuriyetten günümüze öğretim programları hakkında bilgiler verilmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanan 2018 Türkçe öğretim programı ve temaları tanıtılmıştır. Çocuk edebiyatı ve eğitim arasındaki ilişkiye değinilmiştir.

İkinci bölümde yazarın hayatı, edebi şahsiyeti ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmaya konu olan eserlerin özetleri verilmiştir. Üçüncü bölümde bulgular ve yorumlar kısmına yer verilmiştir.

Tez konunun belirlenmesinden tamamlanmasına kadar olan sürecin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. M. Hilmi Uçan'a, eleştiri ve katkılarıyla çalışmamın oluşturulmasında yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Bayram Çetinkaya hocama; bütün çalışmalarımnda her türlü desteği ile yanımda bulunan aileme teşekkür ediyorum.

Fatma ERSÖZ

06.11.2019

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ	i
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. EĞİTİM NEDİR?	5
1.1. ÖĞRETİM NEDİR?	6
2. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE (1929-1949-1968-2006-2015-2017) TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GENEL ÇERÇEVESİ	7
2.1. YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM VE TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMLARI.....	12
3. 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMININ AMAÇ VE PERSPEKTİFİ ..	15
3.1. 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI	19
3.2. 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI VE TEMALAR	22
3.3. 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN TEMALAR... 22	
3.3.1. Zorunlu Temalar	22
3.3.2. Seçmeli Temalar	23
4. EDEBİYAT VE EĞİTİM İLİŞKİSİ	25
4.1. EDEBİYAT VE TEMA	26
4.2. ÇOCUK VE EDEBİYAT İLİŞKİSİ.....	26
4.3. ÇOCUK EDEBİYATINDA KONU VE TEMALARIN İŞLENİŞİ	28
5. 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN OKUMA BECERİLERİNİN OKUMA KÜLTÜRÜNE ETKİSİ	30
5.1. ÇOCUK VE OKUMA KÜLTÜRÜ	31

İKİNCİ BÖLÜM YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN HAYATI, ESERLERİ, EDEBİ KİŞİLİĞİ

1. YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN HAYATI.....	34
2. YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN EDEBÎ KİŞİLİĞİ	35

3. YAVUZ BAHADIROĞLU’NUN ESERLERİ.....	36
4. YAVUZ BAHADIROĞLU VE ÇOCUK HİKAYELERİ	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YAVUZ BAHADIROĞLU’NUN ÇOCUK KİTAPLARININ ÖZETLERİ

1. KÜÇÜK KAHRAMAN	45
1.1. ASLAN YÜREKLİ MEMİŞ	45
1.2. CANINI VATANINA DEĞİŞME	45
1.3. BAŞKA NİÇİN AĞLANIR?.....	46
1.4. KÖTÜ GÜNLER.....	46
1.5. MEMİŞ SAPANIYLA DÜŞMANA SALDIRDI	46
1.6. TÜRKLER ESİR OLMAZ.....	47
1.7. KÖR MUSA	47
1.8. ER OLAN AĞLAMAZ.....	47
1.9. YÜREĞİM YANIYOR.....	47
1.10. BİZİM YAPACAĞIMIZI SEN YAPTIN?	48
1.11. BENİM YAVRUM CESURDUR.....	48
1.12. DÜŞMAN İZMİR’E İYİCE YERLEŞTİ	48
1.13. MEMİŞ İLE ALİ DAYI	49
1.14. KALPLERİ İZMİR İÇİN ÇARPIYORDU	49
1.15. MEMİŞ İZMİR’DE	49
1.16. ÖLENE KADAR VURUŞACAĞIM	49
1.17. MEMİŞ BOŞUNA BEKLEDİ	50
1.18. DİNAMİT	50
1.19. AYRANCI MEMİŞ.....	50
1.20. KAHRAMAN ÇOCUKLARIM.....	51
1.21. KURTULUŞ.....	51
2. ÇEVRE BİZE EMANET.....	51
2.1. GÜLE GÜLE GARİP	52
2.2. OSMANCIK.....	52
2.3. DAĞLI BABANIN DOSTLARI.....	52
2.4. ÇİÇEKLER GÜLÜYOR	53
2.5. DELİ FIRAT	53
2.6. LAPA LAPA SEVGİ	54
2.7. BİR KIŞ GÜNÜ	54
2.8. SEVİMLİ CANAVAR.....	55
2.9. YUMAK KEDİM.....	55
2.10. ÇİÇEKLER DE SEVER	56
3. KİM DEMİŞ FEDAKÂRLIK ZOR DİYE?	56
3.1. TEKNOLOJİK AİLE	56
3.2. HIRSIZ	57

3.3. KIRMIZI DEFTER	57
3.4. KORUCUNUN OĞLU	58
3.5. MİRAS	59
3.6. HAYALİM NEREDE?.....	59
3.7. EMRAH'IN YENİ DÜNYASI	60
3.8. ANNE.....	60
3.9. KAÇAKÇILAR.....	60
4. DAYANIŞMA EN BÜYÜK GÜÇTÜR	61
4.1. BENEKLİ BALIK.....	61
4.2. SARP.....	61
4.3. DENİZ KIYISINDA PİKNİK.....	62
4.4. HAYALET GEMİ.....	62
4.5. HAYIRSIZ HAYRİ.....	63
4.6. HEP BERABER	63
4.7. EN NEŞELİ BAYRAM	64
4.8. FİTRE	64
4.9. ARKADAŞ.....	65
4.10. KAÇAK.....	65
5. KARINCALAR SAVAŞI	66
5.1. KARINCALAR SAVAŞI	66
5.2. SIKI BİR ÇALIŞMAYA GİRDİK	66
5.3.SAVAŞA GİTMEK İSTEMİYORUM	66
5.4. SAVAŞ İÇİN HAZIRDIK	67
5.5. İŞTE DÜŞMAN	67
5.6. ZORLU BİR SAVAŞ.....	67
5.7. VATAN SAĞ OLSUN.....	67
5.8. KAN DURMUYOR	68
5.9. YAKALANDIM	68
5.10. ARAMIZDA MUTLU YAŞARSIN	68
5.11. İNANARAK DÖVÜŞÜYORSUNUZ	69
5.12. ZİNDANA GİREBİLİR MİSİN?.....	69
5.13. MÜJDELİ HABER	69
5.14. KERİM'İ YAKALADILAR	69
5.15. ESİRLERE NE OLACAK?.....	70
5.16. MERAKLI OLANLAR ÇOK YAŞAYAMAZ.....	70
5.17. ESİRLERİ KURTARDIK.....	70
5.18. SARAYA SALDIRI.....	70
5.19. ONU KİMSEYE BIRAKAMAM	71
6. SEVGİ NE GÜZEL ŞEY	71
6.1. BABAANNEME MEKTUP	72
6.2. MUTLULUK KUŞU.....	72
6.3. BAYRAM MİSAFİRİ.....	73

6.4. İVERUZUH.....	73
6.5. SİSKA HASAN.....	73
6.6. GÜL YANAKLI NİNE.....	74
6.7. YARIŞ ATI GİBİ.....	74
6.8. YETİM DOKTOR.....	74
6.9. HAYDİ OKULA.....	75
7. FEDAKAR ANNEM.....	75
7.1. ANNE SÖZÜ.....	76
7.2. CANIM ANNECİĞİM.....	76
7.3. OTOBÜS YOLCULUĞU.....	76
7.4. SULTANLAR SULTANI.....	77
7.5. TEMBEL ALİ.....	77
8. HARAM YEMENİN SONU.....	78
8.1. BİZİM ŞÜKRÜ.....	78
8.2. İMPARATOR.....	79
8.3. HASTA ÇOCUK.....	79
8.4. KASABAYA GELEN PANAYIR.....	79
8.5. SARHOŞUN PİŞMANLIĞI.....	80
8.6. SÜNGER AVCISI.....	80
9. UZAY ÇOCUĞU.....	81
9.1. UZAY FİLMİ.....	81
9.2. YABANCILAR.....	81
9.3. BIRAKIN BENİ.....	81
9.4. GERÇEK ÜLKENİZE KAVUŞACAKSINIZ.....	82
9.5. ZERDEN ÜLKESİ YOLUNDA.....	82
9.6. BENİ EVİME GÖTÜRÜN.....	82
9.7. SERDAR UZAY ELBİSESİ GİYİYOR.....	83
9.8. GEMİDEKİLERİ TANIMAK İSTİYORUM.....	83
9.9. BENİ KAPTAN KÖŞKÜNE GÖTÜRÜN.....	83
9.10. SİNGA NEDİR?.....	83
9.11. GEMİ ATEŞE GEÇTİ.....	84
9.12. ZERDEN ÜLKESİ.....	84
9.13. KARŞILAMA MERASİMİ.....	84
9.14. O ARTIK SULTANDIR.....	84
9.15. BİR GECE BASKINI.....	85
9.16. BEN İŞİMİN BAŞINDAYIM.....	85
9.17. DÜŞMANLARI KAÇIRDIK.....	85
9.18. SERDAR UYANIYOR.....	85
10. HEYECANLI YOLCULUK.....	86
10.1. İKİZ KARDEŞ.....	86
10.2. YOLCULUK BAŞLIYOR.....	86
10.3. ODA ARKADAŞLARI.....	86

10.4. HAYDUTLARIN PLANI	87
10.5. YAKO 'NUN HAİN PLANI.....	87
10.6. GEMİYİ UÇURACAKLAR	87
10.7. MEHMET NE YAPIYOR?.....	87
10.8. AHMET KURTULUYOR	88
10.9. SESLER GELİYOR	88
10.10. KAPTAN İNANMIYOR	88
10.11. İKİ HAYDUT.....	89
10.12. YAKALAMAK GÜÇ OLACAK.....	89
10.13. MARKO İŞ BAŞINDA.....	89
10.14. AÇIK ARTIRMA.....	89
11. TUHAF ÇOCUK.....	90
11.1. ASKER OĞLUSUN, ASKER OLACAKSIN.....	90
11.2. SULTAN CELALEDDİN	91
11.3. TUHAF ÇOCUK YALNIZ KALDI	91
11.4. KÖY HAYATI	91
11.5. ASKERLİK BİLGİ İŞİDİR	92
11.6. MÜSLÜMANLARI EZMEK İSTİYORUM	92
11.7. KAHRAMAN ÇOCUK	92
11.8. BİRÇOK KÖY YAĞMALANDI.....	93
11.9. KANLI SAVAŞ	93
11.10. TUHAF ÇOCUK ESİR	93
11.11. YENİLİRSEN SENİ KİMSE KURTARAMAZ.....	93
11.12. GALİBİM CENGİZ HAN.....	94
11.13. TUHAF ÇOCUK YAŞAYACAK MI?	94
11.14. CELALEDDİN HARZEMŞAHIN ORDUSU	94
11.15. TUHAF ÇOCUK İYİLEŞECEK.....	95
11.16. TUHAF ÇOCUK İYİ BİR ASKER OLDU	95
12. BİZİM CAN.....	95
12.1. EVDEKİLER.....	95
12.2. CENNET KUŞU	96
12.3. GÜZEL EVİMİZ	96
12.4. ÇİPİL BÜLENT	96
12.5. FAKİR BİLAL	96
12.6. SINIF BİLAL İÇİN AĞLADI.....	97
12.7. MİSAFİR ODASI.....	97
12.8. İLK TOPLANTIMIZ.....	98
12.9. ERSİN'İN AHLAKI.....	98
12.10. BABAMIN HİKAYESİ	98
12.11. OTOBÜSTE	99
13. ÜÇ KAÇAK YOLCU.....	99
13.1. ÜÇ KAÇAK YOLCU	99

13.2. SEYAHAT BAŞLIYOR	99
13.3. KAYIKLA SEYAHAT	100
13.4. OTOBÜSLE SEYAHAT	100
13.5. HASTANE	101
13.6. KAPTAN AMCA	101
13.7. GEMİDE SEYAHAT	101
13.8. İKİ PATATES ÇUVALI.....	101
13.9. SUÇLULAR.....	102
13.10. KAPTAN AMCANIN NASİHATİ.....	102
14. SULAR ALTINDA BİR ÜLKE	103
14.1. ÖNCE TANIŞALIM	103
14.2. DİNAMİT ATILAR.....	103
14.3. KÖPEK BALIĞI	103
14.4. SAVAŞ HAZIRLIKLARI.....	103
14.5. ELÇİLER DÖNMÜYOR	104
14.6. AMAN YA RABBİ.....	104
14.7. KÖPEK BALIĞI ZİNDANI.....	104
14.8. SAVAŞMAK İSTEMİYORUZ	105
14.9. HAZIRLIKLAR BAŞLIYOR	105
14.10. İLK HABER.....	105
14.11. SAVAŞ BAŞLIYOR.....	106
14.12. KAHRAMAN KILIÇ.....	106
14.13. SAVAŞ YERİNDEKİ MANZARA	106
14.14. AHTAPOTLAR ÇETESİ.....	107
14.15. ÇETENİN YERİ.....	107
15. ÇALIŞKANLIK İÇERİ TEMBELLİK DIŞARI	107
15.1. BEKÇİ, KOMUTAN, MÜHENDİS	107
15.2. ÇIRAK.....	108
15.3. TATİLİN SON GÜNLERİ.....	108
15.4. GÖREV AŞKI.....	109
15.5. RÜZGÂR ALİ.....	109
15.6. SEVGİDE SİHİR VAR	110
15.7. TOPRAĞIN DİRİLİŞİ	110
15.8. SINIF BAŞKANI	110
15.9. TOPRAK KURBAĞASI.....	111
15.10. ISSİZ ADA.....	111
16. KÖY ÇOCUĞU.....	112
16.1. KÖYÜM ÇOK GÜZELDİR.....	112
16.2. YASAKLARLA DOLU BİR ŞEHİR.....	112

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN ÇOCUK KİTAPLARINDA 2018 TÜRKÇE
ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN TEMALARA AİT BULGULAR VE
YORUMLAR

1. TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN TEMALAR	114
1.1. ZORUNLU TEMALAR.....	114
1.1.1. Erdemler Teması	114
1.1.2. Duygular Teması	121
1.1.3. Birey ve Toplum Teması	134
1.1.4. Doğa ve Evren Teması.....	141
1.1.5. Çocuk Dünyası Teması.....	148
1.1.6. Vatandaşlık	153
1.1.7. Kişisel Gelişim Teması	155
1.1.8. Sağlık ve Spor Teması	158
1.1.9. İletişim Teması.....	160
1.1.10. Hak ve Özgürlükler Teması.....	167
1.1.11. Vatandaşlık Teması	172
1.1.12. Okuma Kültürü Teması.....	173
1.1.13. Milli Kültürümüz Teması	174
1.1.14. Zaman ve Mekân Teması.....	182
1.1.15. Millî Mücadele ve Atatürk.....	184
1.1.16. Bilim ve Teknoloji Teması	187
1.1.17. Sanat Teması.....	189
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	193
KAYNAKÇA	199

KISALTMALAR DİZİNİ

BC	: Bizim Can
ÇİTD	: Çalışkanlık İçeri Tembellik Dışarı
DEBG	: Dayanışma En Büyük Güçtür
FD	: Fedakâr Annem
HY	: Heyecanlı Yolculuk
HYS	: Haram Yemenin Sonu
KÇ	: Köy Çocuğu
KDFZD	: Kim Demiş Fedakârlık Zor Diye
KK	: Küçük Kahraman
KS	: Karıncalar Savaşı
SABÜ	: Sular Altında Bir Ülke
SNGŞ	: Sevgi Ne Güzel Şey
TÇ	: Tuhaf Çocuk
UÇ	: Uzay Çocuğu
ÜKY	: Üç Kaçak Yolcu

GİRİŞ

Okumanın insan hayatında ne derece büyük öneme sahip olduğu hakkında söylenecek çok şey vardır. Okumanın toplumsal yansımaları aslında bizim okumaya ne derece önem verdiğimizizi ve toplumumuzun ne derece okuma ihtiyacı olduğunu gözler önüne sermektedir.

Okumak aslında bir amaçtan ziyade araçtır. İnsana daha yaşanılabilir bir hayatın yollarını gösteren kılavuz niteliğindeki okumalar toplumların kültürel, tarihî mirasına, sosyal ve siyasi yaşantısına yön verir. Osmanlı ve Selçuklu toplumunda esnafların pazar yerinde dükkânlarını açık bırakıp gitmesindeki sırrı, sadaka taşlarına konan paranın ihtiyaç miktarınca alınmasındaki hikmeti anlamamızı sağlayacak bir okumanın gerçekleşmesi, okumadan beklenen asıl hedeflerdendir.

Günümüz kitapları sadece bireyin gelişimini hedeflemekte, salt bireyi ön plana çıkarmaktadır. Oysa toplumsal ilerleme ve kalkınma, ferdin toplum içinde daha huzurlu olmasını sağlayacaktır. Toplumun yapısı genç, yaşlı ve çocuklardan oluşmaktadır. Çocuklar, parayı ve refahı hedefleyen bir dünyanın şartlarına göre değil İslam uygarlığının gelenek ve ilkelerine göre hayatlarını şekillendirmelidir. Hedefimiz okumanın asıl manasını barındıran filizi yeniden yeşertmektir. Okumanın asıl amacı hem bireye hem topluma huzur ve barış getirmek olmalıdır.

Çocuklara kitap okumayı öğütlemek yeterli değildir. Yetişkinler onların seviyesine uygun kitap önerilerinde bulunmaları gerekir. Bu kitaplar çocuğun kişilik gelişimine katkı sağlayabilecek onlara erdemli tutumlar kazandırabilecek kitaplar olmalıdır. Zira günümüzün gençleri ellerinde “bestseller” denilen serileri alıp anlamsızca okuma eylemleri yapmakta ve bazen farkında olmadan, zevk almak için okudukları kitaplardan olumsuz etkilenmektedirler. Çalışmamızın konusunu oluşturan Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk kitapları, zevkle okunan, ayrı ayrı ana fikirlere sahip hikayelerdir. Seçilen kitaplar ve içerisinde yer alan farklı hikâyeler incelememizin kaynağını oluşturmuştur.

Bu çalışmada 2018 MEB Türkçe Öğretim Programı'nda belirlenen temalar ve eserlerin bu temalara uygunluğunu incelenecektir.

Tez üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, geçmişten günümüze Türkçe Öğretim Programları hakkında genel bir bilgi verilmiştir. Yapılandırmacı yaklaşım ve öğretim programları arasındaki ilişkiye değinilmiştir. İkinci bölümde 2018 Türkçe öğretim programı, bu programın perspektifi, özel amaçları ve temaları hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır. Üçüncü bölümde ise, genel hatlarıyla, çocuk edebiyatı ve okuma kültürü hakkında bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde Yavuz Bahadıroğlu'nun hayatı ve eserleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Beşinci bölümde araştırmamıza konu olan hikayelerin kısa özetleri bölümler halinde verilmiştir. Üçüncü bölümünde ise kitaplarda yer alan hikayelerin 2018 Türkçe Öğretim Programında yer alan temalar açısından incelenerek ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Son bölümde ise sonuç ve kaynakça yer almaktadır.

PROBLEM DURUMU

Yavuz Bahadıroğlu, farklı yazınsal türlerde eserler vermiş bir yazardır. Onun tarihî konularda kaleme aldığı romanları ilgi çekicidir. Bu eserler tez konusu olarak da incelenmiştir. Yavuz Bahadıroğlu'nun; biyografi ve antoloji türlerinde de eserleri bulunmaktadır. Yazar, eserleriyle topluma ışık tutmaya çalışır. İncelemeye konu olan hikâyeleri ile de toplumun geleceği olan çocuklarımızın, aydın bireyler olarak yetişmeleri doğrultusunda, gerekli donanımları edinmeleri için uğraşmaktadır. Çocuk hikâyeleriyle, toplumun değer yargılarını betimleyerek, bunları yeni yetişen nesillere aktarmaya çalışır. Bu yönlerinden dolayı yazarın pek çok eseri, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda öğrencilere tavsiye edilmektedir. Çalışmanın problem aşamasında ele alınan konuda, Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk hikâyelerinin 2018 Türkçe Öğretim Programındaki temalarla ilişkisi incelenecektir.

PROBLEM TÖMCESİ

Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk edebiyatı eserleri 2018 Türkçe Öğretim Programındaki temalarla ne kadar ilişkilidir?

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın temel amacı, çocuklar tarafından sevilerek okunan, yazdığı tarih konulu kitaplarla aslında yediden yetmiş her kesime hitap eden Yavuz

Bahadıroğlu'nun çocuk kitaplarının 2018 Türkçe öğretim programında yer alan temalara uygunluğu incelenmektedir..

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çocuklara edebiyat zevki ve okuma alışkanlığı kazandırmada çocukların karşılaştıkları eserler çok önemlidir. Kendi seviyesine uygun olmayan, iyi seçilmemiş eserlerle karşılaşan çocuk edebi zevkten mahrum kalacak, okuma eğilimi göstermeyecektir. Bu nedenle çocuklara tavsiye edilen çocuk edebiyatı ürünleri özenle seçilmelidir.

Çocuklara okutulacak çocuk edebiyatı ürünleri de ders kitaplarına konan metinler gibi Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan okuma metinlerinde bulunması gereken özelliklere uygun olmalı ve programda yer alan temaları içermelidir. Fakat çocuklara okutulan bu eserlerin gerek öğretmenler gerekse veliler tarafından rastgele seçildiği gözlenmektedir.

İçeriği, programa ve seviyeye uygunluğu incelenmeden önerilen çocuk edebiyatı eserleri çocuklara okuma zevki ve alışkanlığı kazandıramaz. Çalışmada, 2018 Türkçe Öğretim Programında belirlenmiş, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. sınıflarına yönelik ana tema ve alt temalar dikkate alınacaktır. 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi ön görülmüştür. Toplamda 16 tema bulunmaktadır bunlardan üç tanesi "Erdemler", "Millî Kültürümüz", "Millî Mücadele ve Atatürk" temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur.

Dolayısıyla çocuklara okutulan eserlerin Türkçe Öğretim Programı'ndaki temalar açısından incelenmesi, öğrencilerin, öğretmenlerin, ailelerin ve okuyucuların eserlere yönelik fikir edinebilmelerini de sağlayacaktır.

ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Araştırma Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuklara yönelik yayımladığı on altı kitabı (Küçük Kahraman, Köy Çocuğu, Haram Yemenin Sonu, Sular Altında Bir Ülke, Tuhaf Çocuk, Uzay Çocuğu, Heyecanlı Yolculuk, Fedakâr Annem, Dayanışma En Büyük Güçtür, Çalışkanlık İçeri Tembellik Dışarı, Kim Demiş Fedakârlık Zor

Diye, Bizim Can, Üç Kaçak Yolcu, Karıncalar Savaşı, Sevgi Ne Güzel Şey, Can'ın Hatıra Defteri) ve 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan 16 temayla sınırlıdır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmanın bu bölümünde araştırma yöntemi, evreni, örnekleme ve veri toplama tekniklerine ilişkin bilgiler verilmektedir. Araştırma bir durumu ortaya koyma amacı taşıdığından betimsel tarama modellerinden olan doküman inceleme esas alınarak gerçekleştirilmiştir.

“Araştırmada, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. “Betimsel analiz” de elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analizde veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir, yorumlanır, neden- sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır” (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 224).

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Yavuz Bahadıroğlu hem büyüklere hem de çocuklara yönelik eserler vermektedir. Bu araştırmanın örneklemini Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuklar için yazdığı on altı kitabı oluşturmaktadır.

VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Örnekleme belirtilen Yavuz Bahadıroğlu'nun yazdığı on altı çocuk edebiyatı ürününün 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan temalar açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Eserler öncelikli olarak özetlenmiş ve 2018 öğretim programında yer alan temalarla ilişkilendirilerek ve temalara uygunluğuna göre gruplandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. EĞİTİM NEDİR?

Eğitim, kelimesine baktığımızda eğmek fiilinden türediğini görürüz. Eğitim, insanı bir süreç boyunca şekillendiren uygulamalar bütünüdür.

Dilimizde maarif kelimesi artık çok fazla kullanılmamaktadır. Maarif yerine eğitim kelimesi kullanılmıştır. Maarif kelimesinin köküne baktığımızda; A-re-fe(bilmek) fiili ile karşılaşırız. Arif, irfan kelimeleri de yine buradan türetilmiştir. İrfan kelimesini; dış yapıya değil öze bakan, fenni bilen, gerçeğe değil hakikate ulaşan gibi kavramlarla açıklamamız mümkündür. Maarifin iki kanadı vardır. Bunlardan birisi terbiye diğeri ise talimdir. Talim basamağına, formal ya da informal ortamlarda bireyin öğrenmesi gereken bilgi, beceriler diyebiliriz. Terbiye ise davranışları, sosyal hayata ilişkin bilgileri edinme kusur görünen ya da törpülenmesi gereken noktaların törpülenmesi, terbiye edilmesi de diyebiliriz. Terbiye kelimesinin köküne inmek burada mümkündür. Terbiye Arapça da “RAB” kelimesinden türemiştir. Rab ise; terbiye eden hata ve kusurları törpüleyen anlamlarına gelmektedir. Ev hanımları için Rabbül-Beyt tabiri kullanılmaktadır. Bir anne, evin terbiye edicisi olarak hane bireylerinin kusurlarını düzelten, pürüzlerini gideren, iyi yönlerini daha çok pekiştiren bir rol üstlenir. Nasıl ki anne, evladını terbiye ederken bazen kızarak, bazen şefkatle yaklaşırsa, bir eğitimci de terbiye ederken buna benzer bir profil sergilemektedir.

Bir insanın terbiye edilmesi, eğitilmesinde edebiyatın önemi büyüktür. Bazen bir söz, bir şiir ile insanlar üzerinde istendik davranışın oluşmasını sağlayabiliriz. Bu sebeple eğitim ve edebiyat arasındaki ilişkiyi göz ardı edemeyiz.” Edebiyatla yüz yüze gelen bir insan, duyarsız bir insan değildir. İnsan, edebiyatla dünyayı algılar, farklı bakış açılarını tanır, düşünür, yorum yapar, sever, nefret eder”

(Uçan, 2005: 18-23). Edebiyat edepli olanı güzel olanı bulma, ona ulaşma çabasıdır ve bunun yolu ve yöntemi de eğitimden geçmektedir kuşkusuz. ‘İnsanı geliştiren, erdemli bir varlık durumuna getiren bilimden önce sanatsal duyarlıktır; insanın irfan boyutudur. Eyleme dönüştürülmemiş bir bilgi yüküdür. Eğitimimizde de öğretilmesi gereken ilk duyarlık, bedensel gelişimimizin nasıl geliştirileceği, kaç kilogram, kaç santimetre olunacağı değil erdemli bir kişiliğin nasıl yaratılacağıdır’ (Uçan, 2011 : 57).

1.1. ÖĞRETİM NEDİR?

Öğretim kelimesi birçok kaynakta farklı şekillerde tanımlanmıştır. Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre; “Belli bir amaca göre gereken bilgileri verme işi, tedris, tedrisat, talim,” (TDK, 2011) olarak geçmektedir. Öğretim, talim ettirmek, ders vermek anlamlarında kullanılmaktadır. Akyüz’e göre ise; “Teşkilatlı ve düzenli olarak genellikle bir öğretim kurumunda (okul vs.) öğretmenler tarafından, öğrencilere, araç gereç kullanılarak bilgi aktarılması ve öğretilmesi çalışmalarının tümüdür. Başka deyişle öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi için girişilen düzenli, teşkilatlı, plânlı çabaların tümüdür ve bazen örgün eğitim olarak da adlandırılır” (Akyüz, 2012: 12). Tedrisat, tedris’in çoğuludur; tedris, ders verme, öğretme anlamlarına gelmektedir. Tedrisat kelimesi uzun yıllar dilimizde kullanılmıştır. Tedris ve terbiye kelimeleri bir bağlamda birbirleriyle ilişkilendirilebilir. Öğrencilere kazandırılması gereken davranışlar, öğretilmesi gereken bilgi ve beceriler belli bir program çerçevesinde verilmelidir. Bu sebeple de milli eğitim müfredatına uygun öğretim programları hazırlanmıştır. Eğitimin sistematik bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için eğitim programları oluşturulmaktadır. Öğretim programları bilgileri uygulanabilir hale getiren bir çizelgedir. Türkçe öğretim programı da Milli kültürün, söz varlığının yeni nesillere aktarılması açısından çok önemlidir. Programların asıl amacı öğrenmeyi kolaylaştırmak ve gelecek nesillere kültürü ve yeni bilgileri aktarmaktır. Bu aktarımı sağlamak için zaman içinde gerek görüldüğünde programlarda değişiklik yapılmıştır.

2. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE (1929-1949-1968-2006-2015-2017) TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GENEL ÇERÇEVESİ

Türkçe öğretimi, müfredat planına göre, Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren günümüze kadar birçok öğretim programında uygulamaya konulmuştur. 2005'ten önce uygulanan öğretim programlarında genel olarak davranışçı yaklaşımla oluşturulan programlar, yerini bu tarihten itibaren yapılandırıcı yaklaşıma bırakmıştır. Öğretim programlarının bazen tamamı bazen belli bölümleri değiştirilmiş, dönüştürülmüştür. Çalışmamızın ana konusu 2018 programı olduğu için daha önceki programlar hakkında özet bilgiler verilecektir. Yeni programla ilgili olarak, Türkçe öğretim programının özel amaçlarına yer verilerek, yeni programdaki temalara temas edilmiştir. Ülkemizde “Öğretim programları bir eğitim sistemini oluşturan temel öğelerin başında yer aldığından, eğitimde yenileme ve değiştirme çalışmaları genellikle öğretim programlarına odaklanmaktadır” (Taş ve Kiroğlu, 2017: 697-712). “Eğitim sistemi, felsefesi ve anlayışları ile öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımlarında yaşanan gelişmeler, toplumsal ve kültürel değişimler, bilim ve teknolojiye yeni yaklaşımlar, mevcut programın ihtiyaçlara cevap vermede eksik kalması vb. sebepler neticesinde öğretim programları ya tamamen yenilenmekte ya da programlarda birtakım değişiklikler yapılmaktadır. Gerek eğitim gerekse öğretim programının toplumdaki değişme ve ilerlemelere paralel olarak geliştirilmesi şarttır” (Demirel, 2005: 28).

Bu sebeplerden dolayı “ülkemizde de Cumhuriyet'ten günümüze öğretim programlarının birçok kez değişim yaşadığını görmek mümkündür. Eğitim alanındaki yenileşme çabaları pek çok kez eğitim ve öğretim programlarında düzenleme ya da yenilenme şeklinde kendini göstermiştir. Eğitimin tüm kademelerine yansıyan bu gelişmeler ilkökul ve ortaokul seviyesinde de her ders için çeşitli düzenleme ve yeniliklerle programlara yansıtılmıştır. Türkçe dersi öğretim programları da bu değişimlerden payını almıştır ve almaya da devam etmektedir. Cumhuriyet'in kuruluşundan 1981 yılına kadar Türkçe dersi öğretim programları ilkökul ve ortaokul olmak üzere iki ayrı program şeklinde hazırlanmıştır. 1981 yılına kadar ilkökul Türkçe dersi öğretim programlarının 1924, 1926, 1930, 1936, 1948, 1968 yıllarında; ortaokul Türkçe dersi öğretim programlarının ise 1924, 1929, 1931-

1932, 1938, 1949, 1962 yıllarında yayınlandığı görülmektedir. 1981 yılında hazırlanan program ise her iki kademeyi kapsayacak şekilde (1-8. sınıflar) yapılandırılmıştır” (Bıçak ve Alver, 2018: 2486-2489). Programlar bakanlık tarafından sürekli yenilenmekte, güncelleştirilmektedir. ‘Ayrıca uygulanan programların etkililiği ile ilgili sürekli bir değerlendirme ve araştırma sürecinde olunması da gerekir’ (Ocak ve Gündüz, 2006: 40-54). Araştırmamız Türkçe öğretim programını temel alarak oluşturulmuş bir çalışmadır. Öğretim programları yıllara göre değişiklik göstermiştir. Genel olarak temalar ve konular aynı olsa da gelişen teknoloji ve yeni öğretim metotları uyarınca bazı değişikliklere gidilmiştir. Şu ana kadar gerektiği ölçüde önem verilmemiş, yanlışlıklar yapılmış, eksik verilmiş olsa da Cumhuriyetin ilânından günümüze kadarki süreçte Türkçe ve edebiyat öğretiminde çok önemli gelişmeler olmuştur. ‘Yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak 2005 yılında yayınlanan ve 2009 yılında güncellenen ilköğretim I. kademe (1-5. sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı ile 2006 yılında yayınlanan ilköğretim II. kademe (6-8. sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı iki ayrı şekilde hazırlanmıştır. İki ayrı şekilde yayınlanan programın 2015 yılında tekrar birleştirildiği (1-8. sınıflar) görülmektedir. Yaklaşık iki yıl uygulamada kalabilen 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2017 yılında yerini yeni programa bırakmıştır. 2017 yılında yayınlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-8. sınıflar), 2018 yılında yapılan değişikliklerle 1. ve 5. sınıftan itibaren uygulamaya konulmuş, 2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren de tüm kademelerde geçerli olacağı duyurulmuştur” (Bıçak ve Alver, 2018: 2483).

Eğitim programları yeni gelişmelere açık olduğu ve eksiklikleri giderildiği müddetçe eğitimin kalitesi de artar. Bu sebeple Cumhuriyet döneminde uygulanan programlar günün ihtiyaçlarına yönelik hazırlanmıştır.

‘1929 Programı’nda edebiyat ve Türkçe dersleri bütünlük içerisinde değerlendirilmiştir. Programda Yazılı Anlatım dersi yoktur. Batı edebiyatı zaman dizimsel bir çizgi içinde, panoramik bir şekilde verilmek istenir. Yakından bakıldığında bu programın edebiyat tarihi ağırlıklı bir program olduğu hemen görülür. 1957 yılına kadar bu program üzerinde, farklı tarihlerde (1927, 1929, 1934, 1938, 1942, 1949, 1952, 1954, 1957) değişiklikler yapılmıştır. Türkçe dersi, edebiyat dersi ayrımı yapılmaz, bütün dersler Türkçe dersi olarak kabul edilir. Bu program,

harf devriminin doğal bir sonucudur. Bu programda belirlenen ilkelerin çoğu daha sonra hazırlanan programlarda yer almıştır. Bu programın getirdiği bir başka yenilik yazı etkinliğinin öne çıkarılmasıdır. Öğrenciden yazı yazması istenir” (Uçan,2014: 43-45).1929 Programı’nda hedefler belirlenmiş ve usuller tavsiye edilmiştir.

1949 yılı Türkçe programı şu bölümlerden oluşmaktadır. “Amaçlar, Açıklama, Okuma, Söz ve Yazıyla İfade, Dil Bilgisi, İmla, Yazı. ‘Amaçlar ve Açıklamalar’ bölümlerinde özellikle anlama ve anlatım üzerinde durulmuş, anlamaya ve anlatmaya yönelik metinlerle öğrencilere dil sevgisi, okuma alışkanlığı kazandırma, milli duyguların ve hayata yönelik davranışların kazandırılması amaçlanmıştır. Okuma çalışmalarında ise okuduğu metni anlama, sesli ve sessiz okuma, okuma ilgi ve alışkanlığını kazandırma, kitap sevgisini aşılama amaçlanmıştır, böylece metin incelemelerine dikkat edilmesine önem verilmiştir. Söz ve yazıyla ifade bölümünde ise genel olarak anlatım çalışmalarına yer almıştır. Bu bölümde konuşma ve yazma eğitiminin yöntem ve içeriği anlatılmış, özellikle plan kavramı, düzgün konuşma ve diksiyon, dinlemeyi bilme, yazılı ifadeyi geliştirme yolları, imla, kelime hazinesini çoğaltma çalışmaları üzerinde durulmuştur”(Temizyürek ve Balcı, 2006: 49).

1968 Programı, 1962 yılında taslak olarak hazırlanan ve on dört ili kapsayan programın diğer illerde de uygulamaya başlamasıyla kapsamı genişletilmiştir. 1968 programı uygulamaya konmaya başladığı günden itibaren sürekli geliştirilmeye çalışılmıştır. Daha önceki programlardan ayrılan yönü ise; bazı derslerin birleştirilerek verilmesi, daha önceki programda yer alan toplu ders anlayışına ek olarak 4. ve 5. sınıftaki Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık bilgileri dersleri, “Sosyal Bilgiler, Tabiat Bilgisi, Tarım dersleri, Fen ve Tabiat Bilgileri” başlığı altında toplanmıştır.

1981 programı, öğretim programlarının oluşturulmasında toplumsal ve siyasi olayların etkileri büyüktür. 1981 programın içinde bulunduğu dönemden etkilenmiş, dönemin yaşantısına uygun insan tipi oluşturma hedefli program geliştirmiştir. Dil Devrimiyle ilgili amaç bu programa dâhil edilmemiştir. Programda farklı kültürleri tanıyan, bilimsel ve eleştirel yönü gelişmiş bireyler yetiştirilmeye çalışılmıştır. İlk kez “Atatürkçülük” başlığı açılmıştır. Ayrıca dil bilgisi öğretimiyle ilgili olarak da

yapılan araştırmalara göre; “1981 Programı ğrencilere dilin kurallarını sezdirmeyi temel amaç olarak belirlemiştir. Bu amaç, ‘ğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları, Türkçeyi gelişim süreci içinde bilinçli, özenle ve güvenli kullanmaya yönelmek’ şeklinde programda yer almaktaydı. Öğrencinin dilini okulda en iyi şekilde öğrenip kullanmasını amaçlamaktadır” (Eyüp, 2008: 22).

1981 programına bakıldığında diğer programlara göre daha kapsamlı ve planlı hazırlandığı görülür. Bu programda okuma, dinleme-izleme, konuşma, yazma ve dil bilgisiyle ilgili beceriler her sınıf seviyesine göre ayrı ayrı belirlenmiş, dinleme becerisine ise ilk defa bu programda yer verilmiştir. Bu sınıflama yapılırken çeşitli olumsuz sonuçlar da ortaya çıkmıştır.

1981 programında, amaçlar ve amaç cümleleri ğretmen tarafından oluşturulması, öğretmenin uygulamasından söz edilmiştir. “ğrencilere, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak.” şeklinde yer almıştır. Anlama becerisi Türkçe dersinin temel becerileri arasında önemli bir yeri bulunmaktadır.

1981 Türkçe programında, “ğrencilere, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak” ifadesi yer almaktadır. Anlatma becerisinin kazanımı, genel amaçlarda şu cümleler ile ifade edilmektedir. “Onlara, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak”(Girgin, 2011: 11-26) 1981 programının değiştirilmesi, yenilenmesi için ise şunları söyleyebiliriz, programın eğitim hedefleri kolaydan zora sıralanmamıştır. Eğitimde bireysel farklılıkları temel alan, kolaydan zora bir aşama izleyen ve gelişen teknolojiye uygun ğretim programları oluşturulması gerekmektedir. Bu sebeple de 1981 programından sonra 2005 yılında tasarlanan ve 2006 ğretim müfredatında uygulanmaya başlanan ğretim programı hakkında ise şunları söyleyebiliriz.

2005 Öğretim programı; kendinden önceki diğer programlardan daha nitelikli hazırlanmış, yapılandırmacı yaklaşıma uygun, çoklu zekâ programı ile oluşturulmuştur. Program etkinlik amaçlı, disiplinler arası, ğrenci temelli hazırlanan programda, Türkçe Dersi Programı’nda dinleme/izleme, konuma, okuma, yazma, dil

bilgisi olarak ayrı başlıklarda ele alınmıştır. Kazanımlar her sınıf için ayrı bir kazanım olacak şekilde belirlenmemiştir. 1-5. Sınıflar 2006 Türkçe Dersi Programı'nda ayrı tutulmuştur. Ölçme, değerlendirme ve başlık yer almıştır. Yine programın kendin öncekilerden ayıran önemli bir özelliği ise bakış açısı ve eğitim felsefesinin değişmesidir. “Batı karşısında duyulan geri kalmışlık duygusu nedeniyle fen bilimlerin öncelik kazandığı, sosyal bilimlerin ve sanatın ise kenarda tutulduğu uzun yıllardan sonra bu programda edebiyatın “insana özgü vazgeçilmez bir ihtiyaç” olduğu vurgulanmaktadır. Programın bakış açısı şu cümle ile vurgulanmaktadır: “Edebiyat eğitimi; estetik zevkin gelişmesi, kültürel değerleri somut olarak ifadesi ve yorumlanması, sürdürülen hayatın farklı bir dikkat ve duyarlılıkla dile getirilmesi bakımlarından son derece önemlidir (Uçan, 2014: 43-45). Ayrıca programın içeriğinde diğer programlardan ayrı olarak dört temel beceri alanı oluşturulmuştur. Dinleme- konuşma-okuma- yazma alanlarıyla öğrencilerin dört temel dil becerisinin geliştirilmesi hedeflenmiş, dilbilgisi ise sezdirilerek verilmeye çalışılmıştır.

2006 Türkçe Öğretim Programı'nın yöntem ve teknikler başlığı altında dinleme-izleme, konuşma, okuma, yazma yöntem ve tekniklerine ayrı ayrı yer verilmesi ve her öğrenme alanı için etkinlik örneklerinin ayrı ayrı sunulması olumlu bir ayırt edici özelliğidir. Türkçe dersi öğrenme alanlarının yüzdeleri verilmiş ve tutum ölçeği geliştirilmiştir. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı temalarına baktığımızda ise; sevgi, millî kültür, toplum hayatı, okuma kültürü, iletişim, kişisel gelişim, bilim ve teknoloji, alışkanlıklarımız, mekân, duygular, hak ve özgürlükler, doğa ve evren, güzel sanatlar, kavramlar ve çağrışımlar temaları karşımıza çıkmaktadır. Kılıçoğlu'nun 2005 Türkçe Ders Programı'na dair araştırma sonuçları, öğretmenlerin, programdaki okuma becerilerinin gelişimi ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olduklarını göstermektedir aynı zamanda öğretmenler dinleme becerilerini genel olarak olumlu bulmaktadırlar” (Kılıçoğlu, 2006: 47).

2015 ve 2017 yıllarında program yeniden gözden geçirilmiş bazı değişiklikler yapılmıştır. 2015 programında yer alan temalara bakacak olursak: Biz ve değerlerimiz, dünya ve çevre, millî kültürümüz, millî mücadele ve Atatürk, vatan bilinci, sağlık-spor ve oyun, sanat ve toplum, bilim ve teknoloji tema başlıklarıdır. 2017 programında ise üçü zorunlu olmak üzere on altı temaya yer verilmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programında öğrenme alanları ifadesi beceriler olarak düzenlenmiştir.

Önceki programda 3 dil becerisi bulunmaktadır. Sözlü iletişim, okuma ve yazma 2017 programında ise: Yenilenen programda 4 dil becerisi vardır. Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma.” Ortaokul düzeyindeki son üç Türkçe dersi öğretim programında öğrenme alanları farklılık arz etmektedir. Bu bağlamda 2006 Programı’ndaki beş öğrenme alanı (dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma, dil bilgisi), 2015 Programı’nda üçe (sözlü iletişim, okuma, yazma) indirilmiş, 2017 Programı’nda dörde (dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma) çıkarılmıştır. Ana dili becerilerinin programdaki yansıması olan öğrenme alanlarının niceliğinin değişmesi, niteliğinin değişmesi anlamına gelmese de kâğıt üstünde “keskin değişiklikler” olarak yorumlanabilir. Bu değişiklikler kazanım sayısını, sınıf dağılımını, beceri alanlarının boyutlarını etkileyebilir (Arı, 2017: 235-253).

2017 programında değerler eğitimine önem verilmiştir. Değerler temalara ilişkin metinler yoluyla aktarılacaktır. 2017 programında rehberlik ve değerler eğitimi bölümü yer almıştır. Sınıf düzeyinde metin türlerine de 2006 Türkçe Programı’nda yer verilmiştir. Aynı husus 2015 ve 2017 Türkçe Öğretim Programlarında da görülmektedir. 2015 ve 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın metin seçimi konusunda yine benzer özelliklerde olduğunu söyleyebiliriz. 2017 programında yazarların edebî yönünün kitaplara alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Eğitimde beklenen hedeflere ulaştırıcı olmada, hiç şüphesiz, en önemli işlev Türkçe öğretimine düşmektedir. Bunun için de Millî Eğitim Bakanlığı hemen her dönemde olduğu gibi günümüzde de titiz ve özenli çalışmalarını sürdürmektedir. Son programlarla artık istendik davranışlarının oluşturulacağı, mükemmel bir öğretim programına ulaşıldığı düşünülmemelidir. Aksine değişen toplumsal ihtiyaçlara göre çeşitli çalışmalar sürdürülmelidir. Bununla ilgili olarak da özellikle yapılandırıcı yaklaşım altında; 2006, 2015, 2018 gibi farklı tarihlerde öğretim programını geliştirme amaçlı çalışmalar yürütülmüştür. Çalışmada Yavuz Bahadıroğlu’nun çocuk kitapları 2018 Türkçe öğretim programındaki temalarla ilişkileri açısından incelenecektir.

2.1. YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM VE TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

2005 yılına kadar geleneksel anlayışla ve davranışçı yaklaşım çerçevesinde hazırlanan Türkçe dersi öğretim programlarının, 2005 yılından sonra yapılandırıcı

yaklaşım ile hazırlandığı görülmektedir. Yapılandırmacı yaklaşım, 2005 yılı itibarıyla öğretim programlarımızın ufkunu belirleyici bir role sahiptir. Eğitim ve öğretimdeki diğer yaklaşımlara nazaran gündeme öğrenciyi alan, ‘öğrenciye görelilik’ ilkesini savunan bu yaklaşımla öğretim programlarımız belli aralıklarla değişmektedir. Son yıllarda öğretmen ve öğrencilerin sürekli bahsettikleri yapılandırmacı kavramı nedir? Sorusu yanıtlanmaya çalışılacaktır. Uzman görüşlerine bakıldığında;

“Yapılandırmacılık, öğrenenin öğrenme sürecindeki temel rolünü açıklayan bir öğrenme teorisidir. Bilgi ve gerçeğin insanın aklının dışında olmadığı ve bilginin birey tarafından yapılandırıldığı bu teorinin savunduğu temel unsurlardır. Yapılandırmacılık bireyin bilişsel süreçlere nasıl ulaştığını, bu süreçleri nasıl geliştirdiğini ve kullandığını açıklar” (Gömleksiz ve Kan, 2007: 61-66).

Yapılandırmacı yaklaşım için, bilgiyi yeniden kurgulama diyebiliriz. Hatta bir logo oyununa benzetilecek olursa, logoda yer alan parçaları birleştirip her defasında yeni bir yapı ortaya çıkarabiliriz. Yapılandırmacı yaklaşımda, doğru bilginin doğruluğunu sorgulayan ve onu yeniden yapılandıran yaklaşımdır diyebiliriz.

“Yapılandırmacı yaklaşımın temelinde öğrenci; zihninde kendi bilgilerini aktif olarak yapılandırır. Öğrenciler öğrenme ortamına kendilerine özgü ‘ön bilgi ve inançlarla’ gelirler ve bu ön bilgi ve inançlar öğrenmeyi etkiler. ‘Bilgi ve anlayışlar her birey tarafından eşsiz bir şekilde hem kişisel hem de sosyal olarak yapılandırılır. İnsanlar dünyayı anlamlandırmaya çalışırken yeni bilgileri mevcut bilgilerle değerlendirir ve yeni bilgileri özümleyebilir, düzenleyebilir veya reddeder” (Köseoğlu, 2005 :3). Yapılandırıcı yaklaşım ülkemizde ve dünyada birçok öğretim programında yer almış bir yaklaşımdır. Türkçe dersi başka derslerle tematik yaklaşımla kolay ilişkilendirilebilir bir derstir. Tematik ilişkilendirme yerine öğretmenlerin sürekli ders kitabına ve etkinliklerine bağlı hale gelmesi eleştiri konusudur. Burada 1929 Türkçe Müfredat Programı’nda yer alan ifadeyle şunları söyleyebiliriz. “Türkçe dersi umumiyetle malumat vermektense ziyade talebeyi faaliyete sevk etmek gayesini takip etmelidir. Bu dersler talebeye, birtakım hakikatleri kuru kuruya öğretmekten ziyade onlarda mefkureler, tavırlar, maharetler ve itiyatlar kazandırmaya bir vasıta olarak kullanılmalıdır. Bu itibarla orta mektepte

Türkçe dersleri bir ilim olarak değil, bir san 'at olarak tedris edilmeli ve nazari olmaktan ziyade ameli bir mahiyeti haiz olmalıdır” (MEB, 1929) diyebiliriz.

Genel itibari ile Türkçe dersi; “dil becerilerini doğru geliştirmenin yanında bireyin millî, ahlaki, sosyal ve evrensel değerlere sahip olmasını da amaçlar” (Doğan ve Gülüşen, 2011: 77).

“Yapılandırmacı yaklaşımın bilişsel ve sosyal boyutları öğrencinin gelişimine birlikte etki eder. Öğretim programının hedeflediği istendik davranışlar arasında yer alır. Öğretmen merkezli eğitim yerine öğrenme merkezli öğrenme, davranış değiştirme yerine beceri geliştirme, tek yönlü yerine çok yönlü düşünme, düz mantık yerine sarmal mantık, şartlanma yerine zihinsel bağımsızlık, fiziksel etkileşim yerine zihinsel etkileşim, etkinliklerle etkin öğrenme anlayışları ön plana çıkarılmıştır” (Güneş,2007:2-3). İncelememizin temel dayanağını çocuk edebiyatı oluşturduğu için çocuğun bilişsel ve sosyal gelişimini aynı ölçüde destekleyici bir yaklaşım kullanılması gerekmektedir denilebilir. Bilişsel yaklaşımın kavram tanımını “Bilişsel yapılandırmacılar, bilginin nasıl oluştuğunu açıklamada Piaget'nin teorisini kullanır. Piaget, bilginin çevresi ile aktif olarak etkileşimi sırasında ortaya çıktığını varsayar. Bu bilişsel yapı dengededir. Kişi, yeni bilgiyi bu bilişsel yapısını kullanarak anlamlandırır” şeklinde açıklamıştır. (Özden,2005:35). Özden devamında ise; “Sosyal yapılandırmacılığa yönelik; sosyal yapılandırmacılar, öğrenmeyi açıklamada, öğrenmede kültürün ve dilin önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgulayan Vgotsky'nin görüşlerini kullanır. Vgotsky öğrenmenin, Piaget'nin öne sürdüğü gibi kişinin kendi başına gerçekleştirdiği bir süreç olmadığını, öğrenmede sosyal etkileşimin ve dilin önemli bir yer tuttuğunu öne sürmüştür (Özden,2005: 36). “Bilişsel yapılandırmacılık, anlamlı öğrenmede bilişsel süreçlerin önemini vurgular. Sosyal yapılandırmacılık, anlamlı öğrenmede toplum kültürü ve sosyal etkileşim rolünü vurgular” (Köseoğlu, 2005: 3) diyebiliriz. Öğretim programlarımızda yapılan değişiklikler ise bize ve kültürümüze ait yerli ve milli yaklaşımlarla hazırlanmalıdır. Ülkemizdeki öğrenci profili, okul, öğretmen, bina vb. bütün eğitim ve öğretim camiası altına yazabileceğimiz tüm kişi ve kurumların kendi duyarlılıklarına, zayıf ve güçlü yönlerine yönelik eğitim anlayışları ve öğretim yaklaşımlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Ülkemizde birakalım bölgeden bölgeye, aynı şehir içerisinde kırsal kesim ve merkezi kesim arasında ciddi farklılıklar olmaktadır. Aynı eğitim

yaklaşımının izlenmesi, mevcut sistemde girdi ve çıktılarının aynı veya yaklaşık düzeyde olmasını beklemektir ki bu da maalesef mümkün değildir. Çünkü eğitim ortamındaki girdilerin çeşitliliği çıktıları da çeşitlendirmektedir.

3. 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMININ AMAÇ VE PERSPEKTİFİ

Türkçe öğretim programlarının uygulanış şekilleri ve amaçlarının doğru ve net bir şekilde belirlenmesi programın açık ve anlaşılır olmasını ve uygulanabilirliğini artırmaktadır. Zira programın uygulayıcısı olan öğretmenler bir öğretim programdaki özel amaçları ne kadar doğru anlarsa bu özel amaçlara ulaşma gayreti de o derece de artmaktadır.

2017 programıyla yenilenen ve 2018 yılı itibariyle müfredat programında uygulanmaya başlanan öğretim programımızı tanıtmakla başlayacak olursak; “Öğretim programları, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ile “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. “Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek.
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak.
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak.

4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak” (MEB, 2018).

2018 Öğretim programının bakış açısı incelendiğinde; programda aşağıdaki ifadeler yer almaktadır.

“Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır” (MEB, 2018). Bu konuda İhsan Fazlıoğlu da şöyle söyler: ‘Metafiziği olmayan bir toplumun maddi gelişmişliği ne kadar ileri seviyede olursa olsun toplum manevi ve fikri bir başarı gösteremez. Beka-i devleti siyaset, beka-i milleti bilgi sağlar’ (Fazlıoğlu, 2018: 67).

Öğretim programının yetkinliklerini inceleyecek olursak;

“Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ içerisinde sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Anadilde iletişim, yabancı dilde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade gibi başlıklardan oluşmaktadır. Bu yetkinliklerden bahsederken öncelikli olarak Türkçe öğretiminde önemli bir yere

sahip olan anadilde iletişim yetkinliğinden başlanılmalıdır. Anadilde iletişim bir eğitim programından beklenen en önemli beceridir. Kişinin kelime dağarcığının ve buna bağlı olarak düşünce dağarcığının gelişmesi anadilde iletişimin ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Bu sebeple de “Ana dili eğitimi ve öğretiminde her bilgi ve beceri tek tek yeri ve zamanı gelince en uygun yöntemle ve en doğal ‘eğitim ortamları’ oluşturularak kazandırılmalıdır” (Demir, ve Yapıcı,2007: 180). Ana dili öğretimini program ve yaklaşımlar açısından değerlendiren uzmanlar şöyle devam etmektedirler.

“Eğitim kurumlarında planlı olarak yürütülen ana dili eğitimi çalışmaları, dili doğal yolla öğrenme ve geliştirme sürecinin yanında; daima aynı doğrultuda olmayan planlı etkinlikler olarak görülmelidir. Bu bağlamda ilköğretim birinci kademe Türkçe öğretim programlarının amacı, çocuğun hızlı veya yavaş gelişmekte olan dil becerilerini istenilen biçim ve formata sokmak ve onu dilin kendisine sunduğu bütün imkânlardan yararlanabilecek düzeye getirmektir” (Demir veYapıcı, 2007:180). Anadilde iletişim yetkinliğine sahip bireylerin artık ‘yabancı dillerde’ de iletişim kurma becerisi artmıştır. Yabancı dillerde iletişim ile aracılık etme ve kültürlerarası anlayış becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Bireyin dil yeterlilik seviyesi, bireyin sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.

Bilim ve Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Dijital yetkinlik ve çocuk arasındaki ilişkiyi inceleyecek olursak enformatik çocuk kavramından bahsetmek gerekir. Günümüz dijital dünyası, öğretim programından hareketle eğitim ve çocuk ilişkisini daha doğru yöneltmemizi sağlayacak şekilde olmalıdır. Program bilgiye ulaşan ve bunu kullanan bireylerin yetişmesini öncelerken, dijital dünya ve çocuk dünyası, çocukluk kavramı ve doğru bilginin kullanılması kavramlarını da göz önünde bulundurması gerekir. Günümüzde geleneksel çocukluk ve enformatik çocukluk dediğimiz iki kavram şu an birlikte var olmaktadır. Birisi kısmen dijital dünya ile bağlantılı diğeri ise bilişsel ve duyuşsal gelişimini dijital dünya ortamlarından beslemektedir. ‘Enformatik çocuk, bilişim

teknolojilerinin kucağında büyüyor. Enformasyon ise giderek kuşatıcı bir eğilim içinde. En azından biçimi değiştirerek kendini yeniliyor. Çocuk, üretilmiş değerleri tüketiyor. Ama çocukluğunu doğallığı içinde yaşayamıyor” (Şirin, 2016: 35). Dijital dünya her gün bir yeni bilgiyi daha önümüze sunarken onu yok sayarak bir eğitim öğretim programı geliştirmemiz mümkün değildir. Sınıfa ve kitaba bağlanmayan, her gün yeni ve güncel bilgileri merak eden, sosyal medya üzerinden öğrenmeler gerçekleştiren bir nesil için belki de Youtuber öğretmenler gereklidir. Öğrencinin mekâna ve zamana hapsedilmeden dilediği yerde bilgiye ulaşmasını sağlayacak dijital yetkinlikler ve öğretim programları geliştirmek gerekmektedir.

Öğrenmeyi öğrenme yetkinliği ise; bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirmektir diyebiliriz.

Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Bu yetkinlikler kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanımaktadır. Bir eğitim programında öğrencilerin okul ve ders dışındaki ortamlarda ihtiyaç duyduğu yetkinlikler arasında yer alır.

İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireye yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini kazandırmak gereklidir. Bu yetkinlik etik değerlerin farkında olma, kendi hayatını ve bulunduğu konunun mevcut durumunu yönetebilme becerisini kazandırmayı hedeflemektedir.

Kültürel farkındalık ve ifade: Her türlü sanat dalı ve çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilme yetkinliği kazandırılmalıdır.

Son olarak şunlar söylenebilir programda yer alan yetkinlikler ve yaklaşımlar daha kaliteli bir eğitim programında bulunması gereken ve öğrencilerin ulaşması istenilen bilgi ve beceriler bütünüdür.

3.1. 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

Türkçe öğretim programının ve ona bağlı olarak Türkçe dersinin çeşitli dönemlerde değiştirilip düzenlenmesi ve yapılandırılmasıyla hedeflenen neler olmalıdır? Bu sorunun yanıtı ,aslında bir öğrencinin anadili yetkinliğine sahip olması ve aynı zamanda hayatı boyunca dinleme /izleme, konuşma, okuma ve yazma ve dilbilgisi becerilerini geliştirmesini sağlamaktır. Dil becerilerinin yanı sıra bireysel ve sosyal açıdan etkili iletişim kurabilme becerilerine sahip bireyler yetiştirmek hedeflenmektedir. En önemlisi de öğrencilerden, kendi okuma listesini oluşturabilen, okuma kültürü edinmiş, yaratıcı yazma becerisi ile farklı türlerde yazma etkinliklerinde bulunabilmesi beklenmektedir. Türkçe öğretim programın özel amaçlarına dair programda yer alan şekliyle hedeflerden bahsedecek olursak, şunları söyleyebiliriz. ‘‘Tematik yaklaşım esas alınarak hazırlanan öğretim programında okuma ve yazma kazanımları metin içi, metin dışı ve metinler arası okuma yoluyla anlam oluşturmayı sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. Birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar kazanımların yapısı ve hiyerarşisi, öğrencilerin temel dil becerilerinin yanı sıra üst düzey bilişsel becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak dil bilgisi ve yazım kuralları ile ilgili kazanımlar artan bir yoğunluk içinde ve aşamalı olarak yapılandırılmıştır.1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- ‘‘Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,

- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- Milli, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, milli duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır” (MEB, 2018).

Öğretim programı öğrenciyi merkeze alan, Türkçe'nin etkili ve güzel kullanılmasının dışında milli değerlerin benimsetilmeye çalışıldığı bir program olmuştur. Programların en büyük muhatabı ve yürütücüsü olan öğretmen görüşleri alınarak programların eksik yönleri güçlendirilmektedir. Öğretmenlerin tavsiye ve görüşleri ile kapsamı ve içeriğinde düzeltmelere gidilmektedir. 2018 programın öğretmen görüşleri alınarak yapılan bir incelemeye göre Türkçe öğretmenlerine güncel Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2018) yer alan temalara yönelik düşünceleri sorulmuştur. Öğretmenler araştırmada numaralandırılarak verilmiştir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı temaları uygun ve yeterli bulmuştur. (Bıçak ve Alver, 2018: 2482-2501). Yapılandırıcı yaklaşımla oluşturulan Türkçe öğretim programındaki, zorunlu ve seçmeli temaların listesi (Tablo1) deki gibidir.

Tablo 1. Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Hazırlanan Türkçe Öğretim Programlarında Yer Alan Temalar

2005-2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-5. Sınıflar)	2005-2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı (6,7-8. Sınıflar)	2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılında Uygulanacak Olan Türkçe Dersi Öğretim Programı
Öğretim Programı çerçevesinde bir eğitim-öğretim yılı içerisinde ele alınacak tema sayısı sekiz olarak belirlenmiştir. Bu sekiz temanın dördü zorunlu, dördü ise seçmelidir. Programda toplamda 14 tema verilmiştir.	Tema sayıları sınıf seviyesine göre değişmiştir. 1, 2, 3 ve 4. sınıflar için yedi, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için ise sekiz tema belirlenmiş, seçmeli veya zorunlu tema ibaresine yer verilmemiştir.	Her sınıfta biri zorunlu Atatürk teması olmak üzere 6 ana tema ele alınır.
<p>Zorunlu Temalar: Atatürk, Değerlerimiz, Sağlık ve Çevre, Birey ve Toplum,</p> <p>Seçmeli Temalar: Güzel Ülkem Türkiye, Yenilikler ve Gelişmeler, Oyun ve Spor, Dünyamız ve Uzay, Üretim, Tüketim ve Verimlilik, Hayal Gücü, Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler, Kurumlar ve Sosyal Örgütler, Doğal Afetler, Güzel Sanatlar</p>	<p>Zorunlu Temalar: 6. sınıfta “Sevgi”, 7. sınıfta “Millî Kültür”, 8. sınıfta “Toplum Hayatı” zorunlu ana temalardır.</p> <p>Seçmeli Temalar: •Okuma kültürü, •İletişim, • Hak ve özgürlükler, •Kişisel gelişim, •Bilim ve teknoloji, • Alışkanlıklar, •Zaman ve mekân, •Duygular, •Doğa ve evren, •Güzel sanatlar, •Kavramlar ve çağrışımlar</p> <p>Not: Atatürkçülük teması her temada zorunludur</p>	<p>Zorunlu Temalar: Biz ve Değerlerimiz Dünya ve Çevre Millî Kültürümüz Millî Mücadele ve Atatürk Vatandaşlık Bilinci Sağlık, Spor ve Oyun Sanat ve Toplum (5, 6, 7 ve 8. sınıf) * Bilim ve Teknoloji</p> <p>2018-2019 Eğitim -öğretim Yılında Uygulanacak Olan Türkçe Dersi Öğretim Programı Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür.</p> <p>Zorunlu Temalar “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk”</p> <p>Seçmeli Temalar Birey ve Toplum Okuma Kültürü İletişim Hak ve Özgürlükler Çocuk Dünyası Bilim ve Teknoloji Sağlık ve Spor Zaman ve Mekân Sanat Doğa ve Evren Kişisel Gelişim Vatandaşlık Duygular</p>

3.2. 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI VE TEMALAR

Türkçe ders kitapları içerisinde yer alan metinler öğretim programında belirlenmiş temalara göre düzenlenmektedir. Önceki öğretim programlarına göre temalarda ve sayılarında değişiklikler olmuşsa da bütün öğretim programlarında önemli bir yere sahip olan ve sıkça kullandığımız tema nedir?

Tema kavramı birçok yerde farklı şekillerde tanıtılmıştır. TDK'ye göre; 1. İsim, asıl konu, temel motif, ana konu. “Anıtın teması, Kurtuluş Savaşı'ydı. Tablonun teması.” 2. Edebî bir eserde işlenen konu, düşünce, görüş, ana konu (TDK, 2011) gibi birçok tanımları olan tema için sanatçının okuyucuda bırakmak istediği etki de diyebiliriz. Türkçe ders kitaplarında verilen eserler bir tema çerçevesinde ele alınmaktadır. Türkçe dersinin ham maddesi olan metinlerin hangi tema, hangi değer işleneceği programın çizdiği çerçevede belirlenir. Temalar metinlerin işlevsellik kazanmasını sağlar. Öğretim programlarında yer alan temalar öğrencilere verilmesi gereken iletileri barındıran bir sistemattir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanma sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan; “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur (MEB, 2018). Türkçe dersinde işlenecek tema tasarımları dikkatlice ele alınmalıdır. Bütün temalar aynı şekilde tasarlanmamalı, konuya göre farklı tema tasarımlarına başvurulmalıdır. Tema içerisindeki metinlerin sınıflandırılması daha dikkatli yapılmalı bilgi verici metinler ile hikâye edici metinler birbirine karıştırılmamalıdır. Hikâye edici metinler anlatım açısından akıcı, bir mesaj etrafında gelişen ve uygun uzunlukta olmalıdır” (Akyol, 2007: 6).

3.3. 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN TEMALAR

3.3.1. Zorunlu Temalar

1. Erdemler: Ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayı rahîm, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb.
2. Millî Kültürümüz: Aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar,

şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb.

3. Millî Mücadele ve Atatürk: 15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, Cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut'ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb.

3.3.2. Seçmeli Temalar

4. Birey ve Toplum: Ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içirme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb.
5. Okuma Kültürü: Bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane vb.
6. İletişim: Aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb.
7. Hak ve Özgürlükler: Bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb.

8. Kişisel Gelişim: Başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri, öz güven, öz saygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi vb.
9. Bilim ve Teknoloji: Bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb.
10. Sağlık ve Spor: Adil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, sportmenlik, temizlik, uyku vb.
11. Zaman ve Mekân: Çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb.
12. Duygular: Bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb.
13. Doğa ve Evren: Bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb.
14. Sanat: Afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, özgünlük, pandomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb.
15. Vatandaşlık: Adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb.
16. Çocuk Dünyası: Çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb.

4. EDEBİYAT VE EĞİTİM İLİŞKİSİ

Eğitim birçok farklı kaynaktan beslenmektedir. Eğitimin beslendiği kaynaklardan birisi de edebiyattır. Edebiyat; eğitime nasıl vizyon kazandırılır, niteliği nasıl artırılır, nasıl daha güzel eğitim verilebilir sorularının yanıtını ‘dili’ kullanarak ve kullanmayı öğretmek vermektedir. Edebiyat nedir diye sorulduğunda ise verilecek birden fazla yanıt vardır. O yanıtlardan birisinde edebiyat şu şekilde tanımlanmıştır. “Edebiyat; malzemesi dile dayanan, insanların duygu düşünce ve hayallerini dile getiren, edebi ve estetik değeri olan, bayağılık ve çirkinliği kabul etmeyen sözlü ve yazılı verimlerin tamamıdır” (Yalçın ve Aytaş,2008: 17).Bir başka uzman görüşünde ise şu şekilde yorumlanmıştır. ’’Edebiyat, edebî sanata dönüştürülmüş hâlidir. Kişi ve toplumun eğitimini edebiyatla ne denli meşgul olduğundan kestirmek mümkündür. İnsanın akıl ve kalp gibi iki denge mekanizmasını kullanabildiğinde uçabileceğinden bahsedilir. Sanat dallarının bir ucunda yalnızca yararın sağlanmasına yönelik ürünler, öteki ucuna yalnızca estetik haz ya da güzellik duygusu uyandırmaya yönelik ürünler bulunduğunu, yazınsal metnin bu iki uç arasında gidip geldiği söylenmiştir” (Uçan, 2008: 61) diyebiliriz.

Sokaktaki simitçisi dahi aruzla şiir okuyan bir millet eğitim anlamında ileridedir. Edebiyat da bir sanattır öyleyse şöyle diyebiliriz; “Sanat hem kişinin yaratıcı gücünü geliştirmek hem de insanlık niteliklerini yüceltmek için güçlü bir araçtır” (Kavcar, 1999: 4).Edebiyat eğitimi gündelik yaşamın farklı şekillenmesini düşünce ve davranışların değişmesini hedeflemektedir. Bu hedeflerden Uçan şu şekilde bahsetmiştir. ‘’Edebiyat eğitiminin hedeflerinden birisi, öğrenciye sadece rasyonel bir düşünce sistemi kazandırmak değil, bunun yanında sezgisel bir yetenek edindirmektir. Söz gelimi edebiyatımızda sağlık, hastalık, hastane, ruhsal olguları ele alan ürünler okuyucuda farklı bir duyarlılık, bir incelik oluşturabilir. Peyami Safa’nın *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* adlı romanı ve diğer romanları, Hüseyin Su’nun; *Sen Gelmezsen Güvercinler Küser* adlı öyküsü vb. roman ve öyküler hastayı, hastalığı hastane uzamını farklı şekilde hissettiren yazınsal ürünlerdir. Aynı şekilde, hayvan masallarının, çocukluk ve ilk gençlik çağlarında insanın karakter gelişimindeki etkisi yadsınamaz” (Uçan, 2008: 62).

4.1. EDEBİYAT VE TEMA

Sanat, güzeli ortaya çıkaran aynı zamanda güzelliği farklı boyutlarıyla yansıtan bir aynadır. Ve bütün sanat dallarının özünde anlatılmak istenen bir ileti vardır. Edebiyat da bir sanattır ve bir tema etrafında şekillenir. Her edebi eser, muhataplarına bir mesaj verir. Sanatçı, duygu ve düşüncelerini paylaşmak üzere, onu kendine has ifade biçimiyle ortaya koyar. Bu ortaya koyuş çeşitli şekillerde olabilir. Verilen mesajın tam olarak algılanabilmesi için;

1. Veren taraf duygu ve düşüncesini tam ve doğru olarak ortaya koymalı,
2. Alan taraf da verilen duygu ve düşüncüyü tam ve doğru olarak almalıdır” (Yalçın ve Aytaş, 2008: 45).

Tema bir eserde, insandaki beyin gibidir. Eserde anlatılanlarda ve anlatma biçiminde temanın etkisi vardır. Edebî şahsiyetin eserini yazma amacı, doğrudan doğruya tema ile ilgilidir. Eğer bir eserin teması doğru belirlenirse, eserin doğru anlaşılma şansı da artar. Örneğin; ölüm temasının işlendiği bir eserde “ölüm karşısında duyulan hüznün”, bu eserin konusu olarak ifade edilebilir. Bir şeyin edebiyat eserine konu edilmesi için, bir yazar veya şairin o konuyu seçmiş olması yeterlidir. Oysa tema, edebi şahsiyetin sanatçı yönünün, yorumlama gücünün bir göstergesidir. Tema ve edebiyat arasında sıkı bir dostluk ilişkisi vardır. Tema olmadan edebi metinlerin işlevselliği ortadan kalkmaktadır.

4.2. ÇOCUK VE EDEBİYAT İLİŞKİSİ

Çocuk edebiyatı, nedir ne değildir üzerine birçok uzman görüşü vardır. Çocuk edebiyatı ile ilgili bir görüşe göre: “Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır” (Sever, 2010: 18). Bir başka uzmana göre ise çocuk edebiyatı “çocuğun fikir ve sanat eğitimine katkıda bulunarak çocukta sanat duygusu ve üstünlüğü uyandıran, tekniği, ilkeleri olan, güzel ve etkili ürünlerden oluşan edebiyattır” (Göksen, 1980: 38).

Çocuk ve edebiyat, edebiyat ve eğitim gibi kavramların alan çalışmalarına konu olması, çocuklarımıza yönelik edebi nitelikli eserlerin sayısını her geçen gün artırmaktadır. Edebiyatın eğitimle olan ilişkisini çocuk edebiyatında da sürdürmesi beklenmektedir. “Çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukları nitelikli metinlere yöneltmeyi başarabilen, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilen bir sorumluluk üstlenmelidir” (Sever, 2010: 19). Ders kitaplarında yer alan eserlerin düzeye, sınıfa, temaya göre sınırlandırılması, çocuk edebiyatı eserleri içinde geçerli ölçüt olmalıdır. Yani elimize geçen bir çocuk edebiyatı ürünü belli bir konu ve tema etrafında, Talim ve Terbiye kurulunca belirlenmiş nitelikleri sağlamalıdır. Burada öncelikli sorulması gereken soru, neden çocuk edebiyatına ihtiyaç duymalıyız veya mevcut çocuk edebiyatı ürünleri ihtiyaçlarımızı karşılayan nitelikte midir? gibi sorulara cevap bulanabilmelidir.

“Çocuklara, yazınsal metinlerin ve resmin iletilerini tanıma ve anlamaya dayalı bilişsel ve duyuşsal boyutlu davranışlarını uygulayabileceği, sınavabileceği olanaklar sunmalıdır” (Sever,2010: 41). Çocuk edebiyatı ürünlerinin niteliğini belirleyen birçok bileşen bulunmaktadır. Yazarın kullandığı dil, üslup gibi iç bileşenler eserin niteliğinin belirlenmesinde etkilidir. “Çocuk edebiyatını oluşturan iç bileşenler kadar bu edebiyatın amacı ve işleviyle ilgili dış bileşenleri de birbiriyle ilişkilendirerek değerlendirmekte fayda var: İç bileşenler çocuk edebiyatının pedagojik ve estetik oluşumuyla ilgilidir. Bugün artık çocuk edebiyatı var mıdır yok mudur tartışmaları sona ermiştir. Çocuk, okur, aile, eğitim sistemi, yayıncı, editör, çeviri, çocuk edebiyatı öğretimi, araştırma ve eleştiri boyutu çocuk edebiyatı kültürünün temel dış bileşenleridir. Buna rağmen çocuk edebiyatının iç ve dış bileşenlerini bir bütünlük içinde değerlendirmek gerekir: Çünkü bu iç ve dış bileşenlerin her biri birbirinden etkilenir ve beslenir. İç ve dış bileşenlerin toplamı ile okuma kültürü ilişkisi kurulmadan yapılacak değerlendirmeler büyük fotoğrafı yansıtmaktan uzaktır” (Şirin, 2015: 32-33).

Çocukların okuyacakları kitaplara ulaşması, her an evinde bir kütüphane ile bir arada bulunması, çocukların okuma kültürünün oluşturmasında çok önemlidir. Çocuklar okuyacakları kitapları kendilerini seçmelidir. Fakat onların seçeceği kitabı anne – baba yerine popüler kültür belirlemektedir. Kitap fuarı gezileri ile çocukların

farklı tema ve yazınsal türdeki kitaplarla tanışması sağlanmalıdır. İyi kitap, türünün en niteliklisi, dil ve anlatımı estetik açıdan en iyilerinden olmalıdır. Çocukların karşılaştıkları niteliksiz “kötü kitap” dediğimiz kitaplar çocukları psikolojik olarak farklı şekillerde etkilemektedir. Çocukların kötü ve zararlı olanı zihinlerinde hayal etmelerine sebep olan, çocuğu duygusuz ve hoyrat bırakan yazınların zararları göz ardı edilmemelidir. “Kitabın niteliğinin ne denli önemli olduğundan bahseden bir başka kaynakta ise şöyle geçmektedir. ‘Kötü çocuk kitabı çocukluğu, nasıl yazacağını ve çocuklar için edebiyatı kavramayanların yazdığı ve resimlediği kitaplardır. Bu tür yazar ve çizerler çocuk edebiyatı yazarlığının çocuk gerçekliğine ve çocuk bakışına dayalı bir yazarlık biçimi olduğunun farkında değildirler. Kötü çocuk kitabı bağırır, güdümlüdür, güler yüzlü hiçbir yanı yoktur” (Şirin, 2018: 69-70).

4.3. ÇOCUK EDEBİYATINDA KONU VE TEMALARIN İŞLENİŞİ

Konu seçimi ve tema çocuk kitaplarının niteliğini belirleyen özelliklerin başında gelir. Çocuk okuduğu kitabı ilgi ve isteğine göre seçmektedir. Bu sebeple de kitaplarda yer alan konu, meraklılarının yüzünü o kitaba çevirmektedir. Çocuk kitaplarında yer alan konuların neler olması gerektiği ile ilgili görüşlere değinecek olursak: “Çocuk kitaplarının konuları çocuğun güncel hayatı ile doğrudan ilgili olmalı ve gerçeğe uygun düşmelidir.

Bir yazar ele aldığı konuyu işlerken şu hususları göz önünde bulundurmalıdır:

- Çocukların ilgilerini beğenilerini okuma eğilimlerini tespit ederek konularını bu tespit etrafında işlemelidir. Bu yüzden çocuk kitaplarında tema ile konu arasındaki ilişki çok güçlü olmalıdır.
- Çocuk kitaplarında konuların ele alınışında onların güvenlerini artırıcı, geleceğe ümitle bakmalarını sağlayıcı, insan ve tabiat sevgisi gibi değerleri pekiştirici inançlara yer verilmelidir.
- Çocuk kitaplarında, milli değerlere önem verilmeli, onların demokratik anlayışa ve saygın bir kişiliğe sahip olmasına özen gösterilmelidir. Seçilen temalarda onları eğlendirip dinlendiren yeni duygu ve düşüncelerin kazandırılması da ihmal edilmemelidir” (Yalçın ve Aytaş ,2008: 46-47). Yine

konuların ve temanın seçimiyle ilgili başka bir kaynakta ise şu şekilde bahsedilmektedir.

“Çocuk edebiyatında işlenen temalar, programda yer alan temalar arasında sıkı bir bağlantı olmalı. Çocuk kitapları temalarına göre sınıflandırılmalıdır. Kitap seçiminde muharrik güç ‘tema’ olmalıdır. Çocuk edebiyatında işlenen ürünler yerli, milli folklorik özellikleri içerisinde barındırmalıdır. Uyarlama çocuk kitapları beraberinde farklı kültürlerin taşıyıcı ve tanıtıcı rolünü üstlendiği unutulmamalıdır. Farklı kültürlerle tanışmak çocuklar için sakıncalı bir durum değildir. Fakat çocuk önce kendi dünyası ve kendi değerlerini, milli dinamiklerini keşfetmelidir. Merak duygusu son derece baskın olan çocuk, karşılaşacağı yazınsal ürünlerle yeni nesneleri, yeni insanları, yeni bakış açılarını tanır, gördüklerini, dinlediklerini, okuduklarını yorumlamaya çalışır” (Uçan, 2005: 19-21).Popüler kültür çocuk kitaplarının konularını belirleyebilmektedir. “Çocuk edebiyatı kültürünün öncelikli hâkim karakteri ülkelerin çocuk edebiyatlarını da büyük ölçüde etkilemiştir. Çocuk edebiyatının tipleri, temaları, anlatım ve yazarlık biçimlerine öykünerek gerçekleştirilmek istenen bu taklitçi edebiyat ise dünya çocuklarına ulaşma başarısı gösteremiyor. Edebiyatı ve yayını ile çocuk edebiyatı Batı merkezli cazibe odağı durumunu koruyor. Medya ise, egemen edebiyat tekeli günde tutmayı başarıyor. Çocuk kültürünü bütün alanları ile medya dışında düşünmek ise adeta imkânsız duruma gelmiş bulunuyor. Kitaplar, çocuklara içinde yaşadığı ülkeyi, dünyayı sevmeyi öğretmelidir. Yaşadığımız dünya, güzellikleri ve zorlukları ile bir bütündür. Sürekli zorlukları hatırlamak, dünya ile olan bağımızı kopardığı gibi, yaşama sevincini de ortadan kaldırır. Bu yüzden çocuk edebiyatı eserlerinde, yaşadığımız dünyayı sevmeyi, onun güzelliklerinden yararlanmayı, eksik yönlerini tamamlamayı sağlayıcı duyguların kazandırılmasına özen gösterilmelidir. Çocukların karamsarlıklar konusunda çok hassas olduğu gerçeğinden yola çıkarak; onları umutlandırıcı, hayata bağlayıcı eserlerle yüz yüze getirmek gerekir” (Yalçın ve Aytaş,2008:50). “Bu anlamda iyi bir çocuk kitabı çocuğun ana dilini geliştirmesine büyük ölçüde yardımcı olur. Türkçenin gücünü ve güzelliğini çocuklarımız, ancak edebi değer taşıyan kitapları okuya okuya kavrayabilir” (Oğuzkan, 1999: 3).

5. 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN OKUMA BECERİLERİNİN OKUMA KÜLTÜRÜNE ETKİSİ

Okuma becerisi 2005'te hazırlanan yapılandırıcı yaklaşıma göre ayrı bir beceri olarak ele alınmıştır. Okuma eğitimi ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Okumaktan kastımız nedir? Programda sürekli geliştirilmeye çalışan beceri ile çocuklarda okuma kültürü oluşturulmaya çalışılmıştır. Peki, okumak nedir? Bununla ilgili birçok tanım yapılmıştır.

“Okuma, okuyucu ve yazar arasında uygun bir ortamda gerçekleşen görüş alışverişidir. Bu süreçte okuyucu metni anlamaya uğraşmakta ve anladıklarıyla ön bilgilerini birleştirerek yeni anlamlar ortaya koymaya çalışmaktadır” (Akyol, 2007: 15-48).

Uçan ise okumadan bahsederken şunları söyler: “En çok duyduğumuz, çocuklarımıza en çok söylediğimiz sözlerden biri şudur: “Okumak iyidir.” Nedir okumak? Şimdi “okumak” fiili, “okumak” eylemi üzerinde düşünelim.

“Okumak” denilince aklımıza daha çok “gözle bir kitabın mütalaası” aklı gelir. Hâlbuki “okumak” fiilinin başka anlamları da var. Örnek verirsek biz ezbere de okuruz bazı şeyleri, şiirleri, Kur'an'ı, bir marşı... Okumak denilince önümüzde mutlaka bir kitap yoktur.

Zihnimizden hatırlamak, yorumlamak da bir tür “okumak” tır. Bir resmi, bir insanı, bir manzarayı, bir olayı da okuruz ve bunları doğru okumak da son derece önemlidir” (Uçan, 2017: 184).

Okumak anlamlandırma sürecidir. Programların genel çerçevesinde ise okuma becerilerini geliştirmek amaçlanmıştır. 2018 programında okuma becerilerine dair yer alan bilgiler incelenecek olursa;

- ‘Akıcı okuma ve okuma anlama becerilerini geliştirmek
- Dilsel, zihinsel, gelişimlerini desteklemek
- Tahmin etme, sıralama sorgulama, eleştirme ve değerlendirme becerilerini geliştirmek
- Okuduklarından hareketle, söz varlığını zenginleştirerek duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeyi sağlamak

- Okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmalarını sağlamak
- Basılı materyal ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme bilgiyi kullanma, sorgulama ve üretme becerilerini geliştirmek
- Çoklu medya ortamlarında aktarılanları sorgulamalarını sağlamak
- Milli, manevi ve evrensel değerlere önem vermelerini sağlamak
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler milli ve evrensel değerleri tanımlarını sağlamaktır” (MEB, 2018).Hedeflerini görürüz.

5.1. ÇOCUK VE OKUMA KÜLTÜRÜ

Okuma kültürü, küçük yaşlarda edinilmesi gereken becerilerdendir. Bu beceriyi edinmek için çocuğun aile, okul, çevre ile oluşturduğu etkileşim çok önemlidir. Çocuklar gelişim dönemlerine göre hayatı tanımaya ve keşfetmeyi ister bu sebeple de gerek çevresindekilere soru sorarak gerekse yazınsal metinlerden faydalanarak bu ihtiyacını karşılar. Günümüz teknolojisi ile yazınsal metinlere bağlı kalınmadan da birçok bilgiye kolayca ulaşabilmektedirler. Fakat çocuğun yazınsal metinle tanışması ve okuma kültürü oluşturması için öncelikli olarak; “çocuk yaşının gereğini yaşamalı, yaşına uygun davranışlar göstermeli, ninniden, masaldan, öykü, roman ve şiire kadar yaşına uygun yazınsal ürünlerle karşılaştırılmalıdır. Ne yazık ki günümüzde ne çocuğuna ninni söyleyecek anne ne de torununa masal anlatacak dede vardır. Çocuk, yaşına uygun içinde kendisini bulduğu yazılı ya da sözlü ürünlerle karşılaştırılmazsa, okumaktan da soğuyacaktır. Bizde çocuk ilköğretimin son yıllarına doğru okumadan soğutulur. Yazınsal ürünlerin artık çocuk için bir değeri kalmaz. Çocuk 10 yaşına kadar masallar, öyküler hatta basit romanlar okuyabilir. 10-15 yaş arasında bir okuma alışkanlığı edinemeyen çocuk ise kitap okumaktan uzaklaşacak, görsel medyanın esiri olacak, televizyonlarda söylenenlere göre düşünmeye, yaşamaya başlayacaktır” (Uçan, 2005: 22) Çocuk edebiyatı söz konusu olunca eserin niteliği de söz konusu olmaktadır. Burada yine şunlar söylenebilir.

“Çocuk, yaşadığı çağda ve içinde bulunduğu toplumda bir yere sahip olduğunu, uygulanacak eğitim ve edebiyat aracılığıyla anlayacaktır. Birçok alışkanlıkların çocukluk ve gençlik çağlarında kazanıldığı gerçeğinden hareket edilerek, çocukların kitaplarla yapacağı olumlu tanışmanın, kitap okuma alışkanlığı

kazanmalarında etkili olacağı sonucunu çıkartabiliriz. Okuma alışkanlığı iyi çocuk kitaplarıyla kazanılır” (Dayıoğlu, 1987: 1107).

Çocuklarda okuma becerisinin çevreyi tanıma ve taklit üzerinden şekillendiğini belirtebiliriz. Bu konuda araştırmacı yazarların görüşlerine değinilecek olursa şunlar söylenilebilir:

“Bir insanın çevresindeki çok sayıdaki uyarıcılardan hangisine ne ölçüde ilgi duyduğu, onun neyi ve ne şekilde yapacağını büyük ölçüde belirler. Diğer pek çok alanda olduğu gibi okuma alanında da ilgi, kişilerin davranışlarını belirleyen temel faktörlerden birisidir. Kişiler, kitaba ve okumaya olan ilgileri oranında okurlar. Bu yüzden, çocukların, gençlerin hatta yetişkinlerin ilgi alanlarının artırılması, özellikle okuma ilgilerinin geliştirilmesi her zaman önem verilen eğitim hedefleri arasında yer almıştır” (Dökmen, 1994: 38).

Okuma alışkanlığı, çocuğun temel okuma becerisini izleyen bir süreç olarak, bireyin okuma eylemine şartlandırılması ve güdülenmesine bağlı olarak bu eylemin alışkanlığa dönüştürülmesidir. Gürcan, çocukların ve gençlerin okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmasında anne ve babanın rolünü “modelden öğrenme” ilkesi çerçevesinde değerlendirir (Gürcan, 1999: 74). Bu konuda başka bir kaynakta ise şöyle geçmektedir. Eğer çocukların ve gençlerin yeterli miktarda ve kalitede okumasını istiyorsak modelden öğrenmelerini sağlayacak ortamı hazırlamalıyız. (Dökmen, 1994:39),

Okuma becerisinin en çok aile ortamında oluşturulduğu konusunda birçok uzman hem fikirdir. (Bamberger, akt.Çapar, 1990: 56). ‘‘Çocuklarına okuma becerisi kazandırabilmeleri için ebeveynlere birtakım önerilerde bulunmuştur: Bu önerileri incelendiğinde ;

- Ebeveynler çocuklarına olabildiğince sık hikâyeler anlatmalı ve yüksek sesle okumalıdır.
- Ebeveynler çocukları için yaşına, isteklerine, ihtiyaçlarına ve gelişim aşamasına uygun kişisel bir kütüphane kurmalıdırlar.
- Ebeveynler çocuklarını cep harçlıklarından bir kısmını kitaplara harcamak için eğitmelidirler.

- Ebeveynler, olabildiğince akşam vaktinin belli bir süresinin okumaya ayrılmasını sağlamalıdır; bu sürede ailenin her üyesi kendi kitabını okumalıdır.
- Ebeveynler çocuklarının okumasına katılmalıdırlar, yani okudukları şeyler hakkında onlarla konuşmalıdırlar.
- Ebeveynler çocuklarına, okudukları şeyleri uygulayabileceklerini ve kullanabileceklerini; kitapların onların hayatlarını kurtardığını, aydınlattığını ve güzelleştirdiğini anlamalarında yardımcı olmalıdırlar. Çok okuyan ve okuduğunu öğrencilerinin gördüğü bir öğretmenin, okumaya teşvik ve yönlendirme konusunda öğrenciler üzerindeki etkisi büyük olur.

Meriç ise, “Çocuk edebiyatının ne sınırları belli ne mahiyeti. Çocuk edebiyatı, çocuklar için yazılan kitapların bütününe kucaklıyor, ama çocuk, büyükler için yazılan kitapları da okur” diye ifade eder (Meriç, 1987: 1178).

Çocuk yayınlarını temel amacı; kitap ve okuma sevgisi, okuma alışkanlığı kazandırmak olmalıdır. Ayrıca çocuğun psiko-sosyal gelişme devirleri göz önüne alınarak eğlendirici ve ilgi çekici bir üslupla bilgi ve kültürün artırılması, insan ve yurt sevgisi kazandırılması ve çocuğun eğitilmesi de amaç edinilmelidir.

İKİNCİ BÖLÜM

YAVUZ BAHADİROĞLU'NUN HAYATI, ESERLERİ, EDEBİ KİŞİLİĞİ

1. YAVUZ BAHADİROĞLU'NUN HAYATI

Yavuz Bahadıroğlu'nun hayatına, edebi kişiliğine bilgiler kendisiyle yapılan röportaj notlarından alınmıştır. Yazarın hayatına dair bilgiler kendi anlatımından edinilmiştir.

1945 yılı başında Pazar (Rize) kazasına bağlı Hisarlı köyünde dünyaya gelir. 1971'de İstanbul'da gazeteciliğe başlar. Muhabirlik, araştırma-inceleme, röportaj ve fıkra yazarlığı yapar. Gazete, dergi ve şirket yöneticisi olarak çalışır. Gazeteciliğini muhabir ve röportajcı olarak sürdürürken Niyazi Birinci adıyla çocuklara yönelik eserler üretir. Yüzlerce çocuk romanı, hikâye yayınlar. Asıl çıkışını tarihî romanlarıyla yapar. İlk romanı *Sungur oğlu*, ardından yazdığı *Buhara Yanıyor* ülkenin en çok satan romanlarından olur. Osmanlı'nın çeşitli dönemlerini ele alan 30'u aşkın roman yazar. Bahadıroğlu, kendi özgeçmişine şöyle anlatır:

“Özgeçmiş nedir sahi? Nerede doğacağıma, hangi millete mensup olacağıma ben karar vermedim. Kendi irademle olmayan şeylerden niçin övünmeli, neden bahsetmeliyim? Yazarın nerede doğduğu kaç çocuk ya da torun sahibi olduğu kimi ilgilendirir? Zaten benim kuşağın özgeçmişî filan da yoktur. İdeolojik şiirlerle, ders kitaplarına tikiştirilen yalanlarla, bizim kuşağın çocukluğunu çaldılar.

Kana kana oynayamadık. Çünkü oyuncağımız yoktu. Bırakınız oyuncağı, doğru düzgün karnımızı doyurmaya yetecek ekmeğimiz bile yoktu. Diyelim ki bir şekilde karnımız doydu, oyuncağı da bulduk; yine oynayamadık, zira millî bayramlarda okumak için bol bol “cumhuriyet-hürriyet” kafiyeli şiirler ezberlemek zorundaydık.

Her bayram, altı delik lastik ayakkabılarımızı çamurlara vurarakтан çığlık çığlığa Őir bađırırđık: “En bđyđk cumhuriyet / Bize verdi hđrriyet...”

Cumhuriyetin tek başına hđrriyet demek olmadığını, hđrriyet demek olması için insan hakları ve demokrasi ile bđtđnleŐmesi gerektiğini neden sonra öğrendim. ğrendiğimde de aldatıldığımı, yanıtıldığımı dđŐdđdđm. Zaman zaman çocukluğuma dnđp, “Sen aslında başka birisin” diye diye benliğimi ruhumdan koparanlarla hesaplaŐmak istedim...”

Yavuz Bahadıroğlu; roman, hikāye, araştırma, oyunlar, senaryolar ve fikrđ eserler olmak üzere yđzlerce çalışmaya imza atmıŐtır. Yurt içinde ve yurt dışında çeşitli konularda yđzlerce konferans vermiş, çeşitli kurum ve kuruluŐlardan dđller almış, iki kitabı Kđltür Bakanlığı tarafından yayımlanmıŐtır. Hālen Ulusal Moral FM radyosunda gđnlđk yorumlar yapmakta, *Yeni Akit* Gazetesi’nde köşe yazarlığını sđrdđrmekte ve zaman zaman deđiŐik televizyon kanallarındaki programlara katılmaktadır (Ceylan, 2000: 43).

2. YAVUZ BAHADIROĞLU’NUN EDEBĐ KİŞİLİĞİ

Yavuz Bahadıroğlu’nun verdiği bir röportaj izerine yazarın edebđ kişiliği hakkında bilgi Şu bilgiler edinilmiştir. Yavuz Bahadıroğlu’nun edebiyat denizine girmesi çok kđk yaşlarda girmiştir. Henđz ilkokul sđralarındayken duvar gazetesi çıkarmaya başlar. Yazdığı gazetede dönemin sosyal olaylarına eleştirel bakması sonucu okul mđdđrđ tarafından engellenmesine neden olur. Buna rağmen asla edebiyattan ve gazetecilikten vazgeçmez. Yavuz Bahadıroğlu ile 15.09.2008 tarihinde yapılan röportajda edebiyata olan ilgisini Şu Şekilde anlatır.

“İlkokuldan eve dönerken bir p tenekesi kenarında Victor Hugo'nun *Sefiller* romanına ait birkaç sayfa buldum. O dönemlerde de her bulduğum Şeyi okuma alıŐkanlıđımdan dolayı, kenarlara saçılmıŐ olan sayfalar, hemen dikkatimi çekti ve okumaya baŐladım. Fakat elimde birkaç sayfa metin vardı ve ben daha fazlasını okumak istiyordum. Bu sebepten dolayı kasabamızdaki tek kitapçıya giderek elimdeki sayfaları gösterdim ve kitabın tamamını bana vermesini istedi. Ancak kitapçı, bu kitabın bana göre olmadığını; istersem *Monte Cristo Kontu*'nu verebileceğini söyledi. Fakat ben, ısrarcı davrandım. O sırada kitapçıda bulunan ve

daha sonra ortaokul yıllarımda benim Türkçe öğretmenim olan Ahmet Bey ile tanıştım. Ahmet Bey, kitabı kendisinin getireceğini söyleyerek beni bu ısrarcı tutumumdan dolayı tebrik etti. Daha sonra ertesi gün buluşmak üzere ayrıldık. Ertesi gün sabahın erken saatlerinde kitapçıya gidince Ahmet Bey'in beni beklediğini gördüm. Kitabı alır almaz kısa sürede okudum. Ardından da dünya klasiklerini okumakla devam ettim.” (Temur, 2009: 34)

Bu anlattıklarından hareketle, Bahadıroğlu'nun, çok küçük yaştan itibaren Türk ve dünya klasiklerini okuduğunu ve bunların kişiliğinin gelişmesinde önemli bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Bahadıroğlu, ilerleyen zamanlarda bir süre gazetecilikten ayrı kalır. Ancak bu onun edebiyatı bıraktığı anlamına gelmez. Bu dönemlerde ileride meydana getireceği eserlerini vermeye başlar. Daha sonra tekrar gazeteciliğe döner ve bir süre sonra da eserlerini teker teker çıkarır (Temur, 2009: 34). Röportajlarından edinilen bilgiler yazarın edebiyat ve yazma tutkusunun çocuk yaşlardan itibaren geliştiğini göstermektedir.

3. YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN ESERLERİ

Şüphesiz her yazarın eserleriyle arasında bir ilişki vardır. İnceleme konumuzu oluşturan yazar Yavuz Bahadıroğlu yüksek lisans tezi için verdiği röportajda ,kendisi ve eserleri arasındaki bu ilişkiyi şöyle dile getirir.

“Benim yetişme tarzımın çok yansıdığını biliyorum kitaplara. Yani aslında her yazar kendini yazar farkında olarak ya da olmayarak. Elbette pek çok kişiden besleniyoruz; ama sonuçta siz oluyorsunuz sizin karakteristiklerinizle oluyor bütün bunlar” (Emirhan, 2015: 202).

Bahadıroğlu, tezimizde incelenen romanlarından birinin (*Üç Kaçak Yolcu*) doğrudan kendi çocukluğuna ait bir anıdan beslendiğini ifade eder: “O biraz kendi hayatım. Çok yaramaz bir çocuktum. Ben Samsun'a ilk kaçak geldim odunların arasına saklandım, babamın motoruyla” (Emirhan, 2015: 202).

Eserlerinde denizden sıkça bahseden Bahadıroğlu, bunu da kendi yaşantısıyla şöyle ilişkilendirir:

“Tabi, denizciler geçiyor. Eee Karadeniz tabi. Evet, yani hayatımın mutlaka izleri vardır, yaşantımın izleri vardır, okuduklarımdan izleri vardır mutlaka farkında

olarak veya olmayarak mutlaka damıtılmış hali oraya yansır, yansımıştır” (Emirhan, 2015: 210)

Tarihî Romanları

- Malazgirt’te Bir Cuma Sabahı
- Çaka Bey
- Selâhattin Eyyûbi
- Buhara Yanıyor
- Elveda Buhara
- Merhaba Söğüt
- Cengâver
- Turgut Alp
- Sunguroğlu
- Sunguroğlu Bizans Saraylarında
- Sunguroğlu Foça Korsanlarına Karşı
- Sunguroğlu Tuzak
- Sunguroğlu Gemide İsyan
- Sunguroğlu Çalınan Hazine
- Sunguroğlu Kaçırılan Prenses
- Sunguroğlu Baskın
- Sunguroğlu Kara Şövalye
- Sunguroğlu Kaybolan Elçiler
- Binalı
- Topal Kasırga Timur
- Sahipsiz Saltanat
- Mavi Yıldız

- Cem Sultan 1
- Cem Sultan 2
- Endülüs'e Veda
- Şehzade Selim
- Şirpençe
- Mısır'a doğru
- Dördüncü Murat 1
- Dördüncü Murat 2
- Zorba
- Yakın Tarihî Romanları
- Kartal Yuvası
- Dargo
- Zindanda Şahlaniş
- Barla' da Diriliş
- Sel
- Köprübaşı
- Kırım Kan Ağlıyor
- Kirazlı Mescit Sokağı
- Av. Bekir Berk
- Dağlı
- Güncel Romanları
- Yolbaşı
- Boşlukta Yürümek
- Keşmekeş

- Yürek Seferi
- Gülü Arayan Adam
- Çocuk Romanları
- Bizim Can
- Can'ın Hatıra Defteri
- Canavar Robot
- Doktor Olacağım
- Heyecanlı Çocuk
- Karıncalar Savaşı
- Köy Çocuğu
- Küçük Kahraman
- Sular Altında Bir Ülke
- Tuhaf Çocuk
- Uzay Çocuğu
- Üç Kaçak Yolcu
- Vatan için
- Yaramaz Ayı Zirzop
- Yetim Çocuk
- Çocuk Hikâyeleri
- Fedakâr Annem
- Haram Yemenin Sonu
- Zengin Olan Dilenci
- İki Kardeş
- Memleketim

- Şehzade Murat
- Yaramaz Piti
- Tekir ile Joli

Hazırladığı Eğitici Setler

1. Erdem Hikâyeleri

- Kim Demiş Fedakârlık Zor Diye / Erdem Hikâyeleri
- Çalışkanlık İçeri Tembellik Dışarı / Erdem Hikâyeleri
- Hayat Yardımlaşınca Güzel / Erdem Hikâyeleri
- Dürüst Ol Ki Mutlu Olasın / Erdem Hikâyeleri
- Tarih Cesaretle Yazılır / Erdem Hikâyeleri
- Adil Olan Kazanır / Erdem Hikâyeleri
- Dayanışma En Büyük Güçtür / Erdem Hikâyeleri
- Ha Gayret Başaracaksın / Erdem Hikâyeleri
- Çevre Bize Emanet / Erdem Hikâyeleri
- Sevgi Ne Güzel Şey / Erdem Hikâyeleri
- Var Mı Arkadaşlık Gibisi / Erdem Hikâyeleri
- Vatanımı Kim Sevmez / Erdem Hikâyeleri

2. Benim Güzel Allah'ım Dizisi

3. İlk Okuma Serisi

İnceleme Araştırma Kitapları

- Bir Devrin Bittiği Yer Çanakkale
- Biz Osmanlıyız
- Bedüzzaman Said Nursi

- Babalar Eve Dönsün
- Beyitken Hükümdarlığa Osmanlı Padişahları
- Eşim Çocuğum ve ben
- Fatih Sultan Mehmet
- Fatih Sultan Mehmet ve İstanbul'un Fethi
- Gülü Arayan Adam
- Hayatı Aşkla Yaşamak
- Mimar Sinan
- Muhteşem Osmanlı Kanuni Sultan Süleyman
- Muhteşem Süleyman ve Hürrem Sultan
- Osman Gazi
- Orhan Gazi
- Osman Gazi'den Sultan Vahdettin' Osmanlı Padişahları
- Osmanlı Demokrasısından Türkiye Cumhuriyeti'ne
- Osmanlı Sarayları, Saray Hayatı ve Harem
- Osmanlı'da Şehzade Katli
- Osmanlı'nın Büyüme Sırları
- Resimli Osmanlı Tarihi
- Tarihimizin Gizli Odaları
- Tarihin Mayın Tarlası
- Yavuz Sultan Selim ve Kutsal Emanetler

Yavuz Bahadıroğlu çok sayıda eser vermiştir; yazarın burada belirtilen eserlerinden başka masalları, öyküleri, romanları, araştırma inceleme yazıları da mevcuttur.

4. YAVUZ BAHADIROĞLU VE ÇOCUK HİKAYELERİ

Çocuklar için yazmak, onların ruh dünyasına hitap etmek belli bir birikim ve hayal dünyasına sahip olmayı gerektirir. Her yazar, çocuklar için yazamaz. Çocuk edebiyatı yazarı çocuksuluğu, çocuğa göre olma ilkelerini göz önünde bulundurarak eserler vermesi gerekmektedir.

“Çocuk kitabı yazarlığı ayrı bir yazarlık biçimidir. Çocuğa neleri yazmalıyım, sorusunun pek geçerli olmayıp, nasıl yazarsam çocuk yazdığımı okur, sorusu bu yazarlık biçiminde öncelikli konumdur. Bu yazarlıkta çocukluğun edebiyatı yapılmaz. Çocuksu duyarlığın edebiyatı söz konusudur. Çağdaş çocuk kitabı yazarı yenilikçi çocuk edebiyatını çocuklara sunma başarısı göstermesi halinde çocuk kitabı yazarı sayılır. Bu yazarın okuru yalnızca çocuklar değildir. Çocuk okur için yola çıkan yazarın kitabı, her yaştan okuru çocuksu edebiyat şölenine çekebilmektedir” (Şirin,1999:21). Çocuğun durduğu noktadan bakıp, baktığı ile gördüğü arasında oluşan hayal dünyasını keşfeden yazar çocuklar için okunmaya değerdir.

Çocuk yazarı, “çocuk bakışını gözetten bir yazar, sözcük seçiminden, söz diziminden, toplumsal değer yargılarına kadar her şeyi göz önünde bulundurmak, çocuğa zarar vermemek gibi bir zorunluluk altındadır” (Şirin,2015:20).

Bu bölümde kitapları MEB tarafından önerilen, eserlerinde millî kültür ve değerlerimizi ön plana çıkaran, sevilerek okunan bir yazar olan Yavuz Bahadıroğlu'nun hayatı ve eserleri ele alınacaktır. Çocuklar için yazan Yavuz Bahadıroğlu'nun eserleri Mustafa Ruhi Şirin'in, çocuk kitapları için yaptığı tasnife göre değerlendirildiğinde;

1. Çocuklar için yazılmadıkları halde çocuk klasikleri olarak adlandırılan kitaplar evresi,
2. İlk okuru çocuk olan kitaplar evresi,
3. Öznesi çocuk olan yenilikçi edebiyat evresi” (Şirin, 2015: 32-33).

Yazarın kitapları “öznesi çocuk olan yenilikçi çocuk kitapları” arasında değerlendirilebilir. Yazarın çocuklar için ele aldığı eserlerde, muhatabı çocuklardır ve çocuğa yönelik olumlu tutum ve becerileri, milli ve manevi değerleri kazandırmaya yönelik çalışmalarını sürdürmektedir. Bunun yanı sıra Yavuz

Bahadıroğlu, tarihî/serüven romanları oldukça sevilen bir yazardır. Çocuk edebiyatı eserleri dini, milli, manevi motiflerle işlenmiştir. Yavuz Bahadıroğlu, büyüklere tarihi sevdiren, çocuklara da tarihî/serüven metinleriyle tarih bilinci ve tarih sevgisini kazandırmaya çalışmaktadır. Araştırmada çocuklar için yazdığı bazı hikâyeler incelenmiştir. Hikâyelerini inceleme gerekçesi olarak şunlar söylenebilir.

“Çocuk edebiyatı kültüründe hikâye ile roman arasında tercih hikâye yönünde yapılıyor. Roman, tür olarak daha çok derinlik ve çözümlenmeye dayanıyor. Çocuk dünyası bu anlatımı kavramada zorluk çekiyor. Çocuk klasikleri içinde yer alan romanları çocukların okuması ise bu kitaplarda yer alan anlatımın hikâye anlatımına dayalı olmasından kaynaklanıyor” (Şirin,1998: 21).

Çocuk hikâye ve roman türleri çocuk edebiyatında önemli bir alandır. Çocuk hikâyelerinin konuları sadece çocuktan oluşmamaktadır. Çocuklar akranlarının yaşadığı serüvenin yanında, büyükler için yazılmış romanlarla da geleceğe keşfe çıkmaktadır. Çocuk hikâyelerinin taşınması gereken bazı özellikleri vardır:

- “Çocukların ilgilerine, hayat tecrübelerine ve kavrayış güçlüklerine uygun konu.
- Çocuk düşüncesine aykırı olmayan sade ve gerçekçi bir plan.
- Mantıklı sonuçlarla biten hareketli olaylar.
- Somut, doğru, fakat dikkati dağıtmayan ayrıntılar.
- Özellikleri iyi anlatan, gerçekliğe uygunluğu bakımından hiç kuşkuya yer vermeyen kişiler (şahıslar, kahramanlar)
- Kısa cümle ve paragraflar ile kısa, bol ve canlı konuşmalara dayalı sürükleyici bir anlatım.
- Metinle ilgili güzel ve anlamlı resimler” (Oğuzkan, 2010: 63).

Oğuzkan bunları belirtirken; Aytaş ve Yalçın’dan bu özelliklere ek olarak üslup ve anlatış tarzına yönelik özellikleri de belirlemekte fayda vardır.

“Çocuğun ruh ve beden gelişimine uygun olmayan konulara yer verilmemelidir. Bu çağın getirdiği ahlâk ölçülerine göre zaman içinde değişebilen değerlerle değişmeyen değerler olmak üzere ikiye ayrılmalıdır. Hırsızlık, yalan söyleme, başkalarına zarar verme genel geçer ölçüler olarak alınmalıdır. Bunun dışında batıda çocuk edebiyatı kitaplarında aile içindeki bazı olumsuzlukların çocuk

edebiyatına yansıtılmaması düşüncesi, zenci-beyaz ayrımı, erkek veya kız arkadaş edinme ölçüleri tamamen değişmiş bulunmaktadır” (Yalçın ve Aytaş, 2008: 45-46). Çocuk edebiyatı yazını sadece dil ve anlatım, okuma becerisi geliştirmenin dışında , çocuk terbiyesi ve kişilik gelişimi, sosyalleşme ,empati kurma gibi psiko-sosyal gelişimleri de etkilemektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

YAVUZ BAHADIROĞLU’NUN ÇOCUK KİTAPLARININ ÖZETLERİ

Bu bölümde Yavuz Bahadıroğlu’nun çocuklar için yazdığı eserlerine yönelik bir araştırma yapılmıştır. Yazarın incelenen kitapları 10- 15 yaş arası çocuk kitlesine hitap etmektedir. Ele alınan eserlerin birçoğu aynı ileti çerçevesinde yazılmış farklı hikâyelerden oluşmaktadır. Diğerleri ise; aynı hikâyeler, farklı başlıklar altında özetlenmiştir.

1. KÜÇÜK KAHRAMAN

İlk olarak Kurtuluş Savaşı yıllarını anlatan Küçük Kahraman isimli kitabın kurgu ve içeriği hakkında özet bilgiler verilmiştir.

1.1. ASLAN YÜREKLİ MEMİŞ

Memiş on iki yaşında ama bedenen on beş görünen erdemli, ilim öğrenme iştihakı içinde olan bir çocuktur. Okulu uzakta olmasına rağmen her gün okuluna büyük bir istekle gitmektedir. Etrafındakilere yardım eden, temiz bir çocuktur. Bir gün savaş başlar ve ülkesi İngiliz Fransız ve Yunanlıların işgali altında kalır. Yunan askeri Memiş’in memleketi olan İzmir’i işgal eder. Memiş bir türlü bunu kabullenememektedir. Yüreği vatan aşkıyla yanmaktadır. Sahip olduklarının vatan elden gittikten sonra bir anlam ifade etmeyeceğini düşünen bir çocuktur.

1.2. CANINI VATANINA DEĞİŞME

Memiş ’in annesi onu vatan sevgisiyle dolu dolu yetiştirmiştir. Ve oğlunun şu an yaşadığı ıstırabı görür. Memiş ’in babası çok kanaatkâr bir adamdır, zira bazen ailecek aç olarak yatmalarına rağmen hep kendinden daha kötü durumda olan

kimselere üzülmektedir. 45 yaşındadır lakin yaşadığı zorlu hayat neticesinde erken çökmüş bir adamdır. Ninesi ise kaç yaşında olduğunu bilmeyen ama altmış yaşını aşkın bir Anadolu kadınıdır.

Memiş 'in sevdiği bir kuş vardır, her gün aynı saatte gelir konar ağacın dallarına. Memiş'te oturup onu izler. O gün Memiş'e göre o kuş da acı acı ötmektedir.

1.3. BAŞKA NİÇİN AĞLANIR?

Memiş babasının gelişini bekler her akşam babası gelmeden önce de sığırcık kuşlarını seyreder. Lakin o gün babasında bir farklılık vardır. Üzerinde taşıdığı silahı ve fişegi eksiktir. Memiş'e de sevinsin diye çikolata getirmiştir lakin Memiş 'in gözünde hiçbir şeyin anlamı yoktur. Çünkü güzel İzmir'e düşman askeri girmiştir. Babası oğlunun çok üzüldüğünün farkındadır. Onu teselli edecek şeyler yapmaya çalışır.

1.4. KÖTÜ GÜNLER

İngilizlerle anlaşıp işgale başlayan Yunan askeri halka zulmetmeye başlar. İzmir'in ve Aydın'ın ileri gelen efeleri toplanıp düşmana karşı çıkar. Lakin onların çabaları da bir yere kadardır. Yunan zulmü hat safhadadır köylülerden yirmi beş inek talebinde bulunurlar. Lakin bu inekleri nereden, nasıl bulunacağı hakkında kimsenin fikri yoktur.

1.5. MEMİŞ SAPANIYLA DÜŞMANA SALDIRDI

Muhtarı Yunan komutanının emrini yerine getirmediği için askerler bayılana kadar döverler. Memiş muhtarın zavallı halini görüp daha da hırslanır. Bir armut ağacının arkasına geçip sapanıyla Yunan askerinin alnını hedef alır. Memiş sayesinde köylülere sıradan dayak atmaya başlayan asker, hıncını alamadan kendine taş atanın peşine düşer. Hamdi Ağa, bu kahraman çocuğun babası olmaktan gurur duymaktadır.

1.6. TÜRKLER ESİR OLMAZ

Subay dişlerini sıkıp; yılan gözleriyle emir verircesine Hamdi Ağa'nın üzerinden gömleğini çıkarır. Kırbacıyla zayıf adama onu bayılına kadar vurur. Ardından Hasan Usta dayanamayıp bana vurun yeter artık diye atılır. Yunan kumandanı dayak atmaktan bıkar ama köylü dayak yemekten bıkmaz. Türk esir olmaz sözünü neden söylediklerini şimdi daha iyi anlamaktadır. Yunan askeri köyü terk ederken köylü Memiş 'in onlara verdiği cesaretle hep birden Yunan komutanın karşısına dikilirler. Yunan komutan gördüğü cesaret ve dik duruş karşısında Türklerin gerçekten hiçbir zaman esir alınmayacağını anlar.

1.7. KÖR MUSA

Memiş Yunan Komutanı hedef alıp sapanını atar atmaz hızla kaçmaya başlar. Kaçmak ve ülkesi için hayatta kalmak zorundadır. Çünkü zaman ölmenin değil yaşamanın zamanıdır. Bu yüzden de dağ, bayır aşır bulunduğu hengâmeden hızla uzaklaşır. Yolda oldukça acıkır ve yorulur. Tam bu sırada karşısına eli silahlı bir efe çıkar, tıpkı onun gibi dağlarda vatani için çarpışan bir kahramandır. Memiş bu adamla konuşur ona yaptıklarından ve içindeki vatan sevgisinden bahseder, koca adamı söyledikleriyle derinden etkiler.

1.8. ER OLAN AĞLAMAZ

Koca efenin duydukları karşısında gözleri yaşarır, Küçük Memiş 'in aslında vatan sevgisiyle dolu kocaman bir yüreği vardır. Kör Musa, Memiş'e hal hatır sorduktan sonra konuşma esnasında bir ara babasının kim olduğunu sorar, babası tanıdık çıkınca çok sevinir. Onun bu cesur hâline şaşırır ve eline bir tüfek verir. Kendini ispat etmesi için fırsat tanır. Ve Memiş yüreğindeki vatan aşkının verdiği güçle elinden gelen mücadeleyi gösterir.

1.9. YÜREĞİM YANIYOR

Memiş boyundan büyük silahı taşımakla uğraşırken bir yandan da Kör Musa'nın merak ettiği Yunan komutanının kafasını yarma olayını anlatır. Elindeki silahı sıkıca kavrayıp işgalci düşmanların hakkından geleceğini söyler. Kör Musa

bir pınarın başında abdest almaya durduğunda ay ışında etrafı gözlemler. Tam o esnada bir vakitler üzerine çıkıp kolunu kırdığı İncir ağacını görür. Kırılan kolu ve çektiği acı hatıraları gözünde canlanır. Hepsini dün gibi hatırlamaktadır. Şu an yaşadığı acı ise kırılan kolunun acısından daha da büyüktür. Adam bir çocuğun bu denli büyük laflar etmesine inanamaz. Öte yandan abdestini tamamlayıp namaza durur, Memiş'i de başına bekçi bırakır. Memiş orduda nöbet tutan asker misali onu bekler.

1.10. BİZİM YAPACAĞIMIZI SEN YAPTIN?

Namaz biter bitmez köylüleri görebilmek için köyün yolunu tutarlar. Ardından camiye gidip oradaki halkla hasbihal etmeye, durumlarını öğrenmeye çalışırlar. Köylünün kendisine kızacağını düşünen Memiş aldığı takdirler karşısında biraz daha cesaretlenmiştir. Kör Musa köylülere vaziyetlerinin kötü oluşundan hayatta kalmaları için erzaka ihtiyaçları olduğundan bahseder. Köylü ise yardım etmek için ellerinden geleni yapacaklarını söyler.

1.11. BENİM YAVRUM CESURDUR

Köylü ile hasbihal edip Memiş'in evine doğru yola koyulurlar. Memiş babasını yara bere içinde görünce dayanamaz. Babacığım ne ettiler sana böyle diye hayıflanır. Kör Musa da Hamdi Ağanın yanına oturur. Oğlunla ne kadar gurur duysan azdır ve ben bu oğlanın adını biraz uzattım artık ona 'Aslan Yürekli Memiş' diyeceğim der. Bir süre muhabbet ettikten sonra Kör Musa Memişle vedalaşıp evden ayrılır. Memiş hâlen daha elinde silahla Kör Musa ve arkadaşlarına katılmak istemektedir. Kör Musa biraz daha büyümesini ve ailesine sahip çıkmasını söyleyip veda eder.

1.12. DÜŞMAN İZMİR'E İYİCE YERLEŞTİ

Memiş 'in babası yediği dayaktan sonra iç kanama nedeniyle yataktan kalkamaz ve ölür. Memiş'in ise, gitmek bir yana İzmir'e yerleşen Yunanlılara duyduğu kin daha da artar. Nihayet bir gün İzmir'e gitmeye karar verir. Annesi bin kere yalvarır lakin Memiş ne olursa olsun kararından dönmez.

1.13. MEMİŞ İLE ALİ DAYI

Ali Dayı doksan yaşını geçmiş yalnız başına yaşayan biridir. Vücudunun çeşitli yerlerinde yara izleri vardır. Memiş'e anlattığı hikâyelerde gözünü budaktan sakınmayan yiğitlerle Türklüğü, Müslümanlığı yok etmeye çalışan düşmanları nasıl alt ettiğinden bahseder. Ali Dayıyı işgalden bu yana görmemiştir. Ali Dayının avlusuna sessizce girdiğinde, Kur'an okuyuşuna şahit olur ve bir süre dinler. Ali dayı Memiş'i fark eder hoş geldin evlat nicedir görünmüyordun, deyip uzunca hasbihal ederler. Memiş içinde yanan yangından Ali Dayıya da bahseder.

1.14. KALPLERİ İZMİR İÇİN ÇARPIYORDU

Ali Dayı Memiş'in anlattıkları karşısında ağlamıştır. Ali dayı bir anda hışımla gelir, kapının önünden geçen Yunan askerlerine duvardaki silahı kaptığı gibi çevirir. Memiş, silahı elinden almak için zar zor ikna eder. Özgür olmak için ömür boyu uğraşan adama esir yaşamak şüphesiz çok ağır gelmektedir.

1.15. MEMİŞ İZMİR'DE

Kafasında bin türlü fikirle dolaşmaktadır. Memiş babasının silahını alıp dağa çıkacaktı güya, ama onu Kör Musa bile daha küçük diye geri çevirir. İzmir'e vardığında ise çoktan her köşe başını düşman askerleri tutmaktadır. Okula gittiği sıralarda öğle yemeğini yediği Bakkal Hasan'ın dükkânına ziyarete gider.

1.16. ÖLENE KADAR VURUŞACAĞIM

Bakkal Hasan, Memiş'in babasıyla öğrencilik yıllarından tanışır. Bu sebeple çareyi onun kapısına gitmekte bulur. İçeride bulunan Yunan askerlerinin çıkışını bekler. Yaşlı amcaya selam verip hâl hatır sorgusunun ardından Yunan askerleri bizim köye kadar geldiler der, Memiş başından geçenleri bir bir anlatır. Sözünü tamamlayamadan kapıda bir Yunan askeri, pis Türko, diyerek içeriden yumurta vermelerini ister. Yaşlı amca yumurtayı verir fakat beraberinde koca bir şamar yer yüzüne. Memiş onu tutamaz, ihtiyar adam yere yığılır. Memiş çok sinirlenir, bir şey yapmalıyız diye hayıflanır. İhtiyar ise, esir olmamızın sonu budur, hakkımız budur evlat, diyerek pişmanlığını ve üzüntüsünü dile getirmektedir. Yedisinden yetmişe

silaha sarılmayan ve memleketinin savunmasına koşmayan bir millet bu vatana layık değildir. Sen de sahip çık ben de çıkayım diyerek Memiş'e destek verir.

Memiş, bakkalın sözlerini şaşkınlık ve sevinç içinde karşılar zira küçük diye kimse ona silah vermez onu dağa çıkarmazken, Hasan amca Memiş'i desteklemekte kendince haklı görmektedir. Zira kendisi yaşlı, Memiş ise küçüktür. Ama ikisi de inanmış bir yüreğe sahiptirler.

1.17. MEMİŞ BOŞUNA BEKLEDİ

Memiş, evinden aldığı tüfeğiyle köy yolunu tutar. Lakin Hasan amca bütün gece beklediği hâlde gelmez. Memiş bu duruma oldukça kızar, ihtiyarın başına bir şey gelmesinden şüphelenir. O geceyi uykusuz geçirir, sabah olur olmaz yanına arkadaşı Sait'i de alır. Birlikte doğruca Hasan amcanın dükkânına giderler. Lakin dükkân kapalıdır ve üstelik önünde bir Yunan askeri dikilidir. Etraftaki dedikodulara kulak kesilmiş olan biteni anlamaya çalışır. Hasan amcanın cephaneliği patlatma fikirleri içinde olduğu için düşman tarafından götürüldüğünü öğrenen Memiş, Hasan amcanın yarım kalan hayalini gerçekleştirmek için hemen bir plan yapmaya başlar. Memiş Sait'i de yanına alıp okulun önünde ayran satmaya başlar ve dikkat çekmeden nöbetçi askerleri de kendilerine alıştırmaya çalışırlar. Sonrasında Ali Dayıya gidip dinamit istemeyi düşünür.

1.18. DİNAMİT

Uçuracağım cephaneliği diye durmadan tekrarlar. İçindeki coşkuyla Ali Dayının yanında alır soluğu, yaptığı plandan Ali Dayıya da bahsetmeden Kör Musa adına dinamit istemeyi başarır.

1.19. AYRANCI MEMİŞ

Memiş tam bir ay boyunca ayran satar. İlk başlarda askerler kendilerini hep kovar, lakin zamanla askerler de onlara alışmaya başlamıştır. Onun gayesi ise ne ayran satmak ne para kazanmaktır. Ya cephaneliği havaya uçuracak ya da bu uğurda ölecektir.

Anadolu'nun her bucağında ayaklanmalar vardır. Türk milleti yediden yetmişe memleketini düşmana vermemek için zulme karşı direnir. Memiş ise bu direnişte yerini almak için bulduğu fırsatı değerlendirir ve askerlerin boşluğundan istifade edip dinamiti cephaneliğe yerleştirir. Büyük patlamanın ardından ikisi birlikte ellerine tüfeklerini alıp dağa çıkarlar. Dağda oradan oraya savrulurken çatışmanın ortasına düşerler.

1.20. KAHRAMAN ÇOCUKLARIM

Memiş ve Sait, Yunanlıların atacağı fişekten çıkan ateşi takip edip yer tespiti yapmaya onları hedef almaya çalışır. Tam bu sırada Memiş bir Yunan askerini indirir. Diğerleri ise köşeye sıkıştıklarını düşünüp hemen teslim olmaya kalkar. Memiş düşmanı teslim alan grubun Musa amcası olduğunu görünce çok sevinir. Kör Musa onları karşılarında görünce çok şaşırır, bir yandan da şehirdeki patlamayla ilgili haberleri sorar. Nasıl oldu kim yaptı? Benim adıma dinamit istemişsiniz, nedir bunların aslı diye sorular sorar. Bu olayın müsebbibi olduklarını öğrendiğinde ise Musa Efe ayağa kalkar ve iki çocuğu da kollarından tutup çeker, gelin sizi bizim adamlara götürüyüm de görsünler sizlerin kahramanlığınızı der.

1.21. KURTULUŞ

Aradan iki yıl daha geçer. Türk ordularının zafer haberleri her geçen gün artarak yayılır. Memiş ile Sait dağlarda küçük kahraman olarak ellerinden geleni yaparlar.

26 Ağustos Büyük Taarruz Savaşı ile düşmanın bel kemiğine darbe vurulur. 9 Eylül günü İzmir'de şenlik günüdür. Bir ay sonra İstiklal Mücadele'sinde başarı gösterenlere madalya verilir ve iki küçük kahraman da bu ekibin içindedir.

2. ÇEVRE BİZE EMANET

Erdemler' teması ile oluşturulan 'Çevre Bize Emanet' kitabının özeti verilmiştir. Kitabın genel iletisi çevrenin korunması, çevre bilinci oluşturmaktır. Farklı hikâye bölümlerinden oluşmaktadır. Sırasıyla hikâyelerin özetleri verilmiştir.

2.1. GÜLE GÜLE GARİP

Furkan'ın amcası atmaca avcısıdır. Onları avlama zamanlarını bilen ve doğru zamanı kollayan amcasının aksine Furkan kuşları çok sever onları kollayıp gözetler. Yine bir gün amcasının tuzağına takılan atmacayı fark edip uçup gitmesi için elinden geleni yapma derdindedir. Amcasının haberi olmadan kuşa yardım eder. Kanadı kırık kuşa yardım ettikçe günden güne ona bağlanır, kuşa Garip ismini koyar. Ailesinden sakladığı kuş zamanla iyileşir ve en sonunda amcasının karşısına çıkar; çünkü amcasının tuzağından çıkarıp almıştır kuşu. Furkan Garipten ayrılmak istemese de amcası dâhil herkes onun göç zamanı geldiği için doğal ortamına bırakılması gerektiğini, kuşa haksızlık yaptığını anlatmaya çalışır. Furkan en sonun da Garipten ayrılmasının en doğru karar olduğu kanısına varır ve özgürlüğünü kısıtlamaya hakkının olmadığını düşünüp onu salıverir.

2.2. OSMANCIK

Osmancık çok güzel bir köyde yaşamaktadır. On yaşına girince dağlarda çobanlık yapmaya başlar. Bir gün kavalını çalarken bir süre sonra bir uluma sesi duyar merakla sesin geldiği yöne doğru yöneldiğinde kapana sıkışmış bir kurdun acıdan feryat ettiğini görür. Babası her zaman yırtıcı hayvanlardan uzak kalmasını söyler ama o hayvanı nasıl kurtaracağını derdindedir. Osmancık, kurt ile anlaşma yapıp kendisine ve kuzusuna zarar vermemesi koşulu ile kurdu kurtarır. Gerçekten de hayatını kurtardığı kurt, o günden sonra Osmancık'ın yayından bir an olsun ayrılmaz. Hatta daha önce o köyde görülmemiş bir dostluk yaşanır kurt ile kuzu arasında. Osmancık'ın babasının sürüsüne bekçilik yapan kurt, kınalı kuzu ve diğer koyunları koruyup kollar.

2.3. DAĞLI BABANIN DOSTLARI

Dağlı Baba, dağda yaşayan kimseyle pek görüşmeyen bir adamdır. Ekrem onu ilk gördüğünde yanından kimseye selam vermeden geçip gider. Ekrem onun hakkında söylenenleri düşünür ve dağlı amcaya acır. Aradan yıllar geçer, Ekrem on üç yaşında kocaman bir delikanlı olur. Babasına yardım eder. Yine bir gün babasıyla çalıştıkları esnada biraz dinlenmek için çimenlere uzanırlar. Birden babası acı bir

çığılıkla bağıırır. Ekrem babasını yılan soktuğunu anlayınca çaresizce köye doğru koşar yardım bulmaya çalışır. O sırada ayağı takılıp yere düşer, acı içinde ayağını tutar. Birden Dağlı Baba karşısına çıkar. Ekrem önce korkar sonrasında Dağlı Babanın ne olduğunu anlamaya çalıştığını görünce olanları ona anlatır, babası için yardım ister. Dağlı Baba, babasını sokan yılan hakkında yol boyunca sorular sorar. Babasının yanına vardıklarında bir doktor edasıyla babasını tedavi etmektedir. O günden sonra Ekrem'in ailesiyle Dağlı Baba arasında bir dostluk kurulmuştur. Ekrem, Dağlı Baba'nın kimseyle dost olmayacağını düşünmektedir. Oysaki, onun uçan kuşla gökteki yıldız dâhil ormandaki her canlıyla dostluğu vardır.

2.4. ÇİÇEKLER GÜLÜYOR

Aydın ve Kadir Anadolu'da küçük şirin bir kasabada Osmanlı ve Selçukludan kalma eserlerin olduğu bir yerde yaşamaktadır. İkisinin evi yan yanadır. Aydınların evinin olduğu bahçe ise tam aksine yemyeşildir ve çok bakımlıdır. Aydın'ın babası tapu dairesinde çalışan bir adamdır ve iş dönüşü bahçesiyle ilgilenir. Kadir'in babası ise komşusunun iş çıkışı çiçekleriyle konuşmasını hiç anlamaz. Hatta sürekli onunla alay eder. Aydın da babası gibi ödevlerini yaptıktan sonra bahçeyle ilgilenir. Kadir de bir gün Aydın'a yardım etmek maksatlı yanına gelmiştir, ardından Kadirlerin bahçeyi de kendi bahçelerine benzetmeye çalıştılar, tabiat bir ay sonra ise güzelliklerini gösterir. Kadir'in babası başlarda biraz kızıp alay eder gibi olur, ama bahçenin son hâlini görünce bir gül fidanın yanına oturup muhabbet etmeye başlar. Doğanın cazibesi artık onu da etkisine almıştır.

2.5. DELİ FIRAT

Abdullah, Fırat Nehri kenarında yaşayan bir çocuktur. Fırat'ın azgın sularında köyünün yıkılıp gideceğinden korkmaktadır. Çünkü birkaç yıl önce mühendisler köylerine gelir, ölçümler alıp, bazı evlerin kapılarını kırmızıya boyamışlardır. Bir süre sonra bu ev sahiplerine para ödeneceği söylenir. Fırat'ın önüne yapılacak olan baraj babasına yarar, inşaatta çalışmakta ve iyi kazanmaktadır. Abdullah ise evinden, okulundan ayrı kalacak olmanın üzüntüsü içindedir. Düşünceli dolaşırken sokaklarda hatıraları canlandırmaya çalışan öğretmenini görür. Baraj yapılacak ve tüm hatıraları sular altında kalacaktır Abdullah olanları kabul edemez. Bir süre öğretmeniyle

konusunca barajın memleket için enerji kaynağı oluşundan, hayatımızı kolaylaştıracağından haberdar olur. Bu baraj, fabrikalara hayat verecek, şehirlere, köylere elektrik taşıyacaktır ülkenin kalkınmasında büyük bir rol oynayacaktır. O zamana kadar anlayamadığı bir şeyi anlar.

2.6. LAPA LAPA SEVGİ

Zehra bir sabah uyandığında gördüklerine inanamaz her yer bembeyazdır. Kar yağınca hangi çocuk sevinmez ki? Kar tatili olunca Zehra'nın mahallesindeki tüm çocuklar dışarı çıkar ve kartopu oynar. Zehra ise dışarda oynar lakin hasta olmamaya da dikkat eder. Zehra evden kar yağışını izlemeyi de sever hatta kar tanelerinin nasıl olup da birbirlerine çarpmadıklarına hayret eder. Her kar tanesini bir meleğin indirdiğini, öyle olmasaydı muhakkak birbirine degeceğine inanır. Zehra o gün kahvaltısını yapıp akşama denk dışarıda oynar ardından eve gelip yorgunluktan hemencecik uyur. Rüyasında beyaz bir martı görür. Eline konan martı Zehra'ya güzel kız diye hitap eder ve kuş yiyecek bulamadıklarından, soğuktan balık tutamadıkların bahseder. Martı kaybolur birden, bir karınca belirir ve o söze başlar; bizi de düşün her taraf kapalı, yuvalarımızdan da çıkamıyoruz der. Sonra o da gider yerine dişlek bir tavşan gelir, karınca ve martı da belirip Zehra'nın etrafında dönmeye başlarlar. Hep bir ağızdan bizi de düşün diye bağırmaya başlar. Zehra kan ter içinde uyanır rüyasından. Her gece kar yağması için dua ederken bugün de güneşin açması için etmeliyim diye düşünür.

2.7. BİR KIŞ GÜNÜ

Bahadır babasının Toros ismini verdiği köpeğiyle oynamayı çok sever. Bir kış günü babasının karşı köyde oturan dayısının yanına gideceğini duyan çocuklar babalarının yerine birlikte yola çıkıp ve dayılarına haberi ulaştıracaklardır. Bahadır köpeği Toro'yu almama şartı ile abisine eşlik eder. İki kardeş kış günü karlara bata çıka yürümeye başlar. Kar zaman zaman boylarına kadar çıkmaktadır. Gidecekleri yol üzerinde bir ırmak bulunmaktadır. Hava ise neredeyse kararmak üzeredir. Bir an önce evlerine gitmek isterler. Tam o sırada bir gürültü kopar ve çığ düşer. Kaçmak için uğraşsalar da kara saplanmışlardır ne yazık ki. Bahadır ağabeyinden uzaklaşır ve hiç kurtulma ihtimali vermez. Gözlerini kapatıp dua etmeye başlar. Bir süre sonra

köpeği Toro'nun sesini duyar. Bir yandan ulur bir yandan karı eşeler. Ardından babası gelir, kolundan tutup onu bulunduğu yığıntıdan dışarı çıkarır. Toraman bütün yol boyunca çocukları takip etmiş çığ düştüğünü görünce köye geri dönüp babasının bir şekilde dikkatini çekmeyi başarır. Babaları hemen çığın olduğu bölgeye gelip Toro ile beraber evlatlarını kurtarmaya çalışır. O günden sonra Toraman'ı sevmeyen abisi ile köpek arasında bir sevgi bağı kurulur.

2.8. SEVİMLİ CANAVAR

Burak yıllar önce babası ve dedesiyle birlikte ormana gider. Onlar ırmakta yüzerken Burak ise yeşilliklere uzanmış uyuklar, bir an bir uluma sesi duyar ve arkasına dönüp baktığında filmlerdeki gibi burnundan alevler fişkıran bir canavar görür. Burak korkutan tutulup kalır, ırmağa doğru koşmak ister lakin suya kapılıp gitmekten de kendini kurtaramaz. Ardından canavar da onunla birlikte suya dalar ve onu kenara çekip çıkarır. Canavar acıyla inler çünkü dişlerinin arasına kıymık batmıştır ve bu yüzden Burak'tan yardım istemektedir inleyerek. Burak canavara yardım etmek ister, bir taraftan da ya elimi koparırsa ona güvenebilir miyim diye düşünür Korka korka elini uzatır, ağzındaki kıymığı çıkarır, canavar bir an da hoplayıp zıplamaya başlar etrafta. Burak kendisine yaklaşmaya ve sevgi gösterilerinde bulunan hayvandan korkmayı bırakacak. Canavar da olsa kimse kendine yapılan iyiliği unutmaz. Yine görüşürüz deyip gözden kaybolur. Burak olanları dedesine ve babasına anlatır onun bir rüya gördüğünü düşünüp İstanbul'un ortasındaki ormanda canavarın işi ne der. Burak ise bu olayı bir daha da kimseye anlatmaz.

2.9. YUMAK KEDİM

Sevgi çok sevdiği kedisi Yumak'tan ayrıldığı için çok üzülür. Onun geçirdiği güzel zamanların anısına pembe kaplı defterine ona yönelik güzel sözler yazmaya başlar. Ve defterin sonunda kedilerin de insanlar gibi bir gün ölüp gideceği fikrine alışım ve artık sana olan sevgimi yaşayabileceğim başka bir kediye bakabilirim diye bitirir.

2.10. ÇİÇEKLER DE SEVER

Elif, ninesini çok sever, ninesinin çiçeklerle konuşmasını bile kıskanır. Ninesi ise bu durumu fark ettiği zaman Elif'e sevgi olmadan çiçeklerin açmayacağını anlatmaya çalışır. Ninesi Elif'i kıvrıcık diye sever. Elif, ninesi çiçeklerle konuşmaya başlayınca hemen yanına gider, dikkatini kendi üzerine çekmeye çalışır. Ninesi de bazen güler geçer bazen gönül koyar torununa. Yine bir gün Elif yanındayken ona sanki öleceğini hissetmiş gibi çiçeklerini emanet eder. O günden sonra Elif, ninesinin emanetlerine sahip çıkar. Onlara merhum ninesinin sevgisiyle yaklaşır.

3. KİM DEMİŞ FEDAKÂRLIK ZOR DİYE?

3.1. TEKNOLOJİK AİLE

Ece ailesinin teknolojik aletlere kendilerini kaptırmalarına çok kızmaktadır. Annesi mesela eskiden kazaklar atkılar bereler örerken şimdi elindeki telefonla sürekli arkadaşlarıyla mesajlaşır, internetten yeni yemek tariflerine bakmakla meşguldür. Beş yaşındaki kardeşi ise oyuncaklarıyla değil ona alınan oyun konsoluyla oynuyordur artık. Babası eskiden okuyan biriyken şimdilerde okumayı unutmuş gibidir. Ece etrafına baktığında oturup sohbet edecek birini bulamaz. Televizyon daima açık evde hep o konuşur her şeyin saati ona göre ayarlanır. Ece'nin ettiği dualar bile değişir artık ailesinin bu teknoloji bağımlılığından kurulması için dua eder. Okuldaki medya okuryazarlığı dersindeki sunumunda da bu konuya değinir. Ailelerin TV programlarının izleme saatlerini düzenlemesi gerektiğini çocuklarının eğitime daha çok zaman ayırması gerektiğinden bahsetmiştir. Anne ve babası sürekli dizilerdeki kişiler hakkında yorum yapıyorlardı, hatta geçen Ece rahatsızlandığında babası eve girer girmez Ece'nin son hâlini öğrenmek yerine dizideki karakteri merak eder ve Ece ise buna hâliyle kırılır. Ece o günden sonra karar verir eve gelen misafirlerin ne olmak istiyorsun sorusuna dizilerdeki kötü karakterlerden örnek verecektir. Bu şekilde dikkatleri üzerine çekmeye çalışır ve başarır da. O gecedan sonra babası bir daha televizyon açmaz. Annesini de çocuklarımızı düşünmek zorundayız, bu diziler kötü örnek oluyor diye ikna eder.

Ece'nin ailesi artık televizyonda izleyeceği programları da seçmeyi öğrenir. Eskisi gibi bir hava eser artık evlerinde.

3.2. HIRSIZ

Haluk on dört yaşında uzun boylu zayıf bir çocuktur. Okumayı çok sever. Bir gece anne babası komşuya gittikleri için evde yalnız kalır. O gece de kitap okumaya kaptırır kendini. Dışarıdan Karabaş'ın havlamalarını duyar bu esnada. Ardından kapı çalar tanımadığı bir ses dışarıdan seslenir. "Köpeğiniz üstüme saldırdı yaralarımı tedavi etmezseniz sizi şikâyet ederim". Az önce gelen havlamaları düşünüp kapıyı açar hemen. Karşısında bir adam evde kimsenin olup olmadığını sormaktadır. Adam elindeki torbayla telaşlı bir şekilde evin içinde dolanır. Başka bir evi soyan hırsız kaçıp saklanmak için Halukların evine gelir ve buraya sığınır Haluk etrafta dolaşan polis sirenleriyle kurtulmayı beklemektedir ümitsizce. Hırsız onların garajdaki arabalarını almak ister. O sırada kapıya gelen polislere Haluk'un babası gibi davranır, kimseyi göremediklerini yatmaya hazırlandıklarını söyler. Haluk'u alıp evden çıkıp gitmek ister. Babası da bu durumu uzaktan izler hırsız evden çıkar çıkmaz hemen polise haber verir. Haluk yolda trafik polislerini görünce ani bir hareketle direksiyon başındaki hırsızı sarsar, sağa sola çarpmasına neden olur. Trafik polisleri arabaya doğru gelince Haluk kapıyı açıp polise doğru koşar. Ardından polisler ihbar edilen plakalı aracı bulur. Hırsızı yakalar . Haluk polislerin gözünde büyük bir takdir kazanmıştır. Kendisinde polis olma kabiliyetinin olduğunu söyleyen komiser babasına oğluyla gurur duyması gerektiğini söyler.

3.3. KIRMIZI DEFTER

Süleyman on beş yaşında, kardeşleri; Vildan on bir, Canan ise bir yaşındadır. Ve mutlu bir aile hayatları vardır. Ta ki babasının yaşadığı şiddetli karın ağrısıyla hastaneye kaldırıldığı ve bir süre sonra vefat ettiği güne kadar. Babasının eşyalarını iş yerindeki arkadaşları toplayıp bir torbaya doldurur. Torbanın içinde dikkatini çeken bir kırmızı kaplı bir defter vardır. Defteri açtığında ilk sayfasında oğlum Süleyman'a diye başlayan hitap cümlesini görünce pür dikkat yazılanları okumaya başlar.

Babası hastalığından ve çok az vaktinin kaldığından bahsetmektedir. Süleyman'ın gözleri yaşarır. Mektupta yazılanlara göre babası çocuklarının eğitimi ve gelecekleri hakkında bazı tedbirler almıştır. Satın aldıkları yeni evlerine taşınmalarını söyler. Ayrıca evin sorumluluğun evdeki tek erkek olarak Süleyman'a geçtiğini, tek yetim olanın kendi olmadığını Peygamber Efendimiz de kendisi gibi yetim kaldığını, ölümünden de Allah'tan geldiğini yazmıştır. Sözlerinin devamında ise dünyaya geldiği için, ailesiyle mutlu bir hayat yaşadığı için Allah'a şükür içinde olduğundan bahseder. Oğlunun kendini kontrol etmesini, güçlü olmasını istemektedir. Güçlü ol inancın sana yol gösterecektir diye mektubuna son vermiştir.

Süleyman bu defter yanında olduğu sürece kendini hep güçlü hissedeceğini düşünür. Defteri açıp satırlar arasında hatıraları yoklar babasının kendisine yaptığı şakalaşmaları, nasihatleri sanki onun ağzından duyar gibi hissetmektedir. Annesine, kardeşlerine sahip çıkmış üniversite bitince de stajını babasının şirketinde tamamlayıp işe başlamaya hazırdır. Kısacası, dünya iyi insanlar sayesinde ayaktaadır.

3.4. KORUCUNUN OĞLU

Aydın, ormanda koruculuk yapan bir babanın oğludur. Babası rahatsızlandığı bir gün onun yerine gidip ormanı beklemek için babasına rica eder. Babasının rahatsızlığından faydalanıp ormana giren adamları görünce babasına söz verdiği gibi jandarmayı aramak yerine onlara korucunun oğlu olduğundan babasının yerine burada beklediğinden bahsedip onları ormandan kovmaya çalışır. Ama ne yazık ki o bir çocuktur ve kötü adamlar onu kısıvrak yakalar. Onu da iple bağlayıp tutuşturdukları çalı çırpının arasında bırakıp giderler. Aydın ormanın yanıyor olmasına çok üzülür. Kendisinin de o ormanda yanıp gideceğini düşünemez. Adamlara yalvarır yangını söndürmeleri için ama onlar aldırmadan çekip giderler. Aydın bir şekilde elindeki bağları çözer göle girip üzerini ıslatır ve ateşin olduğu yerden geçip hızla karakola doğru hareket eder. Yangın haberi alındıktan sonra sabaha kadar ancak söndürülür. Yangını çıkaran adamlar ise yakalanır. Aydınla herkes gurur duyar. Büyük bir cesaret ve fedakarlıkta bulunur.

3.5. MİRAS

Yasin sekizinci sınıfta, kardeşlerinin biri ikinci sınıfa diğeri ise liseye gitmektedir. Yasin artık büyüdüğünü düşündüğü için harçlığına zam yapılmasını ister. Ailesine bu isteğini fırsatını bulduğu bir anda söyler. Babasının memur olduğunu, annesinin tutumluluğuyla geçinip gittiklerini unuttur. Arkadaşı Cemil'in her gün okula elli lira harçlıkla geldiğinden bahsedip babasının yüreğini incitir. Babası namusuyla para kazanıp evlatlarına bakmaya çalışan bir adamdır ve hırsızın oğlu damgasıyla dolaşmanızı istemem der. Cemil önceden babasının ne demek istediğini anlamaz .Babasını üzdüğü için kendisine de kızar. Aradan bir süre geçtikten sonra Cemil'in babasıyla ilgili gazetede ki haberi okuyunca çok şaşırır. Cemil'in babasının kaçakçılık suçundan mahkemeye çıkarılacağını duyunca o gün çok kötü olur. Babasına gidip; “Ben kimseye sizin arkanızdan hırsızın oğlu dedirtmem” demiştin. Ben o gün seni anlamamıştım babacım sen hakkıyla kazanıyorsun çok şükür ki, çok pişmanım sana söylediğim sözler için der. Babası ise en büyük mirasın babaların evlatlarına bıraktıkları tertemiz isim olduğunu, paradan daha değerli şeyler olduğunu söyler.

3.6. HAYALİM NEREDE?

Gökhan okuldaki ‘sevdiğimiz biri için yaptıklarımız’ temalı proje için eskiden yaşadığı bir olayı anlatır. Yazmaya en başından başlar. Babasının işten çıkarıldığı ailece ekonomik olarak geçirdikleri zor günleri hatırlamaktadır. Aç yatağa girdikleri kardeşiyle kendilerini avutmaya çalıştıkları o günleri, kardeşinin rüyalarında gördüğü oyuncak bebeğine kavuşmak istediği bebeğine kavuştuğu o günleri anımsar. Kardeşinin isteği yerine gelir ama onun da bir hayali vardır ulaşamadığı her gün gidip vitrinden izlediği kırmızı bisikletine kavuşmayı çok ister. Babasına bu isteğinden bahsettiğinde hiç beklemediği bir tepkiyle karşılaşır. O gün çok üzülür artık hayal kurmayı bırakır, rüyalarına da girmez. Aradan bir süre geçmişti ki babası bir gün Gökhan’ a kapıda seni bekleyen biri var der ve ona istediği bisikleti alarak çok güzel bir sürpriz yapar. Gökhan bu olayı sınıftaki arkadaşlarına anlatır herkes çok beğenir dikkatlice dinler.

3.7. EMRAH'IN YENİ DÜNYASI

Emrah babasının işlerinin düzelmesinin ardından evde sürekli para mevzularının konuşulmasından, yeni lüks yaşantısından da fazlasıyla sıkılır. Eski apartmandaki komşularını özler, zenginler hep resmidir çocuklar kirlenmemek için oyun bile oynamaz. Emrah okuluna özel araçla gidip gelmeye başladığından beri sütkardeşi ve dostu olan Halil ile şimdi adeta iki yabancı gibidirler. Halil ve diğer arkadaşları artık onun hakkında yanlış düşüncelere kapılır. Oysa Emrah sadece evini mahallesini değiştirmiş, kalbi ise hâlâ aynıdır. Ailesine bu durumdan bahsettiğinde ise kendisini özel bir koleje yazdıralım derler. Emrah ise babasına yeni ayakkabıları, okula arabayla gitmeyi istemediğini, sadece arkadaşlarını istediğini söyler. Annesi de ona hak verir eski mahalledeki komsularını özlediğini paranın insana mutluluk getirmediğini söyler. Babası o zaman anlar aslında iyilik yapmaya çalıştığını sanıp onlara zarar verir. O akşam eski mahallelerine dönme kararını verir.

3.8. ANNE

Ayşe hanımın üzerlerine titrediği üç çocuğu vardır; İlker, Nilay ve Soner. Eşi ise polis memuru olarak görev yaparken şehit olmuştur. Ayşe Hanım ise çok hastadır. Bu yüzden yıllardır görüşmediği kız kardeşinden yardım alması gerekmektedir. Çocukları bir teyzelerinin olduğundan bile habersizdiler. Yıllardır aramadığı kardeşi Zeynep hanımsa bir öğretmendir. Küs olmalarına rağmen ,televizyonda kendisinden yardım isteyen ablasının yanına koşar. Ayşe Hanım on üç yaşındaki en büyük çocuğu İlker ile konuşup durumu ona anlatmayı dener, kardeşlerini ona emanet eder. Teyzeleri geldiğinde ise çocuklar o ana kadar hiç görmedikleri teyzelerini sevmeye başlamıştır. Ayşe hanım kardeşine emanet ettiği çocuklarının yüzlerinin gülüyor olmasından büyük mutluluk duyar.

3.9. KAÇAKÇILAR

Murat bir komiserin oğludur ve bir gece tesadüfen yolda aralarında konuşan adamların konuşmalarından bir çete olduklarını düşünüp babasına haber verir. Babası ilkten söylediklerini pek umursamamış olsa da sonrasında merkezden gelen ihbar üzerine oğluna hak verir. O gece baba oğul merkeze giderler. Kaçak silah yüklü bir

aracın köprüden geçirileceği haberini alırlar ve köprüde sivil araçlarla beklerler. Murat daha önceden adamları gördüğü için operasyon sırasında onları teşhis ederek babasına yardımcı olur. Babasının tek başına onlarla başa çıkamayacağından korkup merkezi arayıp destek ister ve suçlular nihayetinde tutuklanır. Murat ise emniyetteki herkesin takdirini kazanır ve iyi bir iş çıkardığı için gururludur.

4. DAYANIŞMA EN BÜYÜK GÜÇTÜR

4.1. BENEKLİ BALIK

Köy halkı yeni yapılan fabrikanın heyecanı içindedir. Zira fabrikanın, bölgelerine hayat getireceğini düşünürler. Özellikle de muhtar sürekli buna vurguda bulunur. Metin ise on yaşında akıllı bir çocuktur. Ve etrafındakilerin fabrikaya olan ilgilerini anlamlandıramaz. Göl kenarına kurulan fabrikanın, göldeki balıklar ve kuşlar olmak üzere etraftaki canlılara zarar verdiğini düşünür. Hatta balıklardan birini kendine dost edinir. Benekli ismini bile vermiştir. Bir gün yine göl kenarına gider ki gölün bir kısmının molozla ve toprakla dolduğunu görür. Metin, gölün kenarına oturup ölen balığı için üzülür ve inşaattaki adamlar ise onu ikna edip oradan uzaklaştırmaya çalışırlar. En sonunda onu oradan uzaklaştırmak için muhtar gelir ama Metin bir anda muhtarın aklını başına getirecek sözler söyler. “Dereyi kurutan, balıkları öldüren suyu toprakla dolduranlar sizin arazilerinizi sulamak için size su mu bırakır, hangi suyla tarlalarınızı sulayacaksınız?” der.

O anda muhtar küçücük bir çocuğun düşündüğü gerçeği düşünemediği, göremediği için üzülür. Dere kıyısına bir duvar çekip dereyi de içindeki canlıları da kurtarma kararı alır. İşçilerin ve köylünün el birliğiyle duvar örülür. Metin’in kayalıkların arasına saklanan çağırıldığında ise gelen Benekli balığı da saklandığı taşın altından çıkıp gelmiştir. Gölde yaşayan canlılar hayatlarını sevgi dolu bir çocuğa borçludurlar.

4.2. SARP

Ali, annesi ve babası bir saat uzaklıktaki bir köye gitmek için yola çıkarlar. Yol boyunca karlara bata çıka ilerliyorlardır. Karanlıkta bastırılmak üzeredir. Sarp geçidinden geçerken çığ düşme olasılığı bile vardır. Her kış birkaç kişinin çığ altında

kaldığını duyarlar. Ali 'O tepeleri ağaçlandırmalı, ağaçlandırılrsa çığ düşmez" diye düşünür. Babası cesur bir adamdır önden gitmekte eşini ve çocuğunu beklemektedir. Bir saatte gidecekleri yolu iki saatte yarılayamamış olmaları onu da endişelendirir. Tam o sırada birden kara saplanır ve üzerine doğru gelen koca bir kar kütleli vardır. Annesi bir anda haykırır Ali'yi uzakta tutmaya çalışır. Ahmet babasının karlar içinde kalışını gördüğünde dayanamaz ve hızlıca köye doğru koşup yardım istemeye gider. Köylerinin girişindeki Halil Amcanın evine varmış meramını tam anlatamadan oracıkta bayılır. Gözlerini açtığında tam karşısında annesi vardır. Sonradan Aliye anlatırlar tüm olanları, köye haber verilir ve kızaklarla Ali'nin babası kurtarılır.

4.3. DENİZ KIYISINDA PİKNİK

Güzel bir hafta sonu İclal ve Erol ailesiyle birlikte deniz kenarında ailesiyle birlikte piknik yapmaktadır. Denizden biraz yüksekte bir tepeye oturup iki kardeş etrafı gözlemlemeye başlarlar. İki kardeş kendileri gibi kardeş olan Nazlı ve Yaşar'la tanışır. Bu iki kardeşin anne ve babası bir trafik kazasında vefat etmiştir. İkisine de teyzeleri bakar. Yaşar bu yalnızlığın verdiği hırçınlıkla biraz sert tavırlar sergiler. İclal ve Erol'e. Erol Yaşar'ın hırçınlığını bastırmaya çalışır, ona ölümden sonra tekrar kavuşmanın olduğundan bahseder. Daha sonra babasının yanına gidip ölüm ve sonrası hakkında konuşmaya başlarlar. Yaşar babasının ona öğrettiği şeyleri unuttuğunu bu sohbet sonrasında fark eder. Anne babasına etmesi gerek duaları edeceğine ve ölmenin sonsuz ayrılık olmadığına yeniden iman ederek ayrılırlar yanlarından.

4.4. HAYALET GEMİ

Hilmi kaptan her sabah yaptığı gibi erkenden uyanıp denize bakar fırtınalı bir gün olmadığı için mutluluk duymaktadır. O gün oğluyla beraber sahile indiğinde ada halkının sahile akın ettiğini görür bu kalabalığın ve gürültünün sebebini merak eder. Dün gece balıkçı teknesini sisli havada eski zamanlardaki yelkenlilere benzeyen bir geminin batırıldığını hatta kurtulan bir balıkçının tüm bu olanları anlattığını söylerler. Hilmi kaptanın bu olay aklını kurcalamaya başlar. Dedesinden de buna benzer bir hikâyeye duymuştur. Ama yine de gidip teknesiyle açılır. Ardından akşama doğru birden sis bastırır. Hilmi Kaptan ağları çekme emri verir. Mustafa tam o esnada

hayalet gemi diyerek ortalığı ayağa kaldırır. Hilmi Kaptanın hamlesiyle hayalet geminin hışmına uğramaktan kurtulurlar. Sis yavaştan dağılmaya başlar etrafta onlardan başka kimse de yoktur. Ağlarını toplayıp geriye dönenen ve hayalet gemiden kurulan tek balıkçı teknesi onlarıdır. Bu gizemli olay hala Büyükaada da anlatılır durur. Gizemini kimse henüz çözmemiş değildir bu efsanenin.

4.5. HAYIRSIZ HAYRİ

Hayri ismiyle müsemma olmamış bir çocuktur. Kendisinin etrafa pek bir hayrı dokunmaz açıkçası. Hatta sınav esnasında silgisini yere düşürdüğü için bulamayan arkadaşı Ferit'e bile yardım etmez. Üstelik her sınavda kendisinden kopya çektiği halde. Hayri o kadar bencildir üstelik söz yardımlaşmadan açılınca hemen paylaşmanın ne kadar önemli olduğundan dem vurur. Koca sınıfta tek arkadaşı Halil vardır sadece. Halil de ona benzer. Şubat tatilinde yağın karla eğlenir. Çocuklar bir yandan da kendi aralarında anlaşır evlerinin önlerinde biriken karları açarlar . Hayri'yi de çağırırlar lakin o yine yardıma gelmez. Yine kar yağacak neden yolları tekrar tekrar temizliyorsunuz der. İnsanların arkadaşlarını takdir etmelerini kıskanır hatta onlar temizledikçe yolları ısrarla kapatmak için uğraşır. Bir akşam Hayri bir anda karların üzerine düşmüş çığlık çığlığa bağırır. Arkadaşı Ferdi ve diğerleri bu çığlıklara sessiz kalmaz ve yardımına koşarlar. Tabi öncesinde Hayri'nin onlara söylediği sözleri kendisine ufaktan hatırlatırlar. Hayri ise bacağına kırıldığını düşündüğü bu hadisede bencilliğini kırıp atar. Her defasında kendilerine zorluk çıkardığı arkadaşları onun yardımına gelir. Ve artık kimseye karşı eskisi gibi bencil davranmaz.

4.6. HEP BERABER

Mahalledeki çocukların en büyüğü Oktay bütün çocukları yanına toplar. Mahalleye yeni taşınan Osman hakkında atıp tutar. Ama diğer çocuklarında Oktay'a karşı çıkacak halleri yoktur. Zira o zorba bir çocuktur. Sonra bir anda ondan görünüşçe çok cılız olan Bilal birden sana ne yaptı ki o çocuk diyerek itiraz eder. Oktay Osman'ın babasının mesleğinden dolayı kibirli bir çocuk olduğunu ve onu bu mahallede istemediğini söyler. Bilal ise bu söylediklerinin tam aksini söyleyip arkadaşı yokken onu ortamda savunur. Lakin Bilal'in Oktay'la başa çıkmaya yetecek

gücü yoktur. Osman ise Oktay'ın düşündüklerinin tam aksine iyi yardımsever bir çocuktur üstelik ailesi de öyle insanlardır. Özellikle babası mahalledeki herkese elinden geldikçe yardım eder. Hatta Oktay'dan korktukları için ses çıkaramayan arkadaşları bile bir araya gelip Osman'ı ve ailesini savunmaya başlamıştı. Oktay kendisine başkaldıran çocukların karşısında daha fazla duramayacağını anlayıp geri adım atmak zorunda kalır. Artık grubun yeni lideri Osman'dır ve herkes onun izinde iyiliklerin peşindedir.

4.7. EN NEŞELİ BAYRAM

Mustafa bir yılı aşkın süredir sokaktan topladığı kâğıt, cam, tel ve demir parçalarını toplar. Topladıkları malzemeleri hurdacılık yapan Ahmet Amcaya satar. Mustafa hayatta bütün sevdiklerini kaybetmiş hayata tutunmaya çalışan bir çocuktur. Ahmet Amcasıyla otobüste tanışmıştır. Ona baba sıcaklığını hissettirir. Ahmet Amca onu hurdacılık işine almış ve geçimini sağlamasında yardım eder. Mustafa yine bir gün topladığı hurdalarla amcasının kapısını çalar. Ahmet Amcası sohbet ederken yarın bayram diye hatırlatır. Mustafa ilk defa anne ve babasız bayramını geçirecektir ve çok da hüzünlüdür. Ahmet Amcası birden Mustafa'ya yarın bayram bugün dükkânı kapatıyoruz der ve Mustafa birden hüzünlenir. Nereye giderim ben diye düşünür. Ahmet amcası ise anne ve babasını kaybetmiş bu çocukla hiç hissedemediği evlat sevgisini hisseder. Mustafa'ya aile olmak ister. Mustafa'nın sıcak bir yuva, bir baba, anne özlemi dinecektir artık. Ve Mustafa için gerçek bayram tam da bu gündür.

4.8. FİTRE

Fatih on üç yaşında bir çocuktur babasının aniden vefat etmesinin ardından durumları kötüye gider bayramda giyecek kıyafetleri bile yama üstüne yamalıdır. Arkadaşlarının bayram için yapacakları alışverişi düşünüp kendince üzülür. Fatih'in babası da sağ olsaydı onların isteklerini yerine getirirdi elbette. Annesi çoğu geceyi aç geçirip dikiş diker. Bunca çalışmasına rağmen yine de iki aylık kirayı ödemedikleri için ev sahibi onları evden çıkaracaktır. Eskiden apartman dairesinde oturuyorlardı oysa şimdiki evleri bir kulübeyi andırır. Bu düşüncelere dalmışken tam o esnada kapı çalar ve mahallenin muhtarı ve komşuları fitrelerini vermek için içeri

girerler. Fatih bayramda yamalı kıyafetler giyip arkadaşlarının yanında mahcup duruma düşmeyeceği için çok mutludur.

4.9. ARKADAŞ

Yılmaz on iki yaşında iri yapılı gösterişli bir çocuktur. Ne var ki babasını kaybettiği günden beri artık hayattaki hiçbir şeyden zevk alamaz. Babası Almanya'da çalışır ve orada vefat eder. Yılmaz arkadaşlarının oyun oynadığı bir esnada kendisiyle baş başa kalıp bir ağaca sırtını dayamış oturmaktadır. Tam o sırada arkada yabancı bir ses yabancı bir çocuk onun neden oyuna katılmadığını sorgular. Ardından o sevimli yüzlü çocukla tanışır ve hoş bir arkadaşlık ilişkisi başlar. Yılmaz okula gitmez ve yeni arkadaşının babası okulda matematik öğretmenidir. Yılmaz'a babasının ölümüyle ilgili sorular sorar onu teskin etmeye çalışır. Yılmaz duydukları karşısında gönlünün ferahladığını hisseder. Dünyayı artık eskisi gibi yaşanmaz karanlık bulmamaktadır.

4.10. KAÇAK

Bedri ve kardeşi Sadri bir aydır amcalarının çiftliğinde misafir olarak kalmaktadırlar. Anne babaları da yanlarına gelecektir. Onlar bu çiftliğe hayvanlara iyiden iyice alışır. Bedri bir gece çok karışık ve korkunç bir rüya görür. Rüyasında peşinde bir kaçak adam vardır ve tam onu yakalarken arkasından bir pençenin onu tuttuğunu görür. Kardeşinin seslenmesiyle uykudan uyanır. Ertesi sabah erkenden kalkıp kardeşiyle bekçi köpeği Kurt'u da alıp otağa giderler. Karşı taraftan Bulgaristan toprakları gözüktür. Eskiden o toprakların bize ait olduğunu anlatır kardeşine. Öğleye doğru Kurt dikkatini bir noktaya çevirir. Hemen ardından havlamaya ve o yöne doğru koşmaya başlar. Ardından gittiklerinde yerde bir adam olduğunu görürler. Adamın silahının üzerine basar Kurt. Adam sinirlenip onları başından kovmaya çalışır. İki kardeş koşarak amcalarına haber verirler. O adam Bulgaristan vatandaşıdır ve kaçaktır. Bedri rüyasında gördüğü kaçak adamın ve pençelerin ne anlama geldiğini artık anlamıştır. İki kardeş, tüm yaşadıklarını bekçi köpeği Kurt ile fotoğraf çekip okullar açıldığında arkadaşlarına gösterirler.

Karıncalar savaşı, küçük bir karıncanın gözünden karıncaların hikayesini ve iki karınca kabilesi arasında geçen savaş anlatılmaktadır. Kitabın içerisinde yer alan bölümlerin özetleri verilmiştir.

5. KARINCALAR SAVAŞI

Bu kitap farklı başlıklar altında aynı konu işlenmiştir.

5.1. KARINCALAR SAVAŞI

Karael kendi dünyasını çocuklara tanıtmaya çalışan sevimli bir karıncadır. Karıncaların da insanlar gibi bir hayata sahip olduklarından bahseder. Tıpkı insanlar gibi okullara gider, eğitim alırlar. Her kabilenin bir ismi vardır. Kabilenin adı: “Alev Karınca Kabilesi ‘derler. Reisleri ise Uzun Ayaktır. Çok cana yakın nazik birisidir. Kabile tarafından sevilen saygın biridir. Reis amca bizi insanlar ve onlardan gelebilecek tehlikeler hakkında bilgilendirir. Karınca milleti arasında Kızıl Karıncalar diye bir millet vardı ki her an bizim canımızı yakmaya meyillidirler. Alev karınca meclisi bu düşman karınca kabilesi hakkında konuşmak için meclisi toplama kararı almıştır. Mecliste Kızıl Karıncaların öldürdüğü karıncaların hesabının sorulması, memleketlerine göz diken bu kabileye cezasının verilmesi gerekiyordu. Kış için hazırlıkları yaptıktan sonra harp için karar çıkmasında uzlaşmışlardır.

5.2. SIKI BİR ÇALIŞMAYA GİRDİK

Kabile hep çok çalışır ama bu sefer harp öncesi hazırlık vardır ve tüm güçleriyle çalışırlar. Çalışmaların sürdüğü bir gün yine su doldurmaya giden karıncalardan sadece biri yaralı olarak döner diğerleri ise oracıkta ölür. Hemen meclis kurulur ve savaşa hazır olduklarına dair karar çıkarılır. Parlak göz ve Karael de yaşlarının küçüklüğüne aldırmandan askere alınmanın ümidi içindedir. Parlakgöz ailesinden orduya katılmak için müsaade alır. Anne babası vatanperver insanlardır. Özellikle babası böyle düşündüğü için Parlakgözü tebrik eder.

5.3.SAVAŞA GİTMEK İSTEMİYORUM

Parlalgöz ve Karael birlikte Karael 'in ailesinden gidip izin almak için yola koyulur. Parlak gözün ailesinin izin verdiğini gören Karael 'in babası da izin verir.

Annesi de babası da oğullarının böyle bir hissiyat içinde olmasından son derece memnundurlar. Ordular hazırlanmış savaş için yola çıkılacağı sırada Kızıl Karıncalardan baskın yemişlerdir. Çok fazla kayıp vermeden baskını durdururlar. Sabah olur olmaz meydanda toplanılmış savaş için hazırlıklar yapılmıştır.

5.4. SAVAŞ İÇİN HAZIRDIK

Başkumandanın verdiği emirle yaralıları sedyelerle meydandan geriye çekerler. Karael 'in aklında sürekli ön saflarda cesur bir kahraman gibi savaşmak vardır. Ama arkadaşı Parlakgöz arkada kalıp kendilerine verilen vazifeyi hakkıyla yerine getirmelerinin daha doğru olduğunu düşünür.

5.5. İŞTE DÜŞMAN

Sert bir emirle uyandığında güneş yüzüne vurmaktadır küçük kahramanların Sedyelerini alıp saflardaki yerlerine geçmişlerdir. Komutan düşmanlarının kim olduklarını ve nasıl yönetildiklerini anlatır. Kabilesindekilerin kendilerine olan güvenlerini artırmak ve daha cesur meydana atılmalarını ister.

5.6. ZORLU BİR SAVAŞ

İki grup birbirlerine olanca gücüyle saldırır. Küçük kahramanlarımız arada yaralıları sedyeye alıp geriye doğru taşımaya çalışır. İki küçük karınca bir yaralıyı sedyeye koyamamışlardır. Karael bu duruma çok üzülür etrafta zıplayan çekirgelerden yardım ister. Sohbet esnasında Kızıl Karınca kralının anne çekirgenin yavrularından birinin ayağını kırdığını öğrenir. Anne çekirge bu sebeple Kızıl Karıncalardan intikam almak ister.

5.7. VATAN SAĞ OLSUN

Meydana döndüklerinde çok sayıda yaralının olduğunu görürler. Anne çekirge ve yavruları onlara yaralıları taşımaları konusunda yardım eder. Yaralılar arasında ayağı kopmakta olan bir kahramanımız vardı ki kopan ayağı için üzülmez aksine vatan sağ olsun diyerek Karael ve arkadaşına vatan sevgisinin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha gösterir.

5.8. KAN DURMUYOR

Yaralı karıncanın kanı bir türlü dinmek bilmez. Hemen bir doktor çağırıp göstermişlerdir. Lakin durumunun hiç iyi olmadığını söyledikten sonra Karael çok üzülür. Kahraman yaralı asker son vasiyet olarak annesine selam götürülmesini kendisinin kahramanca şehit olduğunu ve hakkını evladına helal etmesini ister onlardan. Karael sanki öz abisini kaybetmişçesine üzülmüştür. Vakitse ilerler, gece olur. Ortalık karışmış kendi arkadaşlarını ararken diğer grubun arasında kalırlar.

5.9. YAKALANDIM

Karanlıkta düşman saflarına karışmış ve henüz kimseyi öldürememiş bir askerin eline düşer. Kendisindeki kahramanlığı ve vatan sevgisini görünce şaşırır onu orada öldürmekten vazgeçip esirler arasına dahil eder. Karael 'in kabilesindeki asker ölürken vatan sağ olsun derken Kızıl karıncaların askeri ise kendisini esir alarak canını güvenceye almaya cepheden kaçmaya çalışır. Karael savaşı kazanmayı ya da kaybetmeyi umursamayan bu karıncaya kendi ülkesine gelmeyi teklif eder. Ülkelerinin nasıl yöneltildiğinden, reislerinin onlarınki gibi zalim olmadığından adalet ve güven içinde bir yönetimin olduğundan bahseder. Duydukları karşısında düşman karınca çok şaşırır. Zira kendi kralları zalimlikleriyle dillere destandır ve Karael 'in kabile reisini kötü göstermeye çalışmaktadır.

5.10. ARAMIZDA MUTLU YAŞARSIN

Karael düşman karıncaya ülkelerine davet ettiği sırada uzaktan onları dinleyen üç Kızıl Karınca yanlarına gelir. Kendi askerlerini Alev Karınca kabilesinin askeriyle konuşmasını alaya alır. Ardından Karayel'i de aralarına alıp yuvalarına götürür. Yuvalarının içi oldukça bakımsız ve pistir. Aralarındaki en yaşlı kral karıncaya göstermeden Karael'i öldürmeyi teklif etse de bu fikre diğerleri sıcak bakmaz. Üç karınca da savaş yerine dönmeyi istemez. Karael'i esir alan karıncanın durumu krala bildireceğini söylemesi üzerine aralarında kavga ederler. Karael ise kendisini esir alan muhafız karıncayı kurtarmak ister

5.11. İNANARAK DÖVÜŞÜYORSUNUZ

Bir anlık boşluklarından yararlanıp karıncalardan birinin kolunu ısıtıp muhafız karıncaya yardım eder. Birlikte düşman karıncaların cesetlerini gömerler. Birbirleriyle çoktan arkadaş olmuşlardır. Kerim ve Karael birlikte yuvadan çıkıp gidecekleri an Kızıl Karıncaların yuvaya döndüklerini görürler. Kerim Karael 'i hemen gizli bir nokta bulup oraya saklar. Saklandığı yer oldukça rutubetli, kötü kokan ve karanlık bir yerdir.

5.12. ZİNDANA GİREBİLİR MİSİN?

Küçük karınca olduğu noktadan bir an önce kurulmayı ister aynı zamanda bu karıncalara üzülür çünkü başlarında zalim bir kralları vardır ve onlara zulmeder. Sadece kendi kurtuluşunu değil diğer Kızıl Karıncalarında zalim kralın elinden kurtulmasını ister. Bu düşünceler içinde köşesinde uykuya dalmıştır ki Kerim'in sesiyle uyanır. Kerim bir an önce buradan kurtulmayı isterken o kalıp diğer karıncalara da yardım etmek istemektedir. Kerimden de beklediği desteği almıştır. Artık zalim kralı devirmenin zamanı gelmiştir. Plan yaparlar. Kerim gece nöbetinde mahkumları salacak ve onlarla silah deposunu basıp, gerekli hazırlığı yapıp doğruca kralı devirmeye gideceklerdir.

5.13. MÜJDELİ HABER

Gece olur küçük karınca açlıktan dört döner kapalı kaldığı yerde. Sonra birden kerim gelir ve yarın gece yapacakları devrim için topladığı adam sayısından bahseder. Beraber oturup zalim kralın devrilmesi için dua etmeye başlarlar. Zalim kral Kerimin kabilesinin başına geçer geçmez ibadet etmeyi de yasaklamıştır. Daha sonra Kerim yeniden bilgi toplamak için ayrılır. Bir müddet sonra ortalıkta bir gürültü kıyamet kopar. Kötü bir şeyler olmaktadır.

5.14. KERİM'İ YAKALADILAR

Uzun bir süre geçer aradan, Kerim'in yakalandığı haberini Sarı Tırnak isimli yaşlı arkadaşı getirir. Kerim'i ise durumları anlattığı başka bir arkadaşı ihbar etmiştir

ve yarın sabah idam edilecektir. Karael Sarı Tırnak'ı hemen kendi kabilesine gönderir onlara durumu anlatmasını, arkadaşı Parlakgözü bulmasını söyler.

5.15. ESİRLERE NE OLACAK?

Karael de hemen bulunduğu delikten çıkıp hızla oradan uzaklaşmaya çalışır. Karanlıkta saklanarak ilerler. Tam o esnada önünden geçen askeri arkasından yaralar ve üzerindeki kıyafetleri giyer. Artık Kızıl Karıncalara benzer. Kırmızı toprak içinde hafiften yuvarlandıktan sonra aynı onlar gibidir. Mahkûm esirlerin olduğu bölüme gider kapıdaki nöbetçilerle ahbablık kurmaya onlardan bilgi almaya çalışır. Yarın bütün mahkumların ve Kerim'in başlarının taşla ezilerek idam edileceğini duyunca bir kat daha üzülür.

5.16. MERAKLI OLANLAR ÇOK YAŞAYAMAZ

Kerim 'in ihtiyar arkadaşı Sarı Tırnak Alev Kanatlı Karıncaları bulmuştur diye düşünür. Bir yandan da kapıdaki muhafızları oyalamanın ve zindana girip esirleri kurtarmanın derdindedir. Konuşma esnasında muhafız karıncalardan birinin ayağının zalim kral yüzünden kopmuş olduğunu öğrenir. Diğer nöbetçiyi dinlenmesi için gönderip yerine geçer küçük karınca. Ayağı kopan karıncanın hikayesi ise şöyledir; bir gün kralla yürüdükleri esnada ayağı çalıya takılır ve birden ' Hay Allah 'dediği için cellatlar tarafından kesilmiştir. Ve Kızıl Karıncaya konuyu açmanın zamanı gelir. Fakat küçük karınca kralın karınca olduğunu zannetmektedir.

5.17. ESİRLERİ KURTARDIK

İşte o anda köşeye sıkışır. Kral bir akreptir. Küçük karınca ise bütün niyetini hemen açar. Kızıl Karıncaya kralı devirme fikrinden bahseder. Karael krallarının akrep olduğunu duyduğu anda onu nasıl öldüreceklerine dair fikirler üretmeye başlar. İnsanlara yakın bir bahçedelerdir ve Karael gidip çöplerin arasından iğneleri toplamaya başlar. Sonrasında esirleri serbest bırakırlar.

5.18. SARAYA SALDIRI

Bir sel gibi çıkışa doğru akarlar. Cam kırıkları, iğne kırıkları, diğer keskin cisimleri alıp total karıncanın yol göstermesiyle saraya doğru hücumla geçerler.

Saraya kısa sürede ulaşırlar. Kapıda güçlü muhafızlar vardır. Kapıdaki nöbetçi karıncaları kendilerinden olmayan kralı korumayı bırakmaları silahlarını teslim etmelerini söyler. O sırada Akrep Kral içeriden çıkıp gelir. Nöbetçilerin başı teslim olmayacaklarını burada rahatlarının iyi olduğunu söyler o sırada teslim olmayan karıncalara karşı bir hücum girişimi başlar. Şiddetli bir çarpışma vardı taraflar arasında.

5.19. ONU KİMSEYE BIRAKAMAM

Nöbetçilerden biriyle fena şekilde kapışan Karael sonunda nöbetçiyi alt eder. Akrep için savaşmasının utanılacak bir şey olduğunu fark etmesini sağlar. Sonra birden akrebin üzerine atılır onu kumandanın akrebin üzerine saldırdığını gören diğer nöbetçi karıncalar da şaşırır. Kral ve kumandan karınca kıyasıya savaşır ve ikisi de ölür. Daha sonra Karael babasının geldiğini fark eder ve hasret giderirler. Babası oğluyla gurur duyar. Sarı tırnak, Parlakgöz ve babası da gelir. Hep birlikte Kerim'i olduğu yerden çıkarırlar.

5.20. SON DURUM

Kızıl Karınca adı tarihe karışır eskisi gibi Sarı Karıncalar Kabilesi olarak isimlerini değiştirirler. Ardından bir seçim yapıldı kendilerine Kerim'i reis seçtiler. Ara sıra iki kabile reisi birbirlerine ziyarete gelirler. Dostça, kardeşçe yaşamayı öğrenir herkes. Ve artık sadece insanların da bastıkları yerlere dikkat etmelerini isterler.

“Sevgi Ne Güzel Şey” kitabında sevginin ne kadar önemli olduğu ve neleri değiştirebileceğine dair anlatılan hikayelerin özetleri verilmiştir.

6. SEVGİ NE GÜZEL ŞEY

Mustafa okul gezisinde kendilerine eşlik eden ünlü fotoğrafçıyla tanıştığında beri fotoğraf çekmeye ilgi duymaya başlar. Hatta annesine fotoğraf çekmek için fotoğraf makinesi istediğinden bahseder. Annesi dedesine ait bir albümü gösterir. Dedesi vefat ettiği için, onun fotoğraflarını çok beğenir. Dedesine Fatihalar okur, Onun mutlu olmasını ister. Mustafa birkaç ay sonra dede ve babaannesinin mezarına

gider. Babası da o gün Mustafa'ya bir fotoğraf makinesi hediye eder. Babaanne ve dedesinin mezarlarını, etraftaki güzellikleri çekebilecektir artık.

6.1. BABAANNEME MEKTUP

Türkçe dersinde öğretmenleri Ömer ve sınıf arkadaşlarına kitle iletişim araçları ile ilgili sorular sorar. Sınıfta arkadaşları sırayla internet, telefon gibi örnekleri verdikten sonra Ömer söz alarak mektubunda kullanım alanı azalsa bile bir iletişim aracı olduğundan bahseder ve öğretmenin de hoşuna gider. Öğretmeni bütün sınıfa bu konu üzerinden bir ödev verir. Ömer'in ödevle ilgili yapacakları kafasında nettir. Geçmişte yaşadığı güzel bir anısı vardır. Okulda arkadaşlarıyla paylaştığı anısı şöyledir; evde annesi ve babaannesi arasında yaşanan tatsızlıklar onu fazlasıyla üzer. Ömer her ikisini de çok sever aralarının düzelmesi için sürekli dua eder. Ömer'in en son aklına mektup yazmak gelir. Annesinin bulması için babaannesinin yatağına bırakır. Mektubu okuyan annesi hata ettiğini anlayıp kayınvalidesinin gönlünü alır.

6.2. MUTLULUK KUŞU

Melda on üç yaşındadır ve evde annesiyle babasının kavgaları nedeniyle hep üzgündü. Annesi kızının mutsuzluğunu fark edip onunla konuşmaya çalıştığında Melda evdeki huzursuzluktan rahatsız olduğunu söyler. Annesi ve babasının kendisi yüzünden ayrıldığını düşünür. Bu yüzden evden uzaklaşmak okulda arkadaşlarıyla daha fazla vakit geçirmek ister. Yazı yazmaktan duygu ve düşüncelerini yazıya dökmekten çok hoşlanır. Bu yüzden de yazmaya içini dökmeye başlar. Yine bir akşam annesi kızının mutsuzluğunu fark edip onunla konuşmaya çalıştığında Melda anne babasının kavgalarından çok büyük rahatsızı duyduğunu söyleyip odasına çekilir. Akşam babası eve geldiğinde ise kimsenin sesi çıkmaz evde. Annesi babasına durumu anlatır ve aralarında bir uzlaşmaya varırlar. Melda'nın yanına gelerek onun da gönlünü alırlar. Melda'nın duaları kabul olmuştur anne babası artık kavga etmemek adına söz verir. Ve o akşam Melda uzun süredir hiç gülmediği kadar gülüp mutlu olur.

6.3. BAYRAM MİSAFİRİ

Efe bayram sabahı çok heyecanlıdır. Akralarının çoğu Yugoslavya da yaşadığı için hiç görmediği amcasının oğlunu gördüğünde çok şaşırır. Selami amcalarını kendilerine koca bir kutu çikolata getirdikleri için çok sevinir. Hatta bayramın ikinci günü lunaparka giderler. İstanbul'da ne kadar müze gezilecek yer varsa birlikte gezerler. Ertesi gün sabah kalktığında amcası sandığı kişinin onlara bıraktığı mektubu okuyan Efe çok üzülür. Mektupta yazılanlara göre evlerine gelen kişi akrabaları değildir, kendi işini halletmek hem de çocukları mutlu etmek istediğini, kötü bir niyetinin olmadığını söyleyip çekip gider. Yabancı biri olsa ve kötü bir şaka yapmış olsa da o da Efe ve kardeşine bağlanmıştır. Efe ve kardeşi tanımadıkları Selami amcalarını çok severler ve onun geri döneceği günü beklemektedirler.

6.4. İVERUZUH

Selim'in ninesi huzur evinde yaşar ve oraya ninesini sık sık ziyarete gider. Ninesini çok sever babasıyla gittikleri ziyaretlere annesi hiç eşlik etmez. Selim ninesinin de onlarla aynı evde kalmasını ister. Selim annesinin çok işi olduğu için ziyarete gelemediklerinden bahsedip ninesinin üzülmesini istemez. Çünkü annesiyle aralarında bir problem vardır. Ninesi bu yüzden Selim'in eve gidelim ısrarlarına olumsuz yanıtlar verir. Aileler bölünmemeli nine torununa hasret kalmamalı. Selim o gün kararını vermiştir artık ninesini her fırsatta ziyarete gelecek onu hiç ihmal etmeyecektir.

6.5. SİSKA HASAN

Osman ve Hasan iki kardeşdir. Hasan'ın iştahı pek olmadığından arkadaşları arasında hep sıska Hasan diye çağrılmaktadır. Yemek yeme sırası geldiğinde karnım ağrıyor deyip yemekten kaçır. Hatta teyzesinin oğlu Yavuz gibi göbekli olmamak için açlığına kendince bahaneler bulur. Bir gün Hasan hastanelik olur. Herkes doktorun tavsiyeleri üzerine onu kendi haline bırakma kararı alır. Osman evdekilerin ona yemek yemesi konusunda artık ısrar etmemelerini fark ettiğinde artık ailesinin onu sevmediğini düşünür. Sonra zamanla ailesinin onu sevmediği için değil

kendilerini artık daha fazla üzmemek adına böyle davrandıklarını fark ettiğinde, kendi kendine gidip mutfaktan yemek yemeğe başlamıştır bile.

6.6. GÜL YANAKLI NİNE

Ayşe'nin çok sevdiği bir ninesi vardır. Evde babasının işten yorgun gelmesi, annesinin akşama kadar ev işlerinden yorulur, abisinin üniversite öğrencisi olması nedeniyle Ayşe hep ninesiyle vakit geçirir ödevlerini hep onunla yapar. Ninesiyle evde eğlenceli deneyler yapar, çok güzel vakit geçirirler. Bir gün ninesi hastalanır . Eve gelen doktor onu tedavi eder. Yaşlı kadın düzeline kadar evde kimse konuşmaz evin neşesi o gibidir sanki. Ev halkı bu sessizliklerini kendi içlerinde değerlendirip bir karar alırlar. Artık herkes okuldan, işten döndüğünde aile bireylerine zaman ayıracaktır. Artık hepsi Ayşe ile oyunlar oynamaya, birlikte eğlenceli vakit geçirmeye başlamıştır.

6.7. YARIŞ ATI GİBİ

Arif altıncı sınıfa giden başarılı bir çocuktur. Fen lisesini kazanmak için elinden geleni yapar. Arkadaşlarıyla dışarı çıkıp oynamak yerine elinden geldiğince tüm zamanını derslerine ayırır. Babası onu dershaneye yazdırır ve fen lisesi kazanması başka bir şansının olmadığını söyler. Arif kendisini yarışa girmiş atlar gibi hisseder. Sonunda sınava gireceği zaman gelir anne ve babasıyla sınav yerine gider. Sınava girdiğinde çok uykusu gelmişti. Göz kapakları adeta kapanıyordu. Bütün sorular birbirine girmişti. En sonunda sıranın üzerinde bayılıp kalmıştı. Uyandığında evde annesi ise başında bekliyordu. Arif testin yarısını işaretleyebilmişti. Ve aldığı puanla fen lisesi değil de aslında kendi istediği grafik-tasarım bölümüne kayıt yaptırır.

6.8. YETİM DOKTOR

Mustafa annesi hamileyken babası evi terk etmişti. Annesi de oğluna bakamadığı ve ailesine de kabul ettiremediği için sokağa bırakılan bir çocuktur. Ne annesini ne babasını tanır. Karakol önüne bırakılmıştır ve ertesi gün yetimhaneye teslim edilen Mustafa yıllar sonra yetimhaneden ayrılır. Hem çalışır hem de üniversite okur. Doktor olmak anne babasını bulmak hayaliyle yaşar. Doktor

olduktan sonrada etraftaki yetim, yaşlı, dul herkese yardım eder. Hatta muayene ettiği yaşlı hastalarından birinin annesi olduğunu öğrendiğinde hem çok şaşırır hem de çok sevinmiştir. Yıllardır ettiği dualar sonunda kabul olur anne hasreti son bulmuştur.

6.9. HAYDİ OKULA

Murat altıncı sınıfa yeni başlayan ve yeni bir okul yeni bir öğretmen yeni bir arkadaş çevresiyle tanışacağı için çok heyecanlıdır. Okula alışma konusunda endişesini anne ve babasının desteğiyle yenmeye çalışır. Okula başladığında kendinden emin bir şekilde okuluna başlar.

Fedakâr Annem kitabı farklı hikâye bölümlerinden oluşur. Aşağıda özetleri verilen farklı hikâyeler bulunmaktadır.

7. FEDAKAR ANNEM

Aynur'un babası iki yıl önce Almanya'ya çalışmaya gider fakat gittiğinden beri ailesini arayıp sormaz para göndermez kısacası ailesini ihmal etmiş birisidir. Aynur hem bu duruma üzülür hem de annesinin evi geçindirebilmek adına komsuların çamaşırlarını sürekli elinde yıkayarak para kazanıyor olmasına üzülmemektedir. Bir gün Aynur ve annesi gün aşırı hasta olmuş yatağa düşerler. Onlara bakacak ilaçlarını alacak kimseleri yoktur. Annesi hasta olmasına rağmen ayağa kalkar sürekli çamaşırlarını alıp yıkadığı kadına gider. Amacı üç beş kuruş kazanmak ve kızına ilaç almaktır. Lakin eli boş döner. Üstelik onun da ayakta duracak hali yoktur. Yolda manavın önünden geçip tezgahdaki portakallara bakıp kızına alamadığı için üzülür. Üstelik sokaktaki taşkın çocukların hakaretlerine hatta taş atmasına maruz kalır. Tosun isimli bir çocuk gelip kendisine yardım edip gideceği yere kadar ona eşlik eder. Ardından bir umut Hatice hanımların kapısını çalıp yıkanacak çamaşır olup olmadığını sorar. Hatice hanım iyi bir insandır evine buyur edip sıcak çorba ikram eder, kızı içinde portakal verir. Ardından doktorla birlikte evlerine gelir Aynur'u ve annesini muayene ettirir. Hatta doktorun verdiği ilaçların parasını bile Hatice Hanım öder. Aynur ve annesi kısa zaman sonra sağlığına kavuşur annesi yine işlerinin başına geçer. Aradan bir yıl geçmiştir Aynur'un babası eve dönmüş ve

gerçekten yaptıklarına pişman olur. Aynur' bebek getirir ve babasını affetmesini ister. Aynur babasını affetmiş yılların özlemini gidermişlerdir.

7.1. ANNE SÖZÜ

Sermet anne ve babası tarafından sevilen fakat bu sevgiye rağmen yaramazlıklarıyla anne babasını üzen bir çocuktur. Anne babası zamanla onun akıllanıp uslanacağını düşünürken o daha fazla yaramazlık yapmaya alışır. Annesiyle gittikleri bir park dönüşü annesinin sözünden çıkıp yola aniden atlar, yoldan gelen aracın çarpması sonucu hastaneye kaldırılır. Gözlerini açtığı anda hastanede olduğunu gören Sermet annesinin sözlerini dikkate almadığından çok büyük pişmanlık duyar. Şükür ki başına daha kötü bir şey gelmemiş bir an evvel iyileşti. Sermet kendisine bir şey olmasın diye kendi canını feda etmeye kalkan annesini artık bir daha üzecek hiçbir şey yapmayacaktır. Bu olay ona büyük bir ders olmuştur.

7.2. CANIM ANNECİĞİM

İlyas annesi ve babası Almanya da çalıştıkları için anneler günün gelmesine hiç sevinemezler. Hatta o gün okula isteksiz giderler. Okulda öğretmeni annelerin sevgisi, fedakarlığı hakkında konuştuğunda üzürlüler. Daha sonra öğretmeni öğrencilere tek tek annelerine nasıl bir hediye alacaklarını sorar sıra Rahmi'ye gelir. Onun annesi vefat ettiği için bir Fatiha'dan başka bir şey gönderemez. Öğretmeni dahil kimse Rahmi'nin annesinin öldüğünü bilmez. Rahminin annesinin ölmesine üzülen İlyas annesiyle bedenen uzak kalmanın bile kıymetini anlar. Annesinin geri döneceğini ona kavuşacağı duygusu bile ona yeter. Rahmiyle o günden sonra iki iyi arkadaş olurlar.

7.3. OTOBÜS YOLCULUĞU

Said yedi yaşında bir çocuktur. Babaannesiyle birlikte İstanbul'dan Bursa'ya gitmişlerdi. Bursa'yı çok sevdi lakin bir ay boyunca anne babasını çok özlemişti. Anne ve babası geldiğinde Bursa'daki padişah türbelerini gezmişlerdi. Daha sonra otobüse binip evlerine döneceklerdi ki bindikleri otobüsün şoförü sarhoştı. Bunu duyan Said'in babası şoföre tepki gösterip otobüsten inmiş diğer yolcuların da durumu fark etmesini sağlamıştır. Zira şoför alkol alıp direksiyonun başına geçerek

diğer insanların canını hiçe saymaktadır. Said şoförün günah işlediğini biliyordu ama neden arabadan indiklerini yolda kaza yapan aracı ve içinde ölen dokuz yolcuyu duyduklarında anlar. Babası bile bile ölüme götüren bir şoförün kullandığı araçtan inerek çok mantıklı bir iş yapar. Saîd yolun devamını uyuyarak geçirir. Gözlerini açtığında evindedir. Daha şimdiden ninesini, dedesini özler. Yakında okula başlayacaktır. Ve o okuma yazmayı öğrendiğinde onlara mektup gönderecektir.

7.4. SULTANLAR SULTANI

Murat güneşli, güzel bir gün ailesiyle kırlara çıktığı bir vakit Erol'la karşılaşır. Erol ile pek anlaşamazlar. Zira Erol her konuda inatçı, genellikle asık suratlı biridir. Murat ise Erol'a yardımcı olmak, onunla sorunlarını çözmek ister. Bu yüzden ona birlikte yürümeyi teklif eder. Yolda yürümeye başlarlar. Ardından karşılarına çıkan göle girip birlikte yüzmeye başlarlar. Biraz sonra ikisinin birden başlarını dönünce hemen sudan çıkar ve oldukları yere uzanırlar. Gözlerini açtiklarında karşılarında bir şehir ve kocaman bir saray vardır. Önce kaybolduklarını düşündüler ardından saraya doğru gitmeye karar verdiler. Şehir uzaktan görüldüğünden daha ihtişamıydı lakin kimse onların dillerini bilmez. Erol etraftaki yiyeceklere kendini kaptırılmış her şeyin tadına bakmaya çalışır. Murat ise tüm bu yaratılan etrafta bulunanların bir sahibi olduğunu ve hesabını soracağı endişesi içindedir. Ardından onların lisanıyla bir ses gelir ve dedi ki ey insanlar Sultanlar Sultanının emir ve buyruklarına uyun, yasaklarından uzak durun. Bir süre sonra iki vazifeli asker gelip onları alıp götürür, sesin sahibi adam şehre girdikleri andan itibaren Murat ve Erol'un her yaptığı hareketi not almıştır. Murat emirlere uyduğu için rahattır. Oysa Erol yaptıkları nedeniyle cezalandırılacaktır.

7.5. TEMBEL ALİ

Ali uykuyu çok seven her sabah zorla uyanıp okula giden kahvaltı etmeye dahi üşenen bir çocuktur. Annesi dahil herkes onu tembelliğinden şikayetçidir. Tembel Ali'nin hiç arkadaşı yoktur zira arkadaş edinmeye bile üşenir. Bir gün parkta bir ağaç altında otururken önünde yere düşen yaşlı bir gazinin boşuna savaştığımız sözünden etkilenip tembelliği bırakır. Osman Amcaya yardım etmiş onunla

arkadaşlık kurmuştur. O günden sonra insanlara yardım etmenin o kadar da zor bir şey olmadığını öğrenir. Aşırıya kaçan tembelliğinden vazgeçer.

Haram Yemenin Sonu kitabı birkaç farklı kitap bölümünden oluşmuştur. Hikayelerin ayrı ayrı özetleri verilmiştir.

8. HARAM YEMENİN SONU

Karabayır Köyü Kızıldere kıyısına kurulmuş kendi halinde insanların yaşadığı bir köydür. On yıl önce köye taşınmış bir ayağı aksak olduğu için kendisine Yengeç Kemal dedikleri bir adam vardır. Önce kahve işletmeciliği ardından hayvan ve arsa almış bir süre sonra ise kasaplığa başlamıştır. Hızlı bir yükselişe geçen Yengeç Kemal aslında olduğu gibi gözüken bir adam değildir. Komşusu Sülü Dayının semiz bir danası vardır. Ve basit bir rahatsızlık geçirmiştir. Yengeç Kemali hayvana bakması için çağırdıklarında hayvanın ağır bir hastalığa yakalandığını ve hatta etinin dahi yenilmemesi gerektiğini söyleyip danayı kendi için aldı. Etinin bir kısmını eve getirip, bir kısmını da kasap dükkanına götürmüştür. Evde danayı pişirdikleri akşam çocuğu rahatsızlanmış ve çareyi yine aldattığı Sülü Dayı da bulmuştur. Çünkü oğlu sağlığını kazandırdığı Sülü Dayı kavuşturmuştur. Sülü Dayıdan pişman olup, özür dilemiş. Dananın borcunu ödedikten sonra kasap dükkanını kapatmıştır. Artık bir daha harama bulaşmamıştır. Sülü Dayıyı aldatması ve oğlunun sağlığı nedeniyle ona muhtaç olması Sülü Dayının ise onu hatasına rağmen affetmesi sebebiyle bir daha geri dönmek üzere haramdan uzak durmuş, başkalarına da bu yönde tavsiyede bulunmuştur.

8.1. BİZİM ŞÜKRÜ

Şükrü övünmekten hoşlanan bir çocuktur. Her konuda kendini olduğundan farklı göstermeye bayılır. Yine kendini övdüğü bir zamanda arkadaşları denizde yüzmeyi teklif eder yine yüzme konusunda ne denli marifetli olduğunu anlatır. Bütün arkadaşları onun yüzemediğini bildiği halde bir kere kendini övdüğü için arkadaşları kendisine çok ısrar edince suya girer. Fakat suya girdikten birkaç dakika sonra boğuluyorum diye feryadı bastırır. Kıyıda çalışanların yardımıyla sudan çıktığında ise arkadaşlarının yardımıyla evin yolunu tutar. Arkadaşları o gün kendilerince ona

bir ders vermek isterler. Şükrü ölümden dönmüştü ve artık bu kötü huyundan vazgeçmek için yeterince dersini alır.

8.2. İMPARATOR

Kuraklık nedeniyle anneannesinden yadigâr İmparator ismindeki ağacığının kurumasından korkan Fatma Nine yaz sıcağında kova kova su taşır. Fatma Nine seksen yaşındaydı ve kendisine bir dost gibi görünen ağaç için bütün yaz boyunca su taşır. Hatta bir keresinde bir genç kendisine yardım eder ve bir meşe ağacına isim koymasına ona bu denli bağlanmasına çok şaşırır. Ertesi gün tekrar gittiğinde suyun başında birileri kanal açmışlar ve ağacın sulanmasını sağlıyorlardır. Fatma Nine daha önce tanıştığı gence minnet duyguları içindedir.

8.3. HASTA ÇOCUK

Orhan görünüş olarak kendisinden çelimsiz olan Kemal'in dayak yediğini görünce gidip ona yardım eder. Çocukların onu neden dövdüğünü sorduğunda Kemal sınıfın kırılan camının arkadaşlarının kırdığını öğretmenine söylediği için dayak yediğini söyler. Yalan söylemeyi sevmediği için arkadaşlarından dayak yiyeceğini bildiği halde öğretmenine doğruyu söyler. Orhan ve Kemal o günden sonra arkadaş olurlar. Kemal zeki ve çalışkan bir çocuktur Orhan'a derslerinde yardımcı olmaya başladığından notları yükselir. İlerleyen zamanlarda Orhan Kemal'i bir hafta boyunca okulda görememiştir ve en sonunda evlerine gittiğinde arkadaşı Kemal'in çok hasta olduğunu ve babası olmadığı için geçimlerinin zor olduğunu hatta doktora gidecek, ilaç alacak paralarının olmadığını fark eder. Hemen eve dönüp kumbarasındaki yüz yetmiş beş lirayı aldığı gibi baba dostu bir doktorla arkadaşının yolunu tutar. Doktor muayenesinden sonra ilaçlarını alıp arkadaşına yardım etmenin mutluluğu içindedir Orhan.

8.4. KASABAYA GELEN PANAYIR

Canın babası inşaat işçisidir evlerini zar zor geçindiren biridir. Can ise diğer çocuklar gibi kasabaya gelen panayırı merak eder, oradaki oyunculara binmek ister. Ama ailesinin maddi durumu buna müsaade etmez.

Arkadaşı Mehmet panayırın kurulduğu gün Can'ı çağırmış Can başka bir zaman diyerek arkadaşına eşlik edemez. O gün öğlene kadar annesine yardım eder. Mehmet'in ardından Osman gelir, çok ukala ve gösterişçi bir çocuktur. Elindeki paraları göstererek panayırda nasıl eğleneceğinden bahsedip, övünür. Bir müddet sonra Can kendisini panayır önünde bulur. İçeri girmek için on liraya ihtiyacı vardır. Derken yerde para dolu bir cüzdan buldu ilkten aklından bu parayla panayıra girmek geçtiyse de ardından cüzdanı da alıp belediyeye haber vermeye gider. Ardından cüzdanın sahibiyle tanışır adam kendisini dürüstlüğü nedeniyle tebrik eder. Ve ödül olarak da panayır sonuna kadar atlı karıncaya binebileceğini söyler. Can o günden sonra her gün atlı karıncaya biner. Ailesi ise dürüstlüğü sebebiyle Can ile gurur duyar.

8.5. SARHOŞUN PİŞMANLIĞI

Cemil'in babası şofördür lakin alkol kullandığı için kendi işini yapamaz hale gelir. Bir gün yine eve sarhoş bir vaziyette geldiğinde Cemil babasından kamyonun anahtarını ister. Babası bu duruma şaşırır, oğlunun okulu bırakmasına üzülür. Oğlunun dik duruşu ve ailesini düşürdüğü durumu görünce birden silkelendir ve kendine gelir. Bundan sonra bir daha evinin rızkını alkole yatırmamaya söz verir. Baba oğul sarılmışlar geçen kötü günlerin izlerini silmek niyetindedirler.

8.6. SÜNGER AVCISI

Ali yaz tatilini eski ismi Halikarnas olan Bodrumda geçirmek istiyordu. Dalgıçlarla denize dalıp sünger avına katılmak istiyordu. Babasından izi almış İlyas Reis ve tayfasının olduğu tekneye biner. Teknede dalgıçla tanışır deniz altına dair güzel bilgileri dinler. Ardından gemideki Miçonun işaretiyle tekne durur. Ali dalışa geçmeden önce İlyas Reisin daha önce geçirdiği vurgun olayının ardından her dalış esnasında yaşadığı heyecanı, kaygıyı görünce biraz endişelenir. Dalgıç aşağıya inip süngerlerin çok olduğu yerleri tespit etmiş ardından hep birlikte sünger toplamak için harekete geçer.

Uzay Çocuğu Hikayesinde Serdar isimli bir çocuğun izlediği uzay filminin etkisinde kalarak gördüğü macera dolu rüyası anlatılmaktadır.

9. UZAY ÇOCUĞU

9.1. UZAY FİLMİ

Serdar bütün gününü oyun oynayarak geçirir. Okullar açılmıştır oyuna düşkünlüğü nedeniyle ödevlerini yapmayı unuttur. Serdar o akşam ailesiyle birlikte yemek yer, ardından uzay filmi izlemeye başlar. Filmin yarısına gelmişlerdi ki, babası televizyonu kapatır devamını haftaya izlersin. Ödevini yapmalısın gözlerinden uyku akıyor der. Serdar ödevini bitirir ve yatağına girer. Filmde gördüğü ejderha bir türlü gözlerinin önünden gitmez.

9.2. YABANCILAR

Ne kadar süredir uyuduğunu bilmeyen Serdar odanın içindeki tıkırdılar üzerine yerinden sırasıyla annesine ve babasına seslendi bir cevap alamaz. İlkten eve hırsız girdiğini düşünür. Demirden bir adam ağzını kapatıp onu kaçırmak ister. Serdar var gücüyle elinden kurtulmak için uğraştıysa da yapamaz. Ormanın içinde bir süre ilerledikten sonra filmlerde gördüğü uzay gemilerine benzeyen bir gemiye bindirilir. Serdar etrafında parlak giysili insanları görür. Kendisini kaçıran adam ise metal bir elbise içindedir ve bilmediği bir dille konuşur.

9.3. BIRAKIN BENİ

Serdar kendisini bırakmadıkları için ağlamaya başlar. Adam onun sakinleşmesi için onu başka bir odaya götürür. Gördüğü bütün manzaralar izlediği filmdekini andırır. Adam onu üzerinde bir sürü düğmenin olduğu bir masaya oturur ve bir tuşa bastırđında, dışarıdaki binlerce yıldızı ve büyüleyici manzarayı gördüğünde biraz sakinleşir. Tam o sırada beyaz g mlekleli bir adamla karşılaşır. Onunla aynı dilden konuşuyor ve kendisine sürekli şehzadem demektedir. Serdar'ın Zerden İmparatorluğunun beş yıl önce kaçırılan ve dünyaya sürülen şehzadesi olduğundan bahseder. Beş yıl önceki olanları anlatır kendisine ve hatta 'Tuhaf kulak' diye hitap ettiğini söyler. Babası öldüğü için tahta Serdarın çıkacağını söylemiştir. Serdar babasının öldüğüne, Zerden krallığının imparatoru olduğuna inanmak istemez. Adam şehzadenin yorgun olduğunu dinlenmesi gerektiğini hatta yarın kendisine bir iğne yapacağını söyleyip yanından ayrılır.

9.4. GERÇEK ÜLKENİZE KAVUŞACAKSINIZ

Serdar iğneden hiç hoşlanmaz. Adam şehzadesine gerçek memleketine gideceklerini artık dünyaya bir daha dönmeyeceğinden bahseder. Doktor emrindeki iki adamla birlikte serdara iğne yapmak istediler, bu iğne uzayın havasız katmanlarında rahatça dolaşması için muhakkak yapılmalıdır. İğneden korkan serdar bu iğnenin doktorun da dediği gibi kendisini hiç acıtmadığını fark eder. Doktor bir yandan da Serdar'a beş yıl önce düşmanları tarafından kaçırılıp dünyaya sürgün edilmişinden bir çocuk yuvasına bırakılışından şu an anne babası sandığı insanların onu evlat edinmesinden bahseder. Serdar'ın kulaklarının onlardan farklı oluşunu ise dünyada uzun süredir kalmasına bağlar ve bu konu hakkında araştırma yapacağını söyler. Serdar doktora ismini sormuş ve De olduğunu öğrenince şaşırır. Kendi isminin ise Volkan Demirpençe olması onu daha çok şaşırtır ama o Serdar ismini seviyor ve kendisine bu şekilde hitap edilmesini istemez.

9.5. ZERDEN ÜLKESİ YOLUNDA

Serdar iğneyi yedikten bir süre sonra uyandı ve hala isminin Serdar olduğunu söylüyordu. Kaptan Li ve Doktor De aralarında Serdarın düşmanları tarafından ameliyatla vücudunun değiştirilmiş olabileceği hakkında konuşuyordu.

9.6. BENİ EVİME GÖTÜRÜN

İkisi birden Serdar'ı izliyorlardır kapalı tutulduğu odada. Serdar'ın odanın içinde bağırdığını görünce yanına gitmişlerdir. Serdar odaya girdikleri andan itibaren sürekli evine gitmek istediğini söyler. Doktor De'ye gözyaşları içinde yalvarıyor kendisinin çocuğu olup olmadığını nasıl bu kadar zalim olabildiğini anlayamaz. Oysa Doktor De evlat acısı yaşar çocuğu üç yıl önce kaçırılır. Serdar tam da burada siz de şu an beni babamdan kaçırdınız aynı duyguları yaşıyorsunuz der. Doktor De ise buna mecbur olduğunu ülkesinin kurtarılması gerektiğini söyler. Serdar'ın üzerindeki kıyafetleri çıkarıp uzaylılar gibi giyinmesini ister.

9.7. SERDAR UZAY ELBİSESİ GİYİYOR

Serdar artık istese de istemese de o kıyafetleri giyecektir. Serdar üzerine uygun kıyafet bulamayacaklarını düşünürken Doktor Denin kendisini dünyada iki yıldır takip ettiğini fotoğraflarını çektiğini, dillerini en az onun kadar iyi konuşabildiğini hatta bunun için kendi dilini unutup diğer dili yarım saatte öğrenebileceğini söyler. Serdar tüm duydukları karşısında şaşkınlık içindedir. Serdar nihayet hem altın gibi parlayan hem de çelik gibi sert elbisesini giyer. Girdiği odada her yer bir anda aynadan duvara dönüşür. Serdar peri masallarındaki şehzadelere benzemeye başlar.

9.8. GEMİDEKİLERİ TANIMAK İSTİYORUM

Serdar şehzade kıyafetini de giyince iyiden iyiye şehzade gibi davranmaya başlar gemidekilerin hepsini tanımak ister. Serdar gemidekilerin kendi dilini bilmemesi üzerine onların dilini öğrenmeye karar verir. Öncesinde personelle tanıştı hatta ismi Me olan bir personele saçlarını sıfıra vurdurmasını söyler. Hepsine başka başka şeyler söyler hatta gece kendisini uykusundan uyandıran adama ceza verilmesini ister.

9.9. BENİ KAPTAN KÖŞKÜNE GÖTÜRÜN

Serdar emirlerine uyulduğunu görünce sevinmeye başlamıştır. Ardından ceza verdiği adamı öğretmeninden öğrendiği ‘Küçüklerden suç, büyüklerden bağış ‘sözü üzerine bağışlar. Ardından kaptan Li ile birlikte laboratuvara giderler. Ve doktorun verdiği hapı içinde gözleri kapanır ve başına bir tas geçirirler ve içine bir takım fiş takıp ucundaki mikrofona bir şeyler söyler. Ve sonra yeniden işine devam eder.

9.10. SİNGA NEDİR?

Serdar kendine geldiğinde başında bir ağrıya uyandı.ve verdikleri ilaçla anında ağrısı kesildi. Serdar kısa zamanda her şeyi öğrenmişti. Gemi içerisinde yıldızları gezegenleri izlerken bir düşman gemisi ortaya çıkar. Bu uzay gemisi aslında herkese karşı düşmanca tavır takınmaktadır. Fakat düşmanı ortak olan bu kadar uzay gemisi bir türlü bir araya gelememektedir.

9.11. GEMİ ATEŞE GEÇTİ

Uzay gemisi iyice yaklaşınca tecrübeli olan Kaptan Li'yi geminin başına geçiren Serdar durumdan da haberdar olmak için ısrarlara rağmen kaptan köşkünden ayrılmaz. Kendisinden de böyle bir hareket bekleniyordu. Kaptan Li ile birlikteyken onun kullandığı terimleri öğrenmek ister. Özellikle Simga teriminin anlamını merak etmişti. Simga ışın silahının adıydı ve atam bombasına benzer etkileri vardır. Serdar birbiri ardına sorular sorarken birden gemi isabet alır. Ardından saldırıya geçtiler ve hedefi belirleyip ateş ettiklerinde gemi ortadan kaybolur. Serdar bu gördükleri karşısında korkunç diyebilirdi sadece. Hakikaten savaş korkunç bir şeydir.

9.12. ZERDEN ÜLKESİ

Serdar, gemidekilerin sürekli tükettiği onlara göre çok daha faydalı ve pratik olan macun şeklindeki bir gıda ile karnını doyurur. Bir süre sonrada inişe geçer gemi iniş sırasında Serdar yere kapaklanır. Serdar'ın gelişini öğrenince annesi de onu karşılamak üzere gelir. Herkes ona Volkan Demirpençe diye hitap eder.

9.13. KARŞILAMA MERASİMİ

Serdar annesini görünce çok şaşırır tıpkı dünyadaki annesine benzer. Serdar büyük bir özlemle sarılıp bir süre omzunda ağlar annesinin. Serdar adının Volkan olmadığını söylemek istese de artık bu durumu değiştiremeyeceğini fark edince bir komutan edasıyla saraya doğru yol alır. Yerdeki yaprakların yeşil, ağaçlardaki yaprakların sarı olması dikkatini çeker. Etrafta dolaştıkça enteresan şeyler görmeye devam eder. Annesi çocukluğuna dair şeyler söylediğinde bunlara asla inanmak istemez. Serdar nihayetinde babasından boş kalan tahta kurulur. Serdar tahta oturur oturmaz bir sultan edasına bürünmüş şehzade gibi davranmayı bırakıp durumu sahiplenmeye başlar.

9.14. O ARTIK SULTANDIR

Serdar tahta oturduktan sonra devlet erkani içeriye girmeye başlar .Bunlar yarı insan yarı hayvana benzeyen yaratıklardır. Serdarın sultan olup olmayacağına karar verecek Sela ile Cela birbiriyle konuşup onun sultan olacak kabiliyette

olduğuna karar verirler. Serdar tüm devlet erkaniyla tanışmaya başlar. Cela o sırada baş vekil konusunda kendini gizlice uyarır.

9.15. BİR GECE BASKINI

Serdar derin bir uykuya dalar birden gürültüyle uyandığında karşısında Sela ve Ceyla'yı görür. Gece yarısı baskın yerler. Ve Serdarı sığınağa götürmeye gelirler. Serdar ise orada kalmak istemez. Babasının ölümüyle gizemini koruyan Simga -20 isimli bir silahtan bahsedilir. Serdar bu silahı çok merak eder. Annesi, kralın ölümünden sonra galaksidekiler tarafından sürekli rahatsız edildiklerinden bahseder.

9.16. BEN İŞİMİN BAŞINDAYIM

Serdar daha fazla beklemenin gereksiz olduğunu düşünür ve Kaptan Li'yi çağırır hemen silah hakkında bilgi alır. O esnada başvekilinin kendisiyle en güvenilir sığınağa girdiği için dalga geçmesine çok sinirlenir. Âmâ ona rağmen silahı başına geçer ve annesinin yardımıyla karşısında duran tuşlara basar. Ardından en son kırmızı, sarı ve yeşil renklerdeki tuşlar arasında bir seçim yapmaya çalışırken bir anda başvekil ve adamları içeriye baskın verir. Esir aldıkları Cela ve Sela'yı da odaya getirirler.

9.17. DÜŞMANLARI KAÇIRDIK

Cela hiddetlenerek başvekilin üstüne atılır ve o anda başvekil ışın silahıyla onu yok eder. Serdar Simga 20'yi çalıştırmayı bildiğini söyleyerek başvekili korkutmuştur. Serdar'ı da silahıyla vurmaya çalıştırsa da başaramaz. Serdar başvekilin yanındakileri de etkisiz hale getirir. Tehlikeleri başından bir bir savar. Serdar silahın yalancı olduğunu uzayda yaşayanların en azından bunu böyle bilmesi gerektiğini düşünür.

9.18. SERDAR UYANIYOR

Serdarın çok uykusu gelir saraya dönünce hemen uykuya dalar. Rüyasında burnundan alevler saçan ejderha görmeye başlar. Rüyasında peşindeki ejderhalardan kaçarken bir anda yere düşer ve kapısında bekleyen yarı insan yarı hayvan varlık Sela'yı çağırır. Fakat karşısında gördüğü annesidir. Annesi panikle odaya girdiğinde

oğlunu yerde bulur. Hemen oğlunu yerden kaldırır ateşlendiğini fark edince babasını çağırır odaya. Babası da telaşla koşarak gelir. Serdar gözlerini açıp baktığında dünyadaki odasında olduğunu anlar. Babasını görünce önce inanamaz. Ardından ona uzaya gittiğinden bahseder. Babası oğlunun ateşine bakar ve ter içinde kaldığını görünce doktor çağırır.

“Bu kitapta ikiz kardeşlerinin amcalarına ziyarete gitme serüvenleri anlatılmıştır. Gemi de başlayan ve çiftlikte sona eren serüvenleri oldukça dikkat çekicidir.

10. HEYECANLI YOLCULUK

10.1. İKİZ KARDEŞ

Ahmet ile Mehmet yüzleri kadar huyları da birbirine benzeyen ikiz kardeşlerdir. Anneleri Fatma Hanım ve Ali Bey iki oğlunun da üstüne titrer. Yaz tatili geldiğinde babaları ikiz kardeşleri amcalarının yanına gitmek için anne babasından izin alırlar ve gemiyle uzun bir yolculuğa çıkmak için hazırlanırlar.

10.2. YOLCULUK BAŞLIYOR

Ders ve hikâye kitaplarını, diş fırçalarını da alarak hazırlıklarını tamamlayan çocuklar yolculuk için artık gemiye binerler. Ahmet kaptan olmayı Mehmet ise doktor olmayı istemektedir ikisinin ayrıldığı noktalardan birisidir bu. Gemiye geçtiklerinde ise dört kişilik bir kamaraya düşerler.

10.3. ODA ARKADAŞLARI

Geminin üst kısmına çıkarlar, burada durup etrafı seyretmek hoşlarına gider. Ardından odalarına geri döner ve yataklarına uzanmış adamları görürler. Mehmet adamları hafif bir gülümsemeyle selamlayıp konuşmaya başladıysa da yaşlı adam pek oralı olmaz. Genç olan ise isminin Marko olduğunu söyleyip konuşmaya devam eder. Marko ile Yako sanki gizli işler peşindedir ve bunu çocuklar sezmeye başlar.

10.4. HAYDUTLARIN PLANI

Marko ile Yako gemideki sandığın peşindedirler. Gemide sandığı koruyan iki polisi takip edip önce sandığın yerini öğrenip ardından da dinamitleri patlatıp gemide bir kargaşa ortamı oluşturmaya çalışacaklardır. Ve bu sayede sandığı kolayca kaçırabileceklerdir. Yarı yarıya paylaşma konusunda birbirlerine güvenmezler. Çünkü Marko sandığı ilk keşfeden kişi olduğu için Yako 'ya üçte birlik bir pay vermek ister.

10.5. YAKO 'NUN HAIN PLANI

Yako üçte birlik paya razı gibi görünüp aslında hain planlar peşindedir. Sandığı ele geçirince Marko'yu öldürme planları yapar. İki kardeş geminin güvertesinde güneşin batışını seyreder. Birden Ahmet'in gözüne haydut oda arkadaşları takılır. Kardeşinin kolundan sürükleyerek onları takip ederler. Ahmet içinden bu adamların kafasında bir kötülük var diye düşünmeye başlar.

10.6. GEMİYİ UÇURACAKLAR

Ahmet soluk bile almadan onları izler. Ahmet Marko 'nun elindeki dinamitleri fark edince gemiyi patlatacaklarını düşünmüştür. Hemen koşup kaptana gördüklerini anlatmak istediye de ayağının altına takılan ip yüzünden yakalanır. Aralarında Rumca konuşan haydutlar bir süre sonra Ahmet'in ağzını kapatıp onu gördüklerini kimseye anlatmasın diye bir yere kapatırlar.

Ahmet kapalı kaldığı ortamdan bir an önce çıkmak ister. Kardeşi Mehmet'in yokluğunu fark edip onu arayacağını umut eder. Bir süre sonra bu ıssız yerde onu bulamayacaklarını düşünüp korkmaya başlar. Etraftaki fareleri fark eder ve farelerin vücudunu saran ipleri bir an evvel kemirmelerini ister.

10.7. MEHMET NE YAPIYOR?

Mehmet kardeşini bulmak için her yere bakar, onun kaçırılabilceğini bile düşünmeye başlamıştır. Gemi görevlisine kardeşini her yerde aradığını ve bulamadığını söyleyince gemi görevlisi bir süre sonra onu kaptanla görüştürmeye

ikna olur. Kaptan anons verdirip, Ahmet'i tarif eder ve kaybolduğunu söyler. Bir yandan da Mehmet'i sakinleştirmeye çabalar.

10.8. AHMET KURTULUYOR

Ahmet ise ellerindeki iplerden kurtulur. Etraftaki farelerin dostane davranışından dolayı onlara minnettardır. Ahmet tam kapıya ulaşmıştı ki patlamanın sesini duyunca geç kaldığını fark eder. Gemideki polislerde dahil herkes patlamanın olduğu yöne gider. Haydutlar sandığın olduğu yere doğru gidip, tek kişinin taşıyamayacağı kadar ağır olan sandığı yerinden çıkarırlar. Bu arada Yako Marko'yu öldürmeyi düşündüğü hain planını henüz gerçekleştiremez. Markoyla birlikte Ahmet'in kapalı tuttıkları yere doğru sandığı taşımaya başlarlar.

10.9. SESLER GELİYOR

Ahmet içeriden çıkmak için birkaç defa uğraştıysa da kapının kilidini kırmayı başaramaz. Haydutların geldiğini fark edince kapının ardına saklanır ve hızla onların boşluğunu yakalayıp kapıdan koşarak kaçar. Çocuğu yakalayamayacaklarını anlayınca altınları kamaralarına götürüp yataklarına doldurmayı düşünürler. Mehmet Kaptanla görüşen polisleri dinler. Kaptan köşkünde o sırada kardeşini görünce çok sevinir. Ahmet ise kan ter içinde kalmıştır çok yorgundur buna rağmen bir an önce kaptanla görüşmek ister.

10.10. KAPTAN İNANMIYOR

Ahmet'i karşısında görünce kaptan nerede olduğuna dair sorular sorar. Ahmet ellerini ve kollarını bağladıkları iplerden farelerin sayesinde kurtulduğunu söyleyince anlattıklarına ise pek itibar etmez. Ahmet ise kendisine inanmayan kaptana öfkesinden ağlamaktadır. O sırada polisler sandığın yerinde olmadığını fark edince hemen kaptana gelip durumu haber verirler. Nihayetinde kaptan Ahmet'in haklı olduğunu anlayıp ondan özür diler. Bütün gemide o iki haydutu arama çalışması başlar.

10.11. İKİ HAYDUT

İki haydut gemiden bir botla ayrılır. Gemide yatakların içine sakladığı altınları nasıl çıkaracakları konusunda anlaşamazlar bir türlü. Marko ve Yako arasındaki sürtüşme yüzünden bontan düşerler. Yako bir gayretle bota çıkmayı denese de beceremez, Marko onu ölüme terk eder. Çünkü o yüzme bilmiyordur. Ve Marko artık ondan ve fikirlerine karşı gelmesinden sıkılmıştır. Bu sayede altınlar sadece onun olacaktır.

10.12. YAKALAMAK GÜÇ OLACAK

Gemide arama yapılmış olmasına rağmen bir neticeye ulaşamaz maalesef. Kaptan haydutların gemiden ayrılıp karaya ulaştıklarını düşünür. Artık onları yakalamak çok daha zor olacaktır. Marko botu toprağa gömüp ıslanan kıyafetlerini de yıkar. İki kardeş gemiden karaya ulaştıktan hemen sonra kaptanla vedalaşıp amcalarının yanına döner. Bütün olanları amcalarına bir bir anlatırlar. Marko hamal kılığına girip gemiye bindiğinde görevlilerin yatakları değiştirdiğini bilmez. Marko gemiden bir yatağı sırtladığı gibi eski bir yere götürür. Eski kötü günlerini hatırlar.

10.13. MARKO İŞ BAŞINDA

Marko ikinci yatağı neden almadığını düşünüp tekrar gemiye döner yanına bir iki yatak daha alıp gemiden ayrılır. Yatakları eski bir odaya götürdükten sonra hepsini tek tek parçalar ama altınları bir türlü bulamaz. Marko evin içinde sürekli altınlarım diye bağırıp çağırmaya başlayınca bekçi onu polise götürmeye karar verir. Altınlarım diye bağırıp delice hareketler sergiler. Komiser ve bekçi Marko 'nun neden bahsettiğine anlam veremez onu sorgu odasına alır. Çalınan altınlarla ilgisi olabileceğini düşünüp ikizleri de sorguya çağırırlar. Ardından onlar gelince Marko'yu teşhis eder. Fakat Marko hiçbir bilgi vermez.

10.14. AÇIK ARTIRMA

Olayın üzerinden tam bir ay geçer, ikizler çiftliğe her geçen gün alışır. Fakat tatil bitmek üzeredir. Ali Bey ve Fatma Hanım çocuklarının yanlarına gelirler. Bir süre daha çiftlikte birlikte kaldıktan sonra evlerine dönerler yine aynı gemiyle. Bu

sefer kazasız belasız güzel bir yolculuk geçirirler. Aradan iki ay geçti devlet deniz yollarının açık artırmayla satacağı eşyalara amcası da talip olur.

Babası ikizlerle beraber gemideki satılan eşyaları almaya gider. Amcasının çiftlikte kullanması için yataklara varıncaya kadar her şeyi alırlar. Eve geldiklerinde çocuklar kendi aralarında oynamaya başlar yorulunca da açık artırmada satılan yatakların üzerine uzandıklarında yatakların içindeki altınları fark ederler. Babalarıyla beraber hemen polise gidip diğer yatakları satın alan kişiyi ve altınların geri kalanını da bulurlar.

O günden sonra Ahmet meslek seçimi konusunda fikrini değiştirir. Artık polis olmak toplumdaki nizamın temsilcilerinden olacaktır.

Tuhaf Çocuk kitabında Harzemşahlar ile Moğol devleti arasında geçen olaylar Tuhaf kabul edilen bir çocuğun gözünden anlatılır.

11. TUHAF ÇOCUK

11.1. ASKER OĞLUSUN, ASKER OLACAKSIN

Tuhaf çocuk, yaşından büyük gösteren, altın sarısı saçlara sahip mavi gözleriyle her zaman dikkatleri çekmeyi başaran bir çocuktur. O sıralarda Harzemşahlar ile Moğollar arasında yapılan savaş bitmiş. Harzemşahlar geri çekilmiştir. Moğol askerleri ise Anadolu topraklarına saldırılara başlamışlar. Tuhaf çocuğun babası da Harzemşahlar ordusunda savaşa katılır bazen eve hiç gelmediği zamanlar olur. Bir süre sonra tuhaf çocuk bir tanıdığıyla sınır burçlarına gider. Kolay kolay hiçbir şeyden korkmadığından orada gördüğü Moğol askerinden de hiç korkmaz. Hatta babasıyla yaşadığı bir keresinde ormana giderler. Babası odun kesmeye dalınca oğlunu unutur. Tuhaf Çocuk ise kendini kaptırmış kulübe yapmaya çalışırken arkasına gelen bir parsı fark etmez. Parsın başına bir taş atar ardından babası da onu kurtarır. Babası oğlunun cesaretine hayran kalır. Asker oğlu asker olacak diye sever oğlunu.

Tuhaf Çocuk babasının asker olması nedeniyle eve ara sıra gelmesine üzülür. Oğlu da babası gibi asker olup vatani için savaşacaktır.

11.2. SULTAN CELALEDDİN

Günler çabuk geçer. Köye haberler arka arkaya gelmeye başlar. Moğollar gün geçtikçe sınırlarımıza doğru yaklaşır. Sultan Celaleddin Moğollara karşı direnmek için çabalar. Tuhaf çocuk onu hayatında bir kez görmüştür. Babasından onun ne kadar kahraman ve cesur olduğuna dair hikayeler dinler. Bütün halk babasının yapamadığını onun yapacağını düşünür. Tuhaf çocuğun annesi rahatsızdır ama kimseye söylemez. Tuhaf çocuk bunu fark ettiğinde çok üzülür.

. Annesinin rahatsızlığı artınca Saide Nine isimli bir komşusu onlara yardım eder. Tuhaf Çocuk babasının savaş bitip de dönmesini bekliyordu fakat umudunu yitirmeye başlamıştır artık. Annesinin günden güne kötüye giden durumuna üzülür.

11.3. TUHAF ÇOCUK YALNIZ KALDI

Tuhaf Çocuk annesinin güç bela gözlerini açtığı bir gün annesinin solgun yüzünde ölüm gerçeğiyle tanışmaya başlar. Annesi dudakları yarı kıpırdatarak oğluna son bir nasihatte bulunur. Annesi oğluna neden Tuhaf Çocuk ismini verdiklerini anlatmaya başlar.

Dünyaya geldiğinde ağzında bütün dişlerin tamdı, saçların omuzlarına kadar geliyordu. Doğar doğmaz gülmeye başlamıştın. Ebe kadın seni görür görmez ne kadar da “Tuhaf Çocuk” demişti senin için. Tuhaf çocuk sessizce annesinin son sözlerini dinler. Annesi son nefesini verir. Saide nine sonradan eve geldiğinde komşusunun ölümüne üzülür ve Tuhaf Çocuğu teselli etmeye çalışır.

11.4. KÖY HAYATI

Tuhaf Çocuğun dedesi Mahmut Dede kızının ölümünün ardından torununu yanına alır. Tuhaf Çocuk dedesiyle birlikte köye giderler, köyde yaşamaya zamanla alışır.

Dedesi ilerleyen zamanlarda torunun karşısına alıp ona ilim öğrenmenin daha önemli olduğunu söyler. Dedesi şehitlik mertebesinin askerliğe merakı olan torunu için ne denli önemli olduğunu bildiği için okumanın da bir o kadar değerli olduğunu anlatmaya çalışır. Torunun alim olmasını bu sebeple de Buhara’ya gitmesini ister.

Tuhaf Çocuk ise dedesiyle kaldığı müddetçe onun hareketlerinden çok etkilenip tesirinde kalır. Bu yüzden dedesinin sözünü dinleyip Buhara'ya gitmeye karar verir.

11.5. ASKERLİK BİLGİ İŞİDİR

Buhara bir ilim şehriydi fakat Moğolların işgalinden kurtulamamıştır. Girdikleri her yeri yakıp yıkan bir milletin önünde duramaz bu ilim şehri. Hatta Moğolların kendi köylerine gireceği için herkes endişelidir. Mahmut dede ilmiyle askeri savunmayı kendi köyünde yapmaya çalışır. Kadınlar ve çocuklar dağın arkasına saklanacak erkekler ise silahlarını alıp köy meydanına gelecektir.

11.6. MÜSLÜMANLARI EZMEK İSTİYORUM

Moğol komutanı ne pahasına olursa olsun Buhara'yı tamamen işgal etmek tüm Müslümanları yok etmek ister. Subutay Noyan isminde bir Moğol komutanı Moğolların zamanla en güzel otlaklara en güzel yerlere kavuşacağını garantisini verip kendinden ve askerlerinden oldukça emin davranır. Önüne gelen her şeyi yakıp yıkıyor parçalıyordur. Zalim komutan askerlerini karşısına alıp benim için ölebilir misin, der kabul etmeyenleri kendisi öldürür kabul edenleri ise hadi hançerle o zaman deyip gözünün önünde kendini hançerlemesini izledi. Bu kadar gözü dönüş zalim bir insandır.

11.7. KAHRAMAN ÇOCUK

Mahmut Dedenin korucularından biri gelip Moğolların hızla köye geldiğini haber verdiği andan itibaren bütün köylüler söz verdikleri gibi ölünceye kadar onların önünde duracaklar, Moğollara karşı koyacaklardır.

Tuhaf çocuğun alim olmasını ister oysa şimdi asker olma zamanı gelmiştir. Tuhaf Çocukta, köylülerde ne pahasına olursa olsun köylerini korumaya kararlıdır. Subutay Noyan karşısında savunmaya geçenleri görünce şaşırır. Tuhaf çocuk eline aldığı bir hançerle yaşından beklenilmeyen bir kuvvetle Moğol askerine saldırmaktadır.

11.8. BİRÇOK KÖY YAĞMALANDI

Moğollar bir süre toparlanamaz Subutay Noyan adamlarını da alıp geri çekilir. Yenilgilerini Cengiz Hana iletmemesi için askerlerini ölümle tehdit eden Subutay başka bir köye gidip baskın vermeyi düşünür. Hemen bir köye girerler, taş taş üzerinde bırakmadan ellerine ne geçerse esir edip getirirler. Ardından Cengiz Handan daha fazla asker isteyip yeniden yenildiği köye gitmek için yola çıkarlar köylüler ise Moğolları yendikleri için hemen bir gurura kapılır. Başarının Allahtan geldiğini unuturlar. Mahmut Dede tehlikenin henüz geçmediğini söylese de köylü onu çok dinlemez. Tuhaf çocuk dedesiyle birlikte köy yoluna çıkar.

11.9. KANLI SAVAŞ

Moğollar yenilginin verdiği hırsla yeniden köye saldırmak için yola çıktıklarında ilk Tuhaf Çocuk fark eder geldiklerini. Mahmut Dede ve torunu uzaktan köylerine nasıl saldırdıklarını görünce saklandıkları köşeden çıkmadan bekler. Fakat Mahmut Dede artık daha fazla tahammül edemediği için kendini Moğol askerlerinin önüne atar ve bir darbeye onu devirir fakat onu da üzerine saldıran başka bir Moğol askeri şehit eder. Tuhaf Çocuğu hedefine alan Subutay Noyan atını onun üzerine sürüp arkasından bir kement fırlatır. Tuhaf Çocuk yaralanır. Onu esir edip Cengiz Han'a güzel bir hediye sunacağını düşünür.

11.10. TUHAF ÇOCUK ESİR

Tuhaf çocuk için artık çok kötü günler başlar annesinin ve dedesinin ölümü ve üzerine bir de esirlik hayatı başlamıştır. Subutay Noyan Tuhaf Çocuğu Cengiz Han'a sunar. Tuhaf Çocuğu bir kafese koyup yaralarının iyileşmesi için onu tedavi etmişlerdir. Aradan geçen bir ay sonunda onu Cengiz Hanın aslanlarıyla dövüştüreceklendir. Tuhaf Çocuk düşman karşısında daima güçlü durmak gerektiği için kendisini iyi göstermeye çalışır. Ve aslanlarla kapışmak için bir hançer ister.

11.11. YENİLİRSEN SENİ KİMSE KURTARAMAZ

Tuhaf Çocuk hançer istemekle Cengiz Hanı şaşırtmıştı zira ondan daha önce kimse böyle bir istekte bulunmaz. Kimse buna cesaret dahi edemez. Tuhaf Çocuk

aslanlarla savaşmadan önce bir anlaşma yapar. Eğer hayatta kalırsa kendisinin serbest bırakılmasını ister. Cengiz Han bir aslanını öldürmesi karşılığında onu serbest bırakacağına dair söz verir.

11.12. GALİBİM CENGİZ HAN

Aslanlardan ilki sahneye çıkar ardından Tuhaf Çocuk sürekli onu izliyor bir anlık hatanın hayatına mal olacağını düşünerek ona göre eyleme geçmektedir. En sonunda aslanı öldürmeyi başarır. Ardından Cengiz Han Sabutay'a çocuğu bırakacağına dair kendisinin bir söz verdiğini onun vermediğini ima edip Tuhaf Çocuğun ormanda takip etmesini ve onu öldürmesini emreder. Tuhaf Çocuk ise gerçekten salıverildiğini sanır.

11.13. TUHAF ÇOCUK YAŞAYACAK MI?

Tuhaf çocuk ormanda nereye gideceğini bilmeden dolaşır ve korku içindedir. Zalim adamların ne yapacağı belli değildir. Tekrar onların eline düşmekten korkuyordur. Kendisini aradıklarını fark eder. Bir ağacın tepesine çıkıp gizlenir. Kendisini arayan Subutay Noyan ve adamları ağacın altındalardır. Gece karanlığında ormana nöbetçilerini bırakıp ayrılan Subutay Noyan 'ın uzaklaşmasının ardından karanlıktan istifade edip yere iner ve sürünerek nöbetçilerin olmadığı uçurumun kenarına kadar gelir. Eğer uçurumdan aşağı inmeyi denemezse Moğolların elinde ölecektir. Ve önüne çıkan bir sarmaşık sayesinde aşağı inmeye çalışır.

11.14. CELALEDDİN HARZEMŞAHIN ORDUSU

Celaleddin Harzemşahın ordusu çok yakınlardadır. Ve kahraman bir komutan olduğu için sarayda kale arkasında durmak yerine savaşmayı Moğolların önüne geçmeyi düşünen bir kumandandır. Timur Melikle birlikte Cengiz Hanın önüne geçebileceklerini düşünür. Nihayet ırmak kenarında Tuhaf Çocuğu bulan birileri vardır. Ve onun ahvalini Celaleddin Harzemşah'a iletirler.

11.15. TUHAF ÇOCUK İYİLEŞECEK

Bir subay Tuhaf Çocuğu kollarına alıp Celaleddin Harzemşahın çadırından içeri girer. Kendisine bakması için bir doktor çağırılmışlardır. Tuhaf Çocuk kendine geldiğinde başına gelenleri bir bir anlatır.

11.16. TUHAF ÇOCUK İYİ BİR ASKER OLDU

Sultan Celaleddin dinledikleri karşısında gözlerini tutamamıştı. Hatta artık onun ismini değıştirme kararı dahi almıştı. Artık ona Aslan Bey diyeceklerdi. Temür Melik onu evlat edinmek için Sultandan müsaade alır. Artık o Harzem devletinin en büyük cesur en atılgan kumandanı Temür Melik'in oğlu olur. Temür Melik onu iyi bir asker olarak yetiştirmek ister.

Tuhaf çocuk dedesinin kendini alim yapmak istediğinden bahseder. Artık o da ilim sahibi bir asker olmak için uğraşacaktır. Tuhaf çocuk iyi bir asker iyi bir bilgin olur. Moğollara karşı çetin savaşlar verdiğı için Aslan Bey ismi dilden dile yıllarca dolaşır.

Bizim Can kitabında anlatılan hikayelerin özetleri verilmiştir.

12. BİZİM CAN

12.1. EVDEKİLER

Kahramanımız evdeki aile bireylerini anlatmaya başlar, bu bölümde babasını ne kadar çok sevdiğini onunla nasıl vakit geçirdiğini bir fabrikada memur olarak çalışan babasının başındaki ufak kel kısımdan nasıl öptüğünü bunu yaparken de ne kadar çok eğlendiğinden bahseder. Fakat artık yaşı büyüdüğüm için babasının bu harekete kızdığını ve bu duruma biraz üzıldüğünü anlatır.

Annesi uysal ve sevimli bir kadındır babasıyla bir kez olsun kavga ettiklerine rastlamamıştır. Başkalarıyla dedi kodu yapmak yerine çocuklarıyla oynamayı tercih eden bir annedir.

12.2. CENNET KUŞU

Babasının her akşam eve gelip babaannesinin elini öpmesinden etkilenen Can babaannesinden dedesine dair hatıralar dinlemeyi de çok sever. Dedesinin Çanakkale hatıralarını dinler. Babası Can'ın derslerinde başarılı olması bunu bir amaç değil ileriki hayatı için bir araç olarak görüp ona göre gerekli özeni göstermesini tavsiye eder derslerinde. Can ise babasının gururlandıracak başarı belgelerini zaten almaktadır.

12.3. GÜZEL EVİMİZ

Evleri dededen kalma şipşirin, ahşap bir binadır. Babası evi satıp apartmanda oturmayı tercih etse de babaanne bir türlü rıza göstermemektedir. Babası ise evin eskiyen yerlerini ellerinden geldikçe tamir edip yenilemeye çalışmaktadır. Kardeşiyle birlikte aynı bahçede oynamayı ağaçlara tırmanmak dışında sevmektedir. Küçükken bir ağaçtan düşen Can artık ağaçlara çıkmaktan artık korkar olmuştur.

12.4. ÇİPİL BÜLENT

Çipil Bülent arkadaşından babasına bahsettiğinde insanlara lakap takmanın kötü bir şey olduğunu, arkadaşından bu şekilde bahsetmemesi gerektiğini öğrenir.

Fakat bu çocuğun gözleri biraz şaşkınlıktan tüm okul ona bu şekilde hitap eder. Derste ne yapar eder öğretmeni sinir etmeyi başarır. Yine bir gün derste sınıf arkadaşı olan Mustafa'nın eline iğne batmış onun canını yakmıştır. Öğretmenleri onu cezalandırır. Fakat etrafta kim ne derse desin asla umuruna getirmiyordur Çipil Bülent.

12.5. FAKİR BİLAL

Bilal fakir bir çocuktur. Babası limanda hamallık yaptığından ve zar zor geçinirler. Annesi ise yataktan çıkamayacak kadar hastadır. Bilal derslerinde başarılı bir çocuktur. Bir gün okula gelmez. Öğretmenleri neden gelmediğini anlatmaya başlar. Bilal'in babası şiddetli yağmurun yağdığı o akşam kendisine verilen işi yapmak için Bilal'den yardım ister. Şeker çuvallarının üzeri örtülecektir. Eğer

ıslanırlarsa babası borçlu duruma düşecektir. Baba oğul tüm gece şeker çuvallarının üstlerini örtmek için uğraşmışlar sırlıklam ıslanırlar.

12.6. SINIF BİLAL İÇİN AĞLADI

Öğretmen sınıfta Bilal'in okula neden gelmediğini öğrencilere anlatınca hepsi onun durumuna üzülür. Zira Bilal okulu aksatmak istemese de yağmurda ıslanan kıyafetlerinin yerine giyebileceği başka bir şey olmadığından okula gelemez. Sınıfta Bilal ile alay eden Mürsel bile çok üzülür sınıfça karar alıp Bilal'e yardım ederler. Oylama sonucu Mürsel ile birlikte Bilallerin gecekondü mahallesindeki evlerine gidecektirler. Bilal onları kapıda görünce ilkten içeriye almak istemez fakat onu ziyarete geldiklerini duyunca içeriye girmelerine müsaade eder. İçeriye girip annesini ziyaret edip getirdiğimiz şekeri Bilal'e hediye ettikten sonra evden ayrılır. Ziyaret sırasında Bilal Can 'a Kore Savaşı şehidi olan çok sevdiği abisinin fotoğrafını hediye eder. Bilal için en değerli eşya o fotoğraftır çünkü.

12.7. MİSAFİR ODASI

Sosyal bilgiler dersinde öğretmen 'misafir odalarının evdeki işlevinden sosyal hayata katkılarından bahseder. Ayrıca misafir odasında çok takılmamız gerektiğini de belirtir. Zira çocukların olur olmaz her muhabbete dahil olmaması gerekmektedir.

Bir gün canın evine de misafir gelir. Misafirlere hoş geldin deyip ellerini öptükten sonra misafirlerin yanında bir süre kalır. Babası da aynı öğretmeni gibi misafirlerle çok oturmasını istemez. Can da bir süre sonra müsaade isteyip odadan ayrılır. Misafir çocuğuna da gelmeyi teklif eder ardından çocukla birlikte dışarı çıkarlar. Can odasındaki kitapları göstermek istediye de çocuğun onlara karşı pek ilgisi yoktur üstelik ağzı da bozuktur. Can'ın babası misafirlerin yanında nasıl davranması gerektiğine dair oğluna öncesinde bir şeyler anlattığı için o misafirlerin yanında daha doğru davranışlar sergiler. Babası misafirlerin yanında kalmadığı konuşulanları dinlemediği için Can 'ı tebrik eder ve ona çocukların da katılabileceği ve onların faydasına olacağını düşündüğü bir teklifte bulunur. Can'ın arkadaşlarının ailesiyle ay da bir toplantı yapabileceklerini söyler. Can bu teklif karşısında çok

mutlu olur. Arkadaşlarının bazılarını farklı okullarda olduğu için göremiyordur bu sayede bütün arkadaşlarını bir araya getirecektir.

12.8. İLK TOPLANTIMIZ

Cumartesi günü öğleden sonra ilk toplantı düzenlenir. İlk önce Bilal gelir mahcup bir eda ile elindeki paketi uzatır. Bilal zaten çok utangaç bir çocuktur. Ardından Can ile birlikte onun odasına çıkarlar. Can Bilal 'e çok değer verdiği abisinin fotoğrafını büyütüp çerçeveye koydurur. Bilal bu incelik karşısında ne yapacağını bilemez. Çok mutlu olur. Ardından diğer misafirler de yavaş yavaş gelmeye başlar. Ardından babası içeri girer ve arkadaşlarıyla tokalaşır, ardından muhabbet ilerledikçe aramızda dilencilere nasıl davranmamız gerektiği hakkında konuşurlar. Tartışma çoğunlukla Kadir ve Kemal arasında geçer. Bu tartışma herkesi sarmıştır. En sonunda konuya Mürsel noktayı koyar. Toplantı akşama yakın bir saatte biter. Herkes dağılır annesi Bilal 'e giderken onun eline bir paket verip annesine selam söylemesini ister.

12.9. ERSİN'İN AHLAKI

Ersinle birinci sınıftan beri arkadaşlırlar. Fakat son zamanlarda Ersinde farklılıklar vardır. Ağzı bozuk ve sürekli süslenmektedir. Öğretmen, onun okula gelmediği bir gün sınıfa onun hakkında bilgiler verir. Ersin 'i bir akşam elinde bir paketle yakalamıştım der. Ardından devam eder. Paketin içinde alkol şişesi vardı. Ersinin bu hale gelmesinin sebebi babası ve onun eve davet ettiği alkolik arkadaşlarıdır. Öğretmen bunları anlatırken yüzünde acı bir ifade vardır. Eve gelince Can tüm duyduklarını babasına anlatır. Babası önce kızar sonrasında alkolün ne kadar zararlı olduğunu tıpkı öğretmeni gibi anlatmaya devam eder. Ardından odaya giren kardeşiyle birlikte babası iki çocuğuna da kendi hikayesini anlatmaya başlar.

12.10. BABAMIN HİKAYESİ

Çocukları karşısına alan baba, küçük bir kasabada Cihan isimli cana yakın bir arkadaşıyla memurluğu sırasında yaşananları anlatmaya başlar. Cihan sonraları yavaş yavaş benden uzaklaşmaya başladı. Bir gün onu şehir kulübünde kumar oynarken gördüm güne kadar her akşam vaktinde evine giden Cihan o gece evine uğramamıştır

bile. Sonrasında ise evlerinin önünden geçerken oğlunu döverken gördüm. Benim söylediklerimi dinlemiyor üstelik benimle de ağız dalaşı yapardı. Daha sonraki günlerde Cihan işine de doğru dürüst gelmemeye başladı. Arkadaşlarla birlikte onu aramaya çıktığımızda bir meyhane önünde zil zurna sarhoş bulduk. Onu işe evine mutlu günlerine geri döndürmek için uğraştıysak da döndüremedik. Daha sonra cezaevinde öldüğünü duydum.

12.11. OTOBÜSTE

Babaannesi ve küçük kardeşi amcasına gitmek üzere yola çıkarlar. Yol sırasında Can, yaşlı bir teyzeye yer verir. Daha sonra otobüsün ortasında saygısız bir adam sigara yakar ve tüm uyarılara rağmen söndürmez. Otobüs içinde yaşanan tatsız olay sonucunda ailesiyle birlikte otobüsten ayrılır. Neden otobüsten indiğimizi sorduğunda ise şu cevabı verir: Siz sakın girdiğiniz bir tartışmada haklı dahi olsanız edebinizi bozmayınız der. Ve bu olaydan bize kendimizce ders çıkarmamızı sağlar.

Yazarımızın hayatından izler taşıyan eserde üç küçük çocuğun İstanbul'u görmek uğruna evlerinden gizlice kaçıp çıktıkları bir yolculuk ve serüven dolu hikayelerinin özeti verilmiştir.

13.ÜÇ KAÇAK YOLCU

13.1. ÜÇ KAÇAK YOLCU

Fazıl, Ahmet ve zeki birbirlerinden nadiren ayrılan üç arkadaştır. Rize'nin Pazar ilçesinin bir köyünde doğup büyümüş bu gençler farklı hayallerin peşindedirler. Örneğin Fazıl makine mühendisi olmak isterken Adil ise dördüncü sınıfta kalır. Adil cin fikirli yaramaz haylaz bir çocuktur. Zeki ise ismiyle pek müsemma olmayan birisidir.3.sınıftan ötesine geçememiştir. Denizciliğe aşırı bir merakı vardır kaptan olmayı düşler.

13.2. SEYAHAT BAŞLIYOR

Adil her aklına eseni yapan bir çocuk olduğundan içinde her ne olursa olsun İstanbul'a gitme aşkıyla yanıp tutuşur. Haritada yakın gözükken İstanbul'un aslında bu denli uzak olduğunu öğrendiğinde ise kendince Fazıl'ı da bu isteğini

gerçekleştirme planına dahil etmeye karar verir. Ona İstanbul'daki makinelerden hayallerinden bahsedince etkilemeyi başarmıştır. Konuşmalara şahitlik eden Zeki de işin içine girince o gece karar verip yola düşerler. Zekiye ilkten kabul etmeselerdi yanında köpeği ve yemek torbasıyla gelince onu daralarına dahil ederler. İlçeden çıkınca zekinin getirdiği yemekleri Adil'in hiç de adil olmayan taksimiyle üleşirler. Sonrasında yine yola devam ederler.

13.3. KAYIKLA SEYAHAT

Uzun bir süre yürüdükten sonra rast geldikleri bir kayıkçıya yanaşıp onları Rize'ye kadar götürmesini rica ederler. Yalnız balıkçı köpeği kayığa almayınca onu orada bırakmak zorunda kalırlar. Güneş ağarmaya başladığı sırada birden kayık durur ve arıza yaptığı için kayıkçı sinirlenir. Denizin ortasında kayık çekerek devam etmek zorunda kalmışlardır. Tabi Adil yine Zeki'yi kullanıp kürekleri ona çektiriyor kendisi ise makineden anlar tavırla sağına soluna bakan Fazıla eşlik eder. Sık sık balıkçıya arkadaşının bu işi halledeceğini iddia eder. Yol bitmek bilmiyor makine ise düzelmek yerine çocukların elinde iyice darmadağın hale gelir. Balıkçı çocuklara sinirlenir. Adil yine sivri zekasıyla olayı çözmüş üç arkadaş karaya varana kadar sırasıyla kürek çekerler. İlkten Zekiye yine kandırmaya kalktıysa da balıkçı müsaade etmeyince Adil küreklerin başına geçip çekmeye başlar..

13.4. OTOBÜSLE SEYAHAT

İskeleye ulaştıklarında ise Zekinin köpeğinin onları karışılmalarına çok sevinirler. Üç arkadaş çok acıktır. Adil zekinin payına düşen yemeği yemediğini yolculuk boyunca yanında taşıdığını görünce adil olarak paylaşmak ister. Zekinin yemeğini üç arkadaş tekrar paylaşırlar. İstanbul'a gidiş yolunu kısaltmak için aralarında fikir alışverişi yapmaya başlarlar. Fazıl anne babasına bir mektup bırakıp evden uzaklaşmanın aslında hiç mantıklı bir fikir olmadığını düşünmeye başlar. O sırada Adil aralarından birinin hasta numarası yapıp yoldan geçen bir aracı durdurma planını arkadaşlarına anlatır. Adil ya bu yolda öleceğiz ya İstanbul'a gideceğiz gözü karalığındadır.

Zeki hasta rolü yapıp yola kendini atınca planladıkları gibi insafı bir şoför durup onları minibüse alır. Zeki ise arada sancısı tutmuş gibi numara yapmaya devam eder.

13.5. HASTANE

Araba bir hastanenin önünde durunca şoför Zekiye muayene ettirmekle çocuklarda içine düştükleri bu durumdan nasıl kurtulacaklarının derdindedir. Zeki muayene eden doktor bir hastalık bulamamışken eline aldığı bir enjektörle iğne yaptırır. Ardından zehirlendi endişesiyle midesini yıkatır. Zeki bu haline çok pişman olur eve dönmeyi düşündüğü için doktora artık iyi olduğunu söyleyip oradan çıkar.

13.6. KAPTAN AMCA

Minibüse bindikleri halde ancak Trabzon'a kadar gelebilen gençler artık İstanbul'a gidemeyecekleri için ümitsizliğe düşerler. Tam o esnada vapurları fark edip yolculuğun geri kalanını vapurla devam etmeyi düşünürler. Üç arkadaş gemiye yanaşıp binen kişilerin eşyalarını sırtlarına yüklenip gemiye girme derdindirler. Zeki onlara yetişmek ister. Gemiye binince onları aramayı bırakıp tadını çıkarmaya başlar. Sonrasında kendisiyle konuşmaya başlayan kişinin kaptan olduğunu öğrenince keyfi iyice yerine gelir. Zira Zeki de kaptan olmayı çok istemektedir. Kaptan konuşmanın devamında Zekinin evden kaçtığını öğrenir. Zekinin gemide kalmasına müsaade eder.

13.7. GEMİDE SEYAHAT

Zeki kaptanla kaptan köşkünde vakit geçiriyordur. Birlikte makine dairesine indiler orada makineleri inceleyen Zekinin hayranlığı daha da artmaktadır. O sırada Fazılın makineleri görme hevesiyle makine dairesine inmeyi düşünen gençler bir yandan da arkalarında kalan Zekinin akıbetini düşünüp kendilerince üzülür.

13.8. İKİ PATATES ÇUVALI

Geminin aşçıbaşısı olan Rasim Usta öğle yemeğinde ne pişireceğine dair çıraqlarıyla tartıştıktan sonra onları kilere göndermiş patates çuvalı getirmelerini istemiştir. Fazıl ve Adil ise orada saklanıyorlardır. İçeri giren çıraqlar gençlerin içine

girdikleri çuvalları sırtlanıp çıkarlar. Aşçı çırakları kilerdeki yiyecekleri gemideki yolculara satıp haram para kazanma derdinlerdir. Bu konuşmaları dikkatle dinleyen gençleri bir köşeye atarlar. O sırada bilet kontrolü de başlamıştır. Biletçi çuvalların depoya taşınmazsa patatesleri alan yolcuya ceza vereceğini söyler. Biletçi gidince üzerlerine iki adamın oturduğu çocuklar iyice halden hale girerler zira canları çok yanar. Bir müddet sonra biletçi tekrar gelip çuvalları olduğu yerde görünce bir tekme atıp can havliyle çocuklar bağırınca işin rengi değişir. Çuvalların ağzını açıp içinde kimin olduğunu öğrenmişlerdir. Çuvalın sahibini sorguya alırlar o da olanlardan habersiz çuvallardan çıkan çocukları onun sanırlar. Kaptanla birlikte olay mahalline varınca iki kaçak olan arkadaşlarını gören Zeki onlara hem üzülür hem de kendisini bırakıp gittikleri için kızar.

13.9. SUÇLULAR

Patates çuvalını satın alan adamı hapsederler. Ardından kaptanın himayesindeki çocuklara bakmak için bir doktor gelir. Adil kaptanla nasıl arkadaşlık kurduğunu çözemediği Zekiyi nasıl küçümsediğini fark edip üzülür. Çocuklar doktorun yaptığı işinden sonra kendilerini iyice toparlanırlar. Sonrasında olanları kaptana tek tek anlatırlar. Ardından aşçının çıraklara cezalarını verir.

13.10. KAPTAN AMCANIN NASİHATİ

Kaptan çocuklarla baş başa kalınca onara nasihatler vermeye başlar. Yolculuklarının yanlış olduğunu ailelerinin onları ne kadar çok merak ettiğini onlara bunu yaşatmaya hakkı olmadığını söylemiştir. Kaptan yolculuk neticesinde çocukları kendi memleketine getirmiştir. Onları kayığa bindirip köyelerine yolcu etti. Çocukları gereken dersi aldığını düşündüğü için onlara veda konuşması yapıp köyelerine yolcu eder.

Sular Altında Bir Ülke hikayesinde ise; Kılıç balığının dilinden sular altındaki dünya, balıklar gizemli yaşantısı anlatılmıştır.

14. SULAR ALTINDA BİR ÜLKE

14.1. ÖNCE TANIŞALIM

Hikâye balığın çocuklara kendini tanıtmaya faslıyla başlar. Denizin yedi kat altında yaşayan Kılıç balığının kendi hayatını çocuklarla paylaşması kardeşleri, ailesi, arkadaşları ile devam eden aslında insanlara benzeyen yaşantısından izler vardır.

Denizin altında Kılıç balıklarını yöneten merhametli bir Başkan Kılıç vardır. Başkan Kılıç yönetiminde huzur içinde yaşayan balık dünyasının büyük bir patlama ile dibe dalışla başlar hikâye.

14.2. DİNAMİT ATILAR

Kuyruklarını hızla sallayarak derinlere dalan balıklar canlarını kurtarma derdindedirler. Başkan Amca insanların daha fazla av yakalamak için denizin dibinde nasıl bir infial yaptığını anlatır. Kılıç balıkları da küçük balıkları yiyerek beslenirler. Lakin tabiatın insan dışında hiçbir varlık haddi aşmaz. Deniz altında da zalim balıklar vardı elbet. Kılıç Balığı, köpek balığı ve ahtapotların deniz altı dünyasında neler yaptığını anlatmaya başlar.

14.3. KÖPEK BALIĞI

Herkesin neşesinin yerinde olduğu güzel bir gün, balıklar kendi aralarında bir yıllık sözleşme yapmışlar herkes kardeşçe yaşamaktadır. Yine böyle sıradan bir gün bir kılıç balığı köpek balığından korkmuş kaçır. Sonrasında ise köpek balıkları ile ahtapotların birleştiğinin haberi duyulur. Deniz altı ülkelerine tek başlarına hâkim olmak isterler. Kılıç balığı ve kardeşleri Mini ve Tintin ise henüz olayın ciddiyetinin farkında değildirler.

14.4. SAVAŞ HAZIRLIKLARI

Duyduklarını Başkan Amcalarına iletirler. Ardından Başkan bütün kabilenin toplanmasını emreder.

Köpek balıkları ahtapotlara Kılıç balıklarının kılıçları var sizin neden yok onlar sizden daha üstün vb. sözler söyleyerek durumu içinden çıkılmaz bir fitne ortamına sürüklemektedir. Köpek balığının zalim ve zorba yönetimi altına girmeyecekleri yönünde karar alıp onlara iki elçi gönderirler. Elçi gidecek balığın seçiminde bir kargaşa olduysa da başkanın araya girmesiyle durum çözüme kavuşur. Elçi olarak kura sonunda iki lüfer seçilir ve onlar en bilgili ve cesur balıklar olarak kurulu temsil edeceklerdir.

14.5. ELÇİLER DÖNMÜYOR

Elçiler gittikten bir süre sonra onlardan haber alınmaz. Başkan kurulu toplayıp herkes durumdan haberdar etmek ister. Mini ve kılıcı durumu tetkik etmek üzere köpekbalıklarının olduğu yere gönderir. Ve onları yakalanmamaları için uyarır. Mini ve Kılıç balığı ise başkanın onları seçmesi bu vazifeyi onlara vermesi nedeniyle çok mutlu olurlar.

14.6. AMAN YA RABBİ

Mini ile birlikte hızlı hızlı yüzüp köpek balıklarının olduğu yere ulaşırlar. Etrafta ise bir sürü ahtapot dolaşmaktadır. Onlara yakalanmamak için temkinli davranırlar. Bir süre sonra korkutucu heybeti ve vahşetiyle köpek balığı görünür o sırada bir kalkan balığı ile karşılaştılar. Ona kaybolan arkadaşlarını sordular. Arkadaşlarının yakalanıp hapse atıldığını öğrendiler. Lüferleri mahzende tutmasının sebebi ise ilerde kılıçlarla yapacağı savaşta o iki lüferi rehine olarak kullanmayı düşünüyordur. Kalkan Balığı kendince cesur gördüğü kılıç ve mini ye başarılar diledi ve dua edip yanlarından ayrılır.

14.7. KÖPEK BALIĞI ZİNDANI

Bir süre aradıktan sonra mahzene ulaştılar. Kapının önünde bekleyen ahtapotları görünce durup onların konuşmalarını dinlemeye başladılar. Kendi aralarında esir olan Lüferleri paylaşmayı ve karınlarını doyurmayı düşünüyorlar. Ama köpek balığının planını bozmaktan korktukları için birbirleriyle kavga ederler. Bu kavgadan yararlanan Kılıç ve Mini içeriye girip kapıyı kırdılar ve arkadaşlarına

ulaştılar fakat tam o sırada birileri hışımla içeri girer. Balıklar ise keşeye iyice büzülmüş gizlenmeye çalışırlar.

14.8. SAVAŞMAK İSTEMİYORUZ

Ahtapotlar genelde birbirine benzer. Kılıç ve kardeşi de içeri girenin hangi ahtapot olduğunu tam kestiremedi sırada ahtapot üzerine yürüyüp onları da öldürmekle tehdit eder. Kılıç ise az önce arkadaşlarıyla savaşmak istemediği için onlarla tartıştığını kendisininindi onun gibi savaş istemediğini söyler. Ahtapot ise direnir. Tam o sırada Mini arkasından saldırır ve ahtapotu korkutup esirleri ve Kılıç'ı mahzenden dışarı çıkarır. Mini kendince bir kahramanlık yaptığı için çok mutlu ve gururludur.

14.9. HAZIRLIKLAR BAŞLIYOR

BaŐlarından geçenleri BaŐkanlarına anlattılar, onun sorduğu sorulara cevaplar vermeye çalıştılar. Başkan Amca, ihtiyaçlar meclisini toplayıp hararetili bir konuşma yaptıktan sonra toplanan kalabalığa dönüp; sevgili vatandaşlarım Deniz Altı ülkesinde başlayacak bir savaşın nelere mal olacağını nasıl bir tahribat yapacağını biliyorsunuzdur. SavaŐmamak isteyenler daha sakın ülkelere gcebilirler dedikten sonra kimse yerinden kımıldamaz. Hep birlikte bir ağızdan aralarında korkup kaçacak olan kimsenin olmadığını söylediler. Bütün balıklar kendince kuvvet ve yeteneklerini konuŐturuyorlardı. Kalkan balıkları mesela keskin cisimleri ağızlarına alıp bir silah olarak kullanacaklarını anlatırlar. Herkes silah olarak kullanacağı materyalleri aramaya dağılmıştır. Kısa zaman sonra nöbetçiler, gözcüler yerleştirilmiş herkes silahlanıp kendi alanında bekler.

14.10. İLK HABER

Bu bekleyişin ardından Kılıç'ın kardeşlerinden Puma nefes nefese yanlarına gelip peşlerine takılıp hızla onlara yaklaştıklarının haberini verir. Herkes kendince bir yorum yapmaya beklemekten sıkıldıkları için artık bir an önce ne olacaksa olsun demeye başlar.

Subayları ise onlardan daha iri yapılı ve yaşlıdır.

Kendisinin madalyonları vardı. Kahraman bir savaşıydı. Önden gidecek bir bölük gönüllü seçti ve aralarına çok ısrar etmesine rağmen Kılıç'ı almaz. Başkan ise midye kabuklarından yapılmış zırhıyla balıklar arasında dolaşırlar. Kılıç ve Mini de heyecanlı bekleyişi bastırmak için aralarında konuşuyorlardır. Birden bir kargaşa oldu ve o kargaşanın olduğu yöne giderler.

Şerefle Öldü

Balıklar ileriye doğru hızla yüzmeye başlar. Tam o sıra da Simli yaralı bir şekilde kuytuda yaralı bir şekilde bekler. Kılıç kardeşinin yaralı bir şekilde ölmek üzere olduğunu görünce çok üzülür. Vatan için ölmek bir şereftir. Subay Kılıç'ın yanına gelip onu teselli eder. Ve onun köpekbalığı ve ahtapotlara karşı kendilerini savunmaları için uyarılarını verdikten sonra herkes kendi işine bakar. Mini, Tintin, Puma, Kar ve Kara birlikte bir yere saklanıp beklemeye başlar. Subayın verdiği emre göre arkada kalıp geriden savaşa katılacak olan Köpek balığına tuzak kurar.

14.11. SAVAŞ BAŞLIYOR

Kalabalık bir grup geldikten sonra kayalıkların diğer tarafından şiddetli sesler gelir. Kılıç ve yanındakilerin subayın emriyle bekledikleri yeri terk etmeden Köpek balığının gelmesini bekler. Puma yerinde beklemenin anlamsız olduğunu iddia etse de o esnada Köpek balığı görünür. Ardından Kılıç yaptığı planı anlatıp Köpek balığını balıkçıların avlarının olduğu yöne çeker.

14.12. KAHRAMAN KILIÇ

Puma yüzerken yorulmuş sık sık geride kalır. Kılıç onun için endişelenir. Puma'yı kendi haline bırakmamak için Köpek balığının dikkatini kendi üzerine çekmenin derdindedir. En sonun da uzun bir uğraştan sonra Köpek balığı her tarafından balıkçıların kancalarına takılır. Kılıç büyük bir kahramanlık yapar.

14.13. SAVAŞ YERİNDEKİ MANZARA

Bir süre sonra savaş yerine döndüklerinde ortalık çok karışır her yer kan gölüne döner. Bir köpek balığı yüzünden bunca kan dökülmüş olması çok üzücüdür. Köpek balığının öldüğünü duyan ahtapotlar ise önce Başkanla uzlaşma içine girseler

de ahtapotlar sözlerini tutarlar. Köpek balığının vaatlerine öylesine kendilerini kaptırır. Köpekbalığının ölümüne sebep olanlardan intikam alma derdine düşer.

14.14. AHTAPOTLAR ÇETESİ

Pisi balığı Kılıçtan intikam almak için hazırlık yapan ahtapotların haberini getirirler. Kılıç balıkları toplanıp hain olan ahtapotların peşlerine düştülerse de onları yakalamak pek mümkün olmaz. Çünkü hepsi birbirine benziyordur. Sonrasında hain olanların diğerlerin ayrılan yönünün başlarına geçirdikleri midye kabuğu olduğunu öğrenince hemen Başkana bildirmişler onların gelmesini bekleyip pusuya yatarlar. Ardından yakalamayı başardıkları bir ahtapotu konuşturamayacağını anlayan Kılıç peşine kardeşi Miniyi takarak onu salıverir.

14.15. ÇETENİN YERİ

Mini döndükten sonra yosun tutan batık bir denizaltını mesken tuttıklarını öğrenir. Kocaman denizaltı içinde onları bulmak zor olacaktır. Ardından Kılıç balıkları üçer üçer hazırlanıp içeri girer. Yarım saat süren bir çarpışma neticesinde teslim olan ahtapotlarla savaşı sonlandırır. Fakat Mini ölür. Onun bu halini gören Kılıç ise en sevdiği varlıklardan birini daha kaybetmenin üzüntüsü içindedir. Fakat vatan kurtulmuş rahata erer. Hürriyet önemli bir mefhumdu herkese lazım olan nefes kadar ihtiyaç arz eder. Ve sonun da Deniz altı ülkesinde sulh dolu günler tekrardan başlar.

Çalışkanlık İçeri Tembellik Dışarı kitabı erdemler teması altında yazılmış hikayelerden oluşmaktadır.

15. ÇALIŞKANLIK İÇERİ TEMBELLİK DIŞARI

15.1. BEKÇİ, KOMUTAN, MÜHENDİS

Tarik, Ağrı'nın dağları arasında küçük bir köyde yaşar. Kendisine ne olacağı sorulduğunda 'bekçi' olacağım diyor. Etraftaki büyüklerinin meslekleri hakkında araştırma yapıp onların mesleki zorluklarının daha çok olduğunu düşünüp bekçi olmayı tasarlar kendince. Yine bir gün köye jandarmalar gelir. Bütün çocuklar başlarına toplanmış meraklı gözlerle onları izlemektedir. Jandarmaları görünce bu

kez de onların üniformalarına hayran kalır. Ne yapacağı hangisini seçeceğini düşündüğü sırada köye Ahmet adında bir ağabeyi gelir. Ahmet mühendistir. Köy yolunun planı için çalışıyordu, Tarık Ahmet'in dürbünü ile neler yaptığını merak etmiş önce onunla tanışıp ardından mühendisliğe ilgi duymaya başlar.

15.2. ÇIRAK

Çırak mavi gözlü sevimli bir çocuktur. Ustası ise tam aksine sinirli aksi bir adamdır. Her gün Cem aşağı Cem yukarı koşturur küçük çırak: ustası ise buna rağmen gereksiz yere sürekli ona bağırır. Babasının vefatının ardından kendisini bu tamirhanede bulan Cem kalfanın da ustanın da eziyetlerine sabreder. Kendisine hiç değer vermeyenlere inat o 'adam olacağım' der.

O okula gitmek okumak ister ama annesi ve kardeşine bakacak kimseleri yoktur. Bu düşüncelerle eve döndüğü bir gün babasının emekli maaşının bağlandığını öğrenir. Artık az da olsa bir gelirleri vardır. İlkokuldaki öğretmeniyle görüşüp kitaplar alır işten döner dönmez bir köşeye çekilip onlara çalışır. Annesi oğlunun son zamanlardaki üzüntüsünü fark etmiş ve onun içindeki isteği yerine getirmek ister. Okula gönderecektir yeni dönemde.

Cem ise o gün sevinçten içi içine sığmaz. Ertesi sabah erkenden dükkâna gider ustasından helallik ister ne de olsa usta hakkı baba hakkı sayılır. Aradan yıllar geçer. Cem liseyi bitirip vedalaşmak için gittiği günkü tevazuuyla gider ustasının yanına ve herkese ibretli bir başarı hikayesi olur.

15.3. TATİLİN SON GÜNLERİ

Mahmut altı kardeşten ikincisidir. Babası balıkçıdır durumları pek iyi sayılmaz. Babasının ani ölümüyle durumları daha da kötüleşti. Babası vefat ettiğinde ağabeyi Ahmet on yedi, kendisi de on beş yaşındadır. Mahmut okula devam etmek üniversite okumak ister. Ağabeyi ise çalışıp onun bu isteğini yerine getirme fedakarlığında bulunur. Mahmut abisinin çalışıp kardeşlerine bakmak ve onu okutmak istemesini kabul etmese de abisinin ısrarıyla okula devam eder. Elinden geleni yapıp sınavlarda başarılı olduğu için burslu okumaya başlar. Ailesinden ayrılıp uzaklara gitmek zor gelse de okumak için elinden geleni yapar. Ve nihayetinde

çalışma ve gerekli özverinin ardından kardeşleri; avukat ve matematik öğretmeni Mahmut ise inşaat mühendisi olmuştur. Ahmet ağabeyleri ise onları okutmanın haklı gururu ve sevinci içindedir.

15.4. GÖREV AŞKI

Hasan okulun yılsonu gösterisi için hazırlanmış fakat gösteri günü rahatsızlanmıştır. Hasta olduğunu gizlemeye ve çok istediği oyununu oynamak ister. Her şey hazır bir şekilde perde kapalı konumdayken Hasan içeriği seyrederek. Bir yandan da dua ediyordur program bitimine kadar ayakta kalacak gücü vermesi için. Asla hasta olduğunu kabul etmiyor ayakta durmak için kendini zorluyordur zira büyük emek vermiştir bu program için öğretmenleri, arkadaşları. Sahnedeki oyunda sıra tam ona gelir. Bir Yunan subayını esir alacaktı. Hasan rol icabı esir olan iki köylüyü kurtaran kahraman Türk askeridir. İçeriye girdiğinde yalpalayarak yürümeye başlar. Herkes bunun rol gereği olduğunu düşünür. Oğlunun halinin iyi olmadığını fark eden annesi oğlunu uzaktan heyecanlı gözlerle onu seyrediyordu ki tam o esnada Hasan birden düşüp bayılır. Annesi çığlık sesiyle yerinden kalktı öğretmeni arkadaşlarına gerekli açıklamayı yapar. Hasan'ın çok hasta olmasına rağmen kahraman Türk askerini gerçek manada temsil ettiği için ona herkesin önünde teşekkür eder. Birkaç gün içinde Hasan iyileşir ve bu olayı hayatı boyunca hiç unutmamıştır.

15.5. RÜZGÂR ALİ

Ahmet bey eski ama eski olduğunu belli etmeyen bir minibüsün şoförüdür. Yıllardır ailesini bu minibüsle geçindiriyordur. Yirmi yaşındaki oğlu ise ehliyetini yeni almıştır arabayı kullanmaya çok hevesli olsa da babası ona hızlı kullandığı için izin vermez. Ayrıca arabanın bakımıyla da uzaktan yakından ilgisi yoktur. Rüzgâr Ali babasının vefatının ardından minibüsün başına geçmiş hayal ettiği gibi abanın arkasına adını yazdırır. Minibüsü süratle kullanırken ona göre bütün şoförler hatalıdır. Babasının yirmi yılda kazandığını o yirmi günlük şoförlüğünde kazanmıştır. Dört ay geçtikten sonra minibüs hurdaya dönmüştür. Hiçbir güzelliği kalmamıştır. Motoru aşırı yüklenme yüzünden sık sık tıkanır.

Ardından geçirdiği kazadan sonra iyice pişman olan Ali artık kendince dersini çıkarır. Artık minibüsüne gereken özeni gösterip daha temkinli olacaktır. Eskisi gibi değildir mahalleli artık babasından kalan manevi boşluğu doldurmaya çalışır.

15.6. SEVGİDE SİHİR VAR

Ahmet kendisinden iki yaş küçük kardeşi Hüseyin'le ufak tefek aralarında kavga etseler de iki kardeş birbirlerine oldukça bağlıdırlar. Ahmet ve Hüseyin birlikte çalışırlar. Ahmet evlendiği yıl babalarını kaybeder. Bu olaydan sonra da Hüseyin iyice değişmeye başlar. Kasabanın işsiz güçsüz gençleriyle arkadaş olur. Abisinin kendisine karışmasını istemez. Kumar ve ardından gelen bir kavga hadisesiyle bir yıl cezaevine girer. Ahmet kardeşinin akıllanacağını düşünür. Lakin arkadaşını yola getiremeyeceğini fark eder. Verimli arazilerden kardeşine pay verir. Ama kardeşi ise abisinin kendisine en kötü yerleri verdiğini iddia eder. Ahmet kardeşinden kalan çorak toprakları bakarak eski verimli haline döndürür. Hüseyin bir süre sonra evlenir ve bir kız çocuğu olur. Kızının olmasıyla birlikte sorumluluk sahibi bir baba olur ve kardeşiyle eski günlerine dönerler.

15.7. TOPRAĞIN DİRİLİŞİ

Selman, üç tarafı ormanlarla çevrili bir yerde yaşar. Fakat yaşadığı bölgede tarla alanı açmak için ağaçları keser. Ağaçların kesilmesine çok üzülür. Babasının ve diğer köyde yaşayanların ağaçları kesmesini ve bunu normal görmesini hazmedemez.

Aradan geçen uzun bir zaman sonra ziraat mühendisi olarak köye döner ve köyü büyük bir kuraklık içindedir. Köylü ise Allah'ın nizamını bozdukları kendi elleriyle kendi topraklarını kuraklaştırdıkları için üzgündürler. Selman ise onlara yeniden fidan gidip eski yeşil ferah günlere dönmelerini tavsiye eder. Ve artık o sözü dinlenen bir ziraat mühendisidir. Yıllar sonrada olsa köyleri eski güzel görünümüne kavuşur.

15.8. SINIF BAŞKANI

Mehmet sınıflarındaki başkanlık seçiminin öğretmenlerinin belirlediği kişi ile değil de kendi seçimleriyle olmasını ister. Demokratik bir ülkede yaşıyorsak eğer seçimlerin de demokratik olması gerekir. Öğretmeni öğrencisinin teklifini kabul edip

başkanlık seçiminde kimlerin aday olacağını sordu. Adayları belirledikten sonra onlara müddet verdi. Ardından yapılan seçim sonrasında öğrenciler hem demokratik bir ortam nasıl oluşturulur onu öğrendiler hem de kendi sınıf başkanlarını kendileri seçmiş oldular.

15.9. TOPRAK KURBAĞASI

Orhan sahil kasabasında yaşayan ama yüzmeyi bilmediği için arkadaşlarının kendisine Toprak Kurbağası ismini taktığı bir çocuktur. Arkadaşlarının kendisiyle yine alay ettiği bir gün eve dönüp bir hikâye kitabı alır eline ve kitapta Alaca isminde bir köpekten bahsetmektedir. Köpek ağaca çıkmaktan korkar ve bu yüzden etrafındaki kediler bile onunla alay eder. Kitabın sonunda Alaca ağaca çıkar. Orhan da bu hikâyeden etkilenip kararını verir her sabah erkenden sahile gidip alıştırmalar yapar. Deniz suyunun tuzluluğu ve güneşin yakıcılığıyla derileri yüzülmüş vücudu yanmıştır. Ama bir ay süren bu gizli alıştırmalardan sonra yüzmekten artık korkmaz. Ve bunu arkadaşlarına da göstermek için doğru zamanı bekler. Sahilde arkadaşlarının yanına gider. Yine onunla alay eden arkadaşlarından biri suya girip akrobatik hareketler yaptığı esnada bir anda boğulma tehlikesi yaşar. Orhan arkadaşının şaka değil gerçekten boğulduğunu görünce dayanamayıp suya atladı arkadaşını kurtarır. Artık onunla dalga geçenlerin hepsi pişman olmuştur. Artık ona ' Su Kurbağası' diyorlardır.

15.10. ISSIZ ADA

Harun rüya mı gerçek mi olduğunu anlayamadığı bir ortamda bulur gözlerini açtığında kendini. Tıpkı Robinson Kruzo'nun hayatının geçtiği yerde bulur. Sınıfta öğretmeni ve tüm arkadaşları okumasını söyledikleri halde o ısrar kitabı okumaz. Arkadaşlarının anlattığı, filmlerde gördüğü bir ortamdır. Kimseler yoktu kendini bir kâbusun içinde hisseder. Arkadaşı olmayan arkadaşlık kurmaktan hoşlanmayan Harun artık bu sessizlikten sıkılır. Ailesiyle tartıştığı onların kıymetini bilmediği günleri hatırlar. Çok pişman olur. Tam etrafı izleyip nasıl kurtulacağım diye düşünürken bir insan sesi gelir. Harun uyan artık diyen bu sesle bir an da sıçrar uyuya kaldığı parkın üzerinde. Arkadaşıyla oturdukları parkta sıcaktan içi geçer. Tüm gördüklerinin bir rüya olduğunu anlayınca çok mutlu olur.

Köy Çocuğu Hikayesinde köy hayatının güzellikleri anlatılmıştır. Köyünü bırakıp gitmek zorunda kalan bir ailenin yaşadığı durum özetlenmiştir.

16. KÖY ÇOCUĞU

Bu roman, İstanbul'a gitmeden önceki bölüm ve İstanbul'a gittiklerinde yaşadıkları olaylar şeklinde iki kısma ayrılmıştır.

16.1. KÖYÜM ÇOK GÜZELDİR

Orhan ve kardeşi Ayşe anne babası ile köyde huzurlu bir hayat yaşamaktadırlar. Köylerinde henüz elektrik yoktur. Anne babası köy işlerini birlikte hallederler. Annesi çok müşfik bir kadındır evlatlarına karşı çok merhametlidir. Onlar her zaman güzel nasihatlerde bulunur. Babaları ise günün çoğu vaktini tarla işleriyle meşgul olarak geçirir. Orhan'ın Çil horozu vardır. Sabahları onun sesiyle gözlerini açarlar. Kardeşinin de Çırpma isminde bir koyunu vardır. Köyde gün boyu onlarla oynayarak vakit geçirdiler. Okulunu ve öğretmenlerini çok seven Orhan bir gün babasının şehre gitme kararı ile şaşkına döner. Çünkü ne annesi ne kardeşi babasının İstanbul'a gitme fikrine katılmaz. Fakat babası artık oradan iş bulduğunu ve köyden taşınacaklarını söyler. Orhan ve kardeşi çok sevdikleri arkadaşlarından, öğretmenlerinden ayrılmanın üstüne bir de birlikte bakıp besledikleri Çırpma ve Çil horozdan ayrı kalmak zorundadırlar. Babaları yanlarına hiçbir şey almalarına izin vermez. Büyük bir şehre gideceklerini oraya yakışır şekilde davranmalarını ister. Taşınma sırasında dedelerinden kalma hatıra halıyı dahi yanlarına almalarına izin vermez. Annesi de bu duruma üzülmemektedir. Fakat hiç sesini çıkarmadan sessizce ağlayarak tepkisini göstermektedir. Çocuklar ise hem annelerine üzülüyor hem de onları hiç dinlemediği için babalarına içten içe kızmaktadırlar.

16.2. YASAKLARLA DOLU BİR ŞEHİR

Nihayet sadece kitaplardan bildikleri şehre gelir ve bir apartmana yerleşirler. Köyde rahat bir hayat yaşadıkları için apartmanda yaşama kurallarını, mahallede, caddede nasıl yürüyeceklerini dahi bilemez ve durumu kabullenmeye çalışırlar. Yeni kaydoldukları okullarında köylü diye onları dışlamaya çalışanlara karşı dik bir duruş sergiler, köylü olmanın ezilip büzülecek değil aksine gurur verici bir şey olduğunu

anlatmaya çalışır. Köyden gelirken yanlarına aldıkları tek hayvanları Kara Kedileriydi. Evden bir gün kaçıp sokağa çıkan kedileri sahipsiz salınarak belediye tarafından zehirlenir. Babası bu durumu görünce hemen veterinere gider ve kedilerini sağ salim eve getirir. Sonrasında da onlara çok müjdeli bir haber verir. Yaz tatilini köyde geçireceklerini söyler ve çocuklar çok mutlu olurlar.

Bu bölümde incelememize konu olan kitapların içerikleri kısaca özetlenmiştir. Kitabın genelinde geçen bölümler birbirini tamamlayacak özetlerden oluşmaktadır. Bazı hikâye kitapları ise farklı hikayelerin birleşmesiyle oluşmuş kitaplardır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN ÇOCUK KİTAPLARINDA 2018 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN TEMALARA AİT BULGULAR VE YORUMLAR

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan; “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur. Zorunlu temalar dışında verilen diğer temalar seçmeli olup kitap yazarlarınca belirlenecektir. (MEB,2018).

Tezimize konu olan Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk kitaplarını 2018 Türkçe Öğretim Programında yer alan zorunlu temalar ve seçmeli olan diğer temalar açısından öncelikle zorunlu temalardan başlayarak incelenmiştir.

1. TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN TEMALAR

Bu bölümde 2018 Türkçe Öğretim Programında yer alan temalarla ilgili tespit edilen bulgulara yer verilmiştir.

1.1. ZORUNLU TEMALAR

1.1.1. Erdemler Teması

Erdem iyi ve güzel davranışların tümü için kullanılan bir kavramdır. Programın zorunlu temaları arasında yer alması, erdemlerin yeni nesillere öğretilmesinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

1. Ahlakın övdüğü iyi olma, alçak gönüllülük, yiğitlik, doğruluk vb. niteliklerin genel adı, fazilet:
2. İnsanın ruhsal olgunluğu.

Erdemler; 2018 Öğretim Programında ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayı rahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb. kavramları içinde sınırlandırılır.

Yavuz Bahadıroğlu'nun incelemiş olduğumuz eserlerine bakıldığında kahramanlarını erdemli kişiler olarak belirlediğini görürüz.

‘Adam olacağım usta, dedi. Hepiniz göreceksiniz. İşi bırakıyorum, okuyacağım, parasız yatılılık ve bursluluk sınavını kazandım. Ver elini öpeyim usta.

Ne de olsa ustasıydı. Usta hakkı, baba hakkı demektir. Ustasının gözlerinin yaşardığını hayretle gördü. Sert olmasına sertti ama demek ki acımasız değildi. Çıraklığında ne gördüyse onu yapıyor, bunun doğru olduğunu sanıyordu.’(ÇİTD:18)

Bu bölümde ustasının yanından ayrılıp, azimle çalışarak sınavı kazanan ve kendini ispat eden çocuğun ustasını işten ayrılmadan önce son kez ziyaret edişi anlatılmıştır. Çocuk ustasına bir vefa duygusu içindedir. Yanında çırak olarak çalıştığı sürede ustası her ne kadar ona hoyratça davranmış olsa da kahramanımız ustasından pek çok şey öğrenmiş ayrıca işten kazandığı helal para ile de ailesinin bakımını üstlenmiştir. Kendisine iş verdiği, sahip çıktığı için ustasına hem bir minnet ve vefa duygusu içindedir.

Aslında burada hem çocuklara hem yetişkinlere çıkarılacak dersler vardır. Şöyle ki;

Etrafımızda hayatımıza dahil olan insanları salt iyi ya da salt kötü olarak toptancı bir zihniyetle değerlendirmemek gerekmektedir. Zira her insanın bir istidadı vardır. Bu istidat doğrusunda bizlere yararı veya zararı dokunabilir. Küçük çocuk kendisine sürekli hakaret edip, aşağılayan ustasına bile saygı içindedir. Babasının yokluğundan dolan boşluğu doldurduğu, ona kol kanat gerdiği, iş verdiği bir zanaat öğrettiği için kendisine vefa duygusu içindedir.

‘Peki ya senin okulun ne olacak, diye sordu birden. Okumak senin de hakkın. Ahmet kardeşinin yanına oturdu, elini omzuna attı. Yine aynı ciddi sesle devam etti. Ağabeyimim, ben senin, dedi, ağabey demek babanın yarısı demektir. Beni dinle ne yap et devlet bursu kazanmak için sınavlara hazırlanmaya başla. Ya senin okuman

diye, ısrarla sordu Mahmut, sesi titriyordu. Olsun dedi güçlü bir sesle. Sen bunları düşünme. Yarından tezi yok kasabaya in. Sınavı kazanmak için okuman gereken bütün kitapları al. Anlaştık mı? (...) Ağabeyini fedakarlığını asla unutmayacaktı. Mahmut'la beraber iki kardeşini daha okutmuştu. Ahmet kardeşleriyle gurur duyuyordu. Biri inşaat mühendisi, biri avukat biri de matematik öğretmeni. (ÇİTD: 22-25)'

Yine burada da babalarını kaybeden çocukların ağabeylerinin kendince en büyükleri olarak baba rolünü üstlenmesi ve kardeşlerinin okuması için gösterdiği fedakârlık anlatılmıştır. Kendisine biçilen baba rolü ağır olsa da kardeşlik ve yardımlaşma duygusu ile kardeşlerinin okuyup meslek sahibi olmalarına vesile olmuştur. Ve kardeşlerinin başarısında payı olmasının haklı gururunu yaşamaktadır. Kardeşleri ise abilerinin onlar için yaptığı fedakarlığa büyük bir vefa duygusu içindedirler.

“Sonunda büyük gün geldi. Sınava girdi. Elinden geleni yapmıştı, âmâ yine de fazla ümidi yoktu. Hala bilgisine güvenmiyordu. Aylar sonra sonuçlar açıklanınca heyecanla öğretmenine koştu. Kazanmıştı artık engel kalmadı seni devlet okutacak. (ÇİTD:17)

Bu bölümde Cem 'in ne denli okuma azmi içinde olduğu ve nihayetinde çalışıp, gerekli özveriye gösterdiğinde; kendisini hor gören, adam olmazsın diyen ustasının aksine ne kadar zeki olduğunu göster

1.Vefa

Vefa kavramı (TDK,2011) 'ye göre şu şekilde tarif edilmiştir.

“Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı.

Vefa kavramı günümüz insanların insani ilişkiler noktasında yaşadığı çıkmazlardan birisidir Cemil Meriç vefa için şöyle der; Karakter ne kadar kuvvetli ise vefasızlığa o kadar kabiliyetlidir. Yavuz Bahadıroğlu'nun eserlerinde vefa kavramı oldukça önemli bir yere sahiptir. İki kız arkadaşın birbirlerine veda ederken geçmiş güzel anıları hatırlamak için aralarında geçen diyalogu inceleyelim;

“Bebeğin nerede? Verdim ağabey, Zeynep'e verdim. En iyi arkadaşım o benim o da bana bunu verdi. Değiş tokuş yaptık. Böylece birbirimizi her zaman

hatırlayacağız. Bu ne? Zeynep’in bebeği bu. Lastikten ama olsun, eski ama olsun. Zeynep’in olması yeter benim için. Çok değerli gözümde. Zeynep’in hatırası bana. Sarı saçları da yok, ne çıkar benim bebeğime baktıkça beni hatırlayacak, ben onun bebeğine baktıkça. “(KÇ:48)

Vefa duygusu eserlerin büyük çoğunluğunda işlenmiştir. Fakat burada hepsine yer vermek yerine en bariz göze çarpan vefa örneklerine yer verilmiştir.

“Halı kalacak. Dedemin son hatırasını götürsek ne iyi olurdu! Duvara bakınca onu görürdük. Hem dedemizi hem de köy evimizi hatırlardık. Bu kadarını da olsun çok görmemeleri lazımdı.” (KÇ:52)

Duygular teması altında ,vefa duygusu işlenmiştir. Çocukların dedelerini, köylerini, geçmişlerini hatırlatacak şeylere vefa duyguları beslemeleri çok dikkat çekicidir. Eşyaların manevi değerleri onlar için daha önemlidir.

2.Dürüstlük

Doğruluk anlamına gelmektedir. Dürüstlük kavramı eserlerde birçok yerde işlenen temalardandır.

Bizim Can isimli hikâyede çalışmak yerine hırsızlığı, dürüst olmak yerine hileli olanın seçildiği kötüyü gösterip iyinin farkına vardırıldığı bir bölüm görmekteyiz.

“Fakir olmak insanlar için bir kusur değil ki! Kabahat olan çalışmayıp hırsızlık yapmaktadır (BC:16)”. Fakirliğinden utanan arkadaşının aslında utanılacak bir durumda olmadığını çok güzel şekilde ifade etmiştir. Fakirliğin değil, hırsızlığın, arsızlığın, ahlaksızlığın aslında utanılacak bir şey olduğu dile getirilmiştir. Burada çocukları yetiştirme şeklimiz onların dünyayı ve insanları algılama şeklini belirler. “Çocukların tutarlı bir dünya görüşüne sahip, çalışan, düşünen, doğru, yanlış, güzel, çirkin ayrımı yapabilen, estetik bir beğeni kazanmış kişiler olması hedeflenmelidir. Çok para kazanmak zengin olmak çocuklara belletilecek birinci amaç olmamalıdır.” (Uçan, 2005:18).

Haram Yemenin Sonu adlı hikâye de ise yine dürüstlük üzerine bir bölüm yer almaktadır. Bu bölümde yerde bulduğu ve kendisine ait olmayan bir parayı alıp almamaya tereddüt eden bir çocuğun başından geçenler anlatılmıştır.

“Aslında paraya ihtiyacı olduğu halde yerde bulduğu parayı kendisine ait olmadığı için sahibine teslim etmiş bir dürüstlük örneği sergilemiştir.

“Can yüzünü eğerek oradan ayrıldı. Cebinde tek kuruş yoktu. Panayırın etrafında aylak aylak dolaşmaya başladı. Derken, yerken deri bir çanta buldu. Alıp açınca bir sürü para ile karşılaştı.

Can sevinçten çılgılık attı:

-Artık panayıra da gidebilirim, gönlümün çektiği gibi de eğelenebilirim. Hepsi benim, diye söyledi.

Birden içinde bir ses belirdi: Hayır senin değil 'diyordu.' Cüzdanı sahibe vermelisin.’

Yarım saat kadar ne yapacağını düşündü. Bu arada içindeki parayı saydı. Tam elli bin lira vardı. Neler yapılmazdı bu parayla, bütün aileyi bir yıl geçindirmeye bile yeterdi.

Fakat alamadı, belediyeye gidip bir cüzdan bulduğunu söyledi. Hoparlörle her tarafa duyurdular”. (HYS:48)

Bu bölümde bulduğu parayı sahibine ulaşması için gerekli mercilere götürmemiz gerektiği anlatılmıştır.

Dürüst olmayla ilgili olarak , helal 2 liranın haram 3 liradan üstün olduğunu anlatan başka bir hikâyeyi inceleyecek olursak; “Ben namuslu bir memurum oğlum. Çocuklarımın arkasından hırsızın oğlu ‘dedirtmem. Yasin babasının ne dediğini pek anlayamamıştı doğrusu, fakat soracak cesareti de kalmamıştı. Özür dilemek aklına bile gelmeden yerinden kalktı, odasına çekildi. Aradan günler geçti. Yasin babasının sözlerini çoktan unutmuştu. Ama bir gün gazete Cemil’in babasının fotoğrafını görünce şaşkınlıktan küçük dilini yuttu. Haberde Cemil’in babasının kaçakçılık suçundan mahkemeye çıkıp cezaevine gönderildiği yazıyordu.” (KDFZD:42-43) Kendisine daha az harçlık verdiği için kızan, arkadaşının fazla harçlık alıp fazla harca yapmasına özenen Yasin’in dürüst ve helalinden kazanan babasına ne kadar haksızlık ettiğini az ama helalinden kazanmanın daha önemli olduğu anlatılmıştır.

Dürüstlüğü, doğru olmanın işlendiği bir başka bölüm; “Kardeşin bir iki saat senden ayrı kalınca yalan söylemeye başlıyor, dedi. Ona göz kulak ol.

Mehmet:

-Kardeşim asla yalan söylemez.” (HY:52)

Aynı hikâyeden alınan başka bir bölümde sılayı-rahim ve sözünde durma konuları Erdemlerimiz Temaları altında incelenmiştir.

“Babacığım, unutmadın değil mi? Ali Bey, Mehmet’in ne demek istediğini anlayamadı:

-Neyi yavrum?

-Hani okulu başarıyla bitirince bizi amcamın çiftliğine gönderecektin! İkimiz de bunu çok istiyoruz baba.

Ali Bey söz vermiş olduğunu anımsadı. Sözünden dönmesi imkansızdı. Böyle bir şey yaparsa çocuklarının saygısını ve güvenini kaybederdi. Ahmet ile Mehmet babalarının kendilerini kandırdığını düşünürdü.” (HY:8)

3.Dayanışma

Dayanışma kavramı birçok kaynakta farklı şekillerde yorumlanmaktadır. 1. Dayanışmak işi, tesanüt: 2. Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirine karşılıklı bağlanması, tesanüt.(TDK,2011)

Dayanışma kavramı yazarın bir çok eserinde işlenen erdemlerden birisidir. Dayanışmanın önemini ,insana neler kattığının anlatıldığı bu bölümde Erdemler Teması altında değerlendirilmiştir.

“Aynı sokakta oturan Fevzi, Ferit, Hasan ve Mustafa sözleşti. Sırayla evlerinin önünü temizlemeye karar verdiler. Çünkü kar soğğun şiddetiyle donuyor, donunca da kayganlaşıyordu. Bu durum çok tehlikeliydi. Birisinin ayağı kayabilir ve Allah korusun sakatlanabilirdi. Fevzi’nin yan apartmanda oturan Hayri’yi de gelmeyeceğini bile bile, yardıma çağırdılar. Fakat Hayri her zamanki gibi burun kıvırdı:

-Tanımadığım insanların düşmesinden bana ne diyerek gelmedi. Diğer çocuklar el birliğiyle Hasan’ın evinin önünden başlayarak sokağı tertemiz etti.” (DEBG:40)

Yine başka bir örnek sınıf arkadaşlarının yaşadığı duruma üzüldü hep birlikte dayanışma içerisinde arkadaşlarına yardım etmeleri anlatılmıştır. Öğretmenlerinin anlattığı durum karşısında üzülen ve empati kuran öğrenciler aralarında daha önce geçen tatsızlıkları dahi unutup bir dayanışma örneği göstermişlerdir.

“Bilal uykusuz ve yorgun olmasına rağmen yine de okulundan geri kalmak istemiyordu. Ne yazık ki elbiseleri ıslanmıştı. Okul vaktine kadar kurutamadı. Başka bir giyeceği de olmadığı için gelemedi bugün. Bilal ile her zaman alay edenler dahi ağlıyordu. Sınıfımızın zenginlerinden Mürsel bile hıçkırmaya başlamıştı. Oysa Bilal’e en çok takılan o idi. Dayanamadı, ayağa kalktı, sesi titreyerek:

Öğretmenim bütün elbiselerimi vermeye hazırım. Öğretmenimiz Mürsel ‘in yanına yürüdü. Önünde durup başını okşadı. Sonra hepimize döndü.

-Bütün sınıfın Mürsel gibi düşündüğünü biliyorum çocuklar, dedi. Ancak Bilal bunu kabul etmeyecek kadar yüksek ruhludur. En iyisi, iki arkadaşımız sınıfın bir hediyesi ile selamlarını götürsün. Bu onun için en büyük armağan olacaktır.” (BC:41-42) Çocukların sınıfça ihtiyaç sahibi bir arkadaşlarına yardım etmeleri çok güzel işlenmiştir. Yardımseverlik erdemi üzerinden değerlendirilmiştir.

En büyük erdemlerden birisi affetmektir. Bazen bazı kusurları affetmek zor olabilir. Fakat affedilen kişinin hatasından dönmesini ve doğru yolu bulmasını sağlar.

Hikâye kendi malına zarar veren, yalan söyleyip kandıran birisini affetmenin ne kadar önemli olduğunu anlatan bir bölüm yer almaktadır.

Herkes günah işler be Yengeç, dedi. Tövbe ne güne duruyor! Komşuyuz şunun şurası. Bir danamı yedinse ne olmuş. Daha yapmamaya bak. O zaman hakkımı helal ederim.

Yengeç Kemal, ellerine sarıldı Sülü Dayı’nın.

Sonra fırladı, odaya girdi. Bir deste parayı Sülü Dayı’ya uzattı.

-Al Sülü Dayı, dilediğin kadarını al!

Hayvanımı satın almış olayım.

Sülü Dayı önce almak istemedi. Ama Yengeç’in üzüleceğini görünce, kınalı dananın değeri kadarını alıp cebine koydu.

Berber Macit'le birlikte evden ayrıldılar.

Yengeç Kemal, hala Karabayır Köyü'nde oturuyor. Kasap dükkanını kapattı. Yalnızca kahveyi işletiyor, ama artık eski Yengeç Kemal değil. Büsbütün değişti. Yalanla, hile ile edindiği malı-mülkü sahiplerine geri verdi. İnsanları kandırıp faydalanmaktan vazgeçti. Bir akıllandı, bir uslandı, bu halini görenler:

-Bu adam yakında evliyalara karışır, diyorlar.

Yengeç Kemal şimdi her rastladığına

-Haramın sonu yok arkadaş, gün olur harman olur, insanın fitil fitil burnundan gelir, diye nasihat çekiyor. (HYS:22) Sülü Dayı'nın Yengeç Kemal 'i affetmesi affetmenin ne denli büyük bir erdem olması İslam şiarında olan kusuru affetme, setretme erdemi ve bunun akabinde gelen olumsuz davranışın olumluya dönüşü incelenmiştir. Herkes affetmeye affedilmeye muhtaçtır ana fikridir.

4.Yardımlaşma: Yardımlaşma işi (TDK,2011). Şeklinde açıklanmıştır.

Yardımlaşma erdemi yazarın eserlerinde çok sık karşılaşılan erdemlerden birisidir. Yazar her fırsatta yardımlaşmanın önemini vurgulamak üzere hikayeler yazmıştır.Yardımlaşmanın insanlar arasındaki bağlılığı ve sevgiyi nasıl arttırdığının anlatıldığı bir bölüm incelenmiştir.

“Ali, Gazi Dedenin koluna girdi.-Birlikte yürümeye başladılar. Gazi dede hem hatıralarını anlatıyor hem de Ali'ye ve bütün çocuklara dua ediyordu. Ali ilk defa tembelliğini yenmenin ve bir işe yaramanın mutluluğu içinde idi. Yardıma muhtaç birine yardım etmenin sandığı gibi zor olmadığını öğrenmişti günden sonra Ali, çalışkan ve yardımsever oldu. Birçok arkadaşı oldu. Tembel Ali artık Çalışkan Ali oldu.” (FA:63) Tembelliği nedeniyle kendine dahi faydası olmayan Ali'nin Gazi Dedenin anlattıklarından etkilenip, kendini bir nevi borçlu hissedip Gazi Dede'ye yardım etmesi ve bunun aslında ne denli güzel bir his olduğunu anlaması işlenmiştir.

1.1.2. Duygular Teması

Öğretim Programında yer aldığı şekliyle; bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb. çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Duygularımızı ifade edeceğimiz birçok yol vardır. Bunlardan birisi de yazınsal metinlerdir. Araştırmaya konu olan hikayelerde geçen duygu durumları incelenmiştir.

1. Pişmanlık Duygusu

Babasından kalan minibüsü hoyratça kullanan, minibüse aldığı insanların canlarını emanet gözüyle görmeyip hoyratça muamele eden, babasının vefatının ardından taşkın hareketlerinden dolayı mahallenin büyükleri tarafından ikaz edilen fakat nasihatlere kulak asmayan Rüzgâr Ali'nin araçla kaza yapması ve ardından hatasını anlaması işlenmiştir. Bir musibetin bin nasihatten üstün olduğunu gösteren bir örnek olmuştur. Pişmanlık duygusuyla yanlıştan samimiyetle dönen ve pişmanlığı davranışa dönüştüren Ali'nin en sonunda yüzünün gerçekten gülmesi anlatılmıştır.

“Kaza anını korkuyla hatırladı. Doğrusu ucuz atlatmıştı. Dikkatsizliği, sırf kendi hayatına değil o an kaldırımdan geçmekte olan herhangi birinin hayatına mal olabilirdi. Tamir işini ertelediğine, o kadar hızlı araç kullandığına, mahalledekilerin ve daha da önemlisi babasının sözünü dinlemediğine pişman oldu. Aklı başına geç de olsa gelmişti.” (ÇİTD:41)

Burada Pişmanlık Duygusu üzerinden devam edecek olursak;

Üç çocuğun anne ve babalarından habersiz çıktıkları bir yolculukta başlarına gelen olaylar ve bunun neticesinde oluşan Pişmanlık Duygusu işlenmiştir. Anne babanın bilgisi dışında gidilen her yolda çocukları bekleyen kötü sürprizlerin olabileceği iletisi verilmiştir.

‘Bakın yavrularım, diye söze başladı. Annenizin, babanızın haberi olmadan evden kaçtınız. Bu çok yanlış bir harekettir. Annesini, babasını üzeni Allah da insanlar da sevmez. Çok büyük bir hata işlediniz. Türlü işler başınıza geldi. Umarım artık akıllanmışsınızdır. Üçü birden cevap verdi: Akıllandık Kaptan Amca’ (ÜKY:75).Geç kalınmış bir pişmanlık, harama bulaşmanın verdiği rahatsızlıktan duyulan bir pişmanlık hikayesi olan Haram Yemenin Sonu kitabı Duygular Teması altında incelenmiştir. Belki küçük gördüğümüz hafife aldığımız çoğu şey bazen bize çok daha büyük zararlar verebilir. Burada Bediüzzaman'ın “Hazer et, dikkatle bas, batmaktan kork. Bir lokma, bir kelime, bir dane, bir lem'a, bir işarette, bir öpmekte

batma. Dünyayı yutan büyük letâiflerini onda batırma. Çünkü çok küçük şeyler var, çok büyükleri bir cihette yutar.” sözünü hatırlatmakta fayda vardır.

“Yengeç Kemal’in içine bir pişmanlık gelmeye başlamıştı. Pijamalarla düştü sokağa. Bir koşu tutturdu. En yakında Sülü Dayı’nın evi vardı. Nefes nefese oraya vardı. (HYS:17)

Sevgi: Sevgiyi tanımlamak için söylenecek birçok söz vardır. Sevgi canlıların yaratılışından itibaren sahip oldukları en güzel duygudur diyebiliriz. Sevgi yapıcıdır, ıslah edici,affedicidir. Yavuz Bahadıroğlu’nun eserlerinde birçok kez doğaya, insana, hayvanlara hatta eşyaya duyulan sevgi anlatılmıştır. Fakat bu sevginin asla haddi aşmayan ve zarar vermeyen bir sevgi olduğu vurgulanmaktadır.

Duygulardan bahsettiğimizde kitaplarda en çok hissettirilen duygu sevgi duygusudur.Sevgi sadece insanlara değil doğadaki tüm canlılara duyulan bir histir. Her uzvun bir istidadı vardır. Kalp uzvunun istidadı ise sevmek ve sevilmektir. Kedilerinin belediye tarafından zehirlenmesine üzülen hemen kedilerine acil müdahale ettirip onun sağlığına kavuştuğunu gören çocukların kalplerinde hayvanlara karşı duyduğu sevgiyi görmemek mümkün değildir.

“Kara kedim benim! Nasıl korkuttun, hepimizi fena korkuttun Kara Kedim. Artık ölme tamam mı? Büyük Allah’ım dualarımızı kabul edip Kara Kredi’yi bizlere bağışladığın için çok teşekkür ederim.” (KÇ:141)

Sevginin ne denli büyük ve elzem olduğunu bir çocuğun istediğinde kalbine sevmeye değer nice şeyi sığdırabildiğinin örneğidir.“İnsan yüreğine çok kişiyi aynı anda sığdırabilir. Mesela ben herkesi ve her şeyi çok seviyorum Annemi, babamı, arkadaşlarımı, Ayşe’yi, öğretmenlerimi, ağacımı. (KÇ:26)”

“Yıllarca üstünde gezindikleri, kazdıkları, ektikleri bu topraklar, birden bambaşka bir değer kazanmıştı. Kıraç yerler, ağaç bitmeyen çöller bile değerdi artık. Bir karışını düşmana terk etmeyeceklerdi. Çünkü burası vatanlarıydı. Kanlarıyla her karışını sulayacaklardı.” (TÇ:41) Bu bölüm de vatan sevgisinin önemi belirtilmiştir. Duygular Teması altında Sevgi duygusu işlenmiştir. Vatan Sevgisi işlenmiştir.

Çocuklara öğretilmesi gereken hususlardan birisi de verilen hediyelerin maddi boyutundan ziyade manevi boyutudur. Bir çocuğun kendisine yardım eden

arkadaşına sahip olduğu en değerli varlık olan bir fotoğrafı hediye etmesi belki zahirde komik ve anlamsız olabilir. Fakat iç dünyasına girdiğimizde manevi değeri en yüksek eşyalar aslında bizim gözümüzde en pahalı olanlar..

“Bilal ağabeyinin, fotoğrafını eşsiz bir çiçek gibi saklardı. Dünyada en kıymetli eşyasının bu fotoğraf olduğunu bana kaç kere söylemişti. Bu çok değer verdiği eşyayı şimdi kalkmış bana hediye ediyordu. Zavallının ziyaretimizden ne kadar duygulandığını bu hareketinden anlamak mümkündü. Fotoğrafı cebime koydum. Bir gün bu fotoğrafla ona bir sürpriz yapacaktım.” (BC:47) Tuhaf Çocuk adlı romanda annesi hastalanıp yatağa düşen Tuhaf Çocuk, yaşlıları gibi oyun oynamak yerine annesinin herhangi bir ihtiyacı olursa karşılamak için bir dakika bile başından ayrılmaz. “Anne” kavramı çocuklarımıza çok iyi kavratılması gereken bir kavramdır. Aile bağları güçlü olan, büyüğünü, küçüğünü bilen bireyler yetiştirme ülküsü ile pek çok toplumsal sorun aşılabılır. Bu bağların en kuvvetlisi de kuşkusuz anne ve evlat arasındaki bağıdır. Gerek tarihimiz boyunca gerekse İslâm dininde annenin yeri çok önemli bir yer tutmuş ve tutmaya devam etmektedir. Başta anne sevgisi olmak üzere aile sevgisini çocuklarımıza aşılacak değerler eğitiminin en önemli sorumluluklarından olmalıdır. Romanda anne sevgisi değeri şu ifadelerle aktarılmaya çalışılmıştır:

“Tuhaf Çocuk annesinin yanından bir an olsun ayrılmıyordu. ‘Bir isteği olur, yapabileceğim bir şey olur’düşüncesiyle hep annesinin yanında oturuyordu. Annesi ne kadar ısrar etmiş, yaşlılarıyla oynamasını istemiş olsa da, o hep reddetmişti. Tuhaf Çocuk için en büyük zevk, annesiyle birlikte oturmaktı.” (TÇ, 2011:15-168)” (Gülde, 2011:125)

Cesaret: Güç veya tehlikeli bir işe girişirken kişinin kendinde bulduğu güven.(TDK,2011).Cesaret duygusu eserlerin genelinde işlenen özellikle vatani koruma, haklarını savunma , yanlış olan davranışın karşısında durma şeklinde işlenmiştir.

Cesaret duygusu akıllıca yapıldığında aslında düşmana tam isabet eden bir mermi hükmüne geçer. Cesaret yersiz ve ötesi düşünülmeden cahilce, heyecan arayışı için yapıldığında başımıza olmadık işler açılabilir. Cesaret aslında artık yapacak başka hiçbir şeyi olmayan, kaybetme korkusunun doruklara ulaştığı vatan

müdafasında en büyük güçtür. Hikâyede bu bahsettiklerimizin örneği olan bir bölüm;

“Bir armut ağacının gövdesine gizlendi. Yerde bulduğu bir taşı sapana yerleştirdi. Kolunda rütbe bulunan Yunan askerini hedefledi. Dikkatle nişan alıp lastiği gerdi. Daha sonra da hızla bıraktı.

aa ah, diye bağırdı asker. Sapandan fırlayan taş alnına yerleşmişti. Yalpaladı ve elini beline attı. Hemen tabancasını çıkardı. Memiş isabet ettirdiğini anlar anlamaz bütün gücüyle koşmaya başladı. (KK:34)

“Elini uzatıp saçlarını karıştırdı: Aslan yüreklisin sen be dedi. Aslan yüreklisin Memiş. Sana Aslan yürekli Memiş diyeceğim bundan sonra. Adını her yana yayacağım. Hikâyeni her tarafta anlatacağım. Ne çocuklar yetişiyor memlekette görsünler! Görsünler de ibret alsınlar.” (KK:45)

Memiş küçük bir çocuk olmasına rağmen içinde duyduğu vatan sevgisiyle memleketi için mücadele etmenin bir yaşı olmadığını en güzel örneğidir. Memiş ‘in vatan sevgisine sahip olmasında en büyük rolü ailesi ve çevresi oluşturmaktadır. Bir çocuğun en önemli özelliklerinden birisi ‘taklittir. Yetişkinlerden ne görürse onu belleğine kazır; bir fotoğraf makinesi gibi ne görürse onun resmini çeker alır, aynısını yapar. Çocuk büyüdükçe büyükleri tarafından, kurumlar tarafından toplum tarafından şekillendirilir, kirletilir veya temiz olmaya devam eder.” (Uçan, 2005:21)

Cesaretin yaşla değil inançla olduğunun en güzel örnekleri verilmiştir hikâye içerisinde. Vatan Sevgisinin cesaret duygusunu beraberinde getirdiğini, vatan söz konusu olduğunda herkesin gözü kara bir insana nasıl dönüştüğü anlatılmaktadır. Yine başka bir hikâyede yer alan cesaret duygusu ve kahramanlık ile ilgili bölüm.

“Memiş elbette boş durmuyordu. Onun gayesi ne ayran satmaktı ne de para kazanmaktı. Bir ideal uğruna bu işe başlamıştı. Sonuna kadar da gidecekti. Ya cephaneliği havaya uçuracak ya da bu uğurda ölüp gidecekti. Sait ile birbirlerine söz vermişlerdi. Ne olursa olsun gerçekleştireceklerdi bunu. (KK:128)

“Köylüler şahlanmışlardı. Bilerek, isteyerek ölüme koşuyorlardı. Subutay Noyan böyle cesaretle dövüşen Harzem köylülerini içinden takdir etmekten kendini alamadı: Yaman adamlar, diye söylendi. Böyle cesur bin askerim olsa dünyayı

fethederdim. Mahmut Dede elinde kılıcı yirmi yaşında bir delikanlı çevikliği ile oradan oraya koşuyordu.” (TÇ:44)

Cesaret yapmayı göze aldığımız belki de daha önce de yaptığımız şeyleri defalarca tekrarlamaktan kaynaklanan bir alışkanlığa da dönüşebilmektedir. Köy hayatının getirdiği zorluklara alışkın bir babanın, karanlığın bastırmakta olduğu bir kış günü ailesini de alıp yola çıkması anlatılmıştır. Tedbirsiz davranışlarıyla başlarına gelenlerin anlatıldığı bölümde cesaret duygusunun aslında ne olduğu sezdirilmeye çalışılmıştır.

‘Doğrusu babası cesur adamdı. Bu havada yola çıktığına göre, gerçekten cesurdu. Biz köylüyüz be oğlum, biz kara alışkınız demişti. Hele bir yola çıkalım, iki saate varmaz köyümüzde oluruz. Ardından annesinin çılgılığı kulaklarında uğuldadı.

-Ahmeeeet!

Ali iliklerine kadar ürperdi. Sarp geçidine gelmişlerdi. Çığ düşüyordu. Babasıysa kara saplanıp kalmıştı. Üzerine hızla gelen korkunç yumağı eliyle önleyebilirmiş gibi ellerini açıp uzatmıştı.(DEBG:16)”

Bir başka cesaret örneğinde ise hırsızın zorla arabaya binip rehine aldığı küçük çocuğun polisleri görünce cesaretinin artmasıyla hırsızın dikkatini dağıtması anlatılmıştır. Küçük çocuk korku içinde çaresizce beklemek yerine dikkatleri üzerine çekip hırsızın yakalanmasını sağlamıştır.

“O sırada Halukta babası gibi bir plan yapmaya çalışıyordu. Korkusu geçmişti. Etrafın aydınlanması yoldaki kalabalık ona cesaret vermişti. Birden direksiyona atıldı. Bütün kuvvetiyle sağa kıvrıldı. Hırsız bu hareketi beklemiyordu.” (KDFZD:21).

Gurur duygusu yine Duygular Teması altında incelenmiştir.

“Elleri köy erkeklerinin elleri gibi nasır tutmuştu bu nasırla gurur duyuyordu. Nasırlı el, çalışan insanın süsüydü. İnsan başkasına yük olmamalı; ekmeğini elleriyle çıkarmalı ’ diye düşünüyordu. Çalışmanın insanın kendi emeğinin karşılığını almasının verdiği gurur duygusu işlenmiştir. (TÇ:26) Kibir kendini olduğundan farklı görüp insanlardan üstün tutma eylemidir. Kibir insanların acizliğini unutup herkese her şeye kafa tutmasıdır. Çocuklarımıza kibrin kötü bir şey olduğunu öğretmek onları

kibirle değil tevazu ile büyütmek gerekmektedir. Hikayelerde de kibir duygusunun kötü bir şey olduğu sezdirilmiştir.

“Şükrü on iki yaşında idi. Köydeki çocukları küçümserdi. Onları üzer, onlarla alay ederdi. Oyunlarını bozar, palavralarını dinlemeye mecbur ederdi.

Köyün çocukları Şükrü'nün palavralarından bıkmışlardı. Bir gün dayak yeme pahasına da olsa ona bir oyun oynamaya karar verdiler. Artık uslanmanın zamanı gelmişti.

Çocuklar suda oynarken Şükrü de soyunmuştu. Hayran hayran çocuklara bakıyor, iç çekiyordu. Yüzemediğini tüm çocuklar biliyordu. Âmâ o bir kere yüzebildiğini söylemişti. Suyu girmeye utanıyordu. Yüzme bilmediği ortaya çıkar ve alay konusu olur diye korkuyordu.” (HYS:31) Böbürlenme duygusunun ne kadar kötü olduğunu, insanın yapamadığı şeyleri söyleyip başkalarını değil aslında kendini kandırmaması gerektiği anlatılmıştır.

Yine bir başka örnekte; Kibir duygusu ve şehrili olmanın kibirlenmek için bir sebep olmadığını aynı şekilde köylü olmanın da utanılıp, sıkılanacak bir mesele olmadığı anlatılmıştır. Çocuklarımıza insanların giydiği kıyafet, oturduğu koltukla bir yere gelemeyeceğini öğretmemiz gerekmektedir. Köylü olmak, şehrili olmak ayırımın yapıldığı bu metinde asıl olanın insan olmak olduğu anlatılmaktadır.

‘Köylü olup olmadığımı sorarken Oktay’ın gözünde alaycılık gördüm. Bakışlarıyla beni küçümsüyordu sanki. Neyine böbürlenir bilmem! Bir koyunu bile yok. Ama benim de yok artık. Horozum ve tavuklarım da yok.’ (KÇ:67)

2. Fedakârlık: Özveri. Özverili olarak, fedakarcasına.

“Aynurcuk anneciğiyle, yapayalnız kalmıştı. İki yıl bekledi babasının döneceği günü. Akşamları pencere önünde oturdu. Küçük ellerini açtı, dualar etti. Ama babası bir türlü gelmedi, bir türlü haber göndermedi, bir türlü para göndermedi.

Anneciği her sabah komşulara gider, kirli çamaşırlarını eve taşır ve yıkardı. Elleri çamaşır suyunun yakıcılığından solmuş, dürtüklenmişti. Aynur’a belli etmemeye çalışıyordu, ama sık sık ağlıyordu.” (FA:7)

3.Özlem: Bir kimseyi veya bir şeyi görme, kavuşma isteği, hasret, tahassür.

Babasının bırakıp gittiği bir daha da arayıp sormadığı küçük kızının ruh dünyasında babasına duyduğu kızgınlık ve ondan daha fazla olan özlem duygusu vardır. “İçinden babasına küskündü. Kendilerini niçin unutmuştu? Niçin aramıyor, sormuyordu? Küskündü ya, yine de özlüyordu işte. Bazen bir köşeye saklanıp babası için ağlıyordu.” (FA:8)

Eserler de genel itibariyle anne babaya duyulan özlem birçok farklı yerde geçmektedir. Küçük bir çocuğun annesine duyduğu özlemin işlendiği bir bölüm.

“İşte bir anneler günü daha onu kucaklayamayacak, sımsıkı sarılıp ‘Seni seviyorum anneciğim diyemeyecekti. Ona aldığı hediyeyi dizlerinin üzerine koyamayacak, tatlı, ılık öpücüğünü yanaklarında duyamayacaktı” (FA:37).

4.Şükür:

1.Tanrıya duyulan minneti dile getirme. 2.Mutlu bir olay veya durumdan, yapılan bir iyilikten duyulan hoşnutluğu bildirme.

Farklı hikayelerden alınan iki şükür tablosunu inceleyelim.

“Evet, insanlar uçamaz ama kuşlar da bizim yaptığımız birçok şeyi yapamaz. Yani insanlar tüm canlılardan daha üstün yaratılmıştır. Bu yüzden insan olarak doğduğuna şükretmelisin.” (DEBG:24)

“Çok şükür annem sağ. Sadece Almanya’da kısa bir süre için ayrılmıştık. Diye düşündü. Anneler Günü’nde onu kucaklayamayacağım, âmâ sonra bol bol kucaklarım. Ya Rahmi hiç kucaklayamayacak hiç öpemeyecek annesini.” (FA:35)

5.Şefkat:

“Şefkat; merhamet, hassasiyet, nezaket anlamlarını içerir. Şefkat kavramının içinde muhabbet, aşırı sevgi anlamları da vardır. Bunların yanında bu kavram, ’korku’ anlamını da içerir. Müşfik, şefkatli kişi sevdiği kişiye onun iyiliği için önerilerde bulunduğu gibi onun kötü şeylerle, kötü bir olayla karşılaşmasından da korkar. Şefkat, sevgi ve öğütte korkuya varan bir duyarlılığın adıdır. Şefkatte nasihat vardır. Şefkat; nasihat edenin, nasihat edilene karşı gösterdiği duyarlılıktır.” (Uçan, 2015:65)

Günümüzde maalesef insanların, özellikle sokakta yaşayan hayvanlara karşı yaptığı kötü muâmeleyi gördüğümüzde üzülmüyoruz. Zira bizim kültürümüzde yaratılanı hoş görmek, yeryüzündeki her canlıya merhamet etme şuuru var. Bir çocuğun yaralı olarak bulduğu bir kuşa duyduğu şefkat ve merhametin işlendiği bölümde aslında şefkat duygusunun çocuk yaşta kazandırılması gereken bir istidat olduğunu söylemekte fayda var.

“Furkan kuşun yaralı olduğunu o zaman anladı. Dikkatle her tarafını kontrol etti. Ama anda kendini bir doktor gibi hissetti, Bundan gurur duydu. Büyüyünce mutlaka veteriner olmalıydı.

“Sonunda kuşun yarasını buldu, bir kanadı kırılmış, sağ bacağı da yaralanmıştı. Furkan kuşlara yabancı değildi. Amcasını defalarca izlemiş, onları nasıl beslediğini birçok kez görmüştü. Bütün iş gizlice eve sokmak ve bakımını yapmaktı.” (ÇBE:6)

“Kanadı kırık bir kuşu serbest bırakmam, bu halde ormanda iki gün bile yaşayamaz, onu iyice tedavi etmeliyim, diyordu. Garip’e çok bağlanmıştı. İlk defa kendine ait bir hayvanı olmuştu. Arada sırada amcasına ustaca sorular sormaya da başlamış, atmacalar hakkında bir sürü şey öğrenmişti. Bazen evden aşırıldığı et parçalarıyla besliyordu Garip’i Doğrusu Garip de ona alışmıştı. Eskisi gibi ürkmüyor, yanına yaklaşınca hırçınlaşmıyordu. Artık kafesten de çıkarmıştı kuşunu. Bunun yerine ayaklarından birine ip bağlamış, ipin diğer ucuna da çatı direklerinden birine sabitlemişti. Böylece Garip’e istediği gibi uçuşması için alan sağlamıştı” (ÇBE:7-8)

6.Hırs:

Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku (TDK,2011). İnsanın bütün menfaat ve çıkarı kendine tahsis etmesidir. Hırstan kapitalizm, hasetten sosyalizm ortaya çıkmıştır.

Hırs duygusu, insanın daima daha fazlasını istemesi daima kendini ve nefsinin ön plana çıkarmasıdır diyebiliriz. Hırsın bir sınırı ve sonu olmadığından ateş misali insanı yakıp tüketmektedir. Hırs,insana daha fazla kazandırmak yerine belki de sonunda elinde olanı da kaybettirir diyebiliriz.

Hırsın ne denli kötü olduğu ve en samimi arkadaşlıkları en içten insani ilişkileri dahi nasıl harcadığı ile ilgili anlatılan hikâyede hırsın insanın gözünü nasıl döndürdüğü anlatılmıştır.

‘Öyleyse öğren; yarısı senin hakkın değil, belki üçte birini veririm dostum. Yako ‘nun tüyleri diken diken oldu. Bu cevabı hiç ama hiç beklemiyordu. (HY:23)

Aynı hikâyeden alınan bölümlerde altınları almak için birlikte hareket eden iki arkadaşın birbirlerine olan kinleri ve sırf daha fazla altın almak uğruna hırslarının anlatıldığı bu bölümde hırsın insana neler yaptırdığı gösterilmiştir.

“Kafasında şimşek çaktı. Altın sandığını ele geçirdikten sonra Marko’yu öldürmeyi düşündü. Altınların tamamına konardı böylece. Kararını verdi. Sandığı bulur bulmaz kuşağına hançeri çektiği gibi arkadaşının gırtlığına saplayacaktı. Düşüncelerini Marko anlamasın diye teklifi kabul etmiş gibi göründü. (HY:24)

Bot devrildi iki haydut bir anda kendilerini suyun içinde buldu. Yako ‘nun çılgılığı karanlığı yırtarak dağıldı:

İmdaaaaat! Yüzme bilmiyorum kurtar beni!

-Yetiş Marko, kurtar beni!

Marko önce arkadaşını kurtarmak için birkaç kulaç attı. Daha sonra olduğu yerde durdu. Dudaklarında sinsi bir teşebbüs belirdi. Kurtarmamak daha iyi” diye düşündü. Hem altınlara tek başına konacak hem de Yako ‘nun uğursuz çenesinden kurtulmuş olacaktı. Zengin olmak tutkusu gözlerini öylesine bürümüştü kilo an başka şey düşünemez olmuştu.” (HY:58) Hırs insana ne kazandırır neyi kaybettirir diye soracak olursak, hırs aslında azim ile kazanılan her şeyi kaybettirir. Hırs ile daha fazlasına ulaşma, daha çok kazanma gayesindeki insanlar için Hilmi Uçan hocanın sürekli söylediği sözle neticelendirebiliriz; İnsan emel peşinde, ecel ise insan peşindedir. Burada Nabi’nin hırs ile ilgili meşhur beytiyle konuyu sonlandırabiliriz.

Kâfir-dilân-ı hırs ferâmüsidüb Hakk’ı

Şimdi sanem-misâl perestiş gurûşadur. (Hırsın kararmış gönüller Hakk’ı unuttu.

Şimdi put misali, tapınmalar parayadır.)

7.Vicdan:

Vicdan insanı kendi değer yargılarının dışında adalet terazine koyan iç mizan da diye tanımlayabiliriz.

“Yako ‘nun artık cansız olan vücudu denizin derinliklerine doğru kaydı. Marko ise içinden gelen seslere kulak veriyordu: “Bu iş tamam Marko, kurtuldun ondan. Peki, içimdeki bu kırıklık neyin nesi? Acıyor muyum yoksa Yako ‘ya. Yok canım, yaşasaydı ne kazanacaktı sanki? Hem onu ben öldürmedim ki, boğuldu sonuçta. Vicdanının sesini bu gibi düşüncelerle susturmaya çalışıyordu. Fakat başaramıyordu bir türlü. Sen katilsin Marko, pis bir katilsin.’

Sonunda kabul etmek zorunda kaldı:” Ne yani, katilsem, katilim. Dünyadaki tek katil ben değilim ya, sürüsüne bereket!” (HY:59)

Burada vicdan azabı duygusu sezdirilmiştir. Vicdanın insanı rahatsız etmesinin önüne geçen nefsanî vesveselerle kendini avundurmaya çalışan Marko, dünyadaki tek katilin kendisi olmadığını düşünerek nefsinî temiz çıkarmaya çalışır. Vicdan rasyonel aklın karşısında duran hakkı ve batılı kesin çizgilerle birbirinden ayıran bir metaforudur. Vicdan gelişimi çocuk yaşta kazanılması gereken bir sistemdir. Akla uyan her şey vicdanî aklımıza uymaz. Vicdanımızı susturup nefsimizi temize çıkarmak aslında kendimiz olmaktan, kendimizi kandırmaktan ibarettir.

8.Acımak:

Yavuz Bahadıroğlu'nun eserlerinde en çok işlenen duygulardan birisi acıma duygusudur.

Uzay Çocuğu adlı romanda Serdar, uzaylılar tarafından kaçırılmasına çok öfkelenir ancak Doktor De'nin oğlunun da başka bir gezegendeki yaratıklar tarafından kaçırıldığını öğrenince kendini bir kenara bırakıp adamın durumuna üzölmeye başlar:

“Serdar kendi halini unutmuş, kaçırılan çocuğa üzölmeye başlamıştı:

-Çok üzöldüm gerçekten.

Serdar'ın aklına yine babası geldi. Derin bir nefes aldı ve devam etti konuşmaya:

-Oğlunuz kaçırıldı diye nasıl da ağlıyorsunuz! Oysa siz de beni kaçırdınız. Babamın da sizin gibi üzüldüğünü hiç düşünmüyor musunuz?" (UÇ, 2011: 39)

"Fedakâr Annem adlı öyküde çamaşırlarını Aynur'un annesine yıkatan Hatice Hanım, Aynur'un annesini bitkin ve rengi solmuş bir şekilde görünce telaşlanır, ona karşı duyarsız kalmaz ve onunla ilgilenir:

"Aynur'un annesi zorla birinci kata çıktı. Kapıyı tıkırdattı. Hatice Hanım, kapıyı açtı. O da Hasene Hanım gibi çok şaşırıldı.

-Aman bacım, bu ne hâl?

....

-İçeri gel canım, sıcak çorba var.

Sıcak çorba burnunda tüttü. Ama aç olduğunu belli etmekten çekindi:

-Allah razı olsun Hatice Hanım, dedi. Çamaşırları alıp gideyim.

-Bırakmam, dünyada bırakmam! Gel bacım, gel içeri; biz yabancı mıyız?

Kolundan tutup içeri çekti. Önüne sımsıcak bir tas çorba koydu. Taze ekmeğe sürdü sofraya.

-Kendi malın gibi yemezsen üzülrüm bak, ananın ak sütü gibi helal olsun." (FA, 2012: 17)

"Üç Kaçak Yolcu adlı romanda yol kenarında bir çocuğun acı içinde kıvrandığını gören bir şoför, arabasını durdurur ve çocuğa acıyarak onu hastaneye götürür:

"Ama üçüncü durdu. Bu bir minibüstü. Şoför başını camdan çıkararak sordu:

-Ne oldu çocuklar?

Adil yalancıktan ağlıyordu:

-Şoför amca, dedi. Arkadaşım birden hastalandı. Zavallılığın hali kötü, belki de ölecek.

Gözyaşlarını sildi. Şoför merhametli bir insandı. Çocukların bu haline acıdı.

-Peki, dedi. Eviniz nerede?

Adil tepelerin ardını işaret etti:

-Çok uzak...

-Ne yapacaksınız öyleyse?

-Müsaade etseniz minibüse binsek, arkadaşımızı bir doktora götürsek.

Şoförün neredeyse gözleri yaşaracaktı:

-Arkadaşlık olunca böyle olacak işte, dedi sessizce. Çocuklara döndü:

-Atlayın minibüse çocuklar!" (ÜKY: 34) (Gülden,2014 :121)

Daha sonra da Aynur'un hasta olduğunu öğrenip Aynur'a götürmesi için annesine portakal yollar. Parasızlıktan doktor çağıramadıklarını öğrenince de yanına bir doktor alıp hem Aynur'u hem de annesini tedavi ettirir:

"-Aynur'um çok hasta Hatice Hanım, çok hasta yavrucuğum.

-Doktora götürdün mü?

Aynur'un annesi başını iki yana salladı:

-Niçin götürmedin bacım, niçin?

Elini Aynur'un annesinin alınına koydu. Ateşe değmiş gibi çekti hemen.

-Yanıyorsun kız, diye bağırdı. Aman bu ne ateş! Sen de hastasın.

Mutfığa girdi. Bir kese kâğıdı ile döndü geldi. Eline tutuşturdu hasta kadının.

-Al bunu, eve götür. Portakal var içinde. Yesin yavrucak. Ben şimdi bir doktor bulup getireceğim. Sana da kızına da bakar." (FA, 2012: 17-18)

Fedakâr Annem adlı öyküde Hatice Hanım, Aynur ve annesi için çağırdığı doktorun ve alınması gereken ilaçların ücretini kendisi karşılar. Zaten Aynur'un annesinin parası yoktur. Hatice Hanım bu yardımı yaparken de Aynur'un annesini rencide etmemek için kendisinin bu zamana kadar çamaşırlarını yıkadığını ve hakkını tam olarak ödeyemediklerini söyler. Eğer isterse yine çamaşır yıkayarak borcunu ödeyebileceğini söyleyerek onu rahatlatır:

“Doktor uzun uzun ana-kızı muayene etti. Aynur’un annesinin akli fikri doktor parasındaydı. Acaba ne kadar isteyecekti?

Muayene bitti. Doktor reçetesini yazıp çıktı. Aynur’un annesi:

-Para, diye mırıldandı arkasından. Hatice Hanım ağzını tuttu:

-Para lafi etme yanımda. Bunca zamandır çamaşırlarımızı yıkarsın. Az bile verdik sana. Borçlu sayılırız.

-Olmaz ki Hatice Hanım.

-Öyle bir olur ki şimdi ilaçlarınızı alıp geleyim bir koşu. Hiç tasalanma. İyi olunca yine çamaşırlarımızı yıkar, borcunu ödersin.” (FA, 2012: 20)” (Gülden,2014 :102-104)

Bizim Can adlı romanda Ersin’in babasının alkole alışması ve oğlunu sürekli içki içilen yerlere alıştırması Ersin’in bu ortamlarda ahlâkının bozulmasına sebep olur. Bu durum da öğretmenin de Ersin’e karşı acıma hissi uyandırır:

“Ersin’in babası bir seneden beri oldukça zenginleşmiş. Sonra da içkili toplantılar düzenlemeye başlamış. Yazık, çok yazık oldu. Çocuğunun terbiyesini alt üst etti.” (BC, 2011: 66)

1.1.3. Birey ve Toplum Teması

Türkçe Öğretim Programında yer aldığı şekliyle; ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içerme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb. kavramlarla ifade edilmektedir. Bireyin toplumun en küçük birimi olması nedeniyle bireylerin yaptığı eylemlerin neticelerini toplum olarak görebiliriz. Yazarın eserlerinde genel olarak bir birey ve onun yaptıklarından uzak yakın etkilenen birileri bulunmaktadır. Bireyin olumsuz davranışları toplum tarafından düzeltilmektedir. Eserlerde genellikle topluma, çevreye karşı sorumluluk hissine sahip kahramanlar yer almaktadır.

Baba olmadan önceki yaşantısıyla toplumun kendine biçtiği rolü üstlenmeyen sorumluluk almayı bilmeyen ya da sorumluluk almaktan kaçan bir Hüseyin'in baba olduktan sonra davranışlarındaki değişim anlatılmıştır. Fert olarak yaptığımız hataların bedelini kısmen fert olarak ödesek de yaptığımız hataların neticelerini etrafımızdaki insanlar da görmektedir. Hüseyin'in bir baba kimliği vardır ve artık evladına sahip çıkan ve ona rol model olacak bir baba olması gerekmektedir. Evladına duyduğu sevgi aynı zamanda sorumlulukları da beraberinde getiriyordu. Evlat sevgisi Hüseyin'in içerisinde kalmış üzeri tozlanmış sevme istidadını yeniden ortaya çıkarmıştı.

“Hüseyin'in bu kötü huyları birkaç yıl daha devam etti. Sonra bir gün kızı oldu. Artık Minik Elif'in babası olmuştu. Minik Elif evlerine beraberinde sevginin sihri de getirmişti. İşte o zaman Hüseyin'in aklı başına gelmişti. Baba olmak demek sorumluluk almak demektir. Minik Elif'e elinden geldiğince örnek olmak demek, onu yetiştirmek demektir. Artık bir baba olarak Minik Elif 'e karşı bitmek tükenmek bilmeyen bir sorumluluğu vardı.” (ÇİTD:48)

Başka bir bölümde ise ;Hasan isimli öğrencinin hasta olmasına rağmen grup arkadaşları ve öğretmeniyle hazırladıkları programı akamete uğratmamak için hasta olmasına rağmen programın sonuna kadar ayakta durmak için elinden geleni yapmıştı. Hasta olmasını üzerindeki sorumluluğu atmak için bir bahane olarak görmüyordu. Bir süredir program için hazırlanan arkadaşlarını ve öğretmeni mahcup etmemek adına üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmiş. Hastalanmasına rağmen üzerindeki sorumluluk duygusuyla hareket etmişti. Sorumluluk duygusu bir çocuğa kazandırılacak erdemlerin başında gelir.

“Oyundaki görevini yaptıktan sonra dilediği gibi hastalanabilirdi. Şimdi hiç sırası değildi. O olmazsa perde açılmaz, okul gösterisi de olmazdı. Oysa kaymakam bile geleceğini bildirmişti. En önemlisi annesi, babası, kardeşleri de kendisini seyredecek, onunla gurur duyacaktır. Ailesinin kendisine verdiklerine karşılık bu oyunda başarı kazanmak ve bunu ailesine hediye etmek istiyordu. Oyunun sonunda kısa bir konuşma yapacak, her şeyi ailesine ve öğretmenlerine borçlu olduğunu söyleyecekti. Konuşmasını çoktan hazırlamıştı. Ya okuyamazsa, hastalanır da yatağa çakılırsa? Düşüncesi bile kötüydü. (ÇİTD:27).Yine başka bir örnekte yer alan

parçadan hareketle bireyin toplum içindeki yeri. Toplum tarafından kabulü incelenmiştir. Genç bir delikanlının eline geçen fırsatta üzerindeki sorumluluğu duyguların eline teslim edişini, etrafındaki insanların nasıl da başta canına kast edecek davranışlarda bulunması işlenmiştir. Meslek sahibi olmak öte yandan topluma karşı birey olarak sorumluluklarımızı da yanında getirir. Sorumluluk sahibi olmak başta kendimize ve yaşadığımız çevredeki insanlara karşı görev sorumluluklarımızın olduğunu, bireyin toplum içinde bir öneme sahiptir.

Mahallenin minibüsçüsü oydu artık. Herkesi istediği yere taşımaya başladı. Ama nasıl taşımaydı! Adı gibiydi, yola çıktı mı gözü dünyayı görmezdi.

Gaza sonuna kadar basar, uçarsına sürerdi. Yolcuların yüreği her seferinde korkudan ağzına gelirdi. Gençler, Daha hızlı Rüzgâr Ali” derken yaşlılar, Yavaş oğlum, öldürecek misin bizi yavaş. derdi. Ali de delikanlı olduğundan gençleri dinlemeyi tercih ederdi. Sık sık şu sözü tekrarları: Korkmayın dayılarım, teyzelerim, bir şeycik olmaz. Âmâ çok şey oldu. İlk önce elektrik direğine çarptı. Koca direkt yan yattı. (ÇİTD:36-37)

Bir başka bölümde ise; toplumun bireyin davranışlarını belirleyici, bireyi yönlendirici özelliğine dair bir örnek verilmiştir. Toplumun bireyin davranışlarında karar alma mekanizmasında ne derece etkin olduğunu gösterilmiştir. Toplumun gözü önünde adil bir paylaşım yapmak, adalet üzerine bir karar verme mercii olarak toplumun ileri gelen büyüklerinin dikkate alındığı gösterilmiştir. Aslında geleneksel Türk toplumunda büyüklere ve onların verdiği isabetli kararlara, istişareye, şahitliğine verilen önem gösterilmeye çalışılmıştır

Payımı düşen toprakları istiyorum. Ahmet ne dese kardeşini yola getiremeyeceğini anlamıştı.-Peki, dedi. Köyün yaşlılarını çağıralım, tarlaları aramızda bölüştürsünler. Topladı köyün yaşlılarını, bütün araziye kardeş payı bölüştürdü. Üstelik de kardeşine beğendiği verimli toprakları verdi. (ÇİTD:44)

Ürün ilk yıl yarı yarıya azaldı. Bunu gören Hüseyin, ağabeyinin kapısına dayandı: Senin toprakların daha fazla. Beni aldattın. En iyi tarlaları kendine ayırdın. Ahmet sakın sakın anlatmaya başladı: Köyün yaşlıları her tarlayı ikiye böldü. Sende beğendiğini aldın, beğenmediğin bana kaldı.

-Anlamam, mademki benim toprağım iyi, al senin olsun. Seninkileri bana ver. Ahmet bunu da yaptı. Kardeşiydi ne de olsa. (ÇİTD:45)

Çocukların duyuşsal gelişiminde özellikle birlikte karar verme bir şeyler planlama bir gruba ait olma ve sorumluluk alma durumları önemlidir. Çocukların birey olarak yaptıklarının neticelerini sadece birey olarak katlanmayacaklarını başkalarını da etkileyeceğini anlatan bir bölüm;

“Orada neler satılıyordu, neler? Elma şekerinden tutun topa kadar; defterden tutun, un helvasına kadar her şey vardı. Akla gelmeyen başa

Cafer kooperatifi soymuştu bir kere. Bütün öğrencilerin parasıyla kurulan kooperatif, böylece bir daha kendini toparlayamadı. Kendi kuruluşumuzdan ucuz fiyata defter, kalem alma imkanından mahrum kaldık. Cafer’e gelince, onu bir daha hiç görmedim. Okuldan atıldığını ve bir çocuk ıslah evine kapatıldığını duydum. Keşke Cafer fakir kalsaydı da böyle bir hata yapmasaydı derim içimden.

Bireyin toplumda oluşan fikir ayrılıkları, ötekileştirme gibi hassas noktaların üzerine gidip toplumdaki fikir çatışmasını artırması alt bir tema olarak incelenebilir. Zira balılar dünyası üzerinden aslında günümüz toplumunda oluşan ayrıştırıcı, bölücü söylemleri göz önüne getirebiliriz. Öncesinde kardeşçe yaşayan toplumun etnik, dini özelliklerinden dolayı sınıflara bölünmesi ve toplumsal düzeni bozan faaliyetlerin ortaya çıkması bu durumun en net örneğidir.

Arkadaşlar, bir tehlike karşısındayız! Nereden geldiği bilinmeyen bir köpek balığı, ahtapotları kışkırtıp bize karşı ayaklandırdı. Öğrendiğime göre, onlara: Kılıç balıklarının uzun gagaları var. Kolaylıkla avlanabiliyorlar. Hatta bu sayede insanların tuzağına bile yakalanmıyorlar. Ağa düşseler bile kılıçlarıyla kesip kolayca kuruyorlar. Oysa sizin böyle bir aletiniz yok’ diyormuş. (SABÜ:25) Dinleyin arkadaşlar özellikle kılıç balıkları dinlesinler! Savaşın ağırlık noktası bizim üstümüzde olacaktır. Onların var, bizim niçin yok! gibi saçma bir savaş sebebi olamaz. Biz haklıyız Deniz Altı Ülkesi yaratıklarının birbirlerine benzemesi mümkün değildir çünkü. Elbette herkesin ayrı özellikleri olacaktır. Hakkımızı koruyacağız. Köpek balığının ve ahtapotların esiri olmamak için savaşacağız. (SABÜ:26) Sultanım, Cengiz Han dünyanın baş belası bir hükümdardır. Onun yaptığı şeyler kitaba, vicdana sığacak cinsten değil. Yakıp yıkmaktan zevk alıyor. Ne ilimden

anlıyor ne alimden. Söylendiğine göre bütün dini ve ilmi kitapları toplatıp yaktırmış. Sekiz gün, sekiz gece ısınmış ve kahkahalarla gülmüş.

“Yolda kendi uydurduğu bir tekerlemeyi mırıldanmaya başladı:

Helal haram ver Allah, yengeç kulun yer Allah!

Eve girer girmez karısına:

Koca tencereyi vur ocağa hanım, diye bağırdı. Bu akşam kendimize güzel bir ziyafet çekeceğiz.

Karısı, söylenenleri aynen yaptı. Yengeç Kemal, koca parçaları kazana attı. Kavurdu yedi, yedi kavurdu. Bir yandan da karısını ve çocuğunu yemeleri için zorluyordu. (HSY: 13)

-Adam adam! Şimdi sen bu eti bizim dükkândan getirmediğini mi söylüyorsun? Bu et, Sülü Dayı'nın danasının eti mi?” (HYS:17) Toplumun değer yargılarıyla bağdaşmayan eylemleri yapan Yengeç Kemal yaptığıının bedelini çocuğunun rahatsızlanmasıyla ödemiştir. Haram lokmanın insanlara aslında fayda etmeyeceği çok güzel işlenmiştir.

Birey ve Toplum teması altında incelenen bir başka hikâyede; muhtaç bir kadın ve çocuğunun başına gelenler anlatılmıştır. Günümüz modern dünyasında kalabalık şehirlerde birbirini hiç tanımayan insanların olduğu bir dönemde yaşıyoruz. Küçük yerlerde insanlar birbirlerini tanır, gün aşırı da olsa ziyaret ederler birbirlerini ve kötü günlerinde yardımcı olurlar. Yavuz Bahadıroğlu'nun eserlerinde genellikle aynı yerde yaşayan insanlar birbirlerine sahip çıkan ,zor günlerde birbirlerine yardım eden, hata yaptığıında birbirini uyaran kişilerden seçilmiştir.

“Ne yemek getiren vardı ne yapan. Ne doktor çağıran vardı ne ilaç alan. Öylece, koyun koyuna yatıyorlardı. Gözyaşları ile birbirlerinin yanaklarını ıslatıyorlardı. Aynur'un yatmasından bir gün sonra annesi güçlkle doğruldu. Ayakta duracak hali yoktu, âmâ çalışması lazımdı. Yoksa hastalıktan olmasa bile açlıktan ölüp gideceklerdi de kimsenin haberi olmayacaktı. Çocuklar peşinden bağışıyordu. Belki on tanesi bir ağızdan:

-Deli, deli tepeli, diye bağııyorlardı.

Bazıları taş bile atıyordu. Arkasına dönüp baktı:

-Yavrularım, dedi. Yapmayın!

Hiçbirisine kızmadı. Çocuktular. Kabahat onlarda değil, onları yetiştirenlerde idi.

-Taş atmayın yavrularım, diye yalvardı. Ben de anneyim.” (FA:10-14).

İçinde bulunduğumuz toplum, davranışlarımızı düşüncelerimizi şekillendirir. Bulduğumuz toplumdaki ayrılıp başka bir yere adapte olurken birtakım problemler yaşarız. Küçük bir mahallede samimi, içten insanların yaşadığı bir ortamı değiştiren refah düzeyine uygun bir yere yerleşen ailenin ait olma mücadelesinin işlendiği bir bölümü inceleyelim.

“Eski mahallemi, evimi, komşularımı özlüyorum. Senden gizli ziyaretlerine gidiyorum. Bize kızma, darılma. Zenginiz, ama bu değişmek zorunda olduğumuz anlamına gelmiyor. Para insanlara mutluluk getirmeli, biziye boğuyor. Ne olur anlayış göster. Yeni duruma uymaya çalıştık, fakat başarılı olmadık görüyorsun. Babası yumuşamıştı. Başını önüne eğdi. Kalktı hanımının gözlerinde biriken yaşları sildi. Oğlunu kucaklayıp öptü:

Az daha büyük bir hata ediyordum, dedi hafif bir sesle.

Burada çocukların çocukluğunu geçirmek istedikleri ortam ile babalarının geleceklerini kurmak istediği ortam arasında bir çatışma söz konusudur. Çocuk ve çocukluk kültürel ve toplumsal bir temele dayanır. Çocuğun aile ve toplum içindeki yeri ve değeri geleneksel ve modernleşme süreçlerinde farklılıklar içerir. Modernleşmeye göre, çocuğun ekonomik değer olarak algılandığı anlayışın çocuğun özneleşme anlayışına everilmesi sonucu çocuk “hak “sahibi bir birey –özne konumuna ulaşmış oldu. Çocukluğun ortak yönü toplumsal ve kültürel bir sürecin sonunda kendini yenileyebilmesidir. Çocukluk, bir sosyal dönem olarak kalsa da değişmekte, buna karşılık gelişen ve evrilen bir çocukluk mekânı hep var olagelmektedir.” (Şirin, 2018:45)

Aile içi geçimsizliğin ve iletişimsizliğin neticesinde evin babaannesi huzurevine gitmek zorunda kalır. Ev içinde yaşanan huzursuzlukların ve çocukların ruh dünyasında oluşturduğu etki anlatılmıştır. Türk toplumu geniş aile olmaktan

çıkıp çekirdek aile olma yolunda ilerlemektedir. Çekirdek aile olmanın beraberinde getirdiği kötü etkilerden biri de evin bereket kaynağı olarak görülen kişilerin zamanla evden uzaklaştığı, tecrit edildiği bir dönem yaşamaktayız.

“Selim o yıl da anneler gününde babasıyla huzurevine gitti. Ninesine hediye olarak çiçek aldı. Misafir salonuna girdiler. Çok kalabalıktı. Herkes yakınlarını görmeye gelmiş olmalıydı.

‘Keşke annem de gelseydi ’ diye düşündü. Annesi işleri çok olduğu için gelememişti. Aslında Selim, annesinin şimdiye kadar huzurevine geldiğini hiç görmemişti. Buna bir anlam veremiyordu. (SGNŞ:35-39)

Selim ‘in bir gece uykusu kaçmıştı. Salondan sesler geliyordu. Biri: Ben o kadını evimde istemiyorum diye bağıyordu. Annesinin sesiydi bu galiba, ama’ o kadın’ dediği de kimdi acaba?

Ninesi miydi? Mümkün değildi.”

-ben o kadın değilim, dedi sesini yükselterek. Yaşlı kadı sinirliydi. Babanın annesiyim!

-benim de ninemsin.

Gözleri buğulandı kadının, yanaklarından yaşlar süzüldü:

Ninenim, evet ninenim senin, siz benim ailesiniz” (SNGŞ,40). Sürekli değişen müfredatımız ve eğitim politikaları neticesinde çocuklar sınava hazırlanan yarış atı hükmüne geçmektedirler. Burada toplumun çocukları değerlendirirken sırf akademik başarılarına göre değerlendirmenin doğru olmadığı anlatıldığı bir bölüm Birey ve Toplum Teması altında incelendi.

“Bizim işimiz ihtiyaçlarını karşılamak, senin işin okumak” diyordu babası. Bu zamanda iyi bir liseye giremeyen adam ne üniversiteye girer ne bir iş sahibi olur ne de doğru düzgün bir işi başarır.”

Arif kendisini yarışa girmiş atlara benzetiyordu. Canını dişine takmış koşuyor, koşuyordu. Başarmak için bu kadar koşmak şart mıydı sanki?

Evet şarttı. Onca çocukla sınava girecekti. Bu bir yarışsa yarışı mutlaka o kazanmalıydı. Bu yüzden daha fazla çalışıyor, daha az uyuyordu. Arkadaşlarından

iyice kopmuştu. Havalandı 'diyordu hepsi, 'üç yıldır dershaneye gitmekten kafası bulandı, üstüne fen lisesini de kazanacak ya havalara girdi şimdiden. Bu yüzden aramıza katılmıyor.' (SNGŞ:60)

Toplumun bireyin üzerine yüklediği sorumluluklar ve özellikle sınava hazırlanan çocukların üzerlerinde hissettikleri psikolojik baskının neticelerinin işlendiği bir bölümdür. Arif'in ailesi her durumda oğullarının yanında olup ona manevi destek olmuşlardır. Anne babasının isteği üzerine gideceği fen lisesi yerine kendi istediği yer olan teknik lisede okumak Arif'i daha mutlu etmektedir

-Kaybettim değil mi anne?

-Hayır, diye cevapladı annesi, kazandın. Elinden geleni, hatta daha fazlasını yaptın. Suç bizim, seni zorladık. Fen lisesini kazanmak o kadar da önemli değil. Hiç üzülme. Doğrusu böyle söyleyeceğini hiç tahmin etmemişti.

-Peki ya babam, diye sordu. Kesin çok üzölmüştür.

-Hiç üzölmedi, dedi annesi. Sadece seni zorladığına üzöldü. Şunu bil yavrum ne baban için ne de benim için fen lisesini kazanıp kazanmaman önemli değil. Bir daha seni asla böyle bir yarışa sürüklemeyeceğiz, asla başaramamıştı. Yine de mutluydu. Annesiyle babası sandığı gibi tepki göstermemişti. İyi bir anne baba olduklarını, kendisini her zaman sevdiklerini, destek olacaklarını göstermişlerdi. Arif, testi yarısına kadar cevaplayabilmişti, âmâ aldığı puanla teknik bir liseye yerleşti. Hem de çok istediği grafik-tasarım bölümüne. Doğrusu yeni okulunda çok mutluydu. (SNGŞ:62-63). .

1.1.4. Doğa ve Evren Teması

Doğa ve Evren Teması Öğretim Programında yer aldığı şekliyle;

Bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb. şekilde belirtilmiştir. Okulda derste öğrendiği bilgiyi zihninde işleyip yapılandırıcı yaklaşıma göre kendi yaşantısına uyarlamaya çalışan bir çocuk profili var. Bulunduğu çevreye

karşı kendini sorumlu hissetme duygusu mevcut. Yaşadığı çevreye edindiği doğru bilgilerle sahip çıkan bir çocuk üzerinden ders verilmiştir.

Burada özellikle vurgulanması gereken noktalardan birisi de derste öğrenilen bilgilerin günlük hayatta karşımıza çıkması güncel ve kullanılabilir bilgi olma özelliğine sahip olması gerekir. Derste geçen konu üzerinden öğretmenin çocuklara hemen sosyal çevrelerinden örnekler vermesi, çocuklarda yaşadıkları bölgedeki çevresel sorunlara eğilme isteğini artırmıştır. İş te tam da burada öğretmenin rolünden bahsetmeden geçmemeliyiz. Eğitim sisteminin en temel ögesi öğretmendir. Eğitim sisteminin başarısı, temelde, sistemi işletip uygulayacak olan öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin niteliklerine bağlıdır”. (Kavcar:1986:89)

Ağaçların yoğun olduğu yere yağmur yağışı daha fazla oluyordu. Bu yüzden böyle yerlerde yazları bile oldukça serin geçiyordu. Hatta ağaçların yaprak şekilleri bile iklim ve bitki örtüsüne göre çeşitlilik gösteriyordu. İşte Selman bu yüzden o günden sonra kendi köyü için uğraşıp didinmeye başlamaya karar verdi. (ÇİTD:49)

Disiplin ve değerlendirme gibi ölçütler öğretmenin elindeki en önemli güçtür. Öğretmen bu gücü olumlu yönde kullanılmalıdır. Yeterli bilgi ve donanıma sahip olmayan öğretmen disiplinin gereklerini yerine getiremediği gibi bu gücünü baskıya dönüştürür, değerlendirmelerini ise bir tehdit haline dönüştürebilir.

Tema üzerinden farklı bir örneğin incelenmesine devam edilecek olursa:

‘Ağaçları yaratan da sanki Allah değil mi? Ama Allah doğaya kurallar koymuştur. Bitki örtüsü yağmur çeker, bitki olmazsa yağmur yüklü bulutlar tepemizden geçip gider. Bol ağaçlı bölgelere boşaltır suyunu. Buralarda kuraklıktan çatır çatır çatlar’. (ÇİTD:51)

‘Kimse onun sözünü dinlememiş, köy halkı büyük bir hızla ağaçları kesmişti. Etrafta ormana ve ağaca dair hiçbir şey kalmamıştı. Her yana Akça Tepe’nin ortasındaki kellik bulmuştu. Ağaçları sökmüş, ormanları yakmış, Tarla açmışlardı. Korkunç bir kuraklık başlamış, verim düşmüştü. Kiminle karşılaşsa yakınıyordu: Allah bizi cezalandırdı. Eskiden bire bin aldığımız topraklar kısırlandı. Her şey kuraklıktan dolayı kuruyor. Allah rızkımızı kesti-Siz Allah’ın kurallarına uydunuz mu ki? Onları hiçe saydınız diye çıktı. Selman. Ormanları yok ederek dengeyi

bozdunuz. Verdikçe daha fazlasını istediniz. Şimdi yakınmaya hakkınız yok. ‘. (ÇİTD:55)

Çevrenin Allah tarafından emanet edildiği, insanın doğanın sahibi değil, emanetçisi olduğu hatırlatılmaktadır. Küçük bir çocuğun çevresine karşı ne kadar duyarlı olduğu ve büyüklerini de ikaz etmesi anlatılmaktadır. İnsanların kendi elleriyle yaptıklarının neticelerini muhakkak bir kişiye, kuruma yüklemeleri adeta kendi nefislerini temize çıkarma söz konusu olduğunda kadere bile dil uzatabilir hale geldikleri söyleyebilir. Çocuk dünyasında düşündüklerini büyükler maalesef düşünemezler.

” Küçük bir çocukken babasıyla arasında geçen diyalogda (bak sen şu çok bilmiş! sen önce derslerini doğru düzgün yap. Hele bir okulunu bir. Sonra ziraat mühendisi mi olacaksın, ne istiyorsan onu ol, öğrenip de gel. Ben okulumu bitirip üniversiteyi kazanana kadar ohooo! O zamana kadar etrafta bir tane bile ağaç kalmaz. Ağaç kalmayınca da yağmur yağmaz. İş işten çoktan geçer.” (ÇİTD:51)

Çevrenin de bir emanet olduğunu ve o çevrede yaşayan her canlı gibi insanın da o çevreye sahip çıkması dünyasını koruması gerekmektedir.

Doğa ve evren kavramları araştırmasında daha çok köy yaşantısı ve köyü terk ediş hikayeleri üzerine kurulmuştur.

“Zaten toprağımız da var. Tavuk besliyoruz. Cıvcivlerde var. Dün minik Çil Horozum ötmeye çalıyordu. Cırlak tuhaf bir ses çıkarıyor. Ayşe ile birlikte güldük. Çok hoşumuza gitti. Çil horoz kızdı o zaman. Altı tane de koyunumuz var. Annem onların yününden bize güzelce kazaklar örer. Çorap da örer. Annemin ördüğü çorap bütün köyde tanınır.”. (KÇ:11)

Bu bölümde yaşadığı çevreyi ve geçim kaynaklarını anlatan çocuk, köy hayatı ve onun insanlara sunduğu imkanları göstermektedir. Günümüzde şehir hayatına gözlerini açan çocuklar maalesef bazı hayvanları ve köy yaşamını sadece televizyon, internet gibi sanal ortamlardan öğrenmektedirler.

Köy hayatının beraberinde getirdiği sorumluluklar bireyin üzerine düşen meseleler anlatılmıştır. Anne ve babanın iş paylaşımı konusunda üzerine düşen görevlerin neler olabileceğinden bahsedilmiştir.

“Köy yerinde çok iş yapılır: Koyunları doyurmak, tavukları yemlemek, tarlaya tohum atmak, harman yapmak, evi temizlemek, çamaşırları yıkamak... bütün bunları annem tek başına halleder. Tarla işine babam yardım eder. Birkaç günlüğüne işçi de tutulur.” (KÇ:11)

Bir çocuğun çevresinde gördükleri ve var olması muhtemel olan şeylerin yaşadıkları yerden daha büyük bir yerde de olabileceğini, tarlasız bir şehrin olmayacağını kendi zihnindeki şemalarla algılaması işlenmiştir.

“Kitabımdaki fotoğraf gibiyse İstanbul yandık gitti o zaman! Tarla falan ne gezer orada! Hep ev, hep apartman, arabalar, otobüsler. Ama o gördüğüm İstanbul değildir bence. Tarla kesin olmalı İstanbul ‘da tarlası şehir olur mu hiç? Deli miyim neyim ben? O kadar insan tarla olmazsa ne yer ne içer?”

Domatesi, patlıcanı, biberi, fasulyeyi nereden bulur? Hayvan olmasa et de olmaz, yün de olmaz! İyi ki düşündüm bunu. Ne kadar rahatladım şimdi! (KÇ:27)

İnsanların daha fazla kazanma hırsı neticesinde doğaya nasıl zarar verdiklerinin işlendiği güzel bir bölüm. Burada aynı zamanda şunları belirtmekte fayda var; bizler yeryüzünün sahibi değil emanetçisiyiz ve bizim dışımızda yaşayan canlıların yaşam haklarını engellemek gibi bir lüksümüz yok ayrıca ecdadımızın kuşlar için ev camilere kuş evleri yapmış olması, leylekler için Gurlamana-i Laklakan gibi vakıfları kurmaları bizlere yeryüzündekilere merhametin aslında ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Maalesef günümüz de ise, kalp aklından uzakta rasyonalist bir bakış açısıyla çıkarına uyan her şeyi akıllıca bulan bir zihniyet ve onun neticeleriyle dolu bir dünyada yaşamaktayız. Merhamet duygusunun ancak vicdan aklıyla bulunabileceğini öğrenilmeli ve öğretilmelidir.

“Yuvaya döndüğümüzde başkan, genç balıkları etrafına topladı.-Bakın çocuklar, dedi. Arkadaşlarımızın ölümüne sebep olan o gürültülü şeye insanlar ‘dinamit’ der. Dinamit bizim sayımızın artmasına engeldir. Gördüğünüz gibi yavru balıkları da yaşlılarla birlikte öldürdü. Oysa büyüseler, kocaman olsalar insanların işine daha çok yarayacaklardı sırada kardeşim Mini söze atıldı:

-Peki Başkan Amca niçin tepemize dinamit atıyorlar?

-Gözlerini çok balık avlama hırsı bürümüş. Onun için dinamit atıyorlar küçüğüm, dedi.” (SABÜ:15).

Çocuklarda çevre bilinci oluşturmak, çevreyi koruyan ve seven, sahiplenen bir nesil büyüklerinin çevreye karşı tutumlarını örnek almakta ve doğru olanın o şekilde olduğunu düşünmektedir. Bu hikâyede baraj yapımı ve akabinde oluşan çevresel sorunlar sezdirilmiştir. Sanayileşme ve hızlı tüketim toplumunun doğaya ne kadar zarar verdikleri anlatılmıştır.

“Bir gün yine öğle vakti Deringöl’e doğru yol aldı. Bir de ne görsün? Gölün yarısı moloz ve toprakla doldurmuştu. Metin o kadar üzülür kadar kırıldı ki oturup dakikalarca ağladı. Koca iş makineleri homurdana homurdana çalışıyor, kuşları, balıkları ürküttükleri yetmezmiş gibi gölü inşaat atıklarıyla doldurmayı sürdürüyordu. Benekli’ mi öldürdüler diye koşarak toprağı kazan koca makinenin önüne atladı. Nefes nefese kalmıştı. Yumruklarını savurarak bağırırdı.

-Katiller balığımı öldürdünüz!” (DEBG:8) Bir çocukçun bulunduğu yerdeki yaşam alanının nasıl bir anda şantiyeye dönüştüğünü, gölün içinde arkadaşlık kurduğu balığın öldüğünü düşünmesi işlenmiştir.

“Yapma çocuğum, bu fabrika köyümüze yol getirecektir, su getirecektir, elektrik getirecektir. Kısacası hayat getirecektir. Bu sözleri çok tekrarladı ki Metin sinirlendi: Ama dereyi kurutuyor, balıkları öldürüyor, kuşları ürkütüyor. Dereyi toprakla dolduruyorlar. Tarlalarınızı hangi suyla sulayacaksınız? Biraz düşününce Metin’e hak verdi. Diğerlerine baktı: Çocuğun söylediklerinde doğruluk payı var dedi. Fabrikaya kaptırdık kendimizi, dünyayı gözümüz görmüyor. Gerçekten de öyle dedi diğer köylüler, çocukcağız haklı. Son sözü muhtar söyledi. Mühendis de düşündü, düşündükçe hak verdi. (DEBG:11)

-Dere kıyısına bir duvar çekelim, dedi, böylece dereyi de içindeki canlıları da kurtarmış oluruz.”

Bir çocuğun bulunduğu yerdeki yaşam alanını korumak için kendince yaptıklarının anlatıldığı bir bölüm.

Çevreyi korumak bilinçli bir nesil yetiştirmek, gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakmak adına çalışılmalı ve bu çalışmanın içerisine çocukların dahil

edilmesi gerekmektedir. Son zamanlarda hızlı kentleşme adına her geçen gün yeni beton yığınlarının dikildiği bir ortamda ormanların kasıtlı olarak yakılması, yok edilmesini konu alan bir hikâyeden yola çıkarak;(KDGZD:37)

“Böyle güzelim bir dünya yıkılır mı diye düşündü. Ormanı yakmakla yalnız insanlara karşı değil, hayvanlara karşı da büyük bir suç işleniyor. Çünkü hayvancıklar ormanda barınıyor. Yangının ortasına atladı. Hızla koşup öteki tarafa geçti. Kurtulmuştu, şimdi yapılacak iş yangını haber vermektir. Bütün gücüyle koştu. Karakolun kapısına geldiğinde yere yığıldı. Bütün gücünü tüketmişti. Yine de onları jandarmaya anlatabildi. Köylüleri alıp yangın yerine koştular. Sabaha kadar çalışarak söndürdüler. İki suçlu da yakalanmıştı. Aydınla herkes gurur duyuyordu. Onu kutlayıp teşekkür ettiler. Büyük bir cesaret göstermiş, orman için fedakarlıkta bulunmuştu”(ÇBE:22).Doğamızı korumanın öneminden bahsedebiliriz. Bir çocuğun gösterdiği cesaret ve duyarlılıkla orman yangının önüne geçilmiş olması çocuklarda bu bilincin oluşmasını sağlayacaktır.

Doğa ve Evren teması altında incelediğimiz bir başka bölümde; Çocuklarıyla birlikte evinin önüne küçük bir bahçe kuran ve bu bahçedeki bitkilerle konuşan, onların da bir ruhu olduğunu hissettirmeye çalışan bir babanın etrafına nasıl olduğunu gösterir.

“Aydın’ın babası tapu dairesinde memur olarak çalışıyordu. Ergün işten eve döndüğünde makası, tırmığı eline alıp bahçeyle uğraşır. Ağaçların kuruyan dallarını keser, çiçeklerin altını çapalar, zararlı otları söker, toprağı kabartır, gübrelerdi. Çalışırken de hiç sıkılmazdı. Çiçekleriyle gülleriyle, ağaçlarıyla konuşur dururdu. Sevgi ve emek verip karşılığında güzellik, mutluluk huzur alırdı. Bu alışverişi anlamayanların başındaysa Kadir’in babası vardı. Ne zaman komşusunu çiçekleriyle uğraşırken görse kahkaha atardı:

-Yahu birader, yine başladın kendi kendine konuşmaya.

Aydın’ın babası yıllardır tekrarladığı cümleleri bıkmadan sıraladı:

-Kendi kendime değil, çiçeklerimle konuşuyorum.” (ÇBE:29)

Yine bir başka hikâyede çocukların karıncalara nasıl zarar verdikleri anlatılmıştır. Yazarın eserlerinde çocuklara, hayvan sevgisi kazandırmaya çalışılmıştır.

“Kabilenin bütün karıncaları onu Reis diye çağırır. Fakat biz küçük karıncalar kendisine: Reis Amca deriz. Geçen gün okulumuzu ziyaret etti ve bize ders verdi: İnsanoğullarından kendinizi sakınınız. Bastıkları yerlere dikkat etmedikleri için hem başkalarına türlü kazalar gelir hem de bizi ezerler. Hele insanların çocukları daha da dikkatsizdir. Bazıları gerçekten çok merhametsiz oluyor. Şu yanımızdaki bahçeye bir gün yanlışlıkla girecek oldum, az daha sağ çıkamıyordum. Yaramaz bir çocuk beni bir çöp parçasının üzerine çıkarıp tam ateşe atmak üzereyken annesi durumun farkına vardı. Beni çocuğun elinden kurtardı.

-Ne iyi kadınmış dedik.

-iyi tabii insanoğlunun hepsi kötü değildir.

Böylece anladık ki kazara kötü insanların eline bir geçerse kurtuluş çok zor olur.” (KS:8-10) Bir karıncanın ağzından, karıncaların insanlar tarafından maruz bırakıldıkları durumlar anlatılmıştır. Çocukların karıncalara ve diğer hayvanlara zarar vermemek için bastığı yerlere dikkat etmesi gerektiği belirtilmiştir. Burada Kanuni Sultan Süleyman ve Ebu’sudur Efendi arasında karınca ile ilgili meşhur hikâyeden bahsetmek gerekir. Kanuni sarayın bahçesindeki ağaçları karıncaların istila ettiğini görünce hemen Şeyhülislam Efendiye mektup yazar ve der ki; eğer karınca ağaca zarar veriyor, onu kurutuyorsa, karıncayı yok etmenin bir günahı var mıdır? Mealindeki o meşhur beyitti yazar gönderir.

“Dırahta ger ziyan etse karınca. Günahı var mıdır ânı kırıncı? Ve Şeyhülislam Efendi veciz bir cevapla konuyu kapatır: Yarın Hakk’ın dîvânına varınca. Süleyman’dan hakkın alır karınca.

İşte bu iki büyük şahsiyet arasında karıncayı incitmemek üzerine kurulan müthiş diyalog çocuklara anlatılmalı ve karıncanın hakkını karıncaya teslim etme erdemine öğretilmelidir.

1.1.5. Çocuk Dünyası Teması

Türkçe Öğretim Programında geçtiği şekliyle; çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb. kavramlarla ifade edilmektedir. İncelenen kitaplarda daha çok soyut kavramları algılama ve mizah yönleriyle ilgili tema üzerinden alaka kurulmuştur. Burada çocukların baktığı yerden bakmak ve onların gördüğünü görebilmek çocuk edebiyatı yazarlarının üzerine düşen vazifelerden birisidir.

Çocuklarla arkadaş olmanın yolu çocuğu bir dil öğrenir gibi tanıma ve anlama çabası sayesinde gerçekleşir. Çocuk yazarlığı, çocuktaki safiyete ve bilgeliğe bürünmeyi, çocuk gözüyle bakmayı gerektirir. Çocuk bakışıyla çocuğa göre olanın ayrımı anlaşıldığında, çocuk aynasında bir çocuk olarak düşünme hissi artar. Ve bu sayede çocuğun ilgisi yazınsal eserlere daha çok yönelir.

Yolculuğa çıkmak üzere olan üç çocuğun aralarında geçen konuşmalar çocukların hayal dünyası ve mizah anlayışına dair bir örnektir.

‘Bir sabah düşeriz yola ver elini İstanbul. Zeki kenarda duruyordu, ama konuşmaların bir tekini kaçırmamıştı. İstanbul’un eli olur mu hiç, dedi. Adil bu sefer Zeki’ye döndü: Nasıl olmaz? Âmâ üçüncü sınıftakilere bunları öğretmezler. Gel dördüncü sınıfa da İstanbul’un eli var mı yok mu gör. Zeki yanaştı. Yüzünde bir hayret ifadesi vardı: Sahiden olur mu, diye sordu. Olur ki, hem de nasıl! Ben diyeyim Pazar’a kadar uzun, sen de Rize’ye kadar. Dev gibi şehir eli olmazsa nasıl yaşar? Şehir yaşar mı? Adil Zeki’nin aptallığına şaşırılmış gibi sırttı. Uyu sen, dedi. Şehir yaşar mıymış? Tabii ki şehir yaşar. Hani bayramlarda “Vatanımız çok yaşa diye bağırıyor muyuz?

-Bağırıyoruz

-Eee daha ne?’(ÜKY:12)

“Çocuk denince ilk akla gelen bu safiyettir.” (Uçan,2005:18-21). Bu bölümde iki çocuk arasında geçen konuşmada çocukların şehirleri tasavvur edişleri, mecaz kelimeleri algılayışları ve soyut düşünme becerileri üzerine bir konuşma geçmiştir. Çocuk Dünyası teması ile bağlantı kurabiliriz.

Çocukların ruh dünyalarında soyut olan kavramları algılamaları büyüklerden daha farklıdır. Örneğin hayatın bir gerçeği olan ölümü çocukların seviyesine göre anlatmak çok zor. Hele ki ölen kişinin çocuğa yakınlık derecesi fazla ise çocuğun bu durumu kabullenmesi ve zihninde anlamlandırması daha da zor olmaktadır.

‘Öyle seviyorum ki dedemi, vefat ettiğinde çok ağladım! Daha sonra babam her şeyi anlattı. Bir gün biz de ölecek ve dedemle tekrar birlikte olacaktık. O zaman ağlamayı kestim.’(KÇ:12) Ölüm kavramının çocuklardaki mefhumsa karşılığı ve ölümün onlar için ne ifade ettiği, ölümü çocuklara ne şekilde anlatmamız gerektiği hakkında örnek teşkil edicidir.

‘‘Çocukların ne hissettiğini keşke biraz düşünseler düşündüklerini sanıyorlar. Hep bizim iyiliğimizi istiyorlarmış. Fakat bizim için neyin iyi, neyin kötü olduğunu bilmiyorlar. Benim babam bilmiyor. Bilse buralara getirmezdiniz bizi.’’ (KÇ:78)

Çocukların ruh dünyasında oluşan yıkımları onları düşünüyor görünümünde yapılan her eylemin çocuk ruhundaki etkilerini gösteren bir pasajdır.

‘‘Karne tatilinde sizleri köye götüreceğim. İşlerim iyi gidiyor. Ne yapsam! pencereyi açıp avazım çıktığı kadar bağırırsam mı acaba? Ey millet, karne tatilinde köyüme gideceğim! Yaz tatilini köyümde gideceğim! Yaz tatilini köyümde geçireceğim! Sevincimi herkesle paylaşmak istiyorum.’’ (KÇ:141)

Çocukların köylerine gitme hayali bile onları mutlu etmektedir. Ait oldukları yerin özlemi içerisindeyler. Köylerine gidecekleri haberini duyduklarında ise bunu herkesle paylaşmak istemektedirler.

Dua etmek insanın, kendinden daha büyük bir güce iman etmesi ve ondan yardım dilenmesidir. Dua ederek ruhi bir rahatlama hissi oluşur. Bu hissi çocuklara öğretmek gerekir. Vatani düşman işgaline uğradığında, elinden sadece dua etmek gelen bir çocuğun anlatıldığı bir bölüm;

‘‘Allah’ım yurdumu, milletime bağışla. Masum Müslümanları düşmana ezdirme. Bize yurdumuzu koruyabilmemiz için kuvvet ver. Mücadele azmi ihsan et. Allah’ım sen Müslümanların nasıl ezildiğini en iyi gören ve en iyi bilensin. Neylersen güzel eylersin. Her işinde sonsuz hikmetler var. Merhametin boldur. Şu Yunan belasından Türk milletini kurtar. Askerimizi başarılı eyle. Düşmana karşı

dövüşenlerin kalbini azim ve cesaretle doldur. Yetimlerin, öksüzlerin, nebilerin, velilerin yüzü suyu hürmetine Rabbim.” (KK:66)

Bir çocuğun tehlike altında olan vatani için ettiği dua oldukça dikkat çekicidir. Duanın ne kadar önemli olduğunu ve duanın bir ihtiyaç olduğu çocuklar üzerinden anlatılmaktadır.

Çocuk dünyasında ölüm kavramının ne ifade ettiği, ölümü doğal bir olay olarak kabul etmeleri, ahirete inanmanın gerektiğine dair bir bölüm. Bu bölümde annesini kaybeden arkadaşına ahirette annesini görebileceği müjdesini verip onu teselli etmeye çalışan başka bir çocuğun ahiret ve ölümle ilgili düşünceleri gösterilmektedir.

“Üzülme kardeşim, dedi. Acını anlıyorum. Biz de geçen yıl ninemizi kaybettik. Onu hepimiz çok severdik. Ölüm Allah’ın emri, kimse karşı duramaz. Fakat bu ayrılık sonsuz bir ayrılık değil ki ölen yakınlarımızla ahirette tekrar görüşeceğiz. Tekrar birlikte olacağız. ‘’(DEBG:28)

Bu kısımda sevdiklerini kaybeden çocukların birbirlerini teskin etmesi işlenir. Ölüm sonrası hayatla ilgili çocukların ruh dünyasına dair izler taşımaktadır. Yine çocukların ölüm algısı ile ilgili bir bölüm;

“İlyas eve döner dönmez dayısına:

-insanların ölmesi korkunç, dedi. Dayısı İlyas’ın bu söylediklerine şaşırmişti:

-Neden korkunç olsun yavrum?

-Çünkü onları bir daha göremiyorsun, bir daha sarılıp öpemiyorsun diye cevapladı İlyas.

-Sevdiklerimizi bir daha görememek diye bir şey yok. Ahirette hepimiz görüşeceğiz, dedi dayısı. İlyas şaşırmişti:

-Annelerle çocuklar da mı, diye sordu.

Dayısı:

-Evet, onlarda görüşecek, kucaklaşacaklar ve hep bir arada olacaklar, dedi.

İlyas, bu duyduklarına çok sevinmişti. Ertesi gün okula koşa koşa gidip bu duyduklarını Rahmi’ye anlattı.

Rahmi arkadaşının onu düşünmesine çok sevindi. Gülümsedi:

-buna bütün kalbimle inanıyorum, dedi. İnanmasaydım annemin ölümüne dayanamazdım.” (FA,36-37)

Çocuklarda ahiret inancı, dünyaya neden ve nereden geldiğimiz, öldükten sonra bizi bekleyen şeyler nelerdir diye sorulduğunda onlardan alınacak cevaplar aslında aile ve sosyal hayatta öğrendiklerinden ibarettir. Ahiret mefhumu, yaptıklarından hesaba çekilme, ödül ve ceza kavramları belli yaş düzeyindeki çocuklara gerektiği ölçüde anlatılmalıdır. Hikâyemizde de ahiret ve dünya hayatı sezdirilirsek verilmektedir.

“Ey bu dünyaya gelen misafirler! Biliniz ki dünyamızın bir sahibi vardır. Size her türlü yiyecekler vermiştir. Yeraltında madenler yaratmıştır, nehirler akıtmıştır. Her şeyi yararınıza sunmuştur.

-Erol hemen atıldı.

-Bizden istediği bir şey yok değil mi?

-Var! Emirlerine uymanızı, yasaklarından kaçmanızı istiyor.

Bu sefer Murat sordu.

-Peki o kimdir?

-O Sultanlar Sultanıdır. Her şeyin sahibidir. O’nu tanıyınız ve O’na itaat ediniz.

Murat söz verdi.

-Ne dediyse yapacağım.

Erol ise hiç oralı olmadı. (...)

Odaya uzun boylu, güzel, parlak yüzlü bir subay girdi. Koltuğunun altında taşıdığı defteri açtı.

(...) Erol’a döndü:

Bir gün hesap sorulacağını aklına bile getirmedin. Dünyayı yemek, içmekten ibaret sandın. Cezan bitene kadar bir zindana kapatılacaksın. (FA:54-55)

Çocukların hayal dünyasında uzay ve içindekilere dair milyon tane düşünce bulunmaktadır. Uzay çocuğu kitabında bu merak ve hayaller eşliğinde incelendiğinde aslında kimsenin daha önce görmediği ama hayal ettiği bazı nesnelere anlatılmaktadır.

“Çıplak bir yere vardılar, ağaçların arasında pırıl pırıl, kocaman yuvarlak bir cisim gördü. Etrafı ışıktan bir halka ile çevrilmişti. Yanına gidince bu ışıklı halkayı daha iyi görme fırsatı buldu. Filmdeki uzay gemisine o kadar çok benziyordu ki, rüya görüp görmediğini anlamak için kımıldadı. Büyülenmiş gibiydi.” (UÇ:15)

“Babası çok şaşırılmıştı. Serdar’ın neden böyle konuştuğuna anlam veremiyordu:

-Elbette yavrum gece vakti başka kim olabilir ki!

-ben uzaya çıktım baba.

Babası hiç şaşırılmış görünmedi:

-Öyle mi yavrum?

-Evet baba, orada Sultan bile oldum. Âmâ artık dünyadayım, aranızdayım değil mi?

Babası şefkatle başını okşadı:

-Tabii, dünyada ve aramızdasın. Neredeyse sabah oluyor üstelik. Biraz ateşin var. Şimdi doktor çağıracağım.

Serdar başını diğer yana çevirdi:

-Doktor De, diye mırıldandı.” (UÇ:110-111)

Çocuk Dünyası Teması altında incelediğimiz bir başka hikâyede;

Dost fareler! Ne yapmak istiyorsunuz öyle? Gemiyi uçurmaya çalışan kötü adamlar var. Gemi batınca siz de boğulacaksınız, çok yazık!!dedi içinden. Birden anladı farelerin niyetini...Fareler vücudunu saran ipleri kemiriyorlardı. İçi sevinçle doldu.

-Dost fareler, dedi. Bana yardım etmek istiyorsunuz; çok teşekkür ederim. Âmâ lütfen acele edin! Yoksa çok geç kalmış olacağız.” (HY,35)

Ahmet iplerle bağlandıktan sonra ipleri kemirmeye gelen fareler ile arasında geçen diyalogda çocuksu öğelere, çocukça bakış açısına güzel bir örnek verilmektedir.

1.1.6. Vatandaşlık

Türkçe öğretim Programında açıklandığı şekilde adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb. gibi kavramları karşılamaktadır.

Programın amaçları arasında demokrasi gibi soyut kavramların müfredat programında yer alması oldukça önemlidir. Öğrencilerin demokrasiyi benimsemelerinde , okul ortamının demokratik profile sahip olması , demokrasinin ne olduğu ile ilgili bilgilendirmeden çok demokratik tutum ve becerilerin kazandırılmasına önem verilmesi gerekir. Aktif öğrenme ortamlarının oluşturulması gerektiği söylenebilir. Öğrencilerin demokratik toplumda yaşamanın, hayatlarını nasıl etkilediğini gözlemlmelerine olanak sağlayan imkanlar sağlanmalı, kendilerini ilgilendiren konulara ve kararlara katılımları teşvik edilmelidir. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi” nin uygulama sürecini değerlendiren araştırmalar yapılarak, uygulama kalitesi arttırılabilir. Özellikle çocuk kitaplarındaki yazınsal iletişimle bunu bir adım daha öteye götürüp demokrasiyi, hak ve özgürlük kavramını özümsemeleri beklenmektedir.

Şimdi incelemede konu olan kitaplarda yer alan Vatandaşlık Temasının nasıl verildiği ile ilgili bölümlere dönecek olursak; sınıflarındaki başkanlık seçimini demokrasi kurallarına göre yapmak isteyen Mehmet ve onun üzerinden demokrasiyi diğer öğrencilerine öğretmek isteyen bir öğretmen vardır. Demokrasinin yaparak yaşayarak öğrenilmesinde etkin role sahip olan sınıf başkan seçimleri üzerinden konu işlenmiştir. Öğretmen sınıf içerisinde öğrencilerin bilgilerini paylaşmalarına izin verip, doğru bilinen yanlışları da düzeltmek amacındadır.

“O yıl okullar açıldığında sınıf öğretmenleri kendi isteğine göre bir başkan seçmeyi uygun gördü. Bu seçim türü, Mehmet’e her zaman ters gelirdi. Başkan

mademki sınıfı temsil ediyordu halde seçim hakkı öğrencilerin olmalıydı. Öğretmenin sınıf başkanını seçeceği gün Mehmet söz hakkı isteyip itiraz etti:

Öğretmenim, demokrasi çağında yaşıyoruz, başkanın sizin seçmeniz demokrasiye aykırı değil midir?

-Demokrasi dediğin de neymiş, anlat da bilgilenelim.

-Demokrasi, kısaca halkın kendi seçtikleri tarafından yönetilmesidir, dedi Mehmet ayağa kalkarak. Halk belli bir süre kendisini yönetecek milletvekillerini seçer. Tatbiki oy kullanarak, seçilen insanlar, o belli süre dolunca tekrar millete gitmek zorunda kaldıklarından, kendilerini millete beğendirmek zorundadırlar. Bu bakımdan halkın isteklerine arzularına göre hareket ederler.’(ÇİTD:60-61)

Bu kısımda

“Doğrusu Mehmet çok çalıştı onu destekleyen bir grup arkadaşıyla gazete hazırladı. Seçildiğinde yapacaklarını madde madde yazdı. Gazeteyi bütün sınıfa dağıttı. Müdürün izniyle okulun kütüphanesinde tam dört kere toplantı yaptı. Arkadaşlarına düşüncelerini bir bir açıkladı.

Necdet daha önce ne yapıyorsa onu yapmayı tercih etti. Kendisine oy vermeyenleri döveceğini söyleyerek, seçmeni korkutarak başkanlığı kazanacağını umuyordu. Gizli oyla seçim yapılacağını unutmuş gibiydi. Müfitse herkese Kalem, silgi ve çikolata dağıtmayı tercih etmişti.

Sonunda seçimin yapıldığı gün sınıfta bulunan elli beş öğrenciden kırk tanesi Mehmet’e oy verdi. (ÇİTD:64-65)

Bu kısımda da öğrenciler arasındaki demokratik sınıf başkan seçimlerindeki yarış anlatılır. Öğrencilerin demokrasiyi anlama ve yanlışı göstererek doğruya ulaştırmak hedeflenir.

Demokratik yaşamla ilgili deniz altında yaşayan balıkların hayatı da örnek olarak işlenmiştir. Balıkların kendi aralarındaki problemleri oy birliği ile çözmeleri konu edinilmiştir.

“Toplantıdan sonra Başkan Amca, ihtiyarlar meclisiyle birlikte sarayın kapısına çıktı. Bütün balıklar sarayın önünü doldurmuştu. Toplantının

açıklanmasını bekliyorduk. Başkan Amca ve ihtiyarlar kapıda belirince müthiş bir gürültü koptu. Meydandaki bütün balıklar, kanatlarını hızla gövdelerine vurarak alkışlamaya başladılar. Sonra hep bir ağızdan –Yaşasın başkanımız, yaşasın demokrasi, yaşasın millet iradesi! Başkan Amca kanatlarını çırparak bizi selamladı.

-Değerli vatandaşlarım! Biz sizin seçtiğiniz idareciler olarak savaşı görüştük. Deniz Altı Ülkesinde başlayacak bir savaşın nelere mal olacağını biliyoruz. Elimizden geldiği kadar savaşmamanın yollarını aradık. Ama mümkün olmadığına karar verdik.” Deniz Altı Ülkesinin de demokratik bir yönetim şekli ile kendi yöneticilerini kendileri belirleyen balıklar savaş gibi önemli kararı yine kendi belirledikleri meclisin kararı ile vermişlerdir.

“Toplantıdan sonra Başkan Amca, ihtiyarlar meclisiyle birlikte sarayın kapısına çıktı. Bütün balıklar sarayın önünü doldurmuştu. Toplantının açıklanmasını bekliyorduk.

“Başkan Amca ve ihtiyarlar kapıda belirince müthiş bir gürültü koptu. Meydandaki bütün balıklar, kanatlarını hızla gövdelerine vurarak alkışlamaya başladılar. Sonra hep bir ağızdan –

Yaşasın başkanımız, yaşasın demokrasi, yaşasın millet iradesi!

Başkan Amca kanatlarını çırparak bizi selamladı.

-Değerli vatandaşlarım! Biz sizin seçtiğiniz idareciler olarak savaşı görüştük. Deniz Altı Ülkesinde başlayacak bir savaşın nelere mal olacağını biliyoruz. Elimizden geldiği kadar savaşmamanın yollarını aradık. Ama mümkün olmadığına karar verdik.” (SABÜ,50)

Deniz Altı Ülkesinde demokratik bir yönetim şekli ile kendi yöneticilerini kendileri belirleyen balıklar savaş gibi önemli kararı yine kendi belirledikleri meclisin kararı ile verirler. Hikaye yer alan bu bölüm Hak ve Özgürlükler teması için uygun bir örnek teşkil eder.

1.1.7. Kişisel Gelişim Teması

Türkçe Öğretim programında geçtiği şekliyle başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri,

meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri, öz güven, özsaygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi vb. gibi kavramları karşılamaktadır.

Kişisel gelişim çocuğun sahip olduğu yetkinliklerin farkına varması, yetersiz kaldığı konularda ise eksik ve zayıf yönü üzerine gitmesi ve zayıf yönünü güçlendirmesini sağlayacak bir kavram olarak bakılmalıdır. Çocukların öz yeterliliklerinin farkına vardırılması ve yetişkin birey olduklarında sınırlarını bilmeleri, kendilerini tanımları ve yeniden hedefler belirlemelerini sağlamalıdır. çocuğun okuduğu kitaptan etkilenmesi çocuk edebiyatının ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermektedir. Çocuğun okuduğu kitapta ağaca çıkmaktan korkan köpeğin ne kadar üzüldüğünü ve arkadaşları tarafından alay konusu edilmesini anlatılmaktadır. Tam da burada çocuk, kendi yaşadığı problemi köpeğin yaşadığı problemle özdeşleştirmiştir. Yüzmeyi öğrenmek için bu hikâyeyi kendine bir motivasyon kaynağı olarak görmektedir. Burada şunlar söylenilebilir. 'Çocuk kitapları doğal ve doğrudan bir motive kaynağı haline gelmiştir. Doğal olmanın yanında iyi, güzel, yararlı, ahlaki, olana ulaşmada öğrencinin yolunu kısaltmak, önünü açmak, bu yolda motive etmek gereklidir'. (Uçan, 2008:64)

“Okuduğu hikâye Orhan’ı çok etkiledi. Hatta kendi durumunu Alaca’ya benzetti. Orhan Alacanın yöntemini beğenmişti. Hemen işe koyuldu. Kendine sakin bir sahil kıyısı buldu. Aslında tek başına yüzme öğrenmeye çalışmalıydı, çünkü bu çok tehlikeli olabilirdi. Ama çalışmasını kimseye sezdirmemeliydi. Her sabah erkenden evden çıktı. Akşama kadar yüzme pratiği yaptı. İlk günler güneşte fazla kalmaktan her tarafı yandı. Hiç alışık değildi doğrusu. Tuzlu su, güneş yanığı, derinin soyulması. Bunların hepsine katlanmak zorundaydı. Evdekiler anlamasın diye ses bile çıkarmıyordu. Kapkara olmuştu, ama bir ayın sonunda hazır hale gelmişti. Arkadaşlarına sürpriz yapmanın vaktiydi. (ÇİTD:70-71)

Bu bölümde arkadaşlarının kendisi ile ‘Toprak Kurbağası ‘diye alay ettikleri bir çocuğun okuduğu hikâyeden etkilenmesi ve yüzmeyi öğrenmek için yaptığı bireysel çabası dikkat çekmektedir. Bir çocuğun istediğinde kafasına koyduğu hedefi çalışma ve özveriyle nasıl kazandığını gösteren bir bölüm.

Burada yine başka bir bölümde imkanları olmağı için eğitim hayatını yarıda bırakan fakat kendini ilmi ve irfanı yönden geliştirmiş bir babanın oğluna okumayı tavsiye ettiği bölüm incelenmeye devam edilecek olursa;

“Öyle istiyorum ki okumayı babam okuyamamış. Okul yokmuş onun zamanında. Varmış da çok uzaktaymış. Bir saat yürüyerek gidiliyormuş. O da bu yüzden ilkokulu bitirmiş, o kadar” (KÇ:7)

Sözlükte, gerçeğe ulaştırıcı güçlü sezış olarak geçen ‘irfan’ kavramı tam da çocuk edebiyatında çocuklara kazandırılması gereken bir mefhumdur. Zira günümüzde insanlar ilmi her bilgiye ulaşmaktalar fakat irfan kavramı hep unutulmaktadır. Cemil Meriç’in “İrfan, düşüncenin bütün kutuplarını kucaklayan bir kelime” dediğı gibi düşüncüyü şekillendiren ilimden ziyade irfandır. İlmin taçlanmış halidir. Yine irfanın ilimden öteye geçmesiyle ilgili Atatürk’ün şu veciz sözüyle konuyu noktalandırıyoruz.” Bir millet savaş meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin o zaferlerin kalıcı sonuçlar vermesi ancak irfan ordusuyla mümkündür.”

Başka bir hikâyeden devam edilecek olursa; bir çocuğun babasını memnun etmek için sınıf birincisi olma adına verdiği mücadele ve kendini geliştirme çabaları anlatılmaktadır.

“Sınıf birincisi olman şart değil Can! Yeter ki sınıfını geç, derslerini iyi bil. Çünkü hayattan alacağın büyük derslere bunlar basamak olacak, diye öğüt veriyordu. Onların sözlerine kulak verdim, ama yine de aralıksız çalıştım. Bir gün, üstünde teşekkür bulunan karneyi babamın eline verdim. Bana sorarsanız bir babanın en mutlu zamanıdır bu. Gözlerinin nasıl parladığını hiçbir zaman unutmayacağım.” (BC:19)

Can ‘ın babasını mutlu etmek ve kendi başarısını artırmak adına derslerine elinden geldikçe çok çalışmıştır.

Kişisel Gelişim Teması altında incelenen bir başka hikâye bölümünde;

“-Seyahat eden sıhhat bulur çocuklar! Sonra ufku genişler, kültürü artar. Vaktinizi iyi değerlendirmeye bakın! İnsanın her zaman meşgul olacağı bir işi olmalı. Gemide uzun süre yolculuk yapacaksınız. Bu vakti boş geçirmeyin!

Mehmet:

-Gemide ne yapabiliriz ki baba?

-Kitap okuyabilirsiniz, etrafı seyredebilirsiniz, gemi çalışanları ile arkadaşlık kurabilirsiniz. İnsan her tanıştığı kişiden bir şeyler öğrenebilir.” (HY:13-14)

Bu bölümde babasının ikizlere verdiği nasihatlerde insanın sürekli bir tekâmül içinde olması gerektiğini kendini dünya ve ukbasına dair işlerle meşgul etmesi, her ortamdan kendince faydalı güzel bilgiler edinmesi gerektiğine dair nasihatlerde bulunur.

1.1.8. Sağlık ve Spor Teması

Türkçe Öğretim Programında yer aldığı şekliyle; adil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, sportmenlik, temizlik, uyku vb. kavramları kapsamaktadır.

Sağlıklı Beslenme ve Spor özellikle de gelişim çağında olan çocuklar için çok önemlidir. Yaşam standartlarımızın değişmesine bağlı olarak yaşam kalitemizi etkileyen sağlıklı olma bilinci de artmaktadır. Fakat bir o kadar da hareketsiz yaşam ve fastfood beslenmenin sebep olduğu sağlık sorunlarıyla karşı karşıya olan bir nesil mevcuttur. Çocukların izledikleri reklam vb. kitle iletişim araçlarıyla sağlıksız gıdalara ve daha az hareketli bir yaşama özendirilmesi günümüzün ciddi problemlerindedir. Çocuk edebiyatının yine edebi metinler yönüyle sağlıklı yaşam ve spor konularında teşvik edici bir rol izlemesi gerekmektedir

Araştırmamıza konu olan kitaplarda sadece beslenme alışkanlığı veya spor yapma değil aynı zamanda ilk yardım eğitimi gibi konulara ilişkin içerikleri de bulunmaktadır. Örneğin;

‘Çocuğun sesi kesilince Orhan gömleğini üstünden fırlattığı gibi suya atladı. Dibe sürüklenen olan çocuğu anında yakaladı. Bu işin tekniğini bilmiyordu, ama kuvvetliydi. Zaten çocuğun çırpınacak hali kalmamış, kendini tamamen Orhan’a bırakmıştı. Orhan, hayret dolu bakışlar altında çocuğu sahile çekti. Yüzükoyun

yatırıp bildiği kadarıyla suni teneffüs yaptı. Yuttuğu bütün suları öksürerek boşalttı.’(ÇİTD:72-73)

Orhan’ın boğulmakta olan birine kendini iyice kaybettiği bir anda gidip kenara çekmesi arın bildiği ilk yardım yöntemlerini uygulaması yüzme gibi sporları bilenlerin boğulma anında yapması gerekenler üzerine çocuklarda bir bilinç oluşturmaktadır.

Aile bireyleri ile yapılan sportif faaliyetlerin çocuğun sadece motor kas gelişimine değil duyuşsal, bilişsel gelişimine de katkıları çok fazladır.

“Pazar günleri birlikte olabiliriz. Babamla ya bahçede çalışırız ya da birlikte ava gideriz. Geçen kış tüfeğini verdi bana: Bu tüfeği sana veriyorum, dedi. Kendime yeni bir tane aldım. Bundan böyle bu tüfek senindir. Âmâ atış yaptığın yeri iyi düşün. Düşünmemem olur mu? Tüfek bu, şakası yok ki! Zaten tek başıma ava çıkmaya da kalkışmam. Tehlikeli olur. Babamla çıkarım korur beni. Kuşu gösterir, nasıl nişan alacağımı öğretir. Sonrada ‘Ateş’ diye emreder.” (KÇ:14-15)

Babasıyla birlikte av sporuna giden bir çocuğun bu sporun tehlikeli yönlerini de biliyor ona göre hareket ediyor olması dikkat çekicidir.

Zararlı alışkanlıkların hem sağlımıza hem de sosyal hayatta bize nasıl zararlar verdiğini anlatan bir bölüm Sağlık ve Spor Teması altında incelenmiştir.

“Verem hastalığının en büyük sebebi içkili eğlencelerdir. Sonra, sarhoş adam başkalarına da zarar verir. Toplumun düzenini bozar. Sarhoş bir şoför düşün. Hareketlerinde hep bir uyuşukluk vardır. Kafası normal çalışmamaktadır. Oysa neredeyse kırk- elli insanın hayatının sorumluluğunu taşıyor. Küçük bir yanlış hareketi bu insanların ölümüne sebep olabiliyor. Arkada gözü yaşlı sakat insanlar kalıyor.” (BC:68) Bir diğer örnek ise; “sarhoş adam ne yaptığını bilmez. Gözleri doğru dürüst görmez. Arabayı bir kayadan yuvarlayabilir veya başka bir arabaya çarpabilir.” (FA:46) her iki bölümde de alkol kullanımının hem sağlığa zararları hem de bireyin tek başına işlediği bir hatanın nasıl bir sürü insana etki ettiğini anlatan bir bölümdür. Alkol ’ün hem sağlığımıza hem de toplumsal düzeni bozacağına dair bilgiler içermektedir.

Gelişim dönemindeki çocukların beslenme düzeylerinin akademik başarılarına ve sosyal ilişkilerine yansımaları üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Sağlık ve Spor Teması altında incelediğimiz bölümde, beslenme düzenine dikkat çekilir.

“Bir gün babası eve koca bir kavanoz bal getirdi. Ünlü ve çok pahalı bir baldı. Fakat Hasan baldan zar zor bir çay kaşığı almıştı ağzına. İkincisini yedirmek mümkün olmamıştı. Ağzını sıkılmış, evdekiler ısrar edince de karnım ağrıyor diye tutturmuştu. Hasan bunu hep yapardı. Yemeğe sıra geldi mi karnının ağrıdığını söylerdi.” (SNGŞ:44)

Okullarda çocuklara yönelik yapılan aşılara dikkat çekmek için hikâyede yer alan bir bölümü Sağlık ve Spor teması adı altında incelenir.

“Serdar iğneden hiç ama hiç hoşlanmazdı. Bu yüzden okuldan kaçtığı bile olurdu bu yüzden yüzünü ekşitti.

-İğne olmak istemiyorum dedi.” (SABÜ:25)

Başka bir hikâyeden alıp Sağlık ve Spor Teması altında incelediğimiz bölümde;

“Son olarak diş fırçalarını da valize koyduğunlar. Babaları bu konuda çok titizdi. Çocuklar şimdiden dişlerinize dikkat etmezseniz, benim yaşımda dişiz kalırsınız” diye öğüt verirdi hep.” (HY:12) Bu bölümde babalarının kişisel bakım ile ilgili diş sağlığınıza dikkat etmek ile ilgili verdiği nasihatte diş sağlığınıza dikkat etmemiz gerektiği sezdirilir.

1.1.9. İletişim Teması

İletişim; Türk dil kurumu sözlüğünde açıklandığı şekliyle, duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim demektir. Programın çizdiği çerçeveye göre ise; aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb. kavramları kapsamaktadır.

Çocuk edebiyatı alanında iletişim yeri çok önemlidir. Zira çocuğun duyuşsal, bilişsel gelişimi için gerekli bir kavramdır. Fakat bizi daha çok ilgilendiren kısım ise yazınsal iletişim kısmıdır.

“Çocukla yazınsal iletişim niçin önemlidir? Sorusunu, ilk çocukluk döneminden başlayarak çocuk- kitap etkileşimi neden önemlidir? Sorusuna bağlayabiliriz. Çocuk edebiyatı yapıtlarıyla kurulan iletişimin önemini belirlemeden önce, ’Çağımızda, hangi niteliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi temel amaç olmalıdır sorusuna da yanıt aramak gerekmektedir. Çağımızda duygu düşünce boyutuyla eğitilmiş, iletişim becerileri yetkin, yaratıcı ve duyarlı bireylere gereksinim duyulmaktadır. Bu niteliklerle donatılmış kişilerin yetiştirilmesinde, ailelere ve okula önemli sorumlulukların düştüğü açıktır. (...) Yazınsal iletişim süreci, çocukların dil gelişimini destekler; onlara anadilinin kullanımını, olanakların yaratıcı gücünü sezdirir. Çocukların kavramsal yeterliği onların; anlama, analiz sentez yapma, eleştirel düşünme becerilerini de artırır. İletişim araçlarının çoğaldığı iletişime geçmenin de bir o kadar zor olduğu bir süreçte yaşayanlar olarak bu konu üzerinde daha çok durmak gerekir. İletişim , iletileri yorumlama ve yeni anlamlar yaratma becerilerini kullanarak yaşamı ve insanı anlama deneyimleri edinmelerini sağlar. Günümüzde iletişim araçları artmış olsa da bu insanların birbirlerini daha çok dinledikleri anlamına gelmiyor maalesef. Yazarımızda kitaplarında iletişimin ne denli önemli olduğuna dair eserlerinde pasajlar bulundurmaktadır.

Bu pasajları inceleyelim;

“Zaten İlkokulda sınıf birincisiydi. Öğretmenleri hep çok zeki bir çocuk olduğunu söylerdi. Fakat burada hiçbir değeri yoktu. Ustası kafasının çalışmadığını söyler, günde belki on kere adam olamayacağını tekrarlardı. (Ç.İ.T.D,14)

Burada aslında gayet başarılı ve azimli bir çocuk olmasına rağmen ustası tarafından sürekli beceriksiz, yeteneksiz olmakla suçlanan bir çocuk vardır. Usta – çırak arasındaki ilişki maalesef pek de düzgün değildir. Sürekli yıkıcı eleştirilerde bulunan usta çocuğun kendi ruh dünyasında değersiz, işe yaramaz hissine kapılmasına neden olmaktadır.

İnsanlar gibi çocuklarında ne yapacağı ne olacağı onlara söylendiğinde o kimliğe bürünmeye başlamaktadır. Düşünmeyi bırakıp, düşündürüldüklerinde aslında

kendileri olmaktan vazgeçip başka bir kimliğe bürünmektedirler. Toplumun belki de en büyük yanlışı budur. Gençlere ve çocuklara kendi zihnimizin ufkumuzun ulaştığı son noktayı gösterip; evet nihai hedef bu, buna ulaşamıyorsan 'sen adam olmazsın' gibi sığ bir cümle adeta ruhları ve zihinleri öldüren bir iletişim zehridir. İletişime geçmek gerekiyorsa karşısındakini kafamızın içindeki şemalarla değil karşısındakinin hayal ve ruh dünyasına göre yapmak gerekir.

Aslında bu noktada iletişimden yola çıkarak kendini sürekli aşağılık hissetme duygusunu hikâyeden hareketle toplumumuza mal edebiliriz. Ustanın sürekli çırağı aşağıladığı gibi toplumumuzda aslında son iki asırdır sürekli kendini aşağılayanlara kulak vermekte ve kendini, geçmişini aşağılama eylemini üstlenici role bürünmektedir. Tarihi süreç içerisinde Tanzimatlar başlayan ve kendini sürekli" az gelişmiş 'olarak atfeden bir toplum tarihi süreçte yaşadığı kaybedişleri birer aşağılık kompleksi haline dönüştürmüştür. İbn Haldun'un da dediği gibi: Allah hiçbir zamana, mekâna, kavme, aileye ve kişiye özel ahkam tahsis etmez'. "Tarih kazanıldığı gibi kaybedilebilir. Bu tespit insani tüm üretim alanlarını kapsayacak şekilde düşünülmeli; ayrıca tarihi olarak da dar bir zaman dilimiyle sınırlandırılmamalıdır. Biz kimiz? kime aitiz sorularına cevap bulduğumuzda aslında toplumsal aşağılanma ve kendini aşağıda görme hissimizi yenmiş olacağız. Kim olduğunu, tarihini bilmeyen toplumlar zamanla kendilerine galip' yeni gücü hem şimdisine hem de geçmişine katılır; geleceğini de yeni gücün geleceğine bağlı görür. Artık sahiplenmesi gereken bir geçmişi olmadığından –çünkü hem akli hem de hissi seviyede ondan kopmuştur-yeni güce karşı farklı bir kimlik/ tarih sahibi kişi gibi davranmaz; tersine yeni gücün bir bireyi yaşamayı kendine hedef seçer." (Fazlıoğlu, Haziran 2018:67)

Farklı bir hikayeden alınmış, farklı bir ileti ve oluşturacak bir pasaja geçilecek olursa;

'Ahmet'in evlendiği yıl babalarını kaybettiler. Hüseyin birden değişmeye başladı. Sık sık kasabaya inip o zamana kadar hiç yapmadığı şeyler yapmaya başladı. Kasabanın işsiz güçsüz gençleriyle arkadaş oldu. Ağabeyi bu duruma çok üzülürdü. Kardeşine her zamanki gibi ağabeylik yapmak istiyordu. Âmâ Hüseyin buna izin vermiyordu.

-Büyüdüm artık, çocuk değilim. Bana karışamazsın, diyor. İsteddiği gibi yaşıyordu. (Ç.İ.T.D: 42)

Bu kısımda; toplumda her aile içinde görebileceğimiz türden bir çatışma mevcut. Abisi kardeşi için gerçekten endişelenmekte onun kötü gidişatını düzeltmek istemektedir. Fakat Hüseyin'in bu konuma gelmede önceki ruh hali ve yaşadığı olayları göz önüne alıp ona göre yaklaşımda bulunmak gerekiyor. Babasının kaybı ve ardından oluşan otorite boşluğu nedeniyle kendini başka zevklerle tatmine gitmiş ve en sonunda en yakınlarının sevgisinden kendini mahrum bırakacak eylemlerin içine girmişti.

Aile içi anne –çocuk iletişimine dair bir örnek;

“Annemin bir gün şikâyet ettiğini görmedim. Çok da anlayışlıdır kadar iş arasında bizimle öylesine ilgilenir ki! Birlikte oyun bile oynarız. Bazı geceler gök gürler. Annem odamıza gelir o zaman. İkimizi kolları arasında uyutur. Masal da anlatır. Annem çok bilgilidir. Okumamıştır, ama onun bildiği masalları okumuşlar bilmez.” (KÇ:11)

Aile içi iletişimin ne kadar önemli olduğu, bir annenin evlatlarının karakter gelişiminde ne denli bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Annenin ev içindeki konumu ve aile içi iletişim günümüzde üzerinde durmayı gerektiren bir konudur. Aile içi iletişimin azaldığı teknoloji çağında hikâyenin bir kısmında bundan bahsedilmesi oldukça yerinde bir tespit olur.

Aile içi iletişimde önemli bir yere sahip olan toplantı ve istişareler ailecek alınacak kararlara uyumu daha çok artırmaktadır. Aile içinde yapılan toplantılar düzenlemek çocukların ev içinde söz hakkı alması, kendini daha iyi ifade edebilmesi, aile bireylerinin birbirlerine olan yakınlığını ve iletişimdeki sorunları ortadan kaldırmayı sağlar.

“İstanbul'a göçüyoruz. Boynum büküldü. Ayşe anlamaz gözlerle bakakaldı babamın yüzüne. Niçin ama? Burada iyi değil miyiz? Diye sordum. Orada daha iyi olacağız, dedi babam yarın gidip ev tutacağım. Bir aya kadar göçüyoruz. Annemin gözleri gülüyor, belli ki memnun. Hakkı da var sevinmek konusunda. Bu kadar çok çalışmaktan kurulacak. Anlaşmışlar babamla besbelli. Âmâ bizim fikrimizi soramazlar mıydı?” (KÇ:15)

Aile içi istişare ve iletişimin önemli olduğunu gösteren noktalardan birisi. Bu kısımda ailecek başka bir yere gitmek, ailenin tüm bireylerini kapsayan bir karar almak gerektiğinde ailedeki küçük büyük herkesin görüşünün alınması ve bu karara ikna edilmesi gerektiğinin önemi vurgulanmıştır. Başka bir hikâyede geçen bölümü inceleyelim.

“Onun yanında kendimi hala huzur içinde hissederim. Arkadaşlarımla bozuşsam o teselli eder, bir şeye kızsam o yatıştırır. Bütün can sıkıntılarımı onun kucağında eritirim. Kuş gibi hafiflerim onun pırlanta kalplidir annem. Babamla bir kere olsun tartıştığına şahit olmadım. Acaba hiç mi kavga etmezler, yoksa benim yanımda mı bundan kaçınırlar? Bunu anlayabilmiş değilim.” (BC:13)

Burada aile içi iletişim ve huzuru anlatan bir bölüme yer verilmiştir. Çocukların ilerde kendilerine rol model alacakları bir evlilik, bir anne ya da baba figürü vardır. Sağlıklı iletişimlerde elbette herkes mükemmel değildir fakat sorunları büyütme ve özellikle de çocukların yanında anne babaların birbirine olan kötü tutumlarının olmaması gerekir.

Bir babanın evladına toplumsal hayatta dikkat etmesi gereken huşuları anlatması ve aralarında geçen diyalog iletişim teması altında incelenmiştir.

“Mümkün olsa kardeşinle seni ayrı ayrı odalarda yatırırdım Can. Ama evimiz dar, der. Niçin babacığım, diye sorduğumda: Aile, çocuğu yetiştiren ilk ve son okuldur. Ayrı ayrı odalarda yatmak çocuktaki sorumluluk duygusunu kuvvetlidir, şahsiyet kazandırır, cevabını verir. İnanıyorum ki, babamın her söylediği söz bir ölçüdür. Onun verdiği öğütlere uyduğumuz zaman hep doğru sonuçlarını gördüm.” (BC:27) Babanın oğlu ile iletişimi, çocuğun düzeyine uygun açıklamalar yaparak çocuğun zihninde oluşan sorunlara cevap vermesi dikkat çekmektedir.

Çocukların arkadaş ortamında kendi aralarında bir fikri düşüncüyü tartışmaları, birbirlerinin sözlerini kesmeden saygı çerçevesi için de ‘dilenci’ kavramı üzerinde tartıştıkları, tartışmanın nasıl yapılması gerektiği hakkında örnek bir olay verilmiştir.

“Zaman zaman bazı tartışmalara girdik. Bu tartışmaların birisi büyük kafalı Kemal ile en uzun boylu arkadaşımız Kadir ‘in arasında geçti. Tartışma, dilencilere nasıl davranılması gerektiği ile ilgiliydi.” (BC:60) Öğrencilerin ev ortamında kendi

aralarında bir mesele hakkında tartışa bilmelerini, herkesin konu ile ilgili fikirlerini hür bir şekilde söylemesi işlenmiştir.

“O günkü Türkçe dersinin konusu Kitle iletişim araçlarıydı. Öğretmen, bu araçların neler olabileceğini bütün sınıfa sordu. Erdem hemen parmak kaldırdı: İnternet olabilir mi öğretmenim? Bu cevaptan sonra sınıfta bir uğultu oldu, herkesin aklına çeşit çeşit iletişim araçları gelmeye başladı. Televizyon, radyo, bilgisayar, telefon, hatta telgraf diyen bile oldu.

-Mektupta vardır öğretmenim, günümüzde kimse birbirine yazmasa da yıllar önce telefon ve internet yokken insanlar birbirlerine mektup yazarmış, değil mi öğretmenim?

Şimdi internet kullanarak nasıl birbirimize e posta yazıyorsak bir zamanlar mektup yazmak da insanlar arası iletişimi sağlayan bir araçtır. “(SNGŞ:12) Sınıf içi iletişim ve iletişim kaynakları hakkında konuşan çocukların günümüz ve geçmişteki iletişim araçlarıyla ilgili bilgilerini paylaştıkları bir sınıf ortamı vardır. Burada bahsetmemiz gereken noktalardan birisi de çocukların iletişim araçlarını nasıl algıladığı ve iletişimin hangi boyutunda olduklarıdır. Çocuklara iletişim araçlarından nasıl yararlanacaklarını öğretme görevi yetişkinlere aittir. Ne yazık ki çoğu yetişkin de bu araçların amacını ve işlevini bilmez. Bir çocuğun iletişim araçlarını kullanma biçimi, merak ve ilgileri yanında öğrenme eğilimlerini de öğrenmemize yardımcı olur. Çocuklar psikolojik durumları ve günlük yaşantıları ile orantılı biçimde iletişim araçlarını kullanıyor. Çocuğun kullandığı iletişim aracının süresi ile çocuğun iletişim ortamı hakkında bilgi edinmemiz kolaylaşır.” (Şirin,2016:35) İletişimde yazınsal metinlerin önemini yadsınamaz. Erken yaşta babasını kaybetmiş bir çocuğun babasına mektup yazması ardından yine onun ağzından kendi yazdığı mektuba cevap yazması da bir iletişim türüdür. Ölüm kavramını henüz algılayamadığı için babasının ölümünden dolayı babasına kızgın bir çocuğun mektup yazarak kendini ifade etmesi pedagoglarca sık tavsiye edilen bir iletişim yöntemidir. ”Her metin, her yazınsal ürün başka bir insan demektir; dünyayı başka şekilde anlamlandırma, dışarıya açılan bir pencere, bir ufuk demektir.” (Uçan, 2008:32) Yazınsal ve iletişim arasındaki ilişkiye örnek bar bölümü inceleyecek olursak;

“Annesiyle babaannesi sürekli birbirlerini üzer, kavga ederdi. Daha doğrusu annesi söylenir, babaannesi de boynunu büküp sessizce ağlardı. Belli etmek istemezdi, ama altı yaşındaki Ömer anlardı. Eli tespihinde, dudakları kımıl kımıl dua ederken bal gibi de ağlardı işte. Buna bir an önce çözüm üretmeliydi Ömer. Ömer’in annesi, mektubu bitirdiğinde gözyaşlarını tutmakta zorlandı. Mektubu aldı. Ömer’in babaannesine verdi. Okumasını bekledi. Sonra ellerine sarıldı. Öptü, başına koydu:

-Beni affet anneciğim, dedi. Aslında seni üzmemek istemedim. Fakat o kadar çok işim var ki sana gerektiği gibi zaman ayıramadım. Evimin neşesi senmişsin. Ne olur affet. Ömer ‘in babaannesi de ağlıyordu. Gelinine sarıldı:

-Üzülme kızım, dedi. Bundan sonra birbirimizi hiç kırmayalım olur mu? Ömer’i de daha fazla üzmemelidir. Ömer o gün okuldan eve döndüğünde evi değişmiş buldu. Annesinin yüzü gülüyordu. Babaannesinin de yüzü gülüyordu. Sanki bütün eve büyük bir neşe, büyük bir mutluluk gelmişti. Demek ki planı işe yaramıştı.

-Yaşasın, diye bağırdı.” (SNGŞ:18)

Aile içi iletişimsizlik sonuçları çocuğun gözünden anlatılmıştır. Çocuğun ailesinde oluşan problemi çözmek amacıyla kendince yazdığı mektup ve yaptığı plan neticesinde artık evlerinde eski huzurlu günlerini yaşamışlardır. “Öğrenmek ayrı bir edim, hissetmek, gereğini yapabilmek ayrı bir edimdir.” (Uçan, 2008) Burada insanların aslında konuşarak birbirleriyle olan problemlerini çözmeleri ve özellikle aynı evin içinde yaşayan bireylerin birbirleriyle iletişimlerinin çocuklar üzerindeki etkilerinin ne kadar büyük olduğu anlatılmıştır.

Sınıf içinde sessiz bir köşede iletişime kapalı öğrencileri gördüğümüzde hemen aklımıza gelen ilk şey çocuğun aile yaşantısı olacaktır. Kendini ifade edemeyişi, geri planda durmak isteğinin elbette birçok sebebi bulunmaktadır.” Çocuğun sevgiyi paylaşabilmesi, güven duygusunu geliştirebilmesi, ailenin duyarlı çabalarıyla olanaklıdır. Anne, baba ve diğer yetişkinler ,çocuğun yaşamında sevgiyi paylaşan, gereksinmelerini karşılayan, anadilinin kullanımını örnekleyen modeller olarak ilk uyarınlardır.(...)Bilinmelidir ki çocukların duyma düşünme yetilerini kullanmalarına olanak sağlayacak, onları tepki vermeye itecek ,isteklendirecek, sezinletici her uyarıcı ;onların bilişsel ,dilsel ve toplumsal gelişimi için de yeni öğrenme olanakları yaratacaktır.” (Sever, 2013:75)

“Neden hiç sesin soluğun çıkmıyor Melda, diye sordu.

-Çünkü mutsuzum, cevabını aldı kızından. Melda'nın annesi oldukça şaşırılmış, eli ayağına dolaşmıştı:

Ama neden diyebildi sadece.

-Bu evde doğru dürüst konuşulduğunu görmemekten, dedi Melda kızarak. Ya kavga ediyorsunuz babamla ya da susup bir köşede somurtuyorsunuz.

-Tamam, ama bunlar seni ilgilendirmez ki. Biz büyükler bazen çekişir, bazen de barışıyoruz. Büyüklerin işine karışmamalısın.

-Melda kendini tutamayıp ağladı:

Ben size karışmıyorum. Âmâ siz hayatıma karışıyorsunuz. Beni mutsuz ediyorsunuz. Sizi sevmiyorum.

Son cümlesi ağzından kaçmıştı yoksa Melda ailesini her ne olursa olsun seviyordu. Âmâ sürekli kavga etmeleri, için için ağlamalarına sebep oluyordu.” (SNGŞ:19-20)

Aile içi çatışmaların çocuklarda ileriki hayatlarında iletişim kuramama, bağlanamama gibi olumsuz durumlara neden olduğuna dair örnek bir bölümdür. Aile içi iletişimin ne kadar özen gösterilmesi gerektiği anlatılmıştır.

1.1.10. Hak ve Özgürlükler Teması

Türkçe Öğretim Programında; bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb. şeklinde ifade edilmektedir.

Günümüzde hak ve özgürlük kavramı sınırları zorlayan bir ifade özelliği göstermektedir. İnsanlar birbirlerinin aleyhinde konuşmaları, özel hayatlarına saldırmayı kendilerince ifade özgürlüğü olarak görmektedir. Sosyal medyanın kullanımıyla da insanlar birbirilerinin yüzüne bakarak söyleyemeyeceği sözleri sanal

ortamdan söylemekte ve bunun adını ise ifade özgürlüğü koymaktadır. Bu tutum başta kendimize ve birlikte yaşadığımız başka insanlara olan saygımızı yitirmemize sebep olur. Öğretim Programında böyle bir temanın yer alması çocukların ileride ne zulmedici ne de zulme uğrayan kişiler olmaktan uzak, görev yetkilerinin farkında, sorumluluk sahibi hakkı gözeten bireyler olmaları yönünden önemlidir.

Yazarımız ise eserlerinde kamu hakkı, kişi hakkı ve özgürlükler adına temalara uygun bölümlere yer vermiştir. Örneğin;

‘Meğer iki aşçı yamağının kalpleri fesat doluymuş. Depodan aldıkları patates çuvallarını, pirinç torbalarını, şekerleri yolculara satıp haram yoldan para kazanıyorlarmış’’ (ÜKY:59) (...)Benim şahsi malımı çalsaydınız rahatlıkla affedebilirdim. Ancak milletin malını çalmanızı asla affedemem. Zile bastı. İçeri giren iki hırsız teslim etti: Patatesi satın alan adamın bulunduğu kamaraya şu ikisini kapatın, dedi. İlk limanda karakola teslim ederiz. Cezalarını çeksinler de uslansınlar. Gemici selam verdi. İki hırsız da alarak kamaradan çıktı.’’(ÜKY:59)

Bu kısımda devlete ait eşyaların aşçı yamakları tarafından gizlice satılması ve devletin zarar uğratılması söz konudur. Haksız kazanç peşinde olmanın insanlara kazançtan ziyade kayıplara neden olacağı konusu işlenmiştir.

Hak ve Özgürlüklerden bahsederken yalnızca insanlara ait hak ve özgürlüklerden bahsetmemek gerekir. Hayvanlarında tıpkı insanlar gibi yaşama hakkı vardır. Doğa yaşayan canlılara zarar vermek gibi bir hakka sahip değiliz. Bilakis hayvanlara sahip çıkmalı, onların da bir can taşıdığını unutmamalıdır. Çocuklarımızı hayvan haklarını gözeten bireyler olarak yetiştirmeliyiz. Hak ve özgürlük kavramında da olduğu gibi toplumumuzda bir kavram kargaşası mevcuttur. Rasyonel olan her şey akli değildir. Çünkü akıl doğru ve yanlış ayır edip aleyhine dahi olacak olsa ulvi olanı, kalbi olanı seçer. Rasyonel toplum atom bombası icat ederek canlı, cansız her şeyi yok etmeyi doğru kabul ederken, ulvi akıl ise kuşlar için binaların belli bölümlerine ‘kuş evi’ yapmayı ‘Gurabahane-i Laklakan’ gibi vakıfları kurmayı salıklar. Günümüz de ise rasyonalite camilere kuşlar gelmesin diye dikenli tel gibi kuşlara zarar verice, onları kaçırarak yolları aramaktadır. Bu söylediklerimizin bir örneği araştırmamıza konu olan hikâyede sunulmuştur.

“Menekşe kedim, akıllı kedim, canım Kara Kedim! Belli ki seni zehirlemişler. Yoksa ağzın köpük köpüğe kalmazdı. Belki de belediyeciler yaptı! Yasemin çok haklıymış. Başiboş dolaşan hayvanları zehirlediklerini söylerken çok haklıymış. Başiboş dolaşan hayvanları zehirliyorlar burada. İstanbul’muş istemem İstanbul’u! Hayvanlara bile rahat yok burada.” (KÇ:133)

Hayvan haklarının önemi, onların da diğer canlılar gibi yaşamaya haklarının olduğunu, şehir ortamının getirdiği olumsuzluklardan bir tanesiyle daha yüz yüze gelir. Evlerinde büyüttükleri evlerinin neşesi olarak gördükleri Kara Kedileri sokak kedisi zannedilerek zehirlenir. Sokak kedisi olsa dahi hiçbir canlı bu şekilde davranılmayı hak etmemektedir. Yeryüzündekilere merhamet etmek, dertleri söyleyecek dilleri olmayan hayvanları sevmek ve onları sevdirmek boynumuzun borcudur.

Sosyal hayatta getirilen yasaklar aslında bizlerin daha huzurlu bir yaşantı içinde olmamız için gereklidir. Toplum içinde, kapalı alanda sigara içmenin yasaklanması Hak ve Özgürlükler Teması altında incelenmiştir. Sigara kullanarak başkalarının hakkına tecavüz edildiğinde takınmamız gereken tavır çocuklara sezdirilmiştir.

“Kalabalığın ortasında bir bay sigarasını yakmaya çalışıyordu. Hayretle bakıyordum. Otobüsün en görünen yerinde ‘Sigara İçilmez’ levhası asılmıştı. Okuyamıyor muydu acaba? Çevredekiler dumandan rahatsız oldu. Durumu fark etmiş olmalı ki hemen uyardı. Lütfen sigaranızı söndürünüz.! (BC:78) Otobüste diğer insanların haklarını ihlal edecek davranışlarda bulunmamamız gerektiğine dair hayatın içinden bir bölüm verilmiştir. Hak ve özgürlüklerimiz başkalarının hak ve özgürlüklerinin başladığı noktada biter.

“Artık ne köpek balığı vardı ne de kötü kalpli ahtapotlar çetesi. Özgür bir vatana kavuşmuştuk. Bütün balıklar huzur ve güven içerisinde yaşayabilirdik bundan sonra.

Sevgili çocuklar, özgürlük ihtiyaçların en büyüğüdür. Herkes özgür olmak ister. Bunun için kanunların izin verdiği her şeyi yapmak gerekir. Özgürlük için gerekirse savaşlar yapılır. Çileler çekilir. Hiçbir savaş, hürriyet savaşı kadar kutsal değildir. Çünkü inanç ve inancın gereğini yapmak hürriyet içinde mümkün olur.

Hürriyetler sınırsız değildir. Bizim hürriyetimiz ancak başkalarının hürriyetiyle sınırlıdır. Ben hürüm diye ağzına geleni söylemek, komşu hakkına tecavüz etmek, başkalarına zarar vermek olsa olsa ‘terör’ olur. Kendi hürriyetimizi koruduğumuz gibi başkalarının hürriyetine de saygı duymasını bilmeliyiz. Hürriyet engin bir duygudur. İnsanların kafasından bunu söküp atmak mümkün değildir.” (SABÜ:94-95) Hikâyenin en son kısmında yer alan bu bölümde hak ve özgürlük kavramı açıklanmıştır. Ve tamamıza uygun niteliktedir.

Hak ve Özgürlük temasıyla ilişkilendirdiğimiz bir başka bölümü inceleyecek olursak;

“Üç masum arkadaşımızı hiç sebep yokken öldürdüler. Daha önce işledikleri cinayetlere bir yenisi daha böylece eklenmiş oldular.

-Biliyoruz maksatları bizi korkutup yurdumuzu elimizden almaktır. Buna seyirci kalamayız. Ne isterlerse verimiz belki, ama yurdumuzu kimseye veremeyiz. Biz hürüz, hür doğduk, hür öleceğiz. (KS:12)” Karıncaların Kızıl Karınca Kabilesinin baskıcı tavrından kurtulmak özgürce kendi yurtlarında yaşamak arzularını anlatan bir bölümdür. Karıncalar üzerinden günümüzdeki terör faaliyetlerine bir gönderimde bulunulduğu çıkarımı yapılabilir.

Hak ve özgürlüklerin olmadığı bir toplumda hiçbir fikri tekâmül görülmez. Güçlü olanın haklı değil haklı olanın güçlü olduğu toplumlarda ancak insanlar özgürce yaşayabilir, kendileri gibi olabilirler. Hak ve Özgürlükler Teması altında incelediğimiz bölümde:

“Kolundan çektim:

-Gel başarabilmek için Allah’a dua edelim. Biraz çekindi:

-Ama ben dua etmesini bilmem ki! Kral bütün dini kuralları yasakladı. Burada ibadet etmek de yasaktır, dua etmek de.

-Bu kadarını kafama sığdıramıyordum:

-Nasıl olur?

-İki sene öncesine kadar bizim de sizin ki gibi iyi kalpli bir kralımız vardı. Şimdiki kral onu hile ile devirdi. Daha ilk gün ibadet etmeyi yasakladı. Kral'a karşı müthiş bir kin duymaya başlamıştım.” (KS:75)

Bacağımızı neden kestiğini söyleyecektiniz?

Gözleri dalgınlıktı:

-Ağzımdan bir kelime kaçırdığım için, dedi.

-Nasıl bir kelimeydi ki buna yol açtı?

Sanki hatırlamak istemiyormuş gibi yüzünü buruşturdu. Bir süre öylece durdu daha sonra anlatmaya başladı:

-Bir gün Kral 'ın gözetiminde bir yere gidiyorduk. Bacağım bir çalıya takıldı. Düşerken ağzımdan “Hay Allah “sesi çıktı. Kral bunu duydu, beni hemen yanına çağırdı...

-Niçin Allah'ı ağzına aldın, diye sordu.

-Ayağım takıldı ya, dedim.

-O kelimeyi söylemeyi yasak etmiştim bilmiyor musun?

-Biliyorum sayın Kralım ama ayağım takılınca çıkıverdi ağzımdan, dedim.

Sinsi sinsi gülerek bakıyordu:

-Hangi ayağın, diye sordu. (...)

-O bacağın kesilirse bir daha hiç takılmaz ve o sözü ağzına almazsın, dedi. Nöbetçi hüngür hüngür ağlamaya başlamıştı. (KS:87-88)

Yukarıdaki her iki bölümde de dini inançların yasaklandığı, din ve vicdan özgürlüğüne pranga vurulduğu anlatılmıştır. Bu kısımlardan hareketle akıllara Osman Yüksel Serdengeçti'nin sırf Allah dediği için hâkim karşısına çıkarılması gelir. Yazar günlük hayatta hak ve özgürlük adına yaşanan ve yaşanması muhtemel durumları çocuklara sezdirerek anlatmaktadır.

1.1.11. Vatandaşlık Teması

Türkçe Öğretim Programında yer aldığı şekliyle; adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb. alt temalara ayrılmıştır.

“Sonunda kardeşçe geçinmenin yolunu bulmuştuk. Bir senelik barış imzaladık. Bu süre içinde kimse kimseye saldırmayacak, barış içinde yaşanacaktı. Yiyeceğimizi, nasılsa başka şeylerden bol bol çıkarabiliyorduk.” (SABÜ:19)

Balıkların kendi aralarında yaptığı mutabakat sonucunda bir arada, kardeşçe birbirlerinin haklarına riayet ederek huzur içinde yaşamaları anlatılır.

Vatandaşlık görevi her durum ve koşulda uyulmayı gerektiren bir anayasa hükmündedir. Vatandaşlık aslında milli kültürde yer alan ‘töre ‘anlayışdır. Törenin verdiği göreve uymak, millet ve devlet menfaatine çalışmaktır. Herkesin kendine göre yapması gereken, kendisinden beklenen görevleri vardır. Tıpkı bir öğrencinin asli görevinin ilim ile meşgul olması gibi. İşte her durumda bizlere düşen bir görevin olduğunu sezdirerek veren bir bölümü incelenecek olursa;

“Büyüklerimiz cesaret için ille de yaşlanmayı beklerler. Oysa biz gerçekten cesuruz.

-aralarına karışsak?

Parlakgöz itiraz etti:

-olmaz bize verilmiş bir görev vardır. Bunu yapmaya çalışalım. Başka şeylere kafamız takılırsa iyi bir iş göremeyiz.

Arkadaşım haklıydı. Onaylamaktan baksa çare bulamadım. Herkes kendine verilen görevi en iyi şekilde taparsa savaşın kazanılmaması için sebep kalmaz.” (KS:27) Savaş sırasında karıncaların kendilerine verilen görevleri yerine getirmeleri, Bunun dışında yapacaklarının belki de hem kendi hem de kabilelerinin zararına olacağı anlatılmıştır. Vatan söz konusu olunca vatandaşların kendilerince yapmaları gereken vazifeler olduğu anlatılmıştır.

1.1.12. Okuma Kültürü Teması

Türkçe Öğretim Programına göre; okuma kültürü alt başlıkları bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültürüz-kitap, z-kütüphane vb. olarak tanımlanmıştır.

Okuma kültürünün oluşmasında en çok öneme sahip olan , eserlerin edebi niteliğidir. Nitelikli eserler çocuklar üzerinde okuma kültürü oluşmasını sağlar.

“Çocuk kitapları, çocuğun dilsel, duysal ve kişilik gelişiminin yanı sıra, bilişsel öğrenme sürecinde de etkili olan araçlardır. Nitelikli çocuk kitaplarının, çocukların yazılı kültüre yönelmesi, okuma alışkanlığı vb. davranışları edinmelerinde belirleyici birer amaç olduğu düşünüldüğünde, insan ve yaşam gerçekliğine ilişkin serinlettirici işleviyle çocuklardaki öğrenme yetilerinin geliştirilmesi için de etkili bir uyaran olduğu söylenebilir. Kitapların, anılan işlevlerinden yararlanabilmenin temel koşulu ise kitaplarda kurgulanan yaşam durumlarının, aktarılmak istenen iletilerin çocuğun duygu ve düşünce dünyasına uygun olması; ilgi, beğen ve gereksinimlerine yanıt vermesidir.” (Sever, 2013:42)

Araştırma konusuna mevzu olan hikâyede, bir çocuk okuduğu kitaptan etkilenir ve bunun üzerine eksik olduğu konuda kendini geliştirir . “Yazınsal ürünün işlevi bilgi aktarmak değildir, bilinen bir duyguyu, bir düşünceyi hissettirmektir. Edebiyat okuyanların/okutanların bunu göz ardı etmemesi; edebiyat kitaplarının da bir bilgi yığını olarak hazırlanmaması gerekir. Edebiyat eğitimi de bir duyguyu, bireysel bir beceriyi, bir yeteneği ortaya çıkarmayı amaçlamalıdır.” (Uçan, 2008:24)

Anlamlı okumalar yapmanın kişinin gündelik hayatını dahi nasıl etkilediği ile ilgili yer alan bölümde

“Evde vakit geçirdiği o günlerde eline bir kitap geçti. Alaca isimli bir köpeğin hayatını anlatıyordu. Alaca bütün köpekler gibi ağaca çıkamıyordu. Evin kedisi bunu

bildiği için Alaca'yı önce kızdırıyor, zavallı köpek üzerlerine saldırınca da bir ağaca çıkıp:

-Alacaa, bulacaa, çıkamaz ağaca, diye alay ediyorlardı.

Alaca bu duruma hem çok kızıyor hem de çok üzülmüyordu. Ama sonunda kızmanın ve üzülmeyenin çare olmadığını anladı. Bu yüzden kendi kendine ağaca çıkma çalışmaları yapmaya başladı. Ve bir gün gerçekten de başardı. Artık bir kedi gibi ağaçlara tırmanabiliyordu. (...) Okuduğu bu hikâyeye Orhan'ı çok etkiledi. Hatta kendi durumunu Alaca'ya çok benzetti. (...) hikâyenin ne demek istediğini çok iyi anladı.” (ÇİTD:69-70)

1.1.13. Milli Kültürümüz Teması

Türkçe Öğretim Programında; aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb. şeklinde açıklanmıştır. “Millî kültür, halkın geleneklerinden, yapageldiği şeylerden, örflerinden, sözlü ve yazılı edebiyatından, dilinden, musikisinden, dininden, ahlakından, estetik ve ekonomik mahsullerinden ibarettir.” (Gökalp, 1975: 93) Milli kültüre, toplumsal yaşantıya ait her şey bize maşeri bir vicdan kazandırır. “Maşeri vicdanı olmayan bir toplumun ortaklaşa paylaştıkları bir geçmişi ve yine ortaklaşa ümit ettikleri bir geleceği yoktur; bu da kısaca ortak bir gayeleri olmadığını gösterir. Bir toplumun maşeri bir gayesi yoksa kendi içinde cepheleşir.” (Fazlıoğlu,2018:83) Yine aynı zamanda milli kültürün devamı için kültürü oluşturan unsurların muhafaza edilmesi gerekir.Milli bütünlüğün devamı ancak bu şekilde sağlanır. ”Milli bütünlüğün oluşması, Türk kültürünün geliştirilmesi, yeni yetişen nesillerin sosyal hayata uyumunun sağlanması, sağlıklı kişiliğe sahip bireyler yetiştirilmesi, sosyal ve kültürel değişimlerin milletin menfaatlerine uygun olarak yönlendirilmesi, kültür emperyalizmine karşı direnç oluşturulması, kültür erozyonunun engellenmesi, siyasi rejimin korunması, yeni yetişen nesillerde milli şuurun oluşturulması ve milli bütünlüğe yönelik iç ve dış tehditlere karşı milli şuurun canlı tutulması için Türkçe öğretiminde kültür aktarımı yapılması gereklidir.(Uyar,2007 :112).

İncelemeye konu olan kitaplarda sıklıkla geçen temalardan birisi ‘Millî Kültür’dür.

“Bütün bunlar belki bu yüzden başlarına geliyordu. Zeki’yi tek başına rıhtımda bırakmamalıydılar. Aslında evden kaçmakla çok kötü etmişlerdi. Annesi beddua mı etmişti acaba? Şüphesiz beddua etmezdi. Acırdı yavrusuna, ama çok üzülmüş olduğu kesindi. Belki de şimdi koyun postundan seccadesine çökmüş, işten nasır tutmuş ellerinin açmış, oğlunu koruması için Allah’a dua ediyordu.”(ÜKY:64)

Çocuklardaki pişmanlık duygusu ve dini inancın hayattaki yansımalarına dair bir örnektir. Millî kültürümüzün beslendiği kaynak tarihimizdir. Bir milletin hikayelerini, masallarını ve destanlarını taşıyan o milletin dili ve dinidir. Dilinin ve dininin tecessüm ettiği, millete mal olduğu yer o milletin tarihidir. Öyleyse, Türkiye’de yapılan her şeyin atfı(referans)bu topraklarda vücut bulan Türk tarihi olmalıdır.” (Fazlıoğlu,2018: 88) Millî kültürümüzü taşıyıcı unsur ise dil ve edebiyattır. Çocuk kitapları da millî kültürümüzün aktarılmasında önemli role sahiptir. Edebi eserlerin millî motiflerle donatılması da ayrıca önem teşkil etmektedir. Başkalarının hikayeleri, masallarını ve destanlarını ancak kendi hikayelerini, masallarını ve destanlarını bilen millete mensup insanlar anlayabilir. Bundan dolayı bir millet olarak biz Türkler kendi hikayelerimizi, masallarımızı, destanlarımızı ancak böyle koruyabiliriz.’ (Fazlıoğlu ,2018: 88)

Millî Kültürümüzün kaynağı tarihtir. Hikâyede bunu destekler mahiyetteki bölüm incelenmiştir.

“ Benim adım Orhan, babamın adı Osman. Size bir şey hatırlatabildim mi? Düşünün şöyle bir bir: Osman oğlu Orhan! Osmanlı Devleti’nin kuruluşunu hemen hatırladınız değil mi? Kurucusu Osman Bey ve oğlu Orhan Bey. Babam bu yüzden bana Orhan adını vermiş. Dördüncü sınıfa geldiğimde anladım sebebini ben de. (KÇ:7)

. Burada tarihi şahsiyetlere bir telmihte bulunulmuştur. Çocukların kendilerine seçtikleri sanal kahramanlardan ziyade bizden ve bize ait gerçek kişileri kahraman olarak tanıması ve onlara tanıtılması gerekmektedir. Son dönemlerde dizi ve filmlerle birlikte özellikle çocuklarda tarihi şahsiyetlere özenme kendilerini onların yerine koyma gibi eğilimler artmıştır. Fakat bunun da sakıncalı yönleri

vardır, tarihi şahsiyetleri çocuklarımıza anlatış tarzımız, önemli olanın kişiler değil düşünce dünyaları, ülküleri olduğunu göstermek ve çocuklara böyle bir ufuk çizilmesi gerekmektedir. Kendi yaşantımdan örnek verecek olursam, çocukken babaannemden dinlediğim tarihi şahsiyetlere ait birçok menkıbeleri günlük hayatta hala kullanmaktayım. Kısa bir araştırma yapıp bilgilerimin doğruluğunu teyit ettiğimde ise anlatılan menkıbeler aslında yaşanan gerçekliğin hakikat boyutuna inmiş hali olduğunu gördüm. Babaannem tarihi olayları ve şahısları bana hikayeleştirerek anlatmakla birlikte benim şu an tarihe duyduğum ilginin de mimarı olmuştur.

“Bu ses de ne böyle? Ezana benziyor. Sabah ezanı okunuyor olmalı. Sabah ezanı kaç kere okunuyor burada. Köyde yalnızca bir ezan okunuyor burada. Annem hep ezanla birlikte kalkardı. Burada kalkacaktır. Namazını hiç geçirmez annem. Babam da kılar, ama bazen yorgunluktan uyuya kalır. Sonra da kızar anneme ‘niye uyandırmadın beni? diye.’ Çok uğraştım, ama uyanmadın “der annem de. Babam kılamadığı namazı kaza eder.” (KÇ:109)

Dini hayatın topluma etkilerinin gösterildiği, çocuğun ruh dünyasında anne ve babanın dini hassasiyetleri yaşayışının önemine dikkat çekilmiştir.

Yine başka bir hikâyeden alınan örnekte ise evde bulunan yaşlıların ‘toplumun bir atığı’ olarak değil de irfan sahibi evdeki çocukları yetiştiren deneyimlerini onlara aktaran evdekilere duacı bereket kaynağı olarak görülmesi gerekmektedir.

“Babaannem çok bilgilidir. Her konuyla ilgili söyleyeceği şeyler mutlaka vardır. Hafızası da çok kuvvetlidir. Dedemin savaş hatıralarını da bize sık sık anlatır. Dedemin çerçevesi bir fotoğrafı oturma odamızdaki vitrinin üstünde durur. Nurani yüzlü, pala bıyıklı, yumuşak bakışlı bir asker görüntüsü var bu fotoğrafta.” (BC:16)

Geleneksel Türk aile yapısı geniş aileden oluşur. Çekirdek aileye dahil olan muhakkak bir aile büyüğü vardır. Aile içerisinde yer alan büyükler, çocukların ruhsal ve kişilik gelişimlerinde büyük öneme sahip olurlar. Kendimin babaannemden, anneannemden öğrendiğim çok şey vardır.

Yine aile içi dikkat edilmesi gereken konulardan birisine dair örneklerin verildiği bir bölüm incelendi;

“Babam köşedeki sandalyesine oturdu. Yumuşak ses tonuyla bana öğütler vermeye devam etti. Çocuğun misafirlerin yanında fazla kalması doğru değildir oğlum, dedi. Aynı gün içerisinde hem öğretmenimiz hem de babam bu konuya değinmişti. Babama dönüp heyecanla: bugün öğretmenimiz de aynen böyle dedi. Tabii diyerek gülümsedi. Öğretmenler ve babalar çocuğun daima iyi şeyler öğrenmesini isterler. Daha sonra devam etti: Aileler arasında yapılan toplantılara da katılmaları doğru değildi. Ancak konu çocuk üstünde iyi etki yapacağına inanılan bir durumdaysa çocuklar katılır.” (BC:54). Günlük hayatımızda geleneksel yaşantımıza uygun olan ve olmayan durumlara değinilmesi ve bu durumların çocukların anlayacağı şekilde onlara anlatılması oldukça isabetlidir.

Bir birey olarak çocuklarımıza sorumluluk alma duygusunun erken yaşlarda öğretilmesi gerekmektedir. Çocukların nasıl bir birey olmak istedikleri, bununla birlikte davranışlarını daha olumlu yönde değiştirmeleri gerektiğini hatırlatan bir bölüm. Aslan yattığı yerden belli olur sözünün hikayeleştirilmiş halidir. Can'ın babası onun eşyaları kullanma şekliyle toplum içinde nasıl bir değerlendirme göreceğini anlatır. İnsanlar davranış ve dış görüntüsüyle kendilerine, aile yaşantılarına dair bize ipuçları verir. Bu nedenle babası oğlunun kendine ve eşyalarına dikkat etmesini gerekli ihtiramı göstermesini ister. Burada yazar çocukların derli toplu olması gerektiğini babanın ağzından çocuğa aktarmaktadır.

“Defterlerin, kitapların, hayat yolunun çizgileridir Can neden dikkat etmiyorsun? Bir çocuğun ailesinin ne olduğu, kitaplarından pekâlâ anlaşılır. Kenarları bükük, kirlili bir defter, çocuğun ailesinin dağınık olduğunu gösterir. Kimsenin ailen hakkında böyle bir düşünceye kapılmasını herhalde istemezsin, değil mi oğlum?” (BC:52)

Yine başka bir bölümde sofrada adabı hakkında babanın çocuklarına verdiği öğütler yer almaktadır. Yaşanan olay üzerine verilen nasihatler çocuklara neyin doğru bir davranış olduğunu sezdirmektedir.

“Akşam yemeğinde küçük kardeşim parmağını burnuna götürdü. Babam sert bir bakışla bu hareketine engel oldu. Daha sonra yumuşak bir ses tonuyla konuşmaya başladı:

-Sofranın adabı diye bir şey vardır çocuklar, dedi. Hele burun karıştırmak gibi kötü bir alışkanlık hiç hoş karşılanmaz. Karşısındakini tiksindirir. Kimsenin midesini bulandırmaya hakkınız yoktur.

Daha sonra babam yemek sırasında yapılması çok ayıp olan altı davranış saydı:

Bakın çocuklar, sofrada uygun olmayan bazı şeyler vardır. Sofrada burun karıştırılmaz, Lüzumsuz tartışmalar yapılmaz, tükürülmez, üzüntü verici konular konuşulmaz, parmaklar ağza sokulmaz, sümkürülmez. Hapşırma ve esnemek de hoş değildir. Hele yemek sırasında dişleri karıştırmak çok ayıptır. Akşam yemeğimiz babamın öğütleri ve tatlı sohbetlerle sona erdi. Küçük kardeşim hemen oyununa bıraktığı yerden devam etmek bir köşeye çekildi. Yavrucağum ellerini sabunla, dişlerini fırçala ve ondan sonra oyununa başla. Yemeğin başında ve sonunda ellerimizi yıkamayı hiçbir zaman unutmamalıyız.” (BC:82) işlenmiştir. Babanın çocuklarına yemek sofrasında, yemek adabına uygun davranmaları aynı zamanda bunların sağlıklı yaşam için gerekli olduğu anlatılmıştır.

Yine toplumsal yaşamda anane ve adetlerimizin en büyük uygulayıcısı olan aile büyüklerinin sosyal bir mesele hakkında verdiği nasihat kısmı incelendi.

“Babaannem aramızdaki en iyi terbiyecidir. Beni çok iyi yetiştirdi. Hem de babam yoktu, tek başına yetiştirdi. Konuşmalardan olumsuz etkilenmeyeyin diye yukarıda kalmanı istemiş. Daha sonra da dedikodunun kötülüğü hakkında bir hikâye anlattı. Dedikoduyu huy edinen bir kadın bütün mahalleyi birbirlerine düşman yapmış. Oysa o gelmeden önce mahalleliler gül gibi yaşayıp gidiyormuş.” (BC:88)

Evde bulunan babaannenin çocukların gelişimine katkıları toplumun değer yargılarını öğretmek için her ailede muhakkak bir terbiyeci olduğu gösterilmiştir.

Kanaat kavramı günümüz çocuklarının anlamakta zorlandığı içselleştiremedikleri mefhumlardan birisidir. Zira günümüzde reklamla şişirilen ihtiyaçlar ve asgari ihtiyaçlar birbirine karıştırılmıştır. Bir çocuk alışveriş sırasında buna gerçekten ihtiyacı olup olmadığını sorgulamaksızın alışveriş yapmaktadır. Burada çocuklarımıza kanaat etmeyi öğretmediğimizden, kanaati kendi hayatımızda tatbik etmeyişimizden dolayı maalesef günümüz çocukları her istediklerine derhal ulaşan ve asla kıymet bilmeyen bir nesil haline gelmiştir. Kolay elde ettikleri ve

tatmin olmadıkları için artık ulaşmak için hayalini kuracakları bir hedefleri dahi yoktur. Kanaat etmeyi fitrat haline getirmiş insanların anlatıldığı bir bölümü değerlendirecek olursak;

“Memiş ‘in evi bütün köy evleri gibi tek katlıydı. İki penceresi vardı. Babası köy korucusuydu. Ellerine geçen birkaç kuruşla idare eder, geçinip giderlerdi. Hiçbirinin ağzından bir defa bile şikâyet çıkmış değildi. Bazen aç yatarlardı, âmâ yine de şükretmekten geri kalmazlardı. Memiş ‘in babası Hamdi Ağa böyle zamanlarda başını salları: Şükür Allah’a, biz bir öğün aç yatıyoruz! Üç öğünü aç geçiren garibanlar var, derdi.” (KK:17) Toplumun inançları yaşamlarını belirlemektedir. Anadolu halkı azla yetinen, her daim şükür duygusu içinde yaşayan, en büyük zenginliğin kanaat olduğunu bilen insanlardır.

“Oğul, beni iyi dinle şimdi! Artık anlayacak yaştasın. Dünya kılıç ve kalem üstünde kurulmuştur. Âmâ kalem, her zaman kılıcı yenmiştir. Tuhaf Çocuk dedesini can kulağıyla dinliyordu. Dedesi sesine daha da ciddiyet yükleyerek devam etti:

Şimdi kulaklarını dört aç ve beni anlamaya çalış! İlim öğrenmek yaşlı genç her Müslümana farzdır. Diyen bir dinin mensubuyuz. Peygamberimiz ‘İlim öğrenmek yaşlı genç her Müslüman ‘a farzdır’ diyen bir dinin mensubuyuz. Peygamberimiz ‘İlim Cinde de olsa gidin alın ’demek suretiyle ilmin ne büyük bir kuvvet olduğunu bildirmiştir. Şunu hiçbir zaman unutma: Bir şey bilersen onu bildiğini göstermekten çekinme! Bilmediğin zamanda ‘bilmiyorum ’demekten sakınma işte ilmin hazinesi budur.

Alimin mürekkebi, şehidin kanından daha mübarektir. Biliyorsun, vatanımı Moğol istilasından kurtarmak için binlerce dindaşımız öldü. Şehitlik yüksek bir mertebedir. Her kula nasip olmaz. İlim de öyledir. Şehit kanından da üstün bir rütbedir. Şüphesiz bu da her kula nasip olmaz. Aramalı, çalışmalı ve elde etmek için hiçbir engel tanımamalıdır.” (TÇ:27-28) Dedenin torununa verdiği nasihatler de dini ve milli konulara dair bulgular vardır. İlimin ne kadar önemli olduğunu anlatmıştır.

Her millet bireyler gibi bir karaktere ve bir duruşa sahiptir. Hikâyede savaş esnasında iki milletin takındığı tavır anlatılır.

“Buhara alınacaktır. İsteğin üzere yakılıp yıkılacaktır. Kadınları esir edilecek, erkekleri kılıçtan geçirilecektir. Ancak bunun bir günde olması imkânsız.

Müslümanlar sayıca az olmalarına rağmen kaleyi müdafaa ediyorlar. Korkunç bir başarı gösteriyorlar. Bizimkiler olsa şimdiye çoktan kaçarlardı” (TÇ:37).

Bu bölümde Moğol Kültürü ve savaş hukukuna dahi sığmayan davranışları anlatılmıştır. Cengiz Han yıllarca Türk olarak tanıtılır. Lakin artık öyle değildir. Burada ayrıca vatan mefhumuna değer veren toplumların, topraklarını canlarıyla birlikte teslim ettikleri gösterilmektedir.

Saf Anadolu insanın mayasında merhamet ve karşılık beklenmeden iyilik yapmak vardır. Bunun bir örneği hikâyede yer almaktadır.

“Karabayır Köyü, Kızıldere kıyısında kurulmuş şişşirin bir köydü. Köylüler, daha çok hayvancılıkla geçinirlerdi. İyi kalpli, yardımseverdiler. Köye bir misafir gelse yemez yedirir, içmez içirirdiler.” (HYS:7)

Tanrı Misafiri kavramı kültürümüzde çok önemli bir kavramdır. Kapımızı çalan herkesi tanrı misafiri kabul etmek bizim kültürümüze ait motiflerden biridir.

“Sıcak çorba burnunda tüttü. Ama aç olduğunu belli etmekten çekindi:

-Allah razı olsun Hatice Hanım, dedi. Çamaşırları alıp gideyim. Bırakmam, dünyada bırakmam! Gel bacım, gel içeri; biz yabancı mıyız?

Kolundan tutup içeri çekti. Önüne sımsıcak bir tas çorba koydu. Taze ekmek sürdü sofraya.

-Kendi malın gibi yemezsen üzülürüm bak, ananın ak sütü gibi helal olsun.

Dünyada iyi insanlar da yaşıyordu demek

Al bunu evine götür portakal var içinde” (FA:17).

Milli kültürümüzde aile bireylerinin hepsinin ayrı sorumlulukları vardır. Baba olmanın verdiği sorumluluklar vardır. Babanın ölümünün ardından, baba rolünü üstlenen evladın anlatıldığı bir bölüm;

“Süleyman ‘mı, evin erkeği olarak aileden sen sorumlusun. Bu sorumluluğunu yerine getireceğine inanıyorum. Bu sorumluluğunu yerile getireceğine inanıyorum. Çünkü seni böyle yetiştirdim. Kardeşlerine babasızlığın acısını hissettirme. Annene yardımcı ol. Ayrıca çok sevdiğimiz Peygamber efendimiz gibi sen de yetim kaldın. Onunla ortak bir yanın olduğu için mutlu olmalısın. Ölüm

de doğum kadar doğal. Çok az vaktim kaldığını öğrendiğim ilk gün ürkmediğimi söyleyemem. Fakat düşündüm ki hayatımız bizim değil. Bizi yaratan ve yaşatan Allah'ın elinde. Biz O'na bağlıyız. Bu düşüncede teselli buldum, senin de bulmanı isterim. (KDFZD:27-28) Bir babanın ölmeden önce evladına bıraktığı bir nasihatname örneğidir. Vefat eden babanın oğluna yüklenen sorumlulukları ona hatırlatması konu edilmiştir. Ayrıca babasının ölümüne üzülen çocuğu yine kendi babasının teskin edişi çok güzel ifade edilmiştir.

Ramazan, bayram, sahur, iftar gibi kavramlar milli kültürümüzü oluşturan konulardandır. Bu kavramlarla çocuklarımızı erken yaşta tanıştırmamızın önemini anlatan bir bölüm Milli Kültür temamızla ilişkilendirilmiştir.

“Arife günüydü. Efe ve ailesi bayrama hazırlanıyordu. Herkesin bayramlıkları ütülenmiş, ayakkabıları boyanmıştı. Efe sabırsızlıkla bayramın gelmesini bekliyordu. Doğrusu ilk defa hakkıyla bir bayram yapacaktı. Çünkü ilk defa bir ay boyunca hiç aksatmadan orucunu tutmuştu.” (SNGŞ:27) “Abdest almak için banyoya girdi. Babasıyla karşılaştı. Okula yeni başladığı zaman babası öğretmişti abdest almayı. Sonra da beraber namaz kılmışlardı. Murat o günden beri babasının arkasında namaz kılmayı çok sever, kendisini büyümüş hissedirdi.

Dini kavramlar toplumu bir arada tutan bütünleştirici unsurlardandır.

“-Babacığım, namazdan sonra benim için dua edelim mi, diye teklif etti. Yeni öğretmenlerim çok iyi, derslerim de başarılı olsun diye.

-Tabi oğlum, diye cevap verdi babası ve gülümseyerek göz kırptı, duayı sen yapacaksın o zaman” (SNGŞ:76-77). Dini öğretilerin ilk önce ailede öğretildiğini anlatan bir bölümdür. Babasıyla birlikte abdest alan ve ardından dua eden mutlu bir çocuk profili çizilmiştir.

“Nasıl da unutmuşum, tabii dua edelim. Belki Allah bizi bağışlar. Allah hiçbir duayı geri çevirmezmiş. Hakkımızda hayırlı ise kabul edermiş. Bizim hakkımızda neyin hayırlı olduğunu bilmediğimizden olur olmaz şeyler istermişiz. Âmâ Allah her şeyi bildiği için hayırlısı neyse onu verirmiş. Biz de istediğimiz olmadı, öyleyse duamız kabul edilmedi sanırmışız. Şakir hoca köydeyken anlatmıştı” (KÇ:137-138).

Muhtar Emmi babacandır. Aksal'ı nasıl da yakışıyor yüzüne. Kısa boyludur. Çocukları öyle sever ki, cebinden şeker eksik olmaz. Yolda bir çocuk görünce hemen şeker verir. Âmâ şeker vermeden önce mutlaka bazı şeyler sorar. En çok da “Seni kim yarattı? “Sorusunu sorar. Allah” diyebilene verir şekerini. (KÇ:10)

Aynı hikâyenin farklı bölümlerinden alınmış toplumun dini inanış ve yaşantısından izlerin bulunduğu bu bölümler Milli Kültür teması altında incelenmiştir.

1.1.14. Zaman ve Mekân Teması

Türkçe Öğretim Programında; çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb. gibi kavramlarla açıklanmıştır.

Zaman ve Mekân algısı edebi metinlerde önemlidir.

“Biz evimizi kilitlemezdik. Köy yerinde hırlı yok hırsız yok. Herkes kardeş gibidir. Açılmıyor bir türlü. Kale kapısı gibi sağlamış mübarek.” (KÇ:69)

Köy hayatının insanlara sağladığı en büyük yararlarından biri de insanlar arası güven duygusudur. Birbirini tanıyan küçük yerleşim yerlerinde insanların birbirlerine duyduğu itimat duygusu işlenmiştir. Fakat şehir yerleşiminde kalabalık insanların birbirini tanımamasının verdiği zorluklardan biri de itimat duygusudur.

“Geleli bir hafta kadar oldu. Biraz alıştık sayılır. Oysa ben alışmak istemiyorum. Yine de alışıyorum işte. İstanbul'un sihirli bir tarafı var. Çekiyor, zorla sürüklüyor sanki. Her şeyi, herkesi kendisinden bir parça haline getiriyor.” (KÇ:111)

Çocukların bir taraftan yeni taşındıkları bu şehre alışmak zorunda olmaları bir taraftan ise alışmaktan korkmaları, köylerini unutacakmış gibi hislere kapılmaları anlatılır.

“Sokaklarda nasıl yürüneceğini öğrendim hiç değilse. Otomobil yolundan değil de yaya kaldırımlarından yürünüyor. Karşı kaldırıma geçmek için önce sağa sonra sola, sonra tekrar sağa bakılıp araba olup olmadığı araştırılıyor.

-Trafik kurallarına İstanbul'da dikkat etmek gerekiyor. Bu kurallar okul kitabımızda da var. Ne işe yarar bu kurallar? Diye düşünürdüm. Köyde otomobil olmadığı için gereksiz bulurdum. Şehirler içinmiş kurallar meğer.” (KÇ:129-130)

Zaman ve Mekân teması altında çocukların yaşadıkları yeri terk edip daha önce hiç görmedikleri bir yere gidip oraya adapte olma süreçleri, orada yaşadıkları gördükleri şeyleri garipsemeleri anlatılır. Trafik dersinde öğrendikleri bilgileri günlük hayatta kullandığında bilginin kalıcılığı ve önemi artar. Okullarda öğrendiği bilgileri köy ortamında kullanamadığı için onları gereksiz bulan çocukların şehir hayatına gittiğinde mekân değiştirdiklerinde aslında o bilgilerin onlara ne kadar faydalı olduğunu anlatılır. Yine farklı bir hikâyeden alınmış örneği inceleyelim.

“Anadolu'da küçük, şirin bir kasaba düşünün. Tek cadde, birkaç dükkân, iki cami: Selçuklulardan kalma olanı kırmızı kiremitli, Osmanlılardan kalma olanı kubbeli, iki minareli. Sanki kendi dönemlerini anlatır gibi, ikisi ayrı güzellikte. Camilere bitişik birer türbe, bilmem hangi beyle, bilmem hangi paşanın türbeleri. Camileri yaptırmışlar ve mutluluğun koynunda ebedi uykuya yatmışlar.” (ÇBE:28) Anadolu'da küçük bir kasabanın tarihten günümüze kadar eserleri içerisinde barındırmasını, geçmiş yaşantılardan izler barındırmasını tarihin hayatımızdaki yansımaları olan sokaklara ve binalara sahip bir mekân tasavvuru çizilmiştir.

Uzay ve uzay boşluğunda bulunanlar asırlardır insanların hep merak konusu olmuştur. Teknolojik gelişmelerle birlikte uzayda bulunanlar gezegenler hakkında birçok bilgi edinilmiştir. Fakat uzay boşluğunda hala keşfedilmemiş merak konusu olan birçok kısım vardır. Uzay Çocuğu kitabında bir çocuğun uzay boşluğunda hareket edişi, uzaydaki yolculuğu Zaman ve Mekân Teması altında incelenmiştir.

“Binlerce yıldız hızla ekrana yaklaşıyor, geceleri şehir sokaklarını aydınlatan elektrikler gibi parlıyordu. Yıldızlar o kadar güzellerdi ki gözlerini bir türlü ayıramıyordu. Bir anda her şeyi unutmuş gitmişti Önünde uçsuz bucaksız boşlukta gece kandili gibi sallanan yıldızları gözlüyordu.” (UÇ:20-21)

“Neredeyse havasız tabakaya girmek üzereyiz. Yer çekimi de gittikçe azalıyor.”(UÇ:25)

Dünyadaki zaman kavramıyla, mekân kavramıyla ifade edemeyeceğimiz bir boyuttur uzay boşluğu.

1.1.15. Millî Mücadele ve Atatürk

Türkçe Öğretim Programında Millî Mücadele ve Atatürk Teması; 15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, Cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut'ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb. kavramlarla alt temalara ayrılmıştır.

İncelemeye konu olan kitabımızda birçok yerde işlendiği tespit edilmiştir.. Millî Mücadele konusunun özellikle çocuk edebiyatında konu edinilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi şudur. “Yazınsal metin bir tarihî kitabı değildir. Edebiyat dersi de bir tarih dersi değildir. (...) Romancı tarihi bir fon olarak kullanabilir, ancak tarihsel gerçekliği yazmak, tarihçinin tarih biliminin görevidir.” (Uçan,2008:54)

Tarihî konular ve yaşanmış olaylar çocuklara hatırlatacak, onların akıllarında yer edecek özellikte verilmelidir. Aliye İzzetbegoviç şöyle diyor:” Hatırlama, ilerlemiş medeni halklar ile geri kalmış ilkel halkları birbirinden ayıran ölçüttür. Medeni halkların anıları vardır. Önemli olaylarını hatırlayan halklar tarih dediğimiz şeye sahip olurlar. Aliya'nın deyişinde üç önemli kavram var: Hatırlama, anı ve tarih; bir de arkada duran ama her üç kavramı kuşatan hafıza. Milli hafızamızı muhafaza etmek zorundayız. Bunun yanında “tarihi muhtevayı dikkate almaksızın tanımlarda bulunmak, gelecekte benzer bir durumla karşılaşan insanların hakikatlere değil mitlere sığınmasına neden olur.” (Fazlıoğlu ,2018:86)

“Ateş emri verildiğinde, dedem bütün hırsıyla top ateşine başlamış. Aradan uzun bir zaman geçmiş. Dedemin bulunduğu yere bir top mermisi isabet etmiş. Dedem yaralanmış. Ama bir türlü hastaneye gitmek istemiyor bağıriyormuş: Bırakın beni, düşmanın bütün gemilerini batırmadan bir yere gitmek istemiyorum, bırakın savaşayım! Oysa ayağa kalkacak hali bile yokmuş. Her tarafından kan sızıyormuş. Hastaneye götürmüşler. Âmâ bacağı mikrop almış, kangren olmuş. Kesmek zorunda kalmışlar. Ayağı kesilse bile dedem kurtulamamış” (BC:17).

Yazar tarihî romanları ile tanınan bir şahsiyet olduğu için kendisinin çocuklara özgü yazdığı tarihi roman' Küçük Kahraman ' isimli kitabı genel hatlarıyla Millî Mücadele ve Atatürk temaları altında incelendi. Millet olarak bizler

özgürlüğümüze düşkünüz. Millî Mücadele döneminde yaşananlar bunun en büyük delilidir. ”Türklük, tarihi müktesebatın kendisine verdiği hal ile bu hakkın omuzlarına yüklediği vazife dolayısıyla mecazi anlamda seçkindir. Başka bir deyişle, Selimiye Edirne’de, Süleymaniye İstanbul’da olduğu; İstiklal Harbi Anadolu’da yapıldığı için kazanılmış bir seçkinlik ve sorumluluktur.” (Fazlıoğlu,2018 :48)

Küçük Kahraman’da ‘Bir çocuğun yüreğinin ne kadar da vatan millet sevgisiyle dolu olması, küçücük kalbine büyük bir vatan aşkını sığdırmış olması konu edinilmiştir. Çocuk kahramanımızın vatan sevgisi, örnek olacak şekilde verilmiştir. “Benim varlığım neyi değiştirir? Ben varım, evet ama büyünce ne olacağım? Başım dik gezebilecek miyim? ‘İşte benim vatanım’ diye parmağımı dört yanına doğru uzatabilecek miyim? Gözleri yine buğulanmıştı. Annesi çok uzaktaymış gibi geliyordu ona. Sanki sisler ortasında kalmıştı. Ellerini iki yana açtı, boynunu büktü:

Yunanlar İzmir’e girdi ha, diye söylendi hayret dolu bir sesle. (KK:14)

“Annesi gözleri yaşlı, kalbi acı içinde bir süre baktı oğluna. Onu çok iyi anlıyordu. Yıllarca vatan sevgisiyle oğlunu beslemiş büyütmişti. Bir gün vatansız kalacaklarını düşünmeden vatansız kalmanın acılarından bahsetmişti hep. Ölümünden de beter bir azap olduğunu söyleyip durmuştu oğluna”. (KK:15)

Millî mücadeleye dair anıların sürekli anlatılması hafızalarda taze tutulması gerektiği düşüncesindeyim. Zira insan geldiği yeri kim olduğunu ve nereye gideceğini bilmek durumundadır. Tarih geçmişi bilen ve gelecekte ümitli olanların değiştirdiği bir yazgıdır.

Anadolu’nun işgali ve Kurtuluş Savaşı yıllarında yaşanan zorlukların dile getirilerek çocukların bu zor günlerde yaşananları her daim akılda tutmaları amacıyla Y.Bahadıroğlu’nun işgal günlerinde yaşanan sıkıntıları şu şekilde ele alınmıştır.“Kötü günler gelmişti bir kere. Kolay kolay gitmek bilmiyordu. Yunanlılar İzmirliyle zulmetmeye çoktan başlamışlardı. Çocuklar dövülüyor, masum kadınlar zevk için süngüleniyordu.

Köyler haraca bağlanmıştı. Köyleri basan Yunan askerleri dilediği gibi yiyor ve içiyorlardı. Halkın dışından, tırnağından arttırdığı erzakı görülmemiş bir oburlukla tüketiyorlardı.” (KK:26)

Temamımızla ilişkilendirilen bir başka bölümü inceleyecek olursak;

Küçük karıncaların vatanlarını korumak için nasılda mücadeleye istekli olduklarını, içlerinin vatan sevgisiyle dolduğu anlatılmıştır.

“Değerli üyeler, Alev Karınca kabilesi bir savaşı göze alamaz. Çünkü önümüz kıştır. Yiyeceğimizi içeceğimizi depo etmemiz lazım. Bir savaş çıkarsa kıtlık olur, hepimiz açlıktan kırılırız.

Esir yaşamaktan iyidir, diye itirazlar geldi.

-Hayır arkadaşlar ne esir yaşamak iyidir ne de açlıktan ölmek

Üyelerden biri sordu:

-Peki ne yapalım?

Şimdilik kışlık yiyeceğimizi depo etmeye devam edelim. Bu arada daha fazla çalışıp işi erken bitirelim zaman harp ilan edelim. Böylece askerlerimizin ve milletimizin aç kalmasından korkumuz kalmaz.

Bu teklif bütün meclis üyelerini, hatta dinleyicileri bile düşündürdü.” (KS:14) Karıncaların vatanları ve istikballeri tehlikeye düştüğü için meclis kararıyla topyekûn maddi ve manevi bir mücadele hazırlığı içinde oldukları görülmektedir. Öncesinde savaş için hazırlık yapılmaktadır. Vatan söz konusu olduğunda yediden yetmişe topyekûn bir mücadelenin örneği olarak verilen hikâyede küçük karıncaların aralarındaki konuşmayı incelersek;

“Karael dedi inler gibi. İster misin biz de müracaat edip büyüklerle birlikte cepheye gidelim? İster misin, ne dersin ha?

-Ama biz daha küçüğüz, almazlar ki, dedim.

Alsalar ister miydin?

Derin bir nefes aldım:

Kim istemez, dedim. Alev Karınca Kabinesi'nin her üyesi vatanını korumak için savaşa gitmek ister. Elbet ben de isterim, ama almazlar.

Tamam dedi. İşimiz oldu, ordu ile birlikte biz de gidiyoruz.

Gidiyor muyuz?

Tabii gidiyoruz, memnun olmadın mı?

Biraz düşündüm. Öyle ya benimde anne ve babam vardı. Onlardan izin almalıydım.

-Sana nasıl izin verdiler, diye sordum bir fikir almak için.

Parlak göz güldü:

-Babam çok iyi karşıladı teklifimi, hatta sevindi. Ama annem bir parça mızızlandı doğrusu. Sonunda o da razı oldu. Vatanıma bir değil bin evlat verebilirim, dedi". (KS:18-20)

1.1.16. Bilim ve Teknoloji Teması

Türkçe Öğretim Programında yer aldığı şekliyle; bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb. kavramlarla ifade edilmiştir.

Teknolojik gelişmeler her alanda olduğu gibi eğitim alanında, edebiyat ve özellikle çocuk edebiyatı alanında oldukça önemli bir yere sahiptir. Teknolojinin özellikle iletişim alanında hızla ilerlemesi ve mesafeleri en aza indirmesi de şüphesiz teknolojinin en büyük faydalarındandır. İletişim araçlarının bu kadar ilerlemesinin elbette olumsuz yönleri de bulunmaktadır.' İletişim araçlarına kafa tutmak çoğu zaman hoşumuza gidiyor. İnsan izini en hızlı şekilde iletişim araçları takip ediyor. Çıkış yolunu ise kafa tutmakta mı eleştirel yaklaşımda mı aramalıyız?

Her an her yerde hazır olan radyo. Ekranı hiç kararmayan televizyon. İstendiği anda hazır bulunan video, kasetçalar, Google, Facebook ve diğer sosyal medya. Yolda yürürken, cepte taşınan wolkman. (...) Ortak görüş ise şu: Çocukların eğitimini, sosyal ve entelektüel ilgilerini iletişim ortamı belirliyor." (Şirin, 2016:67)

Teknoloji ile fazlasıyla ilgili bir ailenin dışarıdan görüntüsünü anlatan bir bölüm teknolojinin aşırı kullanımında ortaya çıkan tabloya örnektir.

'Akşamları kimse kimseyle konuşmuyordu. Annesi örgü bile örmeyi bırakmıştı. Hâlbuki eskiden ne güzel kazaklar, atkılar, bereler örerdі kardeşiyle ona.

Çeşit çeşit, renk renk. Şimdiyse elinden cep telefonu düşmüyordu. Sanki ona yapışık yaşıyordu! Ya arkadaşlarıyla konuşuyor ya mesajlaşıyor ya da internetten yeni yemek tarifleri bakıyordu. Beş yaşındaki kardeşine de apar topar mini bir oyun konsolu alınmıştı. Apar topar olmasının sebebi sessiz durması içindi. Kendi yarış arabalarını yarıştırmak için çıkardığı sese anne ve babası dayanamıyordu. Ecenin babasına gelince, o da neredeyse okumayı unutmuş gibiydi. Eskiden işten geldiği gibi üçlü koltuğa uzanır, sadece okurdu. Gazete alır, dergi alır, kitap alırdı. Şimdiyse eve geldiğinde yine üçlü koltuğa uzanıyor, fakat bu sefer elinde okuyacak hiçbir şey olmuyordu. Dev televizyonda izlediği maçlar çok önemliydi çünkü.

Akşam olunca salonda oturma saati bile televizyondaki dizilere göre idi. Yemek yerken açık, ödev yaparken açık, maç varken açık...Kapalı olduğu tek bir an yoktu. Hayatımız değişti diye korkuyla aklından geçirdi Ece. Neredeyse kendi ailesini tanıyamayacak hale gelmişti. Bütün akşam televizyon izlendiği yetmiyormuş gibi sabah kahvaltısında izlenen diziler konuşuluyordu”(KDFZD:5-6-7).

Aynı ailede yaşayan bireylerin teknolojik aletleri kullanmaya başlamasıyla birbirlerine ne kadar uzak oldukları aile içi iletişimin nasıl en aza indiğini gösteren bir bölümdür. Teknolojinin günlük hayata katkılarını, faydalarını saymakla bitiremeyiz lakin teknoloji de yanlış kullanımda bize ve hayatımıza zarar vermektedir. “Enformasyon toplumlarında enformasyonun alanı genişledikçe, çocuk, yetişkin enformasyonu ile kuşatılıyor. Yeni çocukluk, çocuk kültürünü hızla tüketerek yetişkin kültürüne kayıyor ve daha çok bu kültürün tüketicisi oluyor. Bu yeni enformasyon sürecinde çocuk, çocukluktan uzaklaşıyor, yetişkinleştirilmiş çocuk imajı ile örtüşen bir simge durumuna geliyor. Her türlü iletişim aracını kullanan enformatik çocuğun yanında geleneksel kültürle büyüyen çocuğun olduğu bir dünyada yaşıyoruz.” (Şirin, 2016:67-70)

Bilimsel gelişmelerin ve teknolojik ilerlemenin temelinde hayal ve ideal mefhumu vardır. Bütün teknik gelişmeler bir vakitler birilerinin hayal ufuklarında mutlak surette yar aldığı için hayatımıza girmiş ya da girmeye hazırlanıyordu. Hikâyede bir çocuğun hayal dünyasında kokuların fotoğrafını çeken bir makineyi düşünmesi bunu hayal etmesi aslında ileri zamanlarda teknolojinin ulaşacağı sınırları

çizmektedir. Birçok bilimsel çalışma bir çocuğun hayal kurmasıyla başlamıştır diyebiliriz.

“Yaz da gelmişti. Kuşların cıvıldamasını, leylekleri, çiçekleri, ağaçları her şeyi çekmeliyim ’ diye düşündü Mustafa arabada yol alırken. Hava bahar kokuyor, ama fotoğraflar kokusuzdur. Keşke kokulu fotoğraf çeken makineler de icat edilse’ diye hayallere daldı.” (SNGŞ:10)

“Bu baraj bizi yerimizden yurdumuzdan edecek, âmâ diğer yandan memleketin büyük kısmına enerji götürecektir. Nerede olursak olalım, elektrik düğmesini çevirdiğimiz zaman ışıl ışıl olacak evimiz, lambayı yakan elektriğin Fırat’ımızdan geldiğini düşünüp gururlanacağız. Abdullah biraz olsun rahatladığını hissetti. (ÇBE:41)

1.1.17. Sanat Teması

Sanat sözcüğü kökenbilimse olarak Arapça bir sözcüktür ve “sa.-ne-a” fiilinden türemiştir. Sanat ise TDK’nin sözlüğünde bir duygunun, tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık; bir şey yapmada gösterilin ustalık, bir meslekte uyulması gereken kuralların tümü; zanaat. olarak tanımlanır. (Uçan, 2008:24)

Türkçe Öğretim Programında; afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, özgünlük, pantomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb. kavramlarla ifade edilmiştir.

Sanat teması ile ilişkilendirilen bölümde fotoğraf çekmeyi çok seven bir çocuğun fotoğrafçılık sanatıyla ilgilenen dedesinin albümünü keşfetmesi anlatılır.; ‘Keşke bir fotoğraf makinem olsa ’ diye düşündü Mustafa, kırlara gider, bir sürü fotoğraf çekerdim. Kuşlar cıvıldaşırken, leylekler göçerken basardım düğmesine: Klik! Biliyor musun, dedi, aslında deden de gençliğinde fotoğraf çekmeyi çok severdi. İstersen önce bunları incelemekle başlayabilirsin. Doğrusu bu albüm, Mustafa’nın çok ilgisini çekti. İçinde, çoğu siyah beyaz, bir sürü fotoğraf vardı. Okul gezisinde fotoğrafçının çekip bilgisayarda gösterdiği fotoğraflara pek benzemiyordu

bunlar, âmâ dedesini çok sevdiğinden mi nedir, bunları daha çok sevmiştii. (SNGŞ:5-6)

“Sanatsal bir çalışmada zihinsel bir etkinlik, bir esin, bir yeteneğin yanında bir emek söz konusudur. Sanat, bir bakıma görmeyi bilmektir.” (Uçan,2008: 24) Bir çocuğun fotoğraflara bakıp hiç görmediği dedesinin hissettiklerini hissetmeye çalışması onu anlamaya çalışması anlatılmıştır. Bu yüzden;” Sanat ve edebiyat kişiyi, yaşamın dar kalıplarının dışına çıkararak yeni ufuklar kazandırabilir, insanlar arasında iletişimi kolaylaştırabilir,” (Uçan, 2008: 24) diyebiliriz.

Araştırmaya konu olan kitapların yeni Türkçe Öğretim Programında yer alan temalara uygunluğunu incelediğimizde genel olarak şunları söyleyebiliriz. Yazarın kitapları programda zorunlu olan üç tema, Milli Kültür, Erdem Temalarına uygun olduğu farklı hikâye ve bölümlerde en çok işlenen temaların yer aldığı görülmüştür.

Çevre Bize Emanet kitabında genel olarak incelediğimizde; Doğa ve Evren Teması ile ilişkilendirilebilir. Kitabın içinde aynı tema etrafında şekillenmiş 11 hikâye bulunmaktadır. Çevre bilincinin özellikle çocuk yaşta kazandırılmasının nedeni büyük olduğu anlatılır. Gelecek neslin temiz ve daha güzel bir dünyada yaşamasında bugünün büyükleri kadar çocuklarının üzerinde de bir sorumluluk olduğu belirtilmiştir. Çocuklara dünyada sahip olduğumuz her şeyin aslında emanet olduğunu ve bütün canlılara emanet gözüyle bakmanın önemi anlatılmaktadır.

Çalışkanlık İçeri Tembellik Dışarı kitabında geçen “Sınıf Başkanı “hikayesi Vatandaşlık Teması altında incelenmiştir. Başkanlık seçiminden yola çıkarak” demokratik yaşam ve demokrasi “kavramı sezdirilmiştir. Kitabın genelinde özveri ile çalışma azim ve kararlılık konuları Erdemler Teması altında incelenmiştir. Ayrıca kitabın içerisinde Kişisel Gelişim Teması altında incelenen kısımlar vardır. Kendini geliştirmek, çalışmak, yeni uğraşlar edinmek üzerine bölümler bulunmaktadır.

Üç Kaçak Yolcu kitabı, Zaman ve Mekân, Çocuk Dünyası Teması altında değerlendirilebilir. Yazarın kendi hayatından izler taşıyan hikâye, macera serüven hikayesi olarak çocuk kitaplığında yerini almalıdır. Köy Çocuğu kitabı ise Milli Kültür ve Doğa ve Evren Temalarına uygun bir kitaptır. Kitapta köy ve şehir yaşantısına dair bilgiler bulunmaktadır. Şehir hayatı ve köy hayatının beraberinde getirdiği görev ve sorumluluklar sezdirilmiştir. Köyden kente göçün her geçen gün

arttığı günümüzde, köy hayatı sevdirmeye çalışılmış, köy hayatının güzelliği anlatılmıştır. Öğretim programlarındaki temalara uygun bulunmuştur.

Küçük Kahraman kitabı ise genel hatlarıyla Millî Mücadele ve Atatürk Temasına uygundur. Kitabın konusu İzmir'in düşman işgalinden kurtuluşu bir çocuğun gözünden anlatılmıştır. Sular Altında Bir Ülke kitabında genel olarak sular altında yaşayan canlıların gizemli yaşamı çocukların anlayacağı şekilde anlatılmıştır. Balıklar arasında yaşanan mücadele Hak ve Özgürlükler Teması altında incelenmiştir. Tuhaf Çocuk kitabı, Milli Kültür Teması ve Millî Mücadele ve Atatürk Teması altında incelenmiştir. Kitap tarihi bir olaydan esinlenerek yazılmıştır. Kitabın genelinde kahraman bir çocuğun vatan sevgisi ve bu uğurda yaptığı mücadele anlatılmıştır. Haram Yemenin Sonu adlı kitapta haram kazanç, helal lokma, dürüstlük gibi erdemler işlenmiştir. Kitapta tövbe etme, kusurları örtme gibi erdemler yer almıştır. Erdemler Teması altında okutulabilir. Fedakâr Annem kitabı genel olarak Duygular ve Erdemler Teması altında incelenmiştir. Fakat kitapta çocuğu, çocuğa göre bakış açısının dışına çıkmıştır. Kitabın genelinde yaşanan olaylar çocuk edebiyatı ölçülerinde değerlendirdiğimizde kötü olaylar ve acı kavramı çok fazla işlenmiştir. Çocuk kitaplarında, birçok üzücü(dramatik), acıklı olayın birbirini izlemesi, çocuğun duygularının sürekli yapay bir etki altında kalmasına neden olur. Bu durum, zamanla çocuğun duygu denetimini yitirmesine, duyguların güdümüne girmesine yol açabilir.” (Sever,2010:139)

Dayanışma En Büyük Güçtür kitabında dayanışma kavramı, yardımlaşma gibi erdemler işlenmiştir. Erdemler Teması altında değerlendirilmiştir. Kim Demiş Fedakârlık Zor Diye? Kitabında genel olarak fedakârlık duygusu işlenmiştir. Fedakârlık yapmak için nasıl bir yol izlememiz gerektiği fedakârlık kavramının aslında ne ifade ettiği anlatılmıştır. Kitabın genelinde yaşanan maddi ve manevi zorlukların insanları iten, harekete geçiren bir güce sahip olduğu anlatılmıştır. Çocuklara fedakârlık kavramını duyuşsal düzeyde hissettiren bir eserdir. Sevgi Ne Güzel Şey kitabı, Duygular Teması altında okunması tavsiye edilir. Karıncalar Savaşı kitabı Hak ve Adalet Teması altında incelenmiştir. Karıncaların dünyası onların yaşamı hakkında bilgiler verilmiştir. Doğa ve Evren Teması altında çocuklara karıncalara dikkat etmeleri, onlara zarar vermemeleri sezdirilmiştir. Uzay Çocuğu

kitabı ise Bilim ve Teknoloji teması altında incelenmiştir. Gelecek teknoloji ve uzaya dair merak duygusunu artıracak bir kitaptır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇLAR

Yavuz Bahadıroğlu, yazdığı tarihi -serüven romanları ve çocuk kitapları ile tanınan bir sanatçıdır. Özellikle son yıllarda çocuklara yönelik ‘erdemler serisi’ kitapları ile okur sayısını her geçen gün artırmaktadır. Son yıllardaki üretkenliği, kitaplarının baskı sayılarının artması ve daha önce bu alanda araştırma yapılmaması sebebiyle bir eksiklik hissedilerek sanatçının eserleri üzerine böyle bir araştırmanın yapılması düşünölmüştür. Araştırma kapsamında Yavuz Bahadıroğlu’nun seçili 16 kitabı bulunmaktadır. Seçili eserler ,2018 Türkçe Öğretim Programı açısından incelenmiştir. Araştırma dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde;2018 Türkçe Öğretim Programı genel özellikleriyle değerlendirilmiştir. Yapılandırmacı yaklaşım ve yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanan önceki programlarda yer alan temalar hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde: Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde Yavuz Bahadıroğlu’nun hayatı, edebi kişiliği, eserleri hakkında bilgi verilmiştir.

Dördüncü bölümde Yavuz Bahadıroğlu’nun incelemeye konu olan çocuk kitapları özetlenmiştir.

Beşinci bölümde Yavuz Bahadıroğlu’nun çocuk kitapları 2018 Türkçe Öğretim Programında yer alan temalara göre incelenmiştir.

Çocuk kitapları konu ve kurgu özellikleri bakımından çocukların doğasına ve yaşamlarına uygun niteliktedir. Kurgusu ise sebep -sonuç ilişkisinde ve çatışma eksenli oluşturulmuştur. Kurgusal olarak mantık hatalarından ya da gereksiz ayrıntılardan kaçınılmıştır. Kurgular, çocukların merak duygularını canlı tutacak bir yapıya sahiptir. Kitaplar karakter üzerinden biçimlendirilmiştir. Karakterler davranış ve konuşmalarıyla geliştirilmiş, istedik davranış sergileyerek iyi ve güzel olan tercih edilmiştir. Her hikâyenin sonunda kıssadan bir hisse bulunmaktadır. Eserde iletiler örtük şekilde değil açıkça verilmiştir.

İzleklerin, konu ve kurgularla ilişkili olduğu görülmektedir. Yazarın eserlerinin genelinde milli kültür, erdem, çevre bilinci izleği görülmektedir. Eserlerde çok farklı mekân ve zamandan oluşmuş çok çeşitli olay örgüsü mevcuttur. Hayatın içinden birçok insan tiplmesi ile iyi -kötü insan örnekleri sunulmuştur. Tarih ve tarihi kahramanları hatırlatacak öğeler yer alır. Eserlerde kullanılan dil gayet sadedir ve hitap edilen yaş grubuna uygun kelime -kavram kullanılmıştır. Yavuz Bahadıroğlu'nun kitapları çocuk edebiyatı ve değerler eğitimi ilkelerine uygun, çocukların bilişsel, duyuşsal ve dilsel gelişimlerine katkıda bulunacak, başta millî değerlerimiz olmak üzere dinî, ahlâkî ve evrensel nitelik taşıyan pek çok değeri de çocuklara kazandırabilecek niteliklere sahip olduğu görülmüştür. Bunların yanında demokratik yönetim, hak ve özgürlükler, kul hakkı gibi soyut kavramlar hikayelere konu edinilmiştir. Çocuğa görelilik, onun ilgileri, gereksinimleri göz önünde tutularak acemilikten uzak bir dil kullanılmıştır. Hikâyelerde yeri geldiğinde, yerel söyleyişlere yer verilmiştir. Ama hikayelerin genelinde İstanbul ağzı kullanım yaygındır. Eserler de göze çarpan olumsuz yön ise; abartılmış duygusallık ve çok sık karşılaşılan ölüm temasıdır. Hayata dair gerçek yaşantılara yer verilmesi kabul edilebilir bir özellik olmakla birlikte ziyadesiyle acıklı sahnelerin yer alması okurda duyarsızlaşma ve bıkkınlık ortaya çıkarabilir. Çocuk kitabı yazarı temayı, anlatmak istediği felsefeyi kitabında gizleyebilirse başarısını gösterebilir. Yazar hikayelerinde çıkarılacak dersi çocuklara bırakmak yerine direkt kendisi vermektedir.

Bununla birlikte eserlerin geneli çocuk edebiyatına uygun olarak yazılmış ve tavsiye edilebilir eserlerdir. Yazarın akıcı, merak uyandıran bir üslubu vardır. Çocuk edebiyatı kriterlerini taşımasının yanında eserlerinde Türkçe Öğretim Programında yer alan toplam 16 temaya örnek oluşturacak hikayeler ve bölümler yer almaktadır

Çocuk edebiyatı ürünlerinin Türkçe öğretim programında yer alan temalarla ilişkilendirilmesinin en büyük yararı ise; programda belirlenen temalara göre ders kitaplarına metinler seçilmektedir. Seçilen bu metinlerde yer alan temalarda unutulmuş, eksik bırakılan noktalar bulunabilir. Programın uygulayıcısı olan öğretmen ise ders kitabının yetersiz kaldığı ya da ders kitabına ek olarak işlemekte olduğu temaya uygun bir çocuk edebiyatı ürününden faydalanabilir. Bu sayede programın uygulanabilirliği artmış ve istendik davranışların oluşması için edebi bir çeşitlilik oluşturulmuş olacaktır. Araştırmada incelenen her kitabın içerisinde birden fazla

temaya uygun örnekler bulunmaktadır. Fedakâr Annem, Bizim Can, Üç kaçak Yolcu, Heyecanlı Yolculuk kitapları içerisinde yer alan hikayelerde Türkçe Öğretim Programında yer alan seçmeli temalardan; Zaman ve Mekân, Çocuk Dünyası, Birey ve Toplum, Milli Kültür gibi temaların yer aldığı görülmüştür. Tuhaf Çocuk, Küçük Kahraman kitaplarında kendileri küçük ama yürekli büyük olan iki farklı çocuğun tehlike ve işgal altındaki vatanlarını savunmaları anlatılmıştır.

Her iki kitabın kahramanı da çocuktur ve hikayelerde yer alan zaman, mekân ve şahsiyetlerle tarihi olaylar hatırlatılmaktadır. Küçük Kahraman kitabı İzmir'in işgalini, Tuhaf Çocuk ise Harzemşahlar devletinin Moğollar tarafından işgalini konu edinmiştir. Her iki kitapta Millî Mücadele ve Atatürk temalarına uygun bulunmuştur. 2018 Türkçe Öğretim Programındaki zorunlu temalarla birebir ilişkilendirilebilir temalara yer verilmesi de yazarın araştırma için yapılmış doğru bir doğru tercih olduğunu göstermektedir. Ayrıca programda zorunlu tema olarak verilen Erdemler Teması için okutulabilecek yazarın 'erdem hikayeleri' serisinden kitaplar seçilmiştir. Kim Demiş Fedakârlık Zor Diye? Sevgi Ne Güzel Şey, Çalışkanlık İçeri Tembellik Dışarı, Dayanışma En Büyük Güçtür, Çevre Bize Emanet kitapları Erdemler, Duygular, Doğa ve Evren, Sağlık ve Spor gibi temalar altında değerlendirilmiştir. Yazarın seçili 16 kitabında Duygular temasının işlendiği birçok örnek mevcuttur. Hikâyelerde yer alan karakterler ve aralarında gelişen çatışmada iletişim temasına dair birçok örnek bulunmaktadır.

Yazarın kitapları arasında 2018 Türkçe öğretim programındaki Sanat Temasına dair çok az örnek vardır. En az işlenen tema Sanat temasıdır. Eserlerdeki kahramanların kendini tanıma, kendini gerçekleştirme gibi 'Kişisel Gelişim' temasına uygun örnekler muhakkak yer almaktadır azar milli ve manevi değerlere sahip çıkan ve bu yönde eserler verdiği için hikayelerde milli dini, manevi unsurlara ait örnekler çokça yer almaktadır. Bu sebeple de Milli Kültürümüz, Birey ve toplum temaları eserlerin çoğunda işlenen temalardandır. Karıncalar Savaşı, Sular Altında Bir Ülke eserlerinde ise Hak ve özgürlükler temasının yanı sıra Vatandaşlık teması dair örneklerde yer alır. Köy Çocuğu hikayesinde köyden kente hızlı göçün oluşturduğu olumsuz etkiler ve köy hayatının güzelliklerine dair izlerin yer aldığı eserde milli ve manevi değerlerimize dair izler yer almaktadır. Tezin inceleme konusu olan 2018 Türkçe Öğretim Programında, çocuk edebiyatından yararlanılarak,

okuma becerisini geliştirme, okuma kültürünün oluşmasını sağlama, bireysel okuma listeleri oluşturma olanakları artacaktır. Yeni kelime ve kavramlarla karşılaşma imkanının artması Türkçeyi daha güzel ve etkili kullanma olanağı sağlayacaktır. Çocuk Edebiyatının Türkçe Öğretimine katkıları üzerine yapılmış çalışmalar bu bağlamda çocuk edebiyatı ve öğretim programı arasında sıkı bir ilişki kurulabileceğini göstermektedir. Türkçe Öğretim Programı temel alınarak çocukların büyüme ve gelişme evrelerine uygun hazırlanmış nitelikli, edebiyat ve sanat eserlerini oluşturabilmek için Türkçe ve edebiyat kitaplarının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Aynı zamanda çocuk edebiyatı ürünlerinin ,öğretim programlarıyla yakından ilgisinin olması gerekir. Öğretmenlerin çocuk edebiyatı alanında yetkin duruma getirip yeni çocukluk anlayışına uygun Türkçe öğretimi yapılmalıdır kanısına ulaşılmıştır.

2018 Türkçe öğretim programı kendinden önce hazırlanan programlardan dilbilgisi öğretimi ve dil becerilerinin geliştirilmesi, tema seçimi gibi birçok konuda daha gelişmiş bir programdır. Öğretim Programları ideal olanı yakalama düşüncesiyle hazırlanmış olsalar da mutlaka eksik olan yönlerinin olabileceği göz önüne alınmalıdır. Bu nedenle hazırlanan programların öğretmenler ve uzman kişiler tarafından değerlendirilmesi, bu değerlendirmelerin de belirli şekillerde programlara yansıtılarak tespit edilen eksikliklerin giderilmesine gerekmektedir. Programların uygulanmasında yaşanan sorunların kısa sürede belirlenmesi ve çözülmesi, programların başarıya ulaşmasına yardımcı olur. Öğretim programlarının uygulayıcıları öğretmenler olduğu için programın işleyişi sırasında yaşanan aksaklıklar, programın zayıf ve güçlü yönleri çoğunlukla öğretmenler tarafından tespit edilmektedir. 2017 yılında yenilenen ve 2018 yılında güncellenen, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında 1. ve 5. sınıflarda, 2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren ise tüm kademelerde (1-8. sınıflar) uygulamaya konulan Türkçe Dersi Öğretim Programı'na ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınarak yapılarak çalışmalarda öğretmenlerin büyük bir kısmı programda yer alan temaların yeterli ve uygun olduğunu, tema seçiminin yayınevlerine bırakılmaması gerektiğini belirtmiştir.2018 Türkçe Öğretim Programı

Araştırmanın sonucuna göre belli dönemlerde hazırlanan ve uygulamaya konan programların bir öncekiyle kıyaslandığında daha iyiye gittiği söylenebilir.

Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk edebiyatı eserleri 2018 Türkçe öğretim programında yer alan temalar açısından değerlendirilmiştir. Öğretim programları ve Türkçe dersinden beklenen kültür aktarımının Yavuz Bahadıroğlu'nun kitaplarında en göze çarpan unsurlardan biri olduğu görülmüştür.

Araştırmayı inceleyen bir öğretmen yenilenen öğretim programı hakkında bilgi sahibi olacaktır. Aynı zamanda programda yer alan temalara uygun ders içi materyallerini belirlerken Yavuz Bahadıroğlu'nun kitaplarından yararlanabilir. Yetişkinler için yazan yazarların, çocuklara ulaşma şansı çocuk kitabı yazarının yetişkinlere ulaşma şansından daha azdır. Çalışma sayesinde yazarın kitapların daha fazla okur kitlesine ulaşmasını sağlayacaktır.

ÖNERİLER

Elde edilen veriler doğrultusunda öğretmenlere şu önerilerde bulunabilir:

Yavuz Bahadıroğlu'nun incelenen 16 eserinden ;Küçük Kahraman, Tuhaf Çocuk” kitapları Millî Mücadele ve Atatürk” temasına ‘uygun bulunmuştur. Bu kitaplar 6.7. ve 8. sınıf düzeylerinde okutulması tavsiye edilir. Sular Altında Bir Ülke ve Karıncalar Savaşı kitapları Hak ve özgürlükler teması altında 8. Sınıf düzeyinde okutulabilir. Dayanışma En Büyük Güçtür, Kim Demiş Fedakârlık Zor Diye? Çalışkanlık İçeri Tembellik Dışarı, Sevgi Ne Güzel Şey, kitapları Erdemler Teması altında okutulması tavsiye edilir. Köy Çocuğu, Haram Yemenin Sonu, Fedakâr Annem kitapları genel olarak Milli Kültür Teması kitapları altında değerlendirilebilir.

Millî eğitime yönelik öneriler: Yavuz Bahadıroğlu oldukça fazla okur kitlesine sahip bir yazardır. Fakat 100 Temel Eser içerisinde yazarımıza ait herhangi bir eser yer almamaktadır. Öğretim programının hedefleri ve özel amaçlarına uygun bireylerin yetiştirilmesi adına edebi metinlerden yararlanmak için başvurulacak çocuk edebiyatı eserleridir. Okuma kitapların tanıtılması ve gündeme getirilmesiyle daha fazla okura ulaşacaktır. Bu nedenle bu çalışmada yer alan kitapların öğretmenlerden tarafından tanınması ve öğretim programındaki temalarla ilişkisi gündeme getirilmezse kimse tarafından tanınmaz veya meraklısı birkaç kişi tarafından okunur. Okuyucu/öğrenci de güzel, yazınsal değeri olan kitaplarda tanıştırılmalıdır. Öğretici serbest okumalarla öğrenciyi güzel, yazınsal değeri olan

kitaplarla karşılaştırılmalıdır. Yazarımıza ait kitapların temalara uygunluğu yönünde listeye alınması tavsiye edilir.

Genel itibariyle okul kütüphanelerinde yer alması gereken eserlerdir. Yazarın kitaplarında işlenen yoğun duygular için şunlar söylenebilir. Üzüntü vereni vermeyenden, acıklı olanı olmayandan ayırabilmek, bir yakının ölümüne, bir ev faresinin ölümüyle aynı yoğunlukta duygusal denge kurma becerisine sahip olması gerekmektedir. Eserlerin yoğunluğu azaltıldığında yazarın daha nitelikli eserler verileceği söylenebilir. Her hikâyenin sonunda küssadan hisse vermek yerine bu çıkarımı okurlara bırakmak gereklidir. Çocuklar için yazmak çocuklar için yazdığının bilincinde olmayı gerektirir. Yavuz Bahadıroğlu'nun 16 eseri üzerine yapılan incelemenin kapsamı genişletilebilir. Başka yazarların çocuk eserleri de güncel öğretim programında yer alan temalarla ilişkilendirilerek yeni çalışmalar yapılabilir. Yapılan çalışmalar sayesinde programın uygulayıcısı öğretmenler için edebi metin çeşitliliği oluşmuş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyol, H (2007). *Türkçe Öğretiminde yenilikler ve Sorunları*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Akyol, H ve Kırk kılıç A (Ed.) (2007). *İlköğretim Türkçe Öğretimi*, (3.Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Akyüz, Y (2012). *Türk Eğitim Tarihi* (22.Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Anheger R. M. (1975). *Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kitapları*. (M.Alpay Çev.). İstanbul: Cem yayınları.
- Arı, G. (2017). Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (ortaokul) Okuma Kazanımlarının Değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 5.4, 685-703
- Bamberger, R. (1990). *Okuma Alışkanlığı Geliştirme* (Çapar Mengü çev.) Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Bayburtlu, Y. S. (2015). 2015 Türkçe dersi öğretim programı ve 2006 Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 10(15), 137-158.
- Bıçak, N. ve Alver, M. (2018). 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(4), 2480-2501.
- Ceylan. İ. (2000). *Romancının Romani*, *Yavuz Bahadıroğlu* (2.Baskı) Ankara: Nesil Yayınları
- Çeçen, M.A ve Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim 6.sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*.173,39-43.
- Dayıoğlu, G. (1987). Çocuk Yayınları Sempozyumu. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü:15-25.
- Demirel, Ö. (2005). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Sanatı*. (8.Baskı) Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Doğan, B. ve Gülüşen, A. (2011). Türkçe Ders Kitaplarındaki (6–8) Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2).

- Doğan, D. ve Semerci, N. (2016). Eğitim Programlarının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar Ve Sorunların Çözümüne İlişkin Yönetici Görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, (11),9.
- Dökmen, Ü. (1994). Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-sosyal Bir Alıştırma. Bilim Kültür Eserleri Dizisi.652,2531.
- Emirhan, T. (2015). *Değerler Eğitimi Bağlamında Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanları*. Yüksek Lisans Tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Emirhan, T. (2015). *Yavuz Bahadıroğlu ile Röportaj*, Samsun
- Eyüp, B. (2008). *İlköğretim İkinci Kademe 1981 ile 2005 Türkçe Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Fazlıoğlu, İ. (2018). *Akıllı Türk Makul Tarih*.(8.Baskı). İstanbul: Paperense Yayıncılık.
- Girgin, Y. (2011). Cumhuriyet Dönemi (1929-1930-1949-1981) Ortaokul Türkçe Öğretim Programlarının İçerik, Genel ve Özel Amaçlarıyla Karşılaştırmalı Gelişim Düzeyi. *Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*.2,1,11-26.
- Gökalp, Z. (1975). *Türkçülüğün Esasları*. İstanbul : Sebil Yayınları.
- Göksen, E. N(1980). *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Okat Yayınevi.
- Gömlüksiz, N ve Kan, A. Ü(2007). Yeni İlköğretim Programlarının Dayandığı Temel İlke ve Yaklaşımlar, *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*.5(2),60-62.
- Gülden, B. (2014).Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanlarında ve Hikâyelerinde Yer Alan Değerler. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Gürcan, H. İ. (1999). *Okuma Alışkanlığı ile Kitap Yayıncılığının Kültürel İletişime Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi*. TC Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara : Engin Yayıncılık.
- Köseoğlu, F. (2005). *21. yy İçin Fen ve Matematik Eğitiminde Nitelik Arayışları*. İstanbul: Neta Yayıncılık.
- MEB, (1929). Komisyon Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7,8 Sınıflar). Ankara: MEB Yayınları
- MEB, (2018). Komisyon *Türkçe Dersi Öğretim Programı* (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7,8 Sınıflar). Ankara: MEB Yayınları
- Meriç, C. (1987). *Çocuk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatı Yıllığı*,. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Ocak, G. ve Gündüz, M. (2006). 1988-2005 Hayat Bilgisi Ders Programlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İl Örneği). *Sosyal Bilimler Dergisi*. (172), 40-54.
- Oğuzkan, F. (2010). *Çocuk Edebiyatı* (9.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuzkan, F. (2000). *İyi Bir Çocuk Kitabın, Çocuğun Ruhsal ve Düşünsel Gelişimine Katkısı var Mıdır*. Editör (MR Şirin), 99.
- Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve Öğretme* (7.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve Edebiyat* (5.Baskı). İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (1998). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2015). *Çocuğa Adanmış Konuşmalar 2* (3.Baskı). İzmir: İz Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2016). *Gösteri Çağı Çocukları* (3.Baskı). İstanbul: İz Yayınları.
- Şirin, M. R. (2018). *Çocukluğun Kozası ve Çocuk Kültürü* (2.Baskı) İstanbul: İz Yayınları.
- Şirin, M. R. (2015). *Çocuğa Adanmış Konuşmaları* (3.Baskı). İstanbul: İz Yayıncılık.

- Taş, H. ve Kiroğlu, K. (2018). 2017 İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Yorumlanması, *İlköğretim Online*.17,2.
- TDK, (2011). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Ankara: TDK Yayınları.”
- Temizyürek F. ve Balcı, A. (2006). *Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Temur, İ. (2009). *Yavuz Bahadıroğlu'nun Romancılığı*, Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Uçan, H. (2006). *Dilin İşlevleri ve Edebiyat Eğitiminin Amaçları. İlmî Araştırmalar*. 22, 219-228.
- Uçan, H. (2008). *Dilbilim, Göstergibilim ve Edebiyat Eğitimi*. Ankara: Hece Yayınevi.
- Uçan, H. (2011). Yazınsal Ürünlerde Biçim, İçerik Tartışmaları Hakikat ve Paradoks Arasında Sanat. *Sosyal Bilimler Dergisi*. XIII.(2,)57.
- Uçan, H. (2017). *Görmek/Göstermek*. İstanbul: İz Yayıncılık
- Uçan, H. (2014). Pedagoji ve İdeoloji Bağlamında Edebiyat Eğitimi, *Eğitim - Öğretim ve Bilim Araştırmaları Dergisi*. 29,43-45.
- Uyar, Y. (2007). “*Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimlik Geliştirme*.” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2008). *Çocuk Edebiyatı* (4.Baskı). Ankara: Akçağ Yayınevi.

Ek 1. İncelenen Çocuk Kitapları Listesi

- Bahadıroğlu, Y. (2012). *Bizim Can*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları
- Bahadıroğlu, Y. (2012). *Fedakâr Annem*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları
- Bahadıroğlu, Y. (2013). *Kim demiş Fedakârlık Zor Diye*. Nesil Çocuk Yayınları
- Bahadıroğlu, Y. (2013). *Sevgi Ne Güzel Şey*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları
- Bahadıroğlu, Y. (2013). *Çevre Bize Emanet*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.
- Bahadıroğlu, Y. (2013). *Dayanışma En Büyük Güçtür*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları
- Bahadıroğlu, Y. (2014). *Çalışkanlık İçeri Tembellik Dışarı*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.
- Bahadıroğlu, Y. (2014). *Karınca Savaşı*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.
- Bahadıroğlu, Y. (2014). *Haram Yemenin Sonu*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.
- Bahadıroğlu, Y. (2014). *Küçük Kahraman*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.
- Bahadıroğlu, Y. (2014). *Sular Altında Bir Ülke*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.
- Bahadıroğlu, Y. (2014). *Köy Çocuğu*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.
- Bahadıroğlu, Y. (2014). *Üç Kaçak Yolcu*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.
- Bahadıroğlu, Y. (2014). *Tuhaf Çocuk*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.
- Bahadıroğlu, Y. (2014). *Uzay Çocuğu*. İstanbul: Nesil Çocuk Yayınları.